

Βρυξέλλες, 14.12.2022
C(2022) 9120 final

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

**Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις στον γεωργικό και τον
δασονομικό τομέα και στις αγροτικές περιοχές**

{ C(2022) 9131 final } - { SEC(2022) 442 final } - { SWD(2022) 418 final } -
{ SWD(2023) 419 final }

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις στον γεωργικό και τον δασονομικό τομέα και στις αγροτικές περιοχές

Περιεχόμενα

<i>ΜΕΡΟΣ Ι. ΚΟΙΝΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ</i>	5
<i>Κεφάλαιο 1. Εισαγωγή</i>	5
<i>Κεφάλαιο 2. Πεδίο εφαρμογής και ορισμοί</i>	8
2.1. Επιπτώσεις της ΚΓΠ στο πεδίο εφαρμογής	8
2.2. Πεδίο εφαρμογής	9
2.3. Οριζόντιοι κανόνες και μέσα ενίσχυσης που εφαρμόζονται στους τομείς της γεωργίας και της δασοκομίας και στις αγροτικές περιοχές	13
2.4. Ορισμοί	14
<i>Κεφάλαιο 3. Αξιολόγηση της συμβατότητας σύμφωνα με το άρθρο 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης</i>	22
3.1. Πρώτος όρος: η ενίσχυση προωθεί την ανάπτυξη οικονομικής δραστηριότητας ...	24
3.1.1. Ενισχυόμενη οικονομική δραστηριότητα	24
3.1.2. Χαρακτήρας κινήτρου	24
3.1.3. Μη παραβίαση των σχετικών διατάξεων και γενικών αρχών του δικαίου της Ένωσης	28
3.2. Δεύτερος όρος: η ενίσχυση δεν αλλοιώνει αδικαιολόγητα τους όρους των συναλλαγών κατά τρόπο που θα αντέκειτο προς το κοινό συμφέρον	29
3.2.1. Ανάγκη κρατικής παρέμβασης	29
3.2.2. Καταλληλότητα της ενίσχυσης	30
3.2.3. Αναλογικότητα της ενίσχυσης	31
3.2.4. Διαφάνεια	35
3.2.5. Αποφυγή δυσμενών αρνητικών επιπτώσεων στον ανταγωνισμό και τις συναλλαγές	37

3.2.6. Στάθμιση των θετικών και αρνητικών επιπτώσεων της ενίσχυσης (κριτήριο εξισορρόπησης)	40
<i>ΜΕΡΟΣ II. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ</i>	42
<i>Κεφάλαιο 1. Ενισχύσεις στις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της πρωτογενούς παραγωγής, της μεταποίησης και της εμπορίας γεωργικών προϊόντων</i>	42
1.1. Μέτρα τύπου αγροτικής ανάπτυξης	42
1.1.1. Επενδυτικές ενισχύσεις	42
1.1.1.1. Επενδυτικές ενισχύσεις σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις που συνδέονται με την πρωτογενή γεωργική παραγωγή	43
1.1.1.2. Ενισχύσεις για επενδύσεις που αποβλέπουν στη διατήρηση της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς των γεωργικών εκμεταλλεύσεων.....	49
1.1.1.3. Ενισχύσεις για επενδύσεις συναφείς με τη μεταποίηση γεωργικών προϊόντων ή την εμπορία γεωργικών προϊόντων	49
1.1.2. Ενισχύσεις εκκίνησης για γεωργούς νεαρής ηλικίας και ενισχύσεις εκκίνησης για την ανάπτυξη μικρών εκμεταλλεύσεων.....	51
1.1.3. Ενισχύσεις εκκίνησης για ομάδες και οργανώσεις παραγωγών στον τομέα της γεωργίας	51
1.1.4. Ενισχύσεις για την ανάληψη γεωργο-περιβαλλοντικο-κλιματικών δεσμεύσεων	53
1.1.5. Ενισχύσεις για την ανάληψη δεσμεύσεων σχετικά με την καλή διαβίωση των ζώων	56
1.1.6. Ενισχύσεις για μειονεκτήματα ειδικά ανά περιοχή που προκύπτουν από συγκεκριμένες υποχρεωτικές απαιτήσεις	59
1.1.7. Ενισχύσεις σε περιοχές με φυσικά ή άλλα ειδικά ανά περιοχή μειονεκτήματα.....	60
1.1.8. Ενισχύσεις για τη βιολογική γεωργία.....	61
1.1.9. Ενισχύσεις για τη συμμετοχή παραγωγών γεωργικών προϊόντων σε συστήματα ποιότητας	63
1.1.10. Ενισχύσεις για την παροχή τεχνικής υποστήριξης στον γεωργικό τομέα.....	64
1.1.10.1. Ενισχύσεις για δράσεις ανταλλαγής γνώσεων και ενημέρωσης	65
1.1.10.2. Ενισχύσεις για συμβουλευτικές υπηρεσίες	66
1.1.10.3. Ενισχύσεις για υπηρεσίες αντικατάστασης στην εκμετάλλευση	68
1.1.11. Ενισχύσεις για συνεργασία στον γεωργικό τομέα	69
1.2. Διαχείριση κινδύνων και κρίσεων	71

1.2.1.	Ενισχύσεις για την αντιστάθμιση ζημιών στη γεωργική παραγωγή ή στα μέσα γεωργικής παραγωγής, καθώς και για την πρόληψη ζημιών.....	72
1.2.1.1.	Ενισχύσεις για την επανόρθωση ζημιών που προκαλούνται από θεομηνίες ή άλλα έκτακτα γεγονότα	72
1.2.1.2.	Ενισχύσεις για την αντιστάθμιση ζημιών προκαλούμενων από δυσμενή κλιματικά φαινόμενα που μπορούν να εξομοιωθούν με θεομηνία.....	74
1.2.1.3.	Ενισχύσεις για τις δαπάνες πρόληψης, καταπολέμησης και εξάλειψης ασθενειών των ζώων, επιβλαβών για τα φυτά οργανισμών και προσβολής από χωροκατακτητικά ξένα είδη και ενισχύσεις για την αποκατάσταση ζημιών που προκαλούνται από τις εν λόγω ασθένειες των ζώων, τους επιβλαβείς για τα φυτά οργανισμούς και τα χωροκατακτητικά ξένα είδη	77
1.2.1.4.	Ενισχύσεις για νεκρά στην εκμετάλλευση ζώα.....	81
1.2.1.5.	Ενισχύσεις για την αποκατάσταση ζημιών που προκαλούνται από προστατευόμενα ζώα	82
1.2.1.6.	Ενισχύσεις για την πληρωμή ασφαλιστρών	84
1.2.1.7.	Ενισχύσεις για χρηματοδοτικές συνεισφορές σε ταμεία αλληλοβοήθειας	85
1.3.	Άλλα είδη ενισχύσεων στον γεωργικό τομέα.....	86
1.3.1.	Ενισχύσεις για το κλείσιμο παραγωγικής ικανότητας.....	86
1.3.1.1.	Κλείσιμο παραγωγικής ικανότητας για λόγους υγείας των ζώων, των φυτών ή του ανθρώπου, ή για υγειονομικούς, δεοντολογικούς, περιβαλλοντικούς ή κλιματικούς λόγους.....	86
1.3.1.2.	Κλείσιμο παραγωγικής ικανότητας για άλλους λόγους	88
1.3.2.	Ενισχύσεις για τη μετεγκατάσταση γεωργικών δραστηριοτήτων	89
1.3.3.	Ενισχύσεις στον κτηνοτροφικό τομέα.....	90
1.3.4.	Ενισχύσεις για μέτρα προώθησης γεωργικών προϊόντων	91
1.3.5.	Ενισχύσεις για τις εξόχως απόκεντρες περιοχές και τα μικρά νησιά του Αιγαίου Πελάγους	95
1.3.6.	Ενισχύσεις για γεωργικό αναδασμό	96
1.3.7.	Ενισχύσεις για έρευνα και ανάπτυξη στον γεωργικό τομέα.....	97
<i>Κεφάλαιο 2. Ενισχύσεις στον τομέα της δασοκομίας</i>		<i>98</i>
2.1.	Επενδύσεις για την ανάπτυξη δασικών περιοχών και τη βελτίωση της βιωσιμότητας των δασών.....	99
2.1.1.	Ενισχύσεις για δάσωση και δημιουργία δασικών εκτάσεων	100

2.1.2.	Ενισχύσεις για τη δημιουργία, αναγέννηση ή ανανέωση γεωργοδασοκομικών συστημάτων	102
2.1.3.	Ενισχύσεις για την πρόληψη και την αποκατάσταση των ζημιών στα δάση	102
2.1.4.	Ενισχύσεις για επενδύσεις με στόχο τη βελτίωση της ανθεκτικότητας και της περιβαλλοντικής αξίας των δασικών οικοσυστημάτων.....	104
2.1.5.	Ενισχύσεις για επενδύσεις σε δασοκομικές τεχνολογίες και στη μεταποίηση, διακίνηση και εμπορία δασικών προϊόντων	105
2.1.6.	Ενισχύσεις για επενδύσεις σε υποδομές σχετικές με την ανάπτυξη, τον εκσυγχρονισμό ή την προσαρμογή του τομέα της δασοκομίας	105
2.1.7.	Ενισχύσεις για επενδύσεις υπέρ της διατήρησης της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς των δασών.....	106
2.1.8.	Ενισχύσεις για χρηματοδοτικές συνεισφορές σε ταμεία αλληλοβοήθειας στη δασοκομία.....	107
2.2.	Ενισχύσεις για μειονεκτήματα ειδικά ανά περιοχή που προκύπτουν από συγκεκριμένες υποχρεωτικές απαιτήσεις σε δασικές περιοχές	108
2.3.	Ενισχύσεις για δασοπεριβαλλοντικές και κλιματικές υπηρεσίες και για τη διατήρηση των δασών.....	108
2.4.	Ενισχύσεις για δράσεις ανταλλαγής γνώσεων και ενημέρωσης στον τομέα της δασοκομίας	110
2.5.	Ενισχύσεις για συμβουλευτικές υπηρεσίες στον τομέα της δασοκομίας.....	111
2.6.	Ενισχύσεις για συνεργασία στον τομέα της δασοκομίας	112
2.7.	Ενισχύσεις εκκίνησης για ομάδες και οργανώσεις παραγωγών στον τομέα της δασοκομίας	113
2.8.	Άλλες ενισχύσεις στον τομέα της δασοκομίας με οικολογικό, προστατευτικό και ψυχαγωγικό σκοπό	115
2.8.1.	Ενισχύσεις για συγκεκριμένες δασικές δράσεις και παρεμβάσεις, με πρωταρχικό στόχο τη συμβολή στη διατήρηση ή την αποκατάσταση του δασικού οικοσυστήματος και της βιοποικιλότητας ή του παραδοσιακού τοπίου	115
2.8.2.	Ενισχύσεις για τη διατήρηση και βελτίωση της ποιότητας του εδάφους και την εξασφάλιση της ισορροπημένης και υγιούς ανάπτυξης των δέντρων στον τομέα της δασοκομίας	116
2.8.3.	Αποκατάσταση και συντήρηση φυσικών μονοπατιών, στοιχείων και χαρακτηριστικών του τοπίου και του φυσικού οικοτόπου ζώων στον τομέα της δασοκομίας	116
2.8.4.	Ενισχύσεις για τη συντήρηση των δρόμων με σκοπό την πρόληψη των δασικών πυρκαγιών	117

2.8.5.	Ενισχύσεις για την αποκατάσταση ζημιών στα δάση οι οποίες προκαλούνται από προστατευόμενα ζώα.....	117
2.9.	Ενισχύσεις στον τομέα της δασοκομίας οι οποίες έχουν εναρμονιστεί με τα μέτρα ενίσχυσης στον γεωργικό τομέα.....	118
2.9.1.	Ενισχύσεις για έρευνα και ανάπτυξη στον τομέα της δασοκομίας	119
2.9.2.	Ενισχύσεις για αναδασμό δασικών εκτάσεων	120
<i>Κεφάλαιο 3. Ενισχύσεις σε αγροτικές περιοχές που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΓΤΑΑ ή χορηγούνται ως πρόσθετη εθνική χρηματοδότηση για τέτοιου είδους συγχρηματοδοτούμενες παρεμβάσεις</i>		120
ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ. ΔΙΑΔΙΚΑΣΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ.....		121
1.	Διάρκεια των καθεστώτων ενισχύσεων και αξιολόγηση.....	121
2.	Ρήτρα αναθεώρησης.....	123
3.	Υποβολή εκθέσεων και παρακολούθηση	124
4.	Εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών	124
5.	Προτάσεις για κατάλληλα μέτρα	125

ΜΕΡΟΣ Ι. ΚΟΙΝΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Κεφάλαιο 1. Εισαγωγή

- (1) Σύμφωνα μετά το άρθρο 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Συνθήκη), «(ε)νισχύσεις που χορηγούνται υπό οποιαδήποτε μορφή από τα κράτη ή με κρατικούς πόρους και που νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό διά της ευνοϊκής μεταχείρισεως ορισμένων επιχειρήσεων ή ορισμένων κλάδων παραγωγής είναι ασυμβίβαστες με την εσωτερική αγορά, κατά το μέτρο που επηρεάζουν τις μεταξύ κρατών μελών συναλλαγές, εκτός αν οι Συνθήκες ορίζουν άλλως». Παρότι στη Συνθήκη προβλέπεται η αρχή της απαγόρευσης των κρατικών ενισχύσεων, σε ορισμένες περιπτώσεις, ενισχύσεις αυτού του είδους μπορεί να συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφοι 2 και 3 της Συνθήκης.
- (2) Σύμφωνα με το άρθρο 107 παράγραφος 2 στοιχείο β) της Συνθήκης, οι ενισχύσεις για την επανόρθωση ζημιών που προκαλούνται από θεομηνίες ή άλλα έκτακτα γεγονότα στους τομείς της γεωργίας και της δασοκομίας συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά.
- (3) Σύμφωνα με το άρθρο 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, η Επιτροπή μπορεί να θεωρήσει ότι οι κρατικές ενισχύσεις για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης τόσο των τομέων της γεωργίας και της δασοκομίας όσο και των αγροτικών περιοχών συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά, υπό την προϋπόθεση

ότι δεν αλλοιώνουν τους όρους των συναλλαγών κατά τρόπο που θα αντέκειτο προς το κοινό συμφέρον.

- (4) Σύμφωνα με το άρθρο 42 της Συνθήκης, οι κανόνες ανταγωνισμού, στους οποίους συμπεριλαμβάνονται οι κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις, δεν εφαρμόζονται στην παραγωγή και στο εμπόριο των γεωργικών προϊόντων παρά μόνο στον βαθμό που ορίζεται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, λαμβανομένων υπόψη των στόχων της κοινής γεωργικής πολιτικής που καθορίζονται στο άρθρο 39 της Συνθήκης.
- (5) Στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές, η Επιτροπή ορίζει τα κριτήρια για τον καθορισμό των ενισχύσεων που πληρούν τους όρους του άρθρου 107 παράγραφος 3 της Συνθήκης και μπορούν να θεωρηθούν ότι συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά. Όσον αφορά τις ενισχύσεις που χορηγούνται δυνάμει του άρθρου 107 παράγραφος 2 στοιχείο β) της Συνθήκης, στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές καθορίζονται οι προϋποθέσεις βάσει των οποίων συμβιβάζεται με την εσωτερική αγορά μέτρο το οποίο συνιστά ενίσχυση για την επανόρθωση ζημιών που προκαλούνται από θεομηνίες ή άλλα έκτακτα γεγονότα.
- (6) Οι κρατικές ενισχύσεις για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης τόσο των τομέων της γεωργίας και της δασοκομίας όσο και των αγροτικών περιοχών εντάσσονται στο ευρύτερο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής (στο εξής: ΚΓΠ). Στο πλαίσιο της ΚΓΠ, η Ένωση παρέχει χρηματοδοτική στήριξη στους τομείς της γεωργίας και της δασοκομίας και στις αγροτικές περιοχές. Δεδομένου ότι οι οικονομικές επιπτώσεις μιας κρατικής ενίσχυσης δεν εξαρτώνται από το αν αυτή χρηματοδοτείται (ακόμα και εν μέρει) από την Ένωση ή μόνο από ένα κράτος μέλος, η Επιτροπή θεωρεί ότι θα πρέπει να υπάρχει συνέπεια και συνοχή μεταξύ της πολιτικής που ακολουθεί όσον αφορά τον έλεγχο των κρατικών ενισχύσεων και της στήριξης που παρέχεται στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής της Ένωσης. Ως εκ τούτου, όταν η Επιτροπή εφαρμόζει και ερμηνεύει τους κανόνες των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών για συγκεκριμένα καθεστώτα ενισχύσεων και μεμονωμένες ενισχύσεις, λαμβάνει υπόψη τους κανόνες της ΚΓΠ.
- (7) Οι ακόλουθες πράξεις της Ένωσης έχουν ιδιαίτερη σημασία για την εξέταση των κρατικών ενισχύσεων σε σχέση με την ΚΓΠ:
- α) κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1144/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου¹.
 - β) κανονισμοί (ΕΕ) αριθ. 228/2013² και (ΕΕ) αριθ. 229/2013³ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου.
 - γ) κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 2021/2115 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου⁴.

¹ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1144/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Οκτωβρίου 2014, σχετικά με τις ενέργειες ενημέρωσης και προώθησης που αφορούν τα γεωργικά προϊόντα και εφαρμόζονται στην εσωτερική αγορά και σε τρίτες χώρες και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 3/2008 του Συμβουλίου (ΕΕ L 317 της 4.11.2014, σ. 56).

² Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 228/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Μαρτίου 2013, για τον καθορισμό ειδικών μέτρων για τη γεωργία στις εξόχως απόκεντρες περιοχές της Ένωσης και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 247/2006 του Συμβουλίου (ΕΕ L 78 της 20.3.2013, σ. 23).

³ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 229/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Μαρτίου 2013, σχετικά με τον καθορισμό ειδικών μέτρων για τη γεωργία στα μικρά νησιά του Αιγαίου και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1405/2006 του Συμβουλίου (ΕΕ L 78 της 20.3.2013, σ. 41).

- δ) κανονισμός (ΕΕ) 2021/2116 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου⁵.
 - ε) Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1308/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου⁶.
- (8) Η ΚΓΠ βασίζεται σε δύο πυλώνες [το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων (στο εξής: ΕΓΤΕ) και το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (στο εξής: ΕΓΤΑΑ)], οι οποίοι, εάν συνδυαστούν, εξασφαλίζουν ένα θεμελιώδες πλαίσιο στήριξης των γεωργών και των αγροτικών περιοχών στην Ένωση και δημιουργούν τις προϋποθέσεις για τη διατήρηση της βιώσιμης γεωργίας σε ολόκληρη την Ένωση.
- (9) Σύμφωνα με το άρθρο 39 παράγραφος 1 της Συνθήκης, στόχοι της ΚΓΠ είναι η αύξηση της γεωργικής παραγωγικότητας, η εξασφάλιση δίκαιου βιοτικού επιπέδου στον γεωργικό πληθυσμό, η σταθεροποίηση των αγορών, η εξασφάλιση του εφοδιασμού και η διασφάλιση λογικών τιμών κατά την προσφορά αγαθών στους καταναλωτές. Σύμφωνα με το άρθρο 39 παράγραφος 2 της Συνθήκης, κατά την εκπόνηση της κοινής γεωργικής πολιτικής και των ειδικών μεθόδων που συνεπάγεται η εφαρμογή της, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη:
- α) ο ιδιαίτερος χαρακτήρας της γεωργικής δραστηριότητας, που απορρέει από την κοινωνική δομή της γεωργίας και τις διαρθρωτικές και φυσικές ανισότητες μεταξύ των διαφόρων γεωργικών περιοχών·
 - β) η ανάγκη βαθμιαίας εφαρμογής των καταλλήλων προσαρμογών·
 - γ) το γεγονός ότι στα κράτη μέλη η γεωργία αποτελεί έναν τομέα στενά συνδεδεμένο με το σύνολο της οικονομίας.
- (10) Δεδομένου ότι οι στόχοι της ΚΓΠ μετά το 2020 αποσκοπούν στην περαιτέρω βελτίωση της βιώσιμης ανάπτυξης της γεωργίας, των τροφίμων και των αγροτικών περιοχών, επικεντρώνονται στην προώθηση ενός έξυπνου, ανταγωνιστικού, ανθεκτικού και διαφοροποιημένου γεωργικού τομέα που θα διασφαλίζει μακροπρόθεσμα την επισιτιστική ασφάλεια, στη στήριξη και ενίσχυση της προστασίας του περιβάλλοντος και της δράσης για το κλίμα, στη συμβολή στην επίτευξη των περιβαλλοντικών και κλιματικών στόχων της Ένωσης, καθώς και στην ενίσχυση του κοινωνικοοικονομικού ιστού των αγροτικών περιοχών. Αυτοί οι γενικοί στόχοι συμπληρώνονται από τον εγκάρσιο στόχο του εκσυγχρονισμού του τομέα με την προώθηση και την ανταλλαγή γνώσεων, καινοτομίας και ψηφιοποίησης στη γεωργία, τη δασοκομία και τις αγροτικές περιοχές και την ενθάρρυνση της υιοθέτησής τους. Η επίτευξη των γενικών στόχων της ΚΓΠ επιδιώκεται μέσω των ακόλουθων ειδικών στόχων:

⁴ Κανονισμός (ΕΕ) 2021/2115 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 2ας Δεκεμβρίου 2021, σχετικά με τη θέσπιση κανόνων για τη στήριξη των στρατηγικών σχεδίων που πρέπει να καταρτίζονται από τα κράτη μέλη στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής (στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ) και να χρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Εγγυήσεων (ΕΓΤΕ) και το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ) και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1305/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1307/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΕ L 435 της 6.12.2021, σ. 1).

⁵ Κανονισμός (ΕΕ) 2021/2116 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 2ας Δεκεμβρίου 2021, σχετικά με τη χρηματοδότηση, τη διαχείριση και την παρακολούθηση της κοινής γεωργικής πολιτικής και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1306/2013 (ΕΕ L 435 της 6.12.2021, σ. 187).

⁶ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1308/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, για τη θέσπιση κοινής οργάνωσης των αγορών γεωργικών προϊόντων και την κατάργηση των κανονισμών (ΕΟΚ) αριθ. 922/72, (ΕΟΚ) αριθ. 234/79, (ΕΚ) αριθ. 1037/2001 και (ΕΚ) αριθ. 1234/2007 του Συμβουλίου (ΕΕ L 347 της 20.12.2013, σ. 671).

- α) στήριξη του βιώσιμου γεωργικού εισοδήματος και της ανθεκτικότητας του γεωργικού τομέα σε ολόκληρη την Ένωση για την ενίσχυση της μακροπρόθεσμης επισιτιστικής ασφάλειας και της γεωργικής ποικιλότητας, καθώς και για τη διασφάλιση της οικονομικής βιωσιμότητας της γεωργικής παραγωγής στην Ένωση·
- β) ενίσχυση του προσανατολισμού στην αγορά και αύξηση της ανταγωνιστικότητας των γεωργικών εκμεταλλεύσεων τόσο βραχυπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα, συμπεριλαμβανομένης της μεγαλύτερης εστίασης στην έρευνα, την τεχνολογία και την ψηφιοποίηση·
- γ) βελτίωση της θέσης των γεωργών στην αξιακή αλυσίδα·
- δ) συμβολή στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και στην προσαρμογή σε αυτή, μεταξύ άλλων μέσω της μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και της ενίσχυσης της παγίδευσης του διοξειδίου του άνθρακα, καθώς και μέσω της προώθησης της βιώσιμης ενέργειας·
- ε) προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης και της αποτελεσματικής διαχείρισης των φυσικών πόρων, όπως του νερού, του εδάφους και του αέρα, μεταξύ άλλων και μέσω της μείωσης της χημικής εξάρτησης·
- στ) συμβολή στην ανάσχεση και αντιστροφή της απώλειας βιοποικιλότητας, την ενίσχυση των οικοσυστημικών υπηρεσιών και τη διατήρηση των οικοτόπων και των τοπίων·
- ζ) προσέλκυση και διατήρηση γεωργών νεαρής ηλικίας και άλλων νέων γεωργών και διευκόλυνση της βιώσιμης επιχειρηματικής ανάπτυξης στις αγροτικές περιοχές·
- η) προώθηση της απασχόλησης, της ανάπτυξης, της ισότητας των φύλων, συμπεριλαμβανομένης της συμμετοχής των γυναικών στη γεωργία, της κοινωνικής ένταξης και της τοπικής ανάπτυξης στις αγροτικές περιοχές, συμπεριλαμβανομένης της κυκλικής βιοοικονομίας και της αειφόρου δασοκομίας·
- θ) βελτίωση της ανταπόκρισης της γεωργίας της Ένωσης στις απαιτήσεις της κοινωνίας όσον αφορά τα τρόφιμα και την υγεία, μεταξύ άλλων για ασφαλή και θρεπτικά τρόφιμα υψηλής ποιότητας που παράγονται με βιώσιμο τρόπο και για τη μείωση της σπατάλης τροφίμων, καθώς και βελτίωση της καλής διαβίωσης των ζώων και καταπολέμηση της αντοχής στα αντιμικροβιακά.

Κεφάλαιο 2. Πεδίο εφαρμογής και ορισμοί

2.1. Επιπτώσεις της ΚΓΠ στο πεδίο εφαρμογής

- (11) Σύμφωνα με το άρθρο 42 της Συνθήκης, σε ό,τι αφορά τα γεωργικά προϊόντα που απαριθμούνται στο παράρτημα Ι της Συνθήκης, οι κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις που προβλέπονται στα άρθρα 107, 108 και 109 της Συνθήκης εφαρμόζονται μόνο στον βαθμό που ορίζεται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, λαμβανομένων υπόψη των στόχων της κοινής γεωργικής πολιτικής που καθορίζονται στο άρθρο 39 της Συνθήκης.
- (12) Δυνάμει του άρθρου 145 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115 και του άρθρου 211 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1308/2013, οι κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις ισχύουν για την παραγωγή και το εμπόριο γεωργικών προϊόντων. Ωστόσο, διάφορες παρεκκλίσεις από την εν λόγω γενική αρχή

προβλέπονται, μεταξύ άλλων, στο άρθρο 23 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 228/2013, στο άρθρο 17 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 229/2013, στο άρθρο 145 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115, στο άρθρο 211 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1308/2013 και στο άρθρο 27 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1144/2014.

- (13) Όσον αφορά τη στήριξη που χορηγείται βάσει του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115, το άρθρο 145 παράγραφος 2 του εν λόγω κανονισμού ορίζει ότι οι κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις δεν ισχύουν για τη στήριξη που χορηγούν τα κράτη μέλη δυνάμει του εν λόγω κανονισμού και σύμφωνα με αυτόν ή για πρόσθετη εθνική χρηματοδότηση που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 42 της Συνθήκης.
- (14) Ως εκ τούτου, οι κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις δεν εφαρμόζονται στη συγχρηματοδότηση για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης (χρηματοδότηση ΕΓΤΑΑ και εθνική χρηματοδότηση), ούτε στην πρόσθετη εθνική χρηματοδότηση που συμπληρώνει την εν λόγω στήριξη, υπό την προϋπόθεση ότι η σχετική παρέμβαση συνδέεται με γεωργική δραστηριότητα που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 42 της Συνθήκης και εντάσσεται στο στρατηγικό σχέδιο της ΚΓΠ.
- (15) Ωστόσο, οι κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις εφαρμόζονται πλήρως σε όλες τις συγχρηματοδοτούμενες παρεμβάσεις (χρηματοδότηση ΕΓΤΑΑ και εθνική χρηματοδότηση) και στην πρόσθετη εθνική χρηματοδότηση για τις παρεμβάσεις αυτές, που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 42 της Συνθήκης, αλλά εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115, δηλαδή στις ακόλουθες περιπτώσεις: α) παρεμβάσεις για τη στήριξη δραστηριοτήτων στις αγροτικές περιοχές και β) παρεμβάσεις για τον τομέα της δασοκομίας.
- (16) Οι κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις εφαρμόζονται εάν ένα κράτος μέλος προτίθεται να χρηματοδοτήσει ένα μέτρο το οποίο έχει καταρτιστεί κατά γενικό κανόνα σύμφωνα με τους όρους ενός συγκεκριμένου μέτρου αγροτικής ανάπτυξης («μέτρο τύπου αγροτικής ανάπτυξης») αποκλειστικά με εθνικούς πόρους (δηλαδή χωρίς συγχρηματοδότηση από το ΕΓΤΑΑ), ανεξάρτητα από το αν το μέτρο εμπίπτει ή όχι στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 42 της Συνθήκης.

2.2. *Πεδίο εφαρμογής*

- (17) Η Επιτροπή θα εφαρμόζει τις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές στα καθεστώτα ενισχύσεων και τις μεμονωμένες ενισχύσεις.
- (18) Η Επιτροπή θα εφαρμόζει τις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές στις κρατικές ενισχύσεις για την πρωτογενή παραγωγή γεωργικών προϊόντων, τη μεταποίηση γεωργικών προϊόντων σε άλλο γεωργικό προϊόν και την εμπορία γεωργικών προϊόντων.
- (19) Βάσει των γενικών παρατηρήσεων που περιγράφονται στο τμήμα 2.1 του παρόντος μέρους, για τη διασφάλιση της συνοχής με την πολιτική αγροτικής ανάπτυξης και για τη στήριξη της συμμόρφωσης με τους κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις, είναι σκόπιμο να συμπεριληφθούν και ορισμένες παρεμβάσεις αγροτικής ανάπτυξης που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 42 της Συνθήκης, ανεξάρτητα από το αν συγχρηματοδοτούνται από το ΕΓΤΑΑ ή από πρόσθετη εθνική χρηματοδότηση, καθώς και άλλα μέτρα τύπου αγροτικής ανάπτυξης που χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από εθνικούς πόρους. Ως εκ τούτου, εκτός από τον γεωργικό τομέα, οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές καθορίζουν τα κριτήρια συμβατότητας για τις κρατικές ενισχύσεις στον τομέα της δασοκομίας και τις ενισχύσεις σε επιχειρήσεις

- που δραστηριοποιούνται σε αγροτικές περιοχές οι οποίες δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 42 της Συνθήκης.
- (20) Κατά την εξέταση των κρατικών ενισχύσεων και της συμβατότητάς τους με την εσωτερική αγορά, σύμφωνα με τις γενικές αρχές για τις κρατικές ενισχύσεις που προβλέπονται στο μέρος I κεφάλαιο 3 των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών, η Επιτροπή θα λαμβάνει υπόψη, στο μέτρο του δυνατού, τις προϋποθέσεις που καθορίζονται στον κανονισμό (ΕΕ) 2021/2115, καθώς και στις κατ' εξουσιοδότηση και εκτελεστικές πράξεις του.
- (21) Στο πεδίο εφαρμογής των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών εμπίπτουν οι ακόλουθες κατηγορίες ενισχύσεων:
- α) τα μέτρα στον γεωργικό τομέα τα οποία χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από εθνικούς πόρους και συνίστανται σε ένα από τα ακόλουθα:
 - i) μέτρα τύπου αγροτικής ανάπτυξης που δεν εμπίπτουν στο πλαίσιο των στρατηγικών σχεδίων για την ΚΓΠ (μέρος II τμήμα 1.1)·
 - ii) άλλα μέτρα πλην εκείνων που αναφέρονται στο σημείο i) τα οποία δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115, όπως ορισμένα μέτρα διαχείρισης κινδύνου και κρίσεων, ενισχύσεις του κτηνοτροφικού τομέα και ορισμένα μέτρα προώθησης (μέρος II τμήματα 1.2 και 1.3)·
 - β) ενισχύσεις στον τομέα της δασοκομίας (μέρος II κεφάλαιο 2), οι οποίες μπορούν:
 - i) να χορηγηθούν στο πλαίσιο στρατηγικού σχεδίου της ΚΓΠ ή ως πρόσθετη εθνική χρηματοδότηση τέτοιας παρέμβασης αγροτικής ανάπτυξης·
 - ii) να χρηματοδοτηθούν αποκλειστικά από εθνικούς πόρους·
 - γ) ενισχύσεις για επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε αγροτικές περιοχές, οι οποίες χορηγούνται με μία από τις ακόλουθες μορφές:
 - i) ως παρέμβαση στο πλαίσιο στρατηγικού σχεδίου για την ΚΓΠ, συγχρηματοδοτούμενη από το ΕΓΤΑΑ δυνάμει του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115, και σύμφωνα με αυτόν, εάν το κοινοποιημένο μέτρο ενίσχυσης είναι πανομοιότυπο με την παρέμβαση στρατηγικού σχεδίου για την ΚΓΠ (μέρος II κεφάλαιο 3)·
 - ii) ως πρόσθετη εθνική χρηματοδότηση που συνδέεται με παρέμβαση στο πλαίσιο στρατηγικού σχεδίου της ΚΓΠ (μέρος II κεφάλαιο 3).
- (22) Οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές εφαρμόζονται στις ενισχύσεις προς τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) και, καταρχήν, και προς τις μεγάλες επιχειρήσεις. Ωστόσο, οι μεγάλες επιχειρήσεις τείνουν να επηρεάζονται σε μικρότερο βαθμό από τις αδυναμίες της αγοράς σε σύγκριση με τις ΜΜΕ. Επιπλέον, οι μεγάλες επιχειρήσεις στους τομείς της γεωργίας και της δασοκομίας και στις αγροτικές περιοχές έχουν πολύ περισσότερες πιθανότητες να είναι σημαντικοί παράγοντες της αγοράς και, ως εκ τούτου, σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, οι ενισχύσεις που χορηγούνται σε μεγάλες επιχειρήσεις μπορούν να στρεβλώσουν σε μεγάλο βαθμό τον ανταγωνισμό και τις συναλλαγές στην εσωτερική αγορά. Δεδομένου ότι οι ενισχύσεις σε μεγάλες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στους τομείς της γεωργίας και της δασοκομίας και στις αγροτικές περιοχές, καθώς και σε άλλες μεγάλες επιχειρήσεις, μπορούν δυνητικά να προκαλέσουν ανάλογη στρέβλωση του ανταγωνισμού, οι κανόνες που περιέχονται στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις σε μεγάλες επιχειρήσεις εναρμονίζονται με τους

γενικούς κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις και υπόκεινται στην αξιολόγηση της συμβατότητας σύμφωνα με το άρθρο 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, όπως περιγράφεται στο κεφάλαιο 3 του παρόντος μέρους. Όσον αφορά τα μέτρα ενίσχυσης για τον κτηνοτροφικό τομέα, σύμφωνα με το μέρος II τμήμα 1.3.1 των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών, τα οποία δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115, η Επιτροπή συνεχίζει την προηγούμενη πολιτική της, σύμφωνα με την οποία οι μεγάλες επιχειρήσεις θα πρέπει να μπορούν να χρηματοδοτούν μόνες τους τα μέτρα αυτά. Ως εκ τούτου, οι ενισχύσεις του κτηνοτροφικού τομέα θα πρέπει να συνεχίσουν να περιορίζονται στις ΜΜΕ.

- (23) Οι προβληματικές επιχειρήσεις εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών, με την επιφύλαξη των εξαιρέσεων που προβλέπονται στο παρόν σημείο. Η Επιτροπή θεωρεί ότι όταν μια επιχείρηση αντιμετωπίζει χρηματοοικονομικές δυσκολίες, δεδομένου ότι απειλείται η ίδια η ύπαρξή της, δεν μπορεί να θεωρηθεί κατάλληλο όχημα για την προώθηση άλλων στόχων δημόσιας πολιτικής έως ότου διασφαλιστεί η βιωσιμότητά της. Συνεπώς, στις περιπτώσεις στις οποίες ο δικαιούχος της ενίσχυσης είναι προβληματική επιχείρηση, όπως ορίζεται στο σημείο (33) 63, η ενίσχυση θα αξιολογείται σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για τη διάσωση και αναδιάρθρωση προβληματικών επιχειρήσεων⁷. Ωστόσο, η αρχή της μη χορήγησης κρατικών ενισχύσεων σε επιχειρήσεις που βρίσκονται σε χρηματοοικονομική δυσχέρεια δεν ισχύει για τις αντισταθμιστικές ενισχύσεις για ζημιές που προκαλούνται από θεομηνίες ή έκτακτα γεγονότα και αναφέρονται στο μέρος II τμήματα 1.2.1.1 και 2.1.3, υπό την προϋπόθεση ότι οι ενισχύσεις συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 2 στοιχείο β) της Συνθήκης. Εάν οι χρηματοοικονομικές δυσκολίες που αντιμετωπίζει μια επιχείρηση η οποία δραστηριοποιείται στους τομείς της γεωργίας και της δασοκομίας οφείλονται σε ζημιόγνο γεγονός που αναφέρεται στο μέρος II τμήματα 1.2.1.2, 1.2.1.3, 1.2.1.5, 2.1.3, 2.8.1 ή 2.8.5, μπορούν να χορηγηθούν ενισχύσεις σύμφωνα με τις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές, οι οποίες συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, για την αντιστάθμιση του κόστους πρόληψης των ζημιών που προκλήθηκαν από τέτοιου είδους ζημιόγνο γεγονότα και για την κάλυψη των δαπανών για την εξάλειψη ζημιόγνων για τα φυτά οργανισμών. Επιπροσθέτως, για λόγους προστασίας της δημόσιας υγείας και λόγω της κατάστασης έκτακτης ανάγκης που συνδέεται με τα εν λόγω είδη ενισχύσεων, η οικονομική κατάσταση μιας επιχείρησης δεν θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη όσον αφορά τις ενισχύσεις για την καταστροφή και την απομάκρυνση νεκρών ζώων, κατά τα οριζόμενα στο μέρος II τμήμα 1.2.1.4, και τις ενισχύσεις για μέτρα πρόληψης, καταπολέμησης και εξάλειψης στην περίπτωση ασθενειών των ζώων και επιβλαβών για τα φυτά οργανισμών που αναφέρονται στο μέρος II τμήμα 1.2.1.3 σημεία (370) και (371). Επιπλέον, η αρχή αυτή δεν ισχύει για τις δράσεις ενημέρωσης που αναφέρονται στο μέρος II τμήματα 1.1.10.1 και 2.4 ούτε για τα μέτρα προώθησης που έχουν γενικό χαρακτήρα και αναφέρονται στο μέρος II τμήμα 1.3.4.
- (24) Οι ενισχύσεις για γεωργικά προϊόντα κατά την έννοια του παραρτήματος 1 της συμφωνίας του ΠΟΕ για τη γεωργία, οι οποίες συνιστούν εξαγωγική επιδότηση κατά

⁷ Ανακοίνωση της Επιτροπής — Κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για τη διάσωση και αναδιάρθρωση μη χρηματοπιστωτικών προβληματικών επιχειρήσεων (ΕΕ C 249 της 31.7.2014, σ. 1).

την έννοια της εν λόγω συμφωνίας, εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών. Ομοίως, οι ενισχύσεις για τα εν λόγω προϊόντα, οι οποίες συνιστούν στήριξη της χρηματοδότησης των εξαγωγών που παρέχεται από κυβέρνηση ή από οποιονδήποτε δημόσιο φορέα στο πλαίσιο του πεδίου εφαρμογής της υπουργικής απόφασης του ΠΟΕ, της 19ης Δεκεμβρίου 2015, σχετικά με τον ανταγωνισμό των εξαγωγών⁸, εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών εάν δεν συμμορφώνονται με τις σχετικές απαιτήσεις της παραγράφου 15 της εν λόγω απόφασης όσον αφορά τη μέγιστη προθεσμία αποπληρωμής και την αυτοχρηματοδότηση.

- (25) Κατά την αξιολόγηση των ενισχύσεων που χορηγούνται σε επιχειρήσεις για τις οποίες εκκρεμεί διαταγή ανάκτησης, κατόπιν προηγούμενης απόφασης της Επιτροπής με την οποία οι ενισχύσεις θεωρούνται παράνομες και ασυμβίβαστες με την εσωτερική αγορά, η Επιτροπή θα λαμβάνει υπόψη το ποσό των ενισχύσεων που απομένει να ανακτηθεί⁹. Αυτό δεν ισχύει για τις ενισχύσεις για την επανόρθωση ζημιών που προκαλούνται από θεομηνίες ή άλλα έκτακτα γεγονότα βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 2 στοιχείο β) της ΣΛΕΕ και για τις ενισχύσεις για τις δαπάνες πρόληψης, καταπολέμησης και εξάλειψης ασθενειών των ζώων που αναφέρονται στο μέρος II τμήμα 1.2.1.3 σημεία (370) και (371).
- (26) Υπενθυμίζεται στα κράτη μέλη ότι το σύστημα χρηματοδότησης, για παράδειγμα με φόρους υπέρ τρίτων, θα πρέπει να κοινοποιείται όταν αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του μέτρου ενίσχυσης¹⁰.
- (27) Η Επιτροπή θα αξιολογεί χωριστά καθένα από τα μέτρα ενίσχυσης που δεν καλύπτονται από τις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές ή οποιουδήποτε άλλους σχετικούς κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις απευθείας με βάση το άρθρο 107 παράγραφος 2 στοιχείο β) και το άρθρο 107 παράγραφος 3 της Συνθήκης και θα λαμβάνει υπόψη, στο μέτρο του δυνατού, τους κανόνες που καθορίζονται στα άρθρα 107, 108 και 109 της Συνθήκης, στην ΚΓΠ και, κατ' αναλογία, στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές. Τα κράτη μέλη που κοινοποιούν κρατικές ενισχύσεις οι οποίες δεν καλύπτονται από τις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές θα πρέπει να αποδεικνύουν ότι η εκάστοτε κρατική ενίσχυση συμβιβάζεται με το άρθρο 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, όπως προβλέπεται στο κεφάλαιο 3 του παρόντος μέρους των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών. Η Επιτροπή θα εγκρίνει τέτοια μέτρα μόνο εάν συμβάλλουν στην ανάπτυξη του τομέα, δεν ενέχουν τον κίνδυνο στρέβλωσης του ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά και δεν επηρεάζουν τις εμπορικές συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών.
- (28) Για τις ενισχύσεις που χορηγούνται στη Βόρεια Ιρλανδία, όταν ένα μέτρο απαιτεί τη συμμόρφωση με τους όρους που καθορίζονται στον κανονισμό (ΕΕ) 2021/2115, πρέπει να παρέχονται ισοδύναμες πληροφορίες στην κοινοποίηση προς την Επιτροπή σύμφωνα με το άρθρο 108 παράγραφος 3 της Συνθήκης.

⁸ WT/MIN(15)/45 — WT/L/980.

⁹ Βλ. απόφαση της 13ης Σεπτεμβρίου 1995, TWD κατά Επιτροπής, συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-244/93 και T-486/93, EU:T:1995:160, σκέψη 56.

¹⁰ Βλ. απόφαση της 13ης Ιανουαρίου 2005, Streekgewest, C-174/02, EU:C:2005:10, σκέψη 26· απόφαση της 17ης Ιουλίου 2008, Essent Netwerk Noord κ.λπ., C-206/06, EU:C:2008:413, σκέψη 90· απόφαση της 16ης Οκτωβρίου 2013, TF1 κατά Επιτροπής, T-275/11, EU:T:2013:535, σκέψεις 41-44· και απόφαση της 11ης Ιουλίου 2014, DTS Distribuidora de Televisión Digital κατά Επιτροπής, T-533/10, EU:T:2014:629, σκέψεις 50-52.

2.3. *Οριζόντιοι κανόνες και μέσα ενίσχυσης που εφαρμόζονται στους τομείς της γεωργίας και της δασοκομίας και στις αγροτικές περιοχές*

- (29) Καταρχήν, για τον εξορθολογισμό των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις και λόγω των ομοιοτήτων μεταξύ των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον γεωργικό και τον δασοκομικό τομέα και στις αγροτικές περιοχές αφενός, και των λοιπών επιχειρήσεων, αφετέρου, τα γενικά μέσα για τις κρατικές ενισχύσεις, τα οποία καθορίζουν τα κριτήρια συμβατότητας των ενισχύσεων, εφαρμόζονται στους τομείς τους οποίους αφορούν οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές. Πρόκειται ειδικότερα για τις κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για τη διάσωση και αναδιάρθρωση μη χρηματοπιστωτικών προβληματικών επιχειρήσεων¹¹, το πλαίσιο σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για την έρευνα και ανάπτυξη και την καινοτομία¹², τις κατευθυντήριες γραμμές του 2022 για τις κρατικές ενισχύσεις στους τομείς του κλίματος, της προστασίας του περιβάλλοντος και της ενέργειας¹³, την ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Κατευθυντήριες γραμμές της ΕΕ για την εφαρμογή των κανόνων στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων όσον αφορά την ταχεία ανάπτυξη των ευρυζωνικών δικτύων»¹⁴, τις κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για την προώθηση των επενδύσεων χρηματοδότησης επιχειρηματικού κινδύνου¹⁵, την ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Κριτήρια για την ανάλυση της συμβατότητας των κρατικών ενισχύσεων για επαγγελματική εκπαίδευση οι οποίες κοινοποιούνται μεμονωμένα»¹⁶, την ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Κριτήρια για την ανάλυση της συμβατότητας των κρατικών ενισχύσεων για την απασχόληση εργαζομένων σε μειονεκτική θέση και εργαζομένων με αναπηρία οι οποίες κοινοποιούνται μεμονωμένα»¹⁷ και τις πράξεις που αφορούν τις υπηρεσίες γενικού οικονομικού συμφέροντος¹⁸.
- (30) Τα οριζόντια μέσα που αναφέρονται στο σημείο (29) εφαρμόζονται στην παραγωγή, μεταποίηση και εμπορία γεωργικών προϊόντων, εκτός εάν οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές προβλέπουν ειδικούς κανόνες. Οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές προβλέπουν ειδικούς κανόνες που αφορούν τα μέτρα ενίσχυσης στον τομέα του περιβάλλοντος, όπως οι ενισχύσεις για την ανάληψη γεωργο-περιβαλλοντικο-κλιματικών δεσμεύσεων, καθώς και δεσμεύσεων για την καλή διαβίωση των ζώων (μέρος II τμήματα 1.1.4 και 1.1.5), οι ενισχύσεις για μειονεκτήματα ειδικά ανά περιοχή που προκύπτουν από συγκεκριμένες υποχρεωτικές απαιτήσεις (μέρος II τμήμα 1.1.6) και οι ενισχύσεις για τη βιολογική γεωργία (μέρος II τμήμα 1.1.8). Οι επενδυτικές ενισχύσεις για την επίτευξη περιβαλλοντικών στόχων στον τομέα της

¹¹ ΕΕ C 249 της 31.7.2014, σ. 1.

¹² ΕΕ C 198 της 27.6.2014, σ. 1.

¹³ ΕΕ C 80 της 18.02.2022, σ. 1.

¹⁴ ΕΕ C 25 της 26.1.2013, σ. 1.

¹⁵ ΕΕ C 508 της 16.12.2021, σ. 1.

¹⁶ ΕΕ C 188 της 11.8.2009, σ. 1.

¹⁷ ΕΕ C 188 της 11.8.2009, σ. 6.

¹⁸ Βλ. απόφαση της Επιτροπής, της 20ής Δεκεμβρίου 2011, για την εφαρμογή του άρθρου 106 παράγραφος 2 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις κρατικές ενισχύσεις υπό μορφή αντιστάθμισης για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας που χορηγούνται σε ορισμένες επιχειρήσεις επιφορτισμένες με τη διαχείριση υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος (ΕΕ L 7 της 11.1.2012, σ. 3) και ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις κρατικές ενισχύσεις υπό μορφή αντιστάθμισης για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας» (ΕΕ C 8 της 11.1.2012, σ. 15).

πρωτογενούς παραγωγής γεωργικών προϊόντων αξιολογούνται σύμφωνα με τους κανόνες που καθορίζονται στο μέρος II τμήμα 1.1.1.1. Οι ενισχύσεις για την προστασία του περιβάλλοντος, οι οποίες χορηγούνται σε επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στους τομείς της μεταποίησης γεωργικών προϊόντων και της εμπορίας γεωργικών προϊόντων, θεωρείται ότι συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, εάν πληρούν τις προϋποθέσεις των κατευθυντήριων γραμμών του 2022 για τις κρατικές ενισχύσεις στους τομείς του κλίματος, της προστασίας του περιβάλλοντος και της ενέργειας. Οι ενισχύσεις για επενδύσεις στην ενεργειακή απόδοση, τα βιοκαύσιμα και την παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές εξαιρούνται από το πεδίο εφαρμογής του μέρους II κεφάλαια 2 και 3, δεδομένου ότι οι ενισχύσεις αυτές θα πρέπει να συνάδουν με τις κατευθυντήριες γραμμές του 2022 για τις κρατικές ενισχύσεις στους τομείς του κλίματος, της προστασίας του περιβάλλοντος και της ενέργειας, εκτός εάν απαλλάσσονται από την υποχρέωση κοινοποίησης. Ωστόσο, οι ενισχύσεις για επενδύσεις που συνδέονται με την πρωτογενή παραγωγή γεωργικών προϊόντων για την παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές ή την παραγωγή βιοκαυσίμων σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις μπορούν να εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών, υπό τον όρο ότι η εν λόγω παραγωγή δεν υπερβαίνει τη μέση ετήσια κατανάλωση ενέργειας ή καυσίμων της συγκεκριμένης γεωργικής εκμετάλλευσης (μέρος II τμήμα 1.1.1.1).

- (31) Οι κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα¹⁹ δεν ισχύουν για την πρωτογενή παραγωγή γεωργικών προϊόντων λόγω των ιδιαιτεροτήτων του τομέα. Ισχύουν ωστόσο για τη μεταποίηση γεωργικών προϊόντων και την εμπορία γεωργικών προϊόντων, στον βαθμό που ορίζεται στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές.
- (32) Τόσο οι γενικοί κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις όσο και οι ειδικότερες διατάξεις των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών μπορεί να αφορούν τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον δασοκομικό τομέα ή στις αγροτικές περιοχές. Ανάλογα με την περίπτωση, οι ενισχύσεις σε επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον δασοκομικό τομέα ή στις αγροτικές περιοχές μπορούν επίσης να θεωρηθούν συμβιβάσιμες υπό τις προϋποθέσεις και σύμφωνα με τους γενικούς κανόνες της Ένωσης για τις κρατικές ενισχύσεις (συγκεκριμένα, με τις κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα, το πλαίσιο σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για την έρευνα και ανάπτυξη και την καινοτομία και τις κατευθυντήριες γραμμές του 2022 για τις κρατικές ενισχύσεις στους τομείς του κλίματος, της προστασίας του περιβάλλοντος και την ενέργειας).

2.4. Ορισμοί

- (33) Για τους σκοπούς των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών, ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:
- (1) «ενεργός γεωργός»: γεωργός όπως προσδιορίζεται από κράτος μέλος στο στρατηγικό του σχέδιο για την ΚΓΠ²⁰ σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 5 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115.

¹⁹ ΕΕ C 153 της 29.4.2021, σ. 1.

²⁰ Για τους σκοπούς των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών, σε περίπτωση που τα κράτη μέλη πρέπει να διευκρινίσουν ορισμένους όρους (όπως ο «ενεργός γεωργός») στα αντίστοιχα στρατηγικά τους σχέδια για την

- (2) «ad hoc ενίσχυση»: η ενίσχυση που δεν χορηγείται βάσει καθεστώτος ενισχύσεων·
- (3) «δυσμενέ κλιματικά φαινόμενα που μπορούν να εξομοιωθούν με θεομηνία»: δυσμενείς καιρικές συνθήκες, όπως παγετός, καταιγίδες και χαλάζι, πάγος, σφοδρές βροχοπτώσεις ή έντονη ξηρασία, που καταστρέφουν, στην περίπτωση της γεωργίας, άνω του 30 % της μέσης παραγωγής, υπολογιζόμενης με βάση την προηγούμενη τριετή ή τετραετή περίοδο ή σε μέσο όρο τριετίας, υπολογιζόμενο με βάση την προηγούμενη πενταετία ή οκταετία, εξαιρούμενης της υψηλότερης και της χαμηλότερης τιμής· στην περίπτωση της δασοκομίας, ποσοστό άνω του 20 % του δασοκομικού δυναμικού·
- (4) «συμβουλές»: οι ολοκληρωμένες συμβουλές που παρέχονται στο πλαίσιο μίας και της ίδιας σύμβασης·
- (5) «γεωργική δραστηριότητα»: δραστηριότητα όπως προσδιορίζεται από κράτος μέλος στο στρατηγικό του σχέδιο για την ΚΓΠ σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115·
- (6) «γεωργική έκταση»: γεωργική έκταση όπως προσδιορίζεται από κράτος μέλος στο στρατηγικό του σχέδιο για την ΚΓΠ σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115·
- (7) «γεωργική εκμετάλλευση»: μονάδα που αποτελείται από γη, εγκαταστάσεις και εξοπλισμό που χρησιμοποιούνται στην πρωτογενή γεωργική παραγωγή·
- (8) «γεωργικό προϊόν»: τα προϊόντα που απαριθμούνται στο παράρτημα Ι της Συνθήκης, εκτός των προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας που απαριθμούνται στο παράρτημα Ι του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1379/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου²¹·
- (9) «γεωργικός τομέας»: το σύνολο των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην πρωτογενή παραγωγή, τη μεταποίηση και την εμπορία γεωργικών προϊόντων·
- (10) «γεωργοδασοκομικά συστήματα»: τα συστήματα χρήσης γης στα οποία φύονται δέντρα σε συνδυασμό με τη γεωργία στην ίδια έκταση·
- (11) «ενίσχυση»: κάθε μέτρο που πληροί το σύνολο των κριτηρίων που καθορίζονται στο άρθρο 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης·
- (12) «ένταση ενίσχυσης»: το ακαθάριστο ποσό της ενίσχυσης, εκφραζόμενο ως ποσοστό των επιλέξιμων δαπανών, πριν από την αφαίρεση φόρων ή άλλων επιβαρύνσεων·
- (13) «καθεστώς ενισχύσεων»: κάθε πράξη βάσει της οποίας, χωρίς να απαιτούνται περαιτέρω μέτρα εφαρμογής, μπορούν να χορηγούνται μεμονωμένες ενισχύσεις σε επιχειρήσεις οι οποίες ορίζονται στην εν λόγω πράξη κατά τρόπο γενικό και αφηρημένο· επίσης, κάθε πράξη βάσει της οποίας μπορεί να χορηγείται ενίσχυση μη συνδεδεμένη με συγκεκριμένο έργο σε μία ή περισσότερες επιχειρήσεις για αόριστο χρονικό διάστημα και/ή για απροσδιόριστο ποσό·
- (14) «συνθήκες ανταγωνισμού»: οι συνθήκες σύμφωνα με τις οποίες οι όροι της συναλλαγής μεταξύ των συμβαλλομένων μερών δεν διαφέρουν από εκείνους που θα ίσχυαν μεταξύ ανεξάρτητων επιχειρήσεων και δεν περιέχουν κανένα στοιχείο

ΚΓΠ, η Βόρεια Ιρλανδία πρέπει να τους διευκρινίσει, σύμφωνα με τις εφαρμοστέες διατάξεις του παρόντος εγγράφου, στην κοινοποίηση προς την Επιτροπή βάσει του άρθρου 108 παράγραφος 3 της Συνθήκης.

²¹ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1379/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 2013, για την κοινή οργάνωση των αγορών των προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας, την τροποποίηση των κανονισμών του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 1184/2006 και (ΕΚ) αριθ. 1224/2009 και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 104/2000 του Συμβουλίου (ΕΕ L 354 της 28.12.2013, σ. 1).

αθέμιτης σύμπραξης· κάθε συναλλαγή που προκύπτει από ανοικτή, διαφανή και άνευ όρων διαδικασία θεωρείται ότι πληροί την αρχή της τήρησης ίσων αποστάσεων (arm's length)·

- (15) «μέτρα βιοασφάλειας»: το σύνολο των διαχειριστικών και φυσικών μέτρων που έχουν σχεδιαστεί με σκοπό να μειωθεί ο κίνδυνος εισαγωγής, ανάπτυξης και διασποράς νόσων προς, από και σε: α) ζωικό πληθυσμό ή β) εγκατάσταση, ζώνη, διαμέρισμα, μέσο μεταφοράς ή οποιονδήποτε άλλον εξοπλισμό ή οποιαδήποτε άλλη εγκατάσταση ή τοποθεσία·
- (16) «βιβλίο αναπαραγωγής»: βιβλίο αναπαραγωγής όπως ορίζεται στο άρθρο 2 σημείο 12 του κανονισμού (ΕΕ) 2016/1012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου²²·
- (17) «στρατηγικό σχέδιο για την ΚΓΠ»: στρατηγικό σχέδιο για την ΚΓΠ όπως αναφέρεται στο άρθρο 1 παράγραφος 1 στοιχείο γ) του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115·
- (18) «κεφαλαιοποιημένα έργα»: έργα που αναλαμβάνονται από τον ίδιο τον κάτοχο εκμετάλλευσης ή τους εργάτες του στη γεωργική εκμετάλλευση, τα οποία δημιουργούν στοιχείο ενεργητικού·
- (19) «σύστημα ανθρακοδεσμευτικής γεωργίας»: καθεστώς ενισχύσεων τα οποία συνδέονται με πρακτικές διαχείρισης της γης που έχουν ως αποτέλεσμα την αύξηση της αποθήκευσης του διοξειδίου του άνθρακα στη ζωντανή βιομάζα, στη νεκρή οργανική ύλη και στο έδαφος μέσω της ενίσχυσης της δέσμευσης του διοξειδίου του άνθρακα και/ή της μείωσης της έκλυσης διοξειδίου του άνθρακα στην ατμόσφαιρα·
- (20) «καταστροφικό συμβάν»: απρόβλεπτο συμβάν βιοτικής ή αβιοτικής φύσης, οφειλόμενο σε ανθρώπινη δραστηριότητα, που προκαλεί σημαντικές διαταραχές στα συστήματα των δασικών δομών, προκαλώντας εντέλει σημαντικές οικονομικές ζημιές στον τομέα της δασοκομίας·
- (21) «συνεργατικός σχηματισμός (cluster)»: ομάδα ανεξάρτητων επιχειρήσεων — νεοσύστατες, μικρές, μεσαίες και μεγάλες επιχειρήσεις, καθώς και συμβουλευτικοί φορείς ή ερευνητικοί οργανισμοί— που έχουν στόχο να τονώσουν την οικονομική/καινοτόμο δραστηριότητα, προωθώντας εντατικές αλληλεπιδράσεις, την από κοινού χρήση εγκαταστάσεων και ανταλλαγή γνώσεων και εμπειρογνώσεως και συμβάλλοντας αποτελεσματικά στη μεταφορά γνώσεων, τη δικτύωση και τη διάδοση πληροφοριών μεταξύ των επιχειρήσεων του συνεργατικού σχηματισμού·
- (22) «μέτρα καταπολέμησης και εξάλειψης»: μέτρα σχετικά με ασθένειες των ζώων για τις οποίες η αρμόδια αρχή κράτους μέλους έχει αναγνωρίσει επίσημα την ύπαρξη εστίας ή σχετικά με επιβλαβείς για τα φυτά οργανισμούς, ή χωροκατακτητικά ξένα είδη, για τους οποίους η αρμόδια αρχή κράτους μέλους έχει αναγνωρίσει επίσημα την παρουσία τους·
- (23) «ημερομηνία χορήγησης της ενίσχυσης»: η ημερομηνία της απόδοσης, στον δικαιούχο, του ένομου δικαιώματος να δεχθεί την ενίσχυση σύμφωνα με το εφαρμοστέο εθνικό νομικό καθεστώς·

²² Κανονισμός (ΕΕ) 2016/1012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 8ης Ιουνίου 2016, σχετικά με τους ζωοτεχνικούς και γενεαλογικούς όρους για την αναπαραγωγή, το εμπόριο και την είσοδο στην Ένωση καθαρόαιμων ζώων αναπαραγωγής, υβριδικών χοίρων αναπαραγωγής και του αναπαραγωγικού υλικού τους και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 652/2014, καθώς και των οδηγιών 89/608/ΕΟΚ και 90/425/ΕΟΚ του Συμβουλίου, και για την κατάργηση ορισμένων πράξεων στον τομέα της αναπαραγωγής ζώων («κανονισμός για την αναπαραγωγή ζώων») (ΕΕ L 171 της 29.6.2016, σ. 66).

- (24) «περιβαλλοντικό συμβάν»: συγκεκριμένη περίπτωση ρύπανσης, μόλυνσης ή υποβάθμισης της ποιότητας του περιβάλλοντος που σχετίζεται με συγκεκριμένο γεγονός και έχει περιορισμένο γεωγραφικό εύρος, που προκαλεί καταστροφή άνω του 30 % είτε της μέσης ετήσιας παραγωγής της επιχείρησης που δραστηριοποιείται στον γεωργικό τομέα, κατά την προηγούμενη τριετή περίοδο, είτε του μέσου όρου τριετίας που έχει υπολογιστεί με βάση την προηγούμενη πενταετία, εξαιρούμενης της υψηλότερης και της χαμηλότερης τιμής· στην περίπτωση της δασοκομίας, ποσοστό άνω του 20 % του δασοκομικού δυναμικού· δεν καλύπτονται οι γενικοί περιβαλλοντικοί κίνδυνοι που δεν συνδέονται με συγκεκριμένο γεγονός, όπως η κλιματική αλλαγή ή η ατμοσφαιρική ρύπανση·
- (25) «σχέδιο αξιολόγησης»: ένα έγγραφο που καλύπτει ένα ή περισσότερα καθεστώτα ενισχύσεων και περιέχει τουλάχιστον τις ακόλουθες πτυχές: τους στόχους προς αξιολόγηση, τα ερωτήματα της αξιολόγησης, τους δείκτες αποτελεσμάτων, την προβλεπόμενη μέθοδο διεξαγωγής της αξιολόγησης, τις απαιτήσεις συλλογής δεδομένων, το προτεινόμενο χρονοδιάγραμμα της αξιολόγησης, συμπεριλαμβανομένης της ημερομηνίας υποβολής της ενδιάμεσης και της τελικής έκθεσης αξιολόγησης, την περιγραφή του ανεξάρτητου φορέα που θα διενεργήσει την αξιολόγηση ή τα κριτήρια που θα χρησιμοποιηθούν για την επιλογή του και τις λεπτομέρειες για τη δημοσιοποίηση της αξιολόγησης·
- (26) «νεκρά ζώα»: τα ζώα που έχουν θανατωθεί με ευθανασία, με ή χωρίς οριστική διάγνωση, ή έχουν πεθάνει, περιλαμβανομένων θνησιγενών και αγέννητων ζώων, σε εκμετάλλευση ή οποιοσδήποτε εγκαταστάσεις ή κατά τη διάρκεια της μεταφοράς, αλλά δεν εσφάγησαν με σκοπό την κατανάλωση από τον άνθρωπο·
- (27) «δέντρα ταχείας ανάπτυξης»: δάση μικρού περίτροπου χρόνου, όπου το ελάχιστο χρονικό διάστημα πριν από την υλοτόμηση είναι τουλάχιστον 8 έτη και το μέγιστο χρονικό διάστημα πριν από την υλοτόμηση δεν υπερβαίνει τα 20 έτη·
- (28) «διάδοχο φορολογικό καθεστώς»: σύστημα υπό τη μορφή φορολογικών πλεονεκτημάτων που συνιστά τροποποιημένη εκδοχή προϋπάρχοντος καθεστώτος υπό τη μορφή φορολογικών πλεονεκτημάτων και αντικαθιστά το τελευταίο·
- (29) «βιοκαύσιμα που προέρχονται από καλλιέργειες τροφίμων και ζωοτροφών»: καύσιμα βιομάζας που παράγονται από καλλιέργειες τροφίμων και ζωοτροφών, όπως ορίζονται στην οδηγία (ΕΕ) 2018/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου²³.
- (30) «τρόφιμα»: τρόφιμα που δεν είναι γεωργικά προϊόντα και περιλαμβάνονται στο παράρτημα Ι του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1151/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου²⁴.
- (31) «δάσος»: περιοχή εκτεινόμενη σε έκταση μεγαλύτερη του 0,5 εκταρίου, με δέντρα υψηλότερα των 5 μέτρων και συγκόμωση μεγαλύτερη του 10 %, ή με δέντρα που έχουν τη δυνατότητα να φθάσουν τα όρια αυτά επιτόπου, και μη συμπεριλαμβανομένων των εκτάσεων που προορίζονται κατά κύριο λόγο για χρήσεις γεωργικής ή αστικής γης· ή δάσος κατά τον ορισμό που εφαρμόζεται από κράτος μέλος ή περιφέρεια με βάση την ισχύουσα εθνική νομοθεσία ή το ισχύον

²³ Οδηγία (ΕΕ) 2018/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Δεκεμβρίου 2018, για την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές (ΕΕ L 328 της 21.12.2018, σ. 82).

²⁴ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1151/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Νοεμβρίου 2012, για τα συστήματα ποιότητας των γεωργικών προϊόντων και τροφίμων (ΕΕ L 343 της 14.12.2012, σ. 1).

κτηματολόγιο, και όπως περιλαμβάνεται στην κοινοποίηση προς την Επιτροπή²⁵ και, εάν ο ορισμός συνδέεται με παρέμβαση αγροτικής ανάπτυξης, όπως περιλαμβάνεται στο στρατηγικό σχέδιο της ΚΓΠ.

- (32) «ακαθάριστο ισοδύναμο επιχορήγησης»: το ποσό της ενίσχυσης, εάν είχε παρασχεθεί υπό τη μορφή επιχορήγησης στον δικαιούχο, πριν από την αφαίρεση φόρων ή άλλων επιβαρύνσεων.
- (33) «μεμονωμένη ενίσχυση»: η *ad hoc* ενίσχυση και η ενίσχυση που χορηγείται σε μεμονωμένους δικαιούχους βάσει καθεστώτος ενισχύσεων.
- (34) «άυλα στοιχεία ενεργητικού»: τα στοιχεία ενεργητικού που δεν έχουν φυσική ή χρηματοοικονομική υπόσταση, όπως δικαιώματα ευρεσιτεχνίας, άδειες, τεχνογνωσία ή άλλη διανοητική ιδιοκτησία.
- (35) «χωροκατακτητικά ξένα είδη»: χωροκατακτητικά ξένα είδη ενωσιακού ενδιαφέροντος και χωροκατακτητικά ξένα εθνικού ενδιαφέροντος όπως ορίζονται στο άρθρο 3 σημεία 3 και 4 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1143/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου²⁵.
- (36) «μεγάλες επιχειρήσεις»: οι επιχειρήσεις που δεν πληρούν τα κριτήρια που ορίζονται στο παράρτημα Ι του κανονισμού (ΕΕ) [νέος κανονισμός απαλλαγής κατά κατηγορία στον γεωργικό τομέα (ΚΑΚΓ)]²⁶.
- (37) «τοπικές αγορές»: ένα από τα ακόλουθα:
- α) αγορές σε χιλιομετρική ακτίνα 75 χλμ. από την εκμετάλλευση προέλευσης του προϊόντος, εντός της οποίας πρέπει να πραγματοποιούνται οι δραστηριότητες της μεταποίησης και πώλησης στον τελικό καταναλωτή.
 - β) αγορές για τις οποίες τα κράτη μέλη καθορίζουν πειστικό εναλλακτικό ορισμό, σε χιλιομετρική ακτίνα που δεν υπερβαίνει τα 100 χλμ.
- (38) «εμπορία γεωργικών προϊόντων»: η κατοχή ή έκθεση με σκοπό την πώληση, η προσφορά προς πώληση, η παράδοση ή κάθε άλλος τρόπος διάθεσης στην αγορά, εκτός από την πρώτη πώληση από πρωτογενή παραγωγό σε μεταπωλητές ή μεταποιητές, και κάθε δραστηριότητα προετοιμασίας του προϊόντος για την εν λόγω πρώτη πώληση. η πώληση από πρωτογενή παραγωγό σε τελικούς καταναλωτές θεωρείται εμπορία γεωργικών προϊόντων, εάν πραγματοποιείται σε χωριστές εγκαταστάσεις ή σε ειδικές για τον σκοπό αυτόν εγκαταστάσεις.
- (39) «ταμείο αλληλοβοήθειας»: σύστημα διαπιστευμένο από κράτος μέλος σύμφωνα με την εθνική του νομοθεσία για την ασφάλιση των γεωργών, δασοκαλλιεργητών και διαχειριστών δασών-μελών μέσω της καταβολής αντισταθμιστικών ενισχύσεων στους γεωργούς, δασοκαλλιεργητές και διαχειριστές δασών-μέλη που υφίστανται οικονομικές απώλειες.
- (40) «μη παραγωγική επένδυση»: επένδυση που δεν οδηγεί σε σημαντική αύξηση της αξίας ή της αποδοτικότητας της εκμετάλλευσης.
- (41) «εργασίες που προηγούνται της βιομηχανικής μεταποίησης»: η υλοτόμηση, η αποκομιδή, η αποφλοιώση, ο τεμαχισμός, η αποθήκευση, η προστατευτική

²⁵ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1143/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Οκτωβρίου 2014, για την πρόληψη και διαχείριση της εισαγωγής και εξάπλωσης χωροκατακτητικών ξένων ειδών (ΕΕ L 317 της 4.11.2014, σ. 35).

²⁶ Κανονισμός (ΕΕ) ..., της ... για την κήρυξη ορισμένων κατηγοριών ενισχύσεων στους τομείς της γεωργίας και δασοκομίας και σε αγροτικές περιοχές συμβιβάσιμων με την εσωτερική αγορά κατ' εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (παραπομπή στην Επίσημη Εφημερίδα).

επεξεργασία και η ξήρανση της ξυλείας και το σύνολο των λοιπών εργασιών εκμετάλλευσης πριν από το βιομηχανικό πριόνισμα του ξύλου στο εργοστάσιο· καθώς και ο πριονισμός, εάν η μέγιστη δυναμικότητα πριονισμού είναι 20 000 m³ εισροής στρογγυλής ξυλείας για πριονισμό ανά έτος·

- (42) «λοιπά δυσμενή κλιματικά φαινόμενα»: οι δυσμενείς καιρικές συνθήκες οι οποίες δεν συνιστούν δυσμενή κλιματικά φαινόμενα που μπορούν να εξομοιωθούν με θεομηνία·
- (43) «εξόχως απόκεντρες περιοχές»: οι περιοχές που αναφέρονται στο άρθρο 349 πρώτο εδάφιο της Συνθήκης·
- (44) «επιβλαβείς για τα φυτά οργανισμοί»: κάθε είδος, στέλεχος ή βιότυπος φυτού, ζώο ή παθογόνος οργανισμός, επιβλαβείς για τα φυτά ή τα φυτικά προϊόντα·
- (45) «μέτρα πρόληψης»: μέτρα σχετικά με ασθένειες των ζώων, επιβλαβείς για τα φυτά οργανισμούς ή χωροκατακτητικά ξένα είδη που δεν έχουν ακόμη εμφανιστεί·
- (46) «πρωτογενής γεωργική παραγωγή»: η παραγωγή προϊόντων του εδάφους και κτηνοτροφικών προϊόντων τα οποία απαριθμούνται στο παράρτημα I της Συνθήκης, χωρίς περαιτέρω επέμβαση που μεταβάλλει τη φύση των εν λόγω προϊόντων·
- (47) «μεταποίηση γεωργικών προϊόντων»: κάθε επέμβαση σε γεωργικό προϊόν από την οποία προκύπτει ένα επίσης γεωργικό προϊόν, με εξαίρεση τις δραστηριότητες εντός της γεωργικής εκμετάλλευσης που είναι αναγκαίες για την προετοιμασία ενός προϊόντος ζωικής ή φυτικής προέλευσης για την πρώτη του πώληση·
- (48) «ομάδα ή οργάνωση παραγωγών»: ομάδα ή οργάνωση που συγκροτείται για έναν τουλάχιστον από τους ακόλουθους σκοπούς:
- α) την προσαρμογή της παραγωγής και των αποδόσεων των παραγωγών που είναι μέλη αυτών των ομάδων ή οργανώσεων στις απαιτήσεις της αγοράς·
 - β) την από κοινού διάθεση εμπορευμάτων στην αγορά, συμπεριλαμβανομένης της προετοιμασίας προς πώληση, της κεντρικής οργάνωσης των πωλήσεων και του εφοδιασμού χονδρεμπόρων·
 - γ) τη θέσπιση κοινών κανόνων για πληροφορίες όσον αφορά την παραγωγή, και ιδίως τη συγκομιδή και τη διαθεσιμότητα·
 - δ) άλλες δραστηριότητες που μπορούν να διεξάγονται από ομάδες ή οργανώσεις παραγωγών, όπως η ανάπτυξη επιχειρηματικών δεξιοτήτων και δεξιοτήτων εμπορίας, η οργάνωση και διευκόλυνση διαδικασιών καινοτομίας, η από κοινού διαχείριση των εκτάσεων των μελών και η χρήση περιβαλλοντικά ορθών καλλιεργητικών πρακτικών και τεχνικών παραγωγής, καθώς και ορθών πρακτικών και τεχνικών καλής διαβίωσης των ζώων·
- (49) «προστατευόμενο ζώο»: κάθε ζώο που προστατεύεται είτε από την ενωσιακή είτε από την εθνική νομοθεσία, συμπεριλαμβανομένων των ζωικών ειδών για τα οποία η εθνική νομοθεσία προβλέπει ειδικούς κανόνες για τη διατήρηση του πληθυσμού·
- (50) «επιστρεπτέα προκαταβολή»: δάνειο για έργο, το οποίο χορηγείται σε μία ή περισσότερες δόσεις και οι όροι αποπληρωμής του οποίου εξαρτώνται από το αποτέλεσμα του έργου·
- (51) «οργανισμός έρευνας και διάδοσης γνώσεων»: οντότητα (όπως πανεπιστήμια ή ερευνητικά ιδρύματα, οργανισμοί μεταφοράς τεχνολογίας, ενδιαμέσοι φορείς καινοτομίας, ερευνητικές συνεργαζόμενες οντότητες με φυσική και/ή εικονική παρουσία), ανεξαρτήτως νομικού καθεστώτος ή του τρόπου χρηματοδότησής της, πρωταρχικός σκοπός της οποίας είναι η ανεξάρτητη διεξαγωγή βασικής έρευνας,

βιομηχανικής έρευνας ή πειραματικής ανάπτυξης, όπως ορίζεται στο πλαίσιο σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για την έρευνα και ανάπτυξη και την καινοτομία, ή η ευρεία διάδοση των αποτελεσμάτων των εν λόγω δραστηριοτήτων με τη διδασκαλία, τη δημοσίευση ή τη μεταφορά γνώσεων· σε περίπτωση που η οντότητα αυτή ασκεί επίσης οικονομικές δραστηριότητες, η χρηματοδότηση, οι δαπάνες και τα έσοδα από τις εν λόγω οικονομικές δραστηριότητες πρέπει να δηλώνονται χωριστά. Επιχειρήσεις που μπορούν να επηρεάσουν καθοριστικά μια τέτοια οντότητα, π.χ. με την ιδιότητα του μετόχου ή του μέλους, δεν έχουν προνομιακή πρόσβαση στα αποτελέσματα που αυτή παράγει·

- (52) «μικρή αλυσίδα εφοδιασμού»: αλυσίδα εφοδιασμού που περιλαμβάνει περιορισμένο αριθμό οικονομικών φορέων που έχουν αναλάβει δέσμευση για συνεργασία, τοπική οικονομική ανάπτυξη και στενές γεωγραφικές και κοινωνικές σχέσεις μεταξύ παραγωγών, μεταποιητών και καταναλωτών·
- (53) «υποδομή μικρής κλίμακας»: υποδομή με επιλέξιμες δαπάνες έως 2 εκατ. EUR·
- (54) «μικρή επιχείρηση»: πολύ μικρή επιχείρηση όπως ορίζεται στη σύσταση 2003/361 της Επιτροπής²⁷ ή φυσικό πρόσωπο που δεν ασκεί οικονομική δραστηριότητα κατά τον χρόνο υποβολής της αίτησης ενίσχυσης·
- (55) «μικρά νησιά του Αιγαίου Πελάγους»: τα μικρά νησιά που αναφέρονται στο άρθρο 1 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 229/2013·
- (56) «ΜΜΕ» ή «πολύ μικρές, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις»: οι επιχειρήσεις που πληρούν τα κριτήρια του παραρτήματος I του κανονισμού (ΕΕ) [νέος ΚΑΚΓ]·
- (57) «έναρξη των εργασιών για το έργο ή τη δραστηριότητα»: είτε η έναρξη των δραστηριοτήτων ή των κατασκευαστικών εργασιών που αφορούν την επένδυση είτε η πρώτη νομικά δεσμευτική ανάληψη υποχρέωσης για την παραγγελία εξοπλισμού ή τη χρήση υπηρεσιών ή ανάληψη άλλης δέσμευσης που καθιστά το έργο ή τη δραστηριότητα μη αναστρέψιμα, όποιο από τα ανωτέρω είναι προγενέστερο· η αγορά γης και εργασίες προπαρασκευής, όπως η λήψη αδειών και η εκπόνηση μελετών σκοπιμότητας, δεν θεωρούνται έναρξη των εργασιών· η αγορά γης που αναφέρεται στο σημείο (153) στοιχείο α) και στο σημείο (502) στοιχείο γ), όταν οι επιλέξιμες δαπάνες για την αγορά γης ισοδυναμούν με ποσοστό 100 % των επιλέξιμων δαπανών για επενδύσεις, θεωρείται έναρξη εργασιών για το έργο ή τη δραστηριότητα·
- (58) «βιώσιμη διαχείριση των δασών»: η διαχείριση και χρήση των δασών και των δασικών εκτάσεων κατά τρόπο, και σε βαθμό, ώστε να διατηρείται η βιολογική τους ποικιλότητα, η παραγωγικότητά τους, η ικανότητα αναγέννησης και η ζωτικότητα τους, καθώς και η ικανότητά τους να επιτελούν, τόσο στο παρόν, όσο και στο μέλλον, τις εύλογες οικολογικές, οικονομικές και κοινωνικές λειτουργίες, σε τοπικό, εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο, χωρίς να βλάπτονται άλλα οικοσυστήματα·
- (59) «ενσώματα στοιχεία ενεργητικού»: τα στοιχεία ενεργητικού που συνίστανται σε γήπεδα, κτίρια και μονάδα παραγωγής, μηχανήματα και εξοπλισμό·
- (60) «κόστος συναλλαγής»: οι πρόσθετες δαπάνες που συνδέονται με την εκπλήρωση δέσμευσης, αλλά δεν καταλογίζονται άμεσα στην υλοποίησή της ή δεν περιλαμβάνονται στις δαπάνες ή το διαφυγόν εισόδημα που καλύπτονται άμεσα· το κόστος αυτό μπορεί να υπολογίζεται βάσει των συνήθων δαπανών·

²⁷ Σύσταση της Επιτροπής, της 6ης Μαΐου 2003, σχετικά με τον ορισμό των πολύ μικρών, των μικρών και των μεσαίων επιχειρήσεων (ΕΕ L 124 της 20.5.2003, σ. 36).

- (61) «δαπάνες εξετάσεων για τις μεταδοτικές σπογγώδεις εγκεφαλοπάθειες (ΜΣΕ) και τη σπογγώδη εγκεφαλοπάθεια των βοοειδών (ΣΕΒ)»: το σύνολο των δαπανών, στις οποίες συμπεριλαμβάνονται οι δαπάνες για την προμήθεια των μέσων διεξαγωγής εξετάσεων (test kits) και για τη δειγματοληψία, τη μεταφορά, την εξέταση, την αποθήκευση και την καταστροφή των δειγμάτων, που είναι αναγκαίες για τη διενέργεια εργαστηριακών εξετάσεων σύμφωνα με το παράρτημα Χ κεφάλαιο Γ του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 999/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου²⁸.
- (62) «δέντρα για πρεμνοφυή δάση μικρού περίτροπου χρόνου»: είδη δέντρων υπαγόμενων στον κωδικό ΣΟ 06 02 9041 που καθορίζονται από τα κράτη μέλη και αποτελούνται από ξυλώδεις πολυετείς καλλιέργειες, με έρριζα υποκείμενα ή παραφυάδες που παραμένουν στο έδαφος μετά τη συγκομιδή και αναπτύσσουν νέους βλαστούς την επόμενη περίοδο και με μέγιστο κύκλο συγκομιδής που καθορίζεται από τα κράτη μέλη.
- (63) «προβληματική επιχείρηση»: επιχείρηση που πληροί τους όρους που προβλέπονται στην ενότητα 2.2 των κατευθυντήριων γραμμών της Επιτροπής σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για τη διάσωση και αναδιάρθρωση μη χρηματοπιστωτικών προβληματικών επιχειρήσεων.
- (64) «ενωσιακό πρότυπο»: υποχρεωτικό πρότυπο που ορίζεται στη νομοθεσία της Ένωσης και καθορίζει το επίπεδο προστασίας που οφείλουν να επιτυγχάνουν οι μεμονωμένες επιχειρήσεις, ιδίως όσον αφορά το περιβάλλον, την υγιεινή και την καλή διαβίωση των ζώων· κατά συνέπεια, τα πρότυπα ή οι στόχοι που καθορίζονται σε ενωσιακό επίπεδο και είναι δεσμευτικά για τα κράτη μέλη αλλά όχι για τις μεμονωμένες επιχειρήσεις, δεν θεωρούνται ενωσιακά πρότυπα.
- (65) «γεωργός νεαρής ηλικίας»: γεωργός όπως προσδιορίζεται από κράτος μέλος στο στρατηγικό του σχέδιο για την ΚΓΠ σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 6 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115.
- (66) για τους σκοπούς της διατήρησης των γενετικών πόρων στη γεωργία και στη δασοκομία:
- α) «διατήρηση in situ» στη γεωργία: η διατήρηση γενετικού υλικού σε οικοσυστήματα και φυσικούς οικοτόπους, καθώς και η διατήρηση και ανάκτηση βιώσιμων πληθυσμών ειδών ή άγριων φυλών ζώων στο φυσικό τους περιβάλλον και, στην περίπτωση των οικοσίτων φυλών ζώων ή καλλιεργούμενων φυτικών ειδών, στο γεωργικό περιβάλλον όπου ανέπτυξαν τις δικές τους ξεχωριστές ιδιότητες.
 - β) «διατήρηση in situ» στη δασοκομία: η διατήρηση γενετικού υλικού σε οικοσυστήματα και φυσικούς οικοτόπους, καθώς και η διατήρηση και ανάκτηση βιώσιμων πληθυσμών ειδών στο φυσικό τους περιβάλλον.
 - γ) «διατήρηση στη γεωργική ή δασική εκμετάλλευση»: η διατήρηση και ανάπτυξη in situ σε επίπεδο γεωργικής ή δασικής εκμετάλλευσης.
 - δ) «διατήρηση ex situ»: η διατήρηση γενετικού υλικού για τη γεωργία ή τη δασοκομία εκτός του οικείου φυσικού οικοτόπου.
 - ε) «συλλογή ex situ»: η συλλογή γενετικού υλικού για τη γεωργία ή τη δασοκομία το οποίο διατηρείται εκτός του οικείου φυσικού οικοτόπου.

²⁸ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 999/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2001, για τη θέσπιση κανόνων πρόληψης, καταπολέμησης και εξάλειψης ορισμένων μεταδοτικών σπογγωδών εγκεφαλοπαθειών (ΕΕ L 147 της 31.5.2001, σ. 1).

2.5. Κοινοποιήσιμες ενισχύσεις

- (34) Εάν πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης, τα κράτη μέλη πρέπει να κοινοποιούν στην Επιτροπή τις ενισχύσεις στους τομείς της γεωργίας και της δασοκομίας και στις αγροτικές περιοχές δυνάμει του άρθρου 108 παράγραφος 3 της Συνθήκης. Τα κράτη μέλη δεν πρέπει να θέσουν σε ισχύ το προτεινόμενο μέτρο μέχρι να προκύψει οριστική απόφαση από τη διαδικασία κοινοποίησης που αναφέρεται στο άρθρο 108 παράγραφος 2 της Συνθήκης, με εξαίρεση τα μέτρα που πληρούν τις προϋποθέσεις που καθορίζονται στον κανονισμό (ΕΕ) .../... της Επιτροπής, της XXX, για την κήρυξη ορισμένων κατηγοριών ενισχύσεων στους τομείς της γεωργίας και δασοκομίας και σε αγροτικές περιοχές συμβιβάσιμων με την εσωτερική αγορά κατ' εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης²⁹.
- (35) Οι μεμονωμένες ενισχύσεις που χορηγούνται βάσει καθεστώτος ενισχύσεων εξακολουθούν να υπόκεινται στην υποχρέωση κοινοποίησης σύμφωνα με το άρθρο 108 παράγραφος 3 της Συνθήκης, εάν υπερβαίνουν τα ακόλουθα όρια κοινοποίησης:
- α) για τις μεμονωμένες επενδυτικές ενισχύσεις που χορηγούνται για τη μεταποίηση γεωργικών προϊόντων και την εμπορία γεωργικών προϊόντων σύμφωνα με το μέρος II τμήμα 1.1.1.3: οι επιλέξιμες δαπάνες που υπερβαίνουν τα 25 εκατ. EUR, ή των οποίων το ακαθάριστο ισοδύναμο επιχορήγησης υπερβαίνει τα 12 εκατ. EUR·
 - β) για τις ενισχύσεις για εκστρατείες προώθησης σύμφωνα με το μέρος II τμήμα 1.3.4: οι εκστρατείες προώθησης με ετήσιο προϋπολογισμό άνω των 5 εκατ. EUR.

Κεφάλαιο 3. Αξιολόγηση της συμβατότητας σύμφωνα με το άρθρο 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης

- (36) Σύμφωνα με το άρθρο 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, η Επιτροπή δύναται να θεωρήσει ότι συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά οι κρατικές ενισχύσεις για την προώθηση της ανάπτυξης ορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων, εφόσον δεν αλλοιώνουν τους όρους των συναλλαγών κατά τρόπο που θα αντέκειτο προς το κοινό συμφέρον.
- (37) Κατά συνέπεια, για να αξιολογηθεί αν ένα μέτρο κρατικής ενίσχυσης για τον τομέα της γεωργίας και της δασοκομίας μπορεί να θεωρηθεί ότι συμβιβάζεται με την εσωτερική αγορά, η Επιτροπή θα εξακριβώνει αν το μέτρο ενίσχυσης προωθεί την ανάπτυξη συγκεκριμένης οικονομικής δραστηριότητας (πρώτος όρος) και αν αλλοιώνει τους όρους των συναλλαγών κατά τρόπο που θα αντέκειτο προς το κοινό συμφέρον (δεύτερος όρος).
- (38) Στο παρόν τμήμα, η Επιτροπή αποφασίζει τον τρόπο με τον οποίο θα διενεργεί την αξιολόγηση της συμβατότητας. Καθορίζει γενικούς όρους συμβατότητας και, κατά περίπτωση, προσδιορίζει ειδικούς όρους για τα καθεστώτα ενισχύσεων και

²⁹ ΕΕ L XXX.

πρόσθετους όρους για μεμονωμένες ενισχύσεις που υπόκεινται στην υποχρέωση κοινοποίησης.

(39) Για τη διενέργεια της αξιολόγησης που αναφέρεται στο σημείο (37), η Επιτροπή θα εξετάζει τις ακόλουθες πτυχές:

α) Πρώτος όρος: η ενίσχυση προωθεί την ανάπτυξη οικονομικής δραστηριότητας:

i) προσδιορισμός της σχετικής οικονομικής δραστηριότητας (τμήμα 3.1.1)·

ii) χαρακτήρας κινήτρου: η ενίσχυση πρέπει να μεταβάλλει τη συμπεριφορά της οικείας ή των οικείων επιχειρήσεων και να τις ενθαρρύνει να αναλάβουν πρόσθετες δραστηριότητες, τις οποίες δεν θα αναλάμβαναν χωρίς την ενίσχυση ή τις οποίες θα αναλάμβαναν σε μικρότερο βαθμό ή με διαφορετικό τρόπο (τμήμα 3.1.2)·

iii) η ενίσχυση δεν αντίκειται στις σχετικές διατάξεις και γενικές αρχές του ενωσιακού δικαίου (τμήμα 3.1.3).

β) Δεύτερος όρος: η ενίσχυση δεν αλλοιώνει αδικαιολόγητα τους όρους των συναλλαγών κατά τρόπο που θα αντέκειτο προς το κοινό συμφέρον:

i) ανάγκη κρατικής παρέμβασης: το μέτρο κρατικής ενίσχυσης πρέπει να επιφέρει ουσιαστική βελτίωση την οποία δεν δύναται να επιτύχει η αγορά από μόνη της, για παράδειγμα, με την αποκατάσταση μιας αδυναμίας της αγοράς ή με την αντιμετώπιση κάποιου προβλήματος σχετικά με την κοινωνική ισότητα ή την πολιτική συνοχής, κατά περίπτωση (τμήμα 3.2.1)·

ii) καταλληλότητα του μέτρου ενίσχυσης: το προτεινόμενο μέτρο ενίσχυσης πρέπει να αποτελεί κατάλληλο μέσο άσκησης πολιτικής για την προώθηση της ανάπτυξης της οικονομικής δραστηριότητας (τμήμα 3.2.2)·

iii) αναλογικότητα της ενίσχυσης (περιορισμός της ενίσχυσης στο ελάχιστο απαιτούμενο ποσό): το ποσό και η ένταση της ενίσχυσης πρέπει να περιορίζονται στο ελάχιστο που απαιτείται για την προσέλκυση πρόσθετων επενδύσεων ή την τόνωση της δραστηριότητας από την οικεία ή τις οικείες επιχειρήσεις (τμήμα 3.2.3)·

iv) διαφάνεια της ενίσχυσης: τα κράτη μέλη, η Επιτροπή, οι οικονομικοί φορείς και το κοινό πρέπει να διαθέτουν εύκολη πρόσβαση σε όλες τις σχετικές πράξεις και τα συναφή στοιχεία που αφορούν την ενίσχυση που χορηγήθηκε (τμήμα 3.2.4)·

v) αποφυγή δυσμενών αρνητικών επιπτώσεων της ενίσχυσης στον ανταγωνισμό και τις συναλλαγές (τμήμα 3.2.5)·

vi) στάθμιση των θετικών και αρνητικών επιπτώσεων που μπορεί να έχει η ενίσχυση στον ανταγωνισμό και τις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών (κριτήριο εξισορρόπησης) (τμήμα 3.2.6).

(40) Η συνολική στάθμιση ορισμένων κατηγοριών καθεστώτων μπορεί να υπόκειται περαιτέρω στην απαίτηση διενέργειας εκ των υστέρων αξιολόγησης, όπως περιγράφεται στα σημεία (639) έως (645). Σε τέτοιες περιπτώσεις, η Επιτροπή μπορεί να περιορίσει τη διάρκεια των εν λόγω καθεστώτων (συνήθως σε τέσσερα έτη ή λιγότερο), με δυνατότητα εκ νέου κοινοποίησης της παράτασής τους στη συνέχεια.

- (41) Τα εν λόγω γενικά κριτήρια συμβατότητας ισχύουν για όλες τις ενισχύσεις που καλύπτονται από τις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές, εκτός εάν προβλέπονται παρεκκλίσεις στα τμήματα 3.1 και 3.2 του παρόντος μέρους επειδή συντρέχουν ιδιαίτεροι λόγοι που πρέπει να ληφθούν υπόψη στον γεωργικό τομέα.

3.1. Πρώτος όρος: η ενίσχυση προωθεί την ανάπτυξη οικονομικής δραστηριότητας

3.1.1. Ενισχυόμενη οικονομική δραστηριότητα

- (42) Με βάση τις πληροφορίες που παρέχει το κράτος μέλος, η Επιτροπή θα προσδιορίζει την οικονομική δραστηριότητα που πρέπει να υποστηριχθεί από το κοινοποιηθέν μέτρο.
- (43) Το κράτος μέλος πρέπει να αποδείξει ότι η ενίσχυση αποσκοπεί στην προώθηση της ανάπτυξης της προσδιορισθείσας οικονομικής δραστηριότητας.
- (44) Τα κράτη μέλη πρέπει να περιγράφουν επίσης αν και με ποιον τρόπο η ενίσχυση θα συμβάλει στην επίτευξη των στόχων της ΚΓΠ και, στο πλαίσιο της εν λόγω πολιτικής, των στόχων του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115 και να περιγράφουν ειδικότερα τα αναμενόμενα οφέλη της ενίσχυσης.
- (45) Η Επιτροπή θεωρεί ότι οι ενισχύσεις που χορηγούνται σύμφωνα με το μέρος II τμήμα 1.2 των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών για μέτρα διαχείρισης κινδύνου και κρίσεων μπορούν να προωθήσουν την ανάπτυξη της προσδιορισθείσας οικονομικής δραστηριότητας ή περιοχής δεδομένου ότι, χωρίς την ενίσχυση, η ανάπτυξη αυτή δεν μπορεί να επιτευχθεί στον ίδιο βαθμό.

Πρόσθετες προϋποθέσεις για μεμονωμένα κοινοποιήσιμες ενισχύσεις βάσει καθεστώτος ενισχύσεων

- (46) Κατά τη χορήγηση ενίσχυσης σε μεμονωμένα κοινοποιήσιμα επενδυτικά έργα στο πλαίσιο καθεστώτος, όπως αναφέρεται στο σημείο (35), η χορηγούσα αρχή πρέπει να τεκμηριώνει ότι το έργο που επιλέχθηκε θα συμβάλει στην επίτευξη του στόχου του καθεστώτος και, κατ' επέκταση, των στόχων της ενίσχυσης στους τομείς της γεωργίας και της δασοκομίας και στις αγροτικές περιοχές. Για τον σκοπό αυτό, το κράτος μέλος θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τα στοιχεία που παρέχει ο αιτών την ενίσχυση, στα οποία πρέπει να περιγράφονται οι θετικές επιπτώσεις της επένδυσης.

3.1.2. Χαρακτήρας κινήτρου

- (47) Οι ενισχύσεις στους τομείς της γεωργίας και της δασοκομίας και στις αγροτικές περιοχές μπορεί να θεωρηθεί ότι συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά μόνο εάν έχουν χαρακτήρα κινήτρου. Η ενίσχυση έχει χαρακτήρα κινήτρου όταν μεταβάλλει τη συμπεριφορά μιας επιχείρησης και την ενθαρρύνει να αναλάβει πρόσθετες δραστηριότητες για την ανάπτυξη του τομέα, τις οποίες δεν θα αναλάμβανε χωρίς την ενίσχυση ή τις οποίες θα αναλάμβανε σε μικρότερο βαθμό ή με διαφορετικό τρόπο. Ωστόσο, η ενίσχυση δεν πρέπει να επιδοτεί το κόστος δραστηριότητας με το οποίο θα επιβαρυνθεί ούτως ή άλλως μια επιχείρηση και δεν πρέπει να αντισταθμίζει τον συνήθη επιχειρηματικό κίνδυνο οικονομικής δραστηριότητας.
- (48) Πλην εξαιρέσεων που προβλέπονται ρητά από την νομοθεσία της Ένωσης ή τις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές, τα μονομερή μέτρα κρατικών ενισχύσεων που

αποσκοπούν απλώς στη βελτίωση της οικονομικής κατάστασης των επιχειρήσεων χωρίς να συμβάλλουν κατά κανέναν τρόπο στην ανάπτυξη του τομέα, και ειδικότερα οι ενισχύσεις που χορηγούνται αποκλειστικά με βάση την τιμή, την ποσότητα, τη μονάδα παραγωγής ή τη μονάδα μέσω παραγωγής θεωρείται ότι συνιστούν ενισχύσεις λειτουργίας οι οποίες δεν συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά. Επιπλέον, εξαιτίας ακριβώς του χαρακτήρα τους, οι ενισχύσεις αυτές είναι πολύ πιθανό να παρακωλύσουν τη λειτουργία των μηχανισμών που διέπουν την οργάνωση της εσωτερικής αγοράς.

- (49) Οι ενισχύσεις που χορηγούνται βάσει του μέρους II τμήματα 1.2 και 2.8.5 θα πρέπει να περιορίζονται στη στήριξη επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στους τομείς της γεωργίας και της δασοκομίας και αντιμετωπίζουν διάφορες δυσχέρειες, παρότι κατέβαλαν εύλογες προσπάθειες να ελαχιστοποιήσουν τους σχετικούς κινδύνους. Οι κρατικές ενισχύσεις δεν θα πρέπει να αποτελούν κίνητρο για την ανάληψη περιττών κινδύνων από τις επιχειρήσεις. Οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον γεωργικό και τον δασοκομικό τομέα θα πρέπει οι ίδιες να φέρουν τις συνέπειες απερίσκεπτων επιλογών ως προς τις μεθόδους παραγωγής ή τα προϊόντα.
- (50) Για τους λόγους που διευκρινίζονται στο σημείο (47), η Επιτροπή θεωρεί ότι οι ενισχύσεις δεν έχουν χαρακτήρα κινήτρου για τον δικαιούχο στις περιπτώσεις στις οποίες οι εργασίες για το σχετικό έργο ή τη σχετική δραστηριότητα έχουν ήδη ξεκινήσει προτού ο δικαιούχος υποβάλει την αίτηση ενίσχυσης στις εθνικές αρχές.
- (51) Η αίτηση ενίσχυσης πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον την επωνυμία του αιτούντος και το μέγεθος της επιχείρησης, την περιγραφή του έργου ή της δραστηριότητας, συμπεριλαμβανομένου του τόπου και των ημερομηνιών έναρξης και λήξης, το ποσό της ενίσχυσης που απαιτείται για την υλοποίηση, καθώς και τις επιλέξιμες δαπάνες.
- (52) Επιπλέον, οι μεγάλες επιχειρήσεις πρέπει να περιγράφουν στην αίτηση ποια θα ήταν η κατάσταση χωρίς τη χορήγηση ενίσχυσης, ως αντιπαράδειγμα ή εναλλακτικό έργο ή δραστηριότητα, και να υποβάλλουν αποδεικτικά στοιχεία προς στήριξη του αντιπαραδείγματος που περιγράφεται στο έντυπο της αίτησης. Η απαίτηση αυτή δεν ισχύει για δήμους που αποτελούν αυτόνομες τοπικές αρχές με ετήσιο προϋπολογισμό κάτω των 10 εκατ. EUR και λιγότερους από 5 000 κατοίκους.
- (53) Κατά την παραλαβή της αίτησης, η χορηγούσα αρχή πρέπει να διενεργεί έλεγχο αξιοπιστίας του αντιπαραδείγματος και να επιβεβαιώνει ότι η ενίσχυση έχει τον απαιτούμενο χαρακτήρα κινήτρου. Ένα αντιπαράδειγμα είναι αξιόπιστο εάν είναι αληθινό και σχετίζεται με τους παράγοντες λήψης αποφάσεων που επικρατούν κατά τον χρόνο λήψης από τον δικαιούχο της απόφασης σχετικά με το έργο ή τη δραστηριότητα.
- (54) Ενίσχυση που χορηγείται υπό τη μορφή φορολογικών πλεονεκτημάτων θεωρείται ότι έχει χαρακτήρα κινήτρου εάν το καθεστώς ενισχύσεων προβλέπει δικαίωμα χορήγησης ενίσχυσης βάσει αντικειμενικών κριτηρίων και χωρίς περαιτέρω άσκηση διακριτικής ευχέρειας από την πλευρά του κράτους μέλους, και εφόσον το καθεστώς ενισχύσεων εγκρίθηκε και τέθηκε σε ισχύ πριν από την έναρξη των εργασιών για την υλοποίηση του ενισχυόμενου έργου ή της ενισχυόμενης δραστηριότητας. Η απαίτηση αυτή δεν ισχύει στην περίπτωση διάδοχων φορολογικών καθεστώτων, υπό την προϋπόθεση ότι η δραστηριότητα καλυπτόταν ήδη από τα προηγούμενα καθεστώτα υπό τη μορφή φορολογικών πλεονεκτημάτων.
- (55) Κατά παρέκκλιση από τα σημεία (50) έως (54), οι ακόλουθες κατηγορίες ενισχύσεων δεν απαιτείται να έχουν ή θεωρείται ότι έχουν χαρακτήρα κινήτρου:

- α) καθεστώτα ενισχύσεων για αναδασμό, σύμφωνα με το μέρος II τμήμα 1.3.6 και το τμήμα 2.9.2, και καθεστώτα ενισχύσεων με οικολογικούς, προστατευτικούς και ψυχαγωγικούς στόχους, σύμφωνα με το μέρος II τμήμα 2.8, και όταν πληρούνται οι ακόλουθοι όροι:
- i) το καθεστώς ενισχύσεων θεσπίζει δικαίωμα ενίσχυσης βάσει αντικειμενικών κριτηρίων και χωρίς περαιτέρω άσκηση διακριτικής ευχέρειας από το κράτος μέλος·
 - ii) το καθεστώς ενισχύσεων έχει εγκριθεί και τεθεί σε ισχύ πριν από την πραγματοποίηση από τον δικαιούχο των επιλέξιμων δαπανών βάσει του μέρους II τμήματα 1.3.6, 2.8 και 2.9.2·
 - iii) το καθεστώς ενισχύσεων καλύπτει μόνο τις ΜΜΕ·
- β) οι ενισχύσεις για μειονεκτήματα ειδικά ανά περιοχή που προκύπτουν από συγκεκριμένες υποχρεωτικές απαιτήσεις σύμφωνα με το μέρος II τμήμα 1.1.6·
- γ) οι ενισχύσεις σε περιοχές με φυσικά ή άλλα ειδικά μειονεκτήματα σύμφωνα με το μέρος II τμήμα 1.1.7·
- δ) οι ενισχύσεις για δράσεις ενημέρωσης στον γεωργικό τομέα σύμφωνα με το μέρος II τμήμα 1.1.10.1, οι οποίες συνίστανται στη διάθεση των πληροφοριών σε απροσδιόριστο αριθμό δικαιούχων·
- ε) οι ενισχύσεις για την επανόρθωση ζημιών που προκαλούνται από θεομηνίες ή άλλα έκτακτα γεγονότα σύμφωνα με το μέρος II τμήμα 1.2.1.1·
- στ) οι ενισχύσεις για την αποκατάσταση ζημιών που προκαλούνται από δυσμενή κλιματικά φαινόμενα που μπορούν να εξομοιωθούν με θεομηνία σύμφωνα με το μέρος II τμήμα 1.2.1.2·
- ζ) οι ενισχύσεις για την αποζημίωση των δαπανών για την πρόληψη, την καταπολέμηση και την εξάλειψη ασθενειών των ζώων και επιβλαβών για τα φυτά οργανισμών και των ζημιών που προκάλεσαν οι εν λόγω ασθένειες των ζώων και οι επιβλαβείς για τα φυτά οργανισμοί σύμφωνα με το μέρος II τμήμα 1.2.1.3·
- η) οι ενισχύσεις για την κάλυψη του κόστους απομάκρυνσης και καταστροφής νεκρών ζώων σύμφωνα με το μέρος II τμήμα 1.2.1.4·
- θ) οι ενισχύσεις για ζημίες που προκαλούνται από προστατευόμενα ζώα σύμφωνα με το μέρος II τμήμα 1.2.1.5·
- ι) οι ενισχύσεις για την αποκατάσταση ζημιών που προκαλούνται σε δάση από ζώα που αποτελούν αντικείμενο κανονιστικών ρυθμίσεων σύμφωνα με το μέρος II τμήμα 2.8.5·
- ια) οι ενισχύσεις για δράσεις ενημέρωσης στον τομέα της δασοκομίας σύμφωνα με το μέρος II τμήμα 2.4, οι οποίες συνίστανται στη διάθεση των πληροφοριών σε απροσδιόριστο αριθμό δικαιούχων·
- ιβ) οι ενισχύσεις για επενδύσεις που αποβλέπουν στη διατήρηση της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς των γεωργικών εκμεταλλεύσεων σύμφωνα με το μέρος II τμήμα 1.1.1.2, με εξαίρεση τις μεμονωμένες ενισχύσεις που υπερβαίνουν τα 500 000 EUR ανά επιχείρηση και ανά επενδυτικό έργο·
- ιγ) οι ενισχύσεις για μέτρα προώθησης σύμφωνα με το σημείο (468) στοιχεία β), γ) και δ)·
- ιδ) οι ενισχύσεις για την αντιστάθμιση των πρόσθετων δαπανών μεταφοράς σύμφωνα με τα σημεία (480) και (481)·
- ιε) οι ενισχύσεις για έρευνα και ανάπτυξη στους τομείς της γεωργίας και της δασοκομίας σύμφωνα με το μέρος II τμήμα 1.3.7 και τμήμα 2.9.1·

- ιστ) οι ενισχύσεις για την αποκατάσταση των ζημιών σε δάση από πυρκαγιές, θεομηνίες, δυσμενή κλιματικά φαινόμενα, επιβλαβείς για τα φυτά οργανισμούς, ασθένειες των ζώων, καταστροφικά συμβάντα και συμβάντα που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή σύμφωνα με το μέρος II τμήμα 2.1.3·
- ιζ) οι ενισχύσεις για τις δαπάνες πρόληψης και αντιμετώπισης της διασποράς επιβλαβών οργανισμών και ασθενειών των δέντρων, καθώς και οι ενισχύσεις για την αποκατάσταση ζημιών που προκαλούνται από επιβλαβείς οργανισμούς και ασθένειες των δέντρων σύμφωνα με το μέρος II τμήμα 2.8.1.

Πρόσθετοι όροι για μεμονωμένα κοινοποιήσιμες επενδυτικές ενισχύσεις

- (56) Επιπλέον των απαιτήσεων που αναφέρονται στο παρόν τμήμα, όσον αφορά τις μεμονωμένα κοινοποιήσιμες επενδυτικές ενισχύσεις, το κράτος μέλος πρέπει να παρέχει σαφή στοιχεία που αποδεικνύουν ότι η ενίσχυση επηρέασε ουσιαστικά την απόφαση για την επιλογή της επένδυσης. Για να καταστεί δυνατή η διεξοδική αξιολόγηση, το κράτος μέλος πρέπει να παράσχει όχι μόνο πληροφορίες για το ενισχυόμενο έργο, αλλά και διεξοδική περιγραφή του αντιπαραδείγματος, δηλαδή της περίπτωσης στην οποία καμία δημόσια αρχή δεν θα χορηγούσε ενίσχυση στον δικαιούχο.
- (57) Τα κράτη μέλη καλούνται να αξιοποιούν γνώσια και επίσημα έγγραφα του διοικητικού συμβουλίου, εκτιμήσεις κινδύνων, συμπεριλαμβανομένων των εκτιμήσεων των κινδύνων που αφορούν συγκεκριμένη τοποθεσία, οικονομικές εκθέσεις, εσωτερικά επιχειρηματικά σχέδια, γνώμες εμπειρογνομόνων και άλλες μελέτες που σχετίζονται με το υπό αξιολόγηση επενδυτικό έργο. Τα έγγραφα αυτά πρέπει να είναι σύγχρονα με τη διαδικασία λήψης αποφάσεων σχετικά με την επένδυση ή την τοποθεσία της. Για την επαλήθευση του χαρακτήρα κινήτρου, τα κράτη μέλη θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν έγγραφα που περιλαμβάνουν πληροφορίες για την προβλεπόμενη ζήτηση, προβλέψεις ως προς το κόστος, οικονομικές προβλέψεις, έγγραφα που υποβάλλονται σε επιτροπή επενδύσεων και πραγματεύονται διάφορα επενδυτικά σενάρια ή έγγραφα που παρέχονται στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.
- (58) Στο πλαίσιο αυτό, το επίπεδο της κερδοφορίας μπορεί να αξιολογείται με τη χρήση μεθόδων που αποτελούν άγια πρακτική στον συγκεκριμένο κλάδο και που μπορεί να περιλαμβάνουν μεθόδους για τον υπολογισμό της καθαρής παρούσας αξίας (ΚΠΑ)³⁰ του έργου, του εσωτερικού ποσοστού απόδοσης (ΕΠΑ)³¹ ή της μέσης απόδοσης του απασχολούμενου κεφαλαίου (ΑΑΚ). Η κερδοφορία του έργου συγκρίνεται με τα κανονικά ποσοστά απόδοσης που εφαρμόζει ο δικαιούχος σε άλλα παρόμοια επενδυτικά έργα. Όταν τα ποσοστά αυτά δεν είναι διαθέσιμα, η κερδοφορία του έργου συγκρίνεται με το κόστος κεφαλαίου της επιχείρησης ως

³⁰ Η ΚΠΑ ενός έργου είναι η διαφορά μεταξύ των θετικών και των αρνητικών ταμειακών ροών κατά τη διάρκεια ζωής της επένδυσης, προεξοφλημένων με βάση την παρούσα αξία τους (συνήθως χρησιμοποιείται το κόστος κεφαλαίου).

³¹ Το ΕΠΑ δεν βασίζεται στα λογιστικά έσοδα ενός συγκεκριμένου έτους, αλλά λαμβάνει υπόψη το σύνολο των μελλοντικών ταμειακών ροών που αναμένει να λάβει ο επενδυτής καθ' όλη τη διάρκεια ζωής της επένδυσης. Ορίζεται ως το προεξοφλητικό επιτόκιο για το οποίο η ΚΠΑ ενός συνόλου ταμειακών ροών ισούται με το μηδέν.

συνόλου ή με τα ποσοστά απόδοσης που παρατηρούνται συνήθως στον οικείο κλάδο.

- (59) Όπου δεν είναι γνωστό κάποιο συγκεκριμένο αντιπαράδειγμα, ο χαρακτήρας κινήτρου της ενίσχυσης μπορεί να υποτεθεί όταν υπάρχει έλλειμμα χρηματοδότησης, δηλαδή όταν το κόστος επένδυσης υπερβαίνει την ΚΠΑ των αναμενόμενων κερδών εκμετάλλευσης της επένδυσης βάσει εκ των προτέρων επιχειρηματικού σχεδίου.
- (60) Εάν η ενίσχυση δεν μεταβάλλει τη συμπεριφορά του δικαιούχου ενθαρρύνοντάς τον να προβεί σε πρόσθετες επενδύσεις, δεν έχει θετικά αποτελέσματα για την ανάπτυξη του συγκεκριμένου τομέα. Επομένως, η ενίσχυση δεν θα θεωρείται ότι συμβιβάζεται με την εσωτερική αγορά, εάν φαίνεται ότι οι ίδιες επενδύσεις θα πραγματοποιούνταν ακόμη και χωρίς την ενίσχυση.

3.1.3. Μη παραβίαση των σχετικών διατάξεων και γενικών αρχών του δικαίου της Ένωσης

- (61) Εάν ένα μέτρο κρατικής ενίσχυσης ή οι όροι που το συνοδεύουν, συμπεριλαμβανομένης της μεθόδου χρηματοδότησης όταν αυτή αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του μέτρου κρατικής ενίσχυσης, ή η δραστηριότητα που χρηματοδοτεί έχουν ως αποτέλεσμα παραβίαση της σχετικής ενωσιακής νομοθεσίας, η ενίσχυση δεν μπορεί να κηρυχθεί συμβιβάσιμη με την εσωτερική αγορά³².
- (62) Λόγω της ιδιαιτερότητας του γεωργικού τομέα³³, μολονότι οι κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις εφαρμόζονται κατά γενικό κανόνα στον τομέα αυτόν, η εφαρμογή τους εξακολουθεί να υπόκειται στις διατάξεις των κανονισμών του πρώτου πυλώνα της ΚΓΠ. Με άλλα λόγια, η προσφυγή των κρατών μελών σε μέτρα κρατικών ενισχύσεων δεν μπορεί να υπερισχύει του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1308/2013³⁴. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή δεν θα εγκρίνει κρατικές ενισχύσεις οι οποίες δεν συμβιβάζονται με τις διατάξεις που διέπουν την κοινή οργάνωση αγοράς ή οι οποίες θα παρακώλυαν την ομαλή λειτουργία της κοινής οργάνωσης.
- (63) Επιπλέον, οι κρατικές ενισχύσεις δεν μπορούν να κηρυχθούν συμβιβάσιμες με την εσωτερική αγορά στις περιπτώσεις στις οποίες η χορήγηση της ενίσχυσης υπόκειται στην υποχρέωση της δικαιούχου επιχείρησης να χρησιμοποιεί εθνικά προϊόντα ή υπηρεσίες, καθώς και στις περιπτώσεις ενισχύσεων που περιορίζουν τη δυνατότητα της δικαιούχου επιχείρησης να εκμεταλλευτεί τα αποτελέσματα έρευνας, ανάπτυξης και καινοτομίας σε άλλα κράτη μέλη.
- (64) Η Επιτροπή δεν θα εγκρίνει ενισχύσεις για εξαγωγικές δραστηριότητες προς τρίτες χώρες ή κράτη μέλη όταν συνδέονται άμεσα με τις εξαγόμενες ποσότητες,

³² Βλ., για παράδειγμα, απόφαση της 19ης Σεπτεμβρίου 2000, Γερμανία κατά Επιτροπής, C-156/98, EU:C:2000:467, σκέψη 78· απόφαση της 12ης Δεκεμβρίου 2002, Γαλλία κατά Επιτροπής, EE:C:2002:753, C-456/00, σκέψη 30, απόφαση της 22ας Δεκεμβρίου 2008, Regie Networks, C-333/07, EU:C:2008:764, σκέψεις 94-116· απόφαση της 14ης Οκτωβρίου 2010, Nuova Agricast κατά Επιτροπής, C-67/09 P, EU:C:2010:607, σκέψη 51· και απόφαση της 22ας Σεπτεμβρίου 2020, Αυστρία κατά Επιτροπής, C-594/18 P, EU:C:2020:742, σκέψη 44.

³³ Βλ. σημεία 6-10 του παρόντος εγγράφου.

³⁴ Βλ. απόφαση της 26ης Ιουνίου 1979, Pigs and Bacon Commission κατά Mc Carren and Company Limited, υπόθεση C-177/78, EU:C:1979:164, σκέψη 11· απόφαση της 12ης Δεκεμβρίου 2002, Γαλλία κατά Επιτροπής, EU:C:2002:753, C-456/00, σκέψη 30· απόφαση της 14ης Νοεμβρίου 2017, Président de l'Autorité de la concurrence κατά Association des producteurs vendeurs d'endives (APVE) κ.λπ., C-671/15, EU:C:2017:860, σκέψη 37.

ενισχύσεις που εξαρτώνται από τη χρήση εγχώριων αντί εισαγόμενων προϊόντων ή ενισχύσεις για τη δημιουργία και λειτουργία δικτύου διανομής ή για την κάλυψη άλλων δαπανών που συνδέονται με εξαγωγικές δραστηριότητες. Οι ενισχύσεις που καλύπτουν δαπάνες συμμετοχής σε εμπορικές εκθέσεις ή δαπάνες μελετών ή συμβουλευτικών υπηρεσιών που απαιτούνται για την κυκλοφορία νέου ή υφιστάμενου προϊόντος σε νέα αγορά δεν συνιστούν, καταρχήν, εξαγωγικές ενισχύσεις.

3.2. Δεύτερος όρος: η ενίσχυση δεν αλλοιώνει αδικαιολόγητα τους όρους των συναλλαγών κατά τρόπο που θα αντέκειτο προς το κοινό συμφέρον

- (65) Σύμφωνα με το άρθρο 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ), οι ενισχύσεις για την προώθηση της ανάπτυξης ορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων ή οικονομικών περιοχών μπορούν να κηρυχθούν συμβιβάσιμες, αλλά μόνο «εφόσον δεν αλλοιώνουν τους όρους των συναλλαγών κατά τρόπο που θα αντέκειτο προς το κοινό συμφέρον».
- (66) Στο παρόν τμήμα καθορίζεται η μέθοδος άσκησης της διακριτικής ευχέρειας της Επιτροπής κατά τη διενέργεια της αξιολόγησης βάσει του δεύτερου όρου της αξιολόγησης της συμβατότητας που αναφέρεται στο σημείο (39) στοιχείο β).
- (67) Όλα τα μέτρα ενίσχυσης προκαλούν, από τη φύση τους, στρεβλώσεις του ανταγωνισμού και επηρεάζουν τις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών. Ωστόσο, για να διαπιστωθεί κατά πόσον η προκαλούμενη στρέβλωση περιορίζεται στο ελάχιστο, η Επιτροπή θα ελέγχει αν η ενίσχυση είναι αναγκαία, κατάλληλη, αναλογική και διαφανής.
- (68) Η Επιτροπή αξιολογεί στη συνέχεια τις στρεβλωτικές επιπτώσεις της ενίσχυσης στον ανταγωνισμό και στους όρους των συναλλαγών. Η Επιτροπή σταθμίζει ακολούθως τις θετικές επιπτώσεις της ενίσχυσης έναντι των αρνητικών επιπτώσεων στον ανταγωνισμό και τις συναλλαγές. Όταν οι θετικές επιπτώσεις υπερσκελίζουν τις αρνητικές επιπτώσεις, η Επιτροπή κηρύσσει την ενίσχυση συμβιβάσιμη με την εσωτερική αγορά.
- (69) Η συμμόρφωση της ενίσχυσης με τους όρους που αναφέρονται στα τμήματα 3.2.1 έως 3.2.5 του παρόντος κεφαλαίου πρέπει να εξετάζεται στο συγκεκριμένο πλαίσιο της ΚΓΠ.

3.2.1. Ανάγκη κρατικής παρέμβασης

- (70) Για να εκτιμηθεί αν μια κρατική ενίσχυση είναι αναγκαία για την επίτευξη του επιδιωκόμενου αποτελέσματος, είναι καταρχάς αναγκαίο να προσδιοριστεί το πρόβλημα. Η κρατική ενίσχυση πρέπει να στοχεύει σε καταστάσεις στις οποίες η ενίσχυση μπορεί να επιφέρει ουσιαστική ανάπτυξη την οποία δεν δύναται να επιτύχει η αγορά, για παράδειγμα, με την αποκατάσταση μιας αδυναμίας της αγοράς όσον αφορά τη σχετική ενισχυόμενη δραστηριότητα ή επένδυση. Πράγματι, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, τα μέτρα κρατικών ενισχύσεων μπορούν να διορθώσουν αδυναμίες της αγοράς, συμβάλλοντας έτσι στην αποτελεσματική λειτουργία των αγορών και ενισχύοντας την ανταγωνιστικότητα.
- (71) Για τους σκοπούς των παρούσων κατευθυντήριων γραμμών, η Επιτροπή θεωρεί ότι η αγορά δεν μπορεί να επιτύχει τους αναμενόμενους στόχους χωρίς κρατική παρέμβαση όσον αφορά τα μέτρα ενίσχυσης τα οποία πληρούν τους ειδικούς όρους

που αναφέρονται στο μέρος II. Επομένως, μια τέτοια ενίσχυση θα πρέπει να θεωρείται αναγκαία.

3.2.2. Καταλληλότητα της ενίσχυσης

- (72) Το προτεινόμενο μέτρο ενίσχυσης πρέπει να αποτελεί κατάλληλο μέσο πολιτικής για την αντιμετώπιση του εκάστοτε στόχου πολιτικής. Είναι σημαντικό να λαμβάνεται υπόψη ότι, για την επίτευξη των εν λόγω στόχων, ενδέχεται να υπάρχουν και άλλα πιο ενδεδειγμένα μέσα, π.χ. κανονισμοί, μέσα που βασίζονται στην αγορά, η δημιουργία υποδομών και η βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Για τον σκοπό αυτό, το κράτος μέλος πρέπει να καταδείξει ότι η ενίσχυση και ο σχεδιασμός της είναι κατάλληλα για την επίτευξη του στόχου του μέτρου στο οποίο στοχεύει η ενίσχυση.

Καταλληλότητα έναντι εναλλακτικών μέσων πολιτικής

- (73) Η Επιτροπή θεωρεί ότι οι ενισχύσεις που χορηγούνται στους τομείς της γεωργίας και της δασοκομίας, οι οποίες πληρούν τους ειδικούς όρους που προβλέπονται στα σχετικά τμήματα του μέρους II, αποτελούν κατάλληλο μέσο άσκησης πολιτικής.
- (74) Σε περίπτωση που ένα κράτος μέλος αποφασίσει να θεσπίσει μέτρο ενίσχυσης τύπου αγροτικής ανάπτυξης που χρηματοδοτείται αποκλειστικά από εθνικούς πόρους, ενώ ταυτόχρονα η ίδια παρέμβαση προβλέπεται στο σχετικό στρατηγικό σχέδιο της ΚΓΠ, το κράτος μέλος θα πρέπει να καταδείξει τα πλεονεκτήματα του εν λόγω μέσου κρατικής ενίσχυσης σε σύγκριση με την αντίστοιχη παρέμβαση του στρατηγικού σχεδίου της ΚΓΠ.

Καταλληλότητα έναντι εναλλακτικών μέσων ενισχύσεων

- (75) Οι ενισχύσεις μπορούν να χορηγούνται υπό διάφορες μορφές. Ωστόσο, το κράτος μέλος θα πρέπει να διασφαλίζει ότι η ενίσχυση χορηγείται υπό τη μορφή που έχει τις περισσότερες πιθανότητες να προκαλέσει τις λιγότερες στρεβλώσεις στον ανταγωνισμό και τις συναλλαγές.
- (76) Όταν προβλέπεται συγκεκριμένη μορφή για τα μέτρα ενίσχυσης που περιγράφονται στο μέρος II, η μορφή αυτή θεωρείται κατάλληλο μέσο ενίσχυσης για τους σκοπούς των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών.
- (77) Όταν η ενίσχυση χορηγείται στον τελικό δικαιούχο με τη μορφή επιδοτούμενης υπηρεσίας, δηλαδή έμμεσα, σε είδος, και καταβάλλεται σε πάροχο της εν λόγω υπηρεσίας ή δραστηριότητας, η αξιολόγηση της συμβατότητας σύμφωνα με το άρθρο 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, όπως ορίζεται στο παρόν μέρος, και οι ειδικοί όροι των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών ισχύουν για τον τελικό δικαιούχο.
- (78) Η Επιτροπή θεωρεί ότι ενίσχυση που χορηγείται υπό τη μορφή που προβλέπεται στις αντίστοιχες παρεμβάσεις αγροτικής ανάπτυξης, συγχρηματοδοτείται από το ΕΓΤΑΑ, ή χορηγείται ως πρόσθετη χρηματοδότηση για τέτοιου είδους συγχρηματοδοτούμενες παρεμβάσεις αγροτικής ανάπτυξης του ΕΤΘΑΥ, αποτελεί κατάλληλο μέσο ενίσχυσης.
- (79) Όσον αφορά τις επενδυτικές ενισχύσεις οι οποίες δεν εντάσσονται σε στρατηγικό σχέδιο για την ΚΓΠ ή αποτελούν πρόσθετη χρηματοδότηση για τέτοιου είδους

παρέμβαση αγροτικής ανάπτυξης, σε περίπτωση που η ενίσχυση χορηγείται υπό τη μορφή που αποφέρει άμεσο χρηματικό όφελος (π.χ. άμεσες επιχορηγήσεις, απαλλαγές ή μειώσεις φόρων, εισφορών κοινωνικής ασφάλισης ή άλλων υποχρεωτικών επιβαρύνσεις κ.λπ.), το κράτος μέλος πρέπει να καταδείξει τον λόγο για τον οποίο είναι λιγότερο κατάλληλες άλλες, δυνητικά λιγότερο στρεβλωτικές, μορφές ενισχύσεων, όπως οι επιστρεπτές προκαταβολές ή οι μορφές ενίσχυσης που βασίζονται σε χρεωστικούς ή συμμετοχικούς τίτλους (π.χ. δάνεια με χαμηλό επιτόκιο ή οι επιδοτήσεις επιτοκίου, κρατικές εγγυήσεις ή εναλλακτική παροχή κεφαλαίων με ευνοϊκούς όρους).

- (80) Όσον αφορά τα μέτρα στον τομέα της δασοκομίας που αναφέρονται στο μέρος II τμήμα 2.8, τα κράτη μέλη πρέπει να αποδείξουν ότι ο οικολογικός, προστατευτικός και ψυχαγωγικός σκοπός που επιδιώκουν δεν μπορεί να επιτευχθεί με τα μέτρα τύπου αγροτικής ανάπτυξης στον τομέα της δασοκομίας που αναφέρονται στο μέρος II κεφάλαια 2.1 έως 2.7.
- (81) Στην περίπτωση περισσότερων της μίας κατηγοριών ενισχύσεων, όπως ενισχύσεις για το κόστος των δραστηριοτήτων έρευνας της αγοράς, επινόησης και σχεδιασμού προϊόντος και για την προετοιμασία των αιτήσεων αναγνώρισης των συστημάτων ποιότητας, ενισχύσεις για δράσεις μεταφοράς γνώσεων και ενημέρωσης, ενισχύσεις για συμβουλευτικές υπηρεσίες, ενισχύσεις για υπηρεσίες αντικατάστασης στην εκμετάλλευση, ενισχύσεις για μέτρα προώθησης, ενισχύσεις για την αποζημίωση δαπανών πρόληψης και εξάλειψης ασθενειών των ζώων, επιβλαβών για τα φυτά οργανισμών, χωροκατακτητικών ξένων ειδών, καθώς και ενισχύσεις στον κτηνοτροφικό τομέα, οι εν λόγω ενισχύσεις πρέπει να χορηγούνται στους τελικούς δικαιούχους τους μέσω επιδοτούμενων υπηρεσιών. Στις περιπτώσεις αυτές, η ενίσχυση καταβάλλεται στον πάροχο της εν λόγω υπηρεσίας ή δραστηριότητας.
- (82) Η αξιολόγηση της συμβατότητας του μέτρου ενίσχυσης με την εσωτερική αγορά διενεργείται με την επιφύλαξη των εφαρμοστέων κανόνων για τις δημόσιες συμβάσεις και με την επιφύλαξη των αρχών της διαφάνειας, του ανοικτού χαρακτήρα και της απουσίας διακρίσεων κατά τη διαδικασία επιλογής παρόχου υπηρεσίας.

3.2.3. Αναλογικότητα της ενίσχυσης

- (83) Η ενίσχυση θεωρείται ότι είναι αναλογική εάν το ποσό της ενίσχυσης ανά δικαιούχο περιορίζεται στα ελάχιστα αναγκαία για την άσκηση της ενισχυόμενης δραστηριότητας.

Μέγιστες εντάσεις ενίσχυσης και μέγιστα ποσά ενισχύσεων

- (84) Καταρχήν, για να είναι αναλογική η ενίσχυση, η Επιτροπή θεωρεί ότι το ποσό της ενίσχυσης δεν θα πρέπει να υπερβαίνει τις επιλέξιμες δαπάνες, με την επιφύλαξη των κανόνων σχετικά με τα περιβαλλοντικά ή άλλα δημόσια κίνητρα που προβλέπονται ρητά στο μέρος II τμήματα 1.2.2, 2.1.4 και 2.3.
- (85) Για την εξασφάλιση προβλεψιμότητας και ισότιμων όρων ανταγωνισμού, η Επιτροπή εφαρμόζει μέγιστες εντάσεις ενίσχυσης για τις ενισχύσεις. Όταν δεν είναι δυνατόν να καθοριστεί μέγιστη ένταση ενίσχυσης, π.χ. όταν πρόκειται για ενίσχυση εκκίνησης επιχειρήσεων γεωργών νεαρής ηλικίας και για την ανάπτυξη μικρών

- εκμεταλλεύσεων, καθορίζονται μέγιστα ποσά ενίσχυσης σε ονομαστικούς όρους, ώστε να διασφαλίζεται η αναλογικότητα της ενίσχυσης.
- (86) Εάν υπολογίζονται σωστά οι επιλέξιμες δαπάνες και η μέγιστη ένταση ενίσχυσης ή εάν τηρούνται τα μέγιστα ποσά ενίσχυσης που αναφέρονται στο μέρος II, θεωρείται ότι πληρούται το κριτήριο της αναλογικότητας.
- (87) Η μέγιστη ένταση της ενίσχυσης και το ποσό της ενίσχυσης πρέπει να υπολογίζονται από τη χορηγούσα αρχή κατά τη χορήγηση της ενίσχυσης. Οι επιλέξιμες δαπάνες πρέπει να τεκμηριώνονται με σαφή, συγκεκριμένα και επικαιροποιημένα αποδεικτικά έγγραφα. Ο υπολογισμός της έντασης της ενίσχυσης και των επιλέξιμων δαπανών πρέπει να γίνεται με βάση τα ποσά πριν από την αφαίρεση των φόρων ή των λοιπών επιβαρύνσεων.
- (88) Ο φόρος προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ) δεν είναι επιλέξιμος για ενίσχυση, παρά μόνο όταν δεν επιστρέφεται βάσει της εθνικής νομοθεσίας για τον ΦΠΑ.
- (89) Σε περίπτωση που η ενίσχυση χορηγείται σε μορφή άλλη από εκείνη της επιχορήγησης, το ποσό της ενίσχυσης είναι το ακαθάριστο ισοδύναμο επιχορήγησης της ενίσχυσης.
- (90) Οι ενισχύσεις που καταβάλλονται σε δόσεις ανάγονται στην αξία τους κατά τον χρόνο χορήγησής τους. Οι επιλέξιμες δαπάνες ανάγονται στην αξία τους κατά τον χρόνο χορήγησης της ενίσχυσης. Το επιτόκιο που χρησιμοποιείται για την αναγωγή είναι το προεξοφλητικό επιτόκιο που ισχύει κατά την ημερομηνία χορήγησης της ενίσχυσης.
- (91) Οι οφειλόμενες για το μέλλον ενισχύσεις, συμπεριλαμβανομένων των ενισχύσεων που καταβάλλονται σε περισσότερες δόσεις, ανάγονται στην αξία τους κατά τον χρόνο χορήγησης της ενίσχυσης.
- (92) Όταν η ενίσχυση χορηγείται υπό τη μορφή φορολογικών πλεονεκτημάτων, η αναγωγή της αξίας των δόσεων της ενίσχυσης πραγματοποιείται με βάση τα προεξοφλητικά επιτόκια που ισχύουν στις διάφορες ημερομηνίες κατά τις οποίες αρχίζουν να εφαρμόζονται τα φορολογικά πλεονεκτήματα.
- (93) Τα κράτη μέλη δύνανται να καθορίζουν το ποσό της ενίσχυσης για τα μέτρα ή τους τύπους ενεργειών που αναφέρονται στο μέρος II τμήματα 1.1.4, 1.1.5, 1.1.6, 1.1.7, 1.1.8, 2.1.1, 2.1.2, 2.1.4, 2.2 και 2.3 με βάση τις συνήθεις παραδοχές για τις πρόσθετες δαπάνες και το διαφυγόν εισόδημα. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι υπολογισμοί και οι αντίστοιχες ενισχύσεις πληρούν όλα τα ακόλουθα:
- α) περιέχουν μόνο επαληθεύσιμα στοιχεία·
 - β) βασίζονται σε αριθμητικά στοιχεία που παρέχονται από ενδεδειγμένους εμπειρογνώμονες·
 - γ) δηλώνουν με σαφήνεια την πηγή των αριθμητικών στοιχείων που χρησιμοποιήθηκαν·
 - δ) διαφοροποιούνται ώστε να λαμβάνονται υπόψη οι περιφερειακές ή τοπικές συνθήκες και η πραγματική χρήση της γης, κατά περίπτωση·
 - ε) δεν περιλαμβάνουν στοιχεία που συνδέονται με επενδυτικές δαπάνες.
- (94) Με την επιφύλαξη του σημείου (93), οι ενισχύσεις, με εξαίρεση τις ενισχύσεις που καλύπτονται από το μέρος II τμήματα 1.2 και 2.8.5, μπορούν να χορηγούνται σύμφωνα με τις ακόλουθες επιλογές απλουστευμένου κόστους:
- α) μοναδιαίες δαπάνες·
 - β) κατ' αποκοπή ποσά·
 - γ) χρηματοδότηση με ενιαίο συντελεστή.

- (95) Το ποσό της ενίσχυσης που αναφέρεται στο σημείο (94) ανωτέρω πρέπει να καθορίζεται με έναν από τους ακόλουθους τρόπους:
- α) δίκαιη, αντικειμενική και επαληθεύσιμη μέθοδο υπολογισμού που βασίζεται σε ένα ή περισσότερα από τα ακόλουθα στοιχεία:
 - i) σε στατιστικά δεδομένα, άλλες αντικειμενικές πληροφορίες ή γνωμοδότηση εμπειρογνώμονα·
 - ii) σε επαληθευμένα ιστορικά δεδομένα μεμονωμένων δικαιούχων·
 - iii) στην εφαρμογή των συνήθων πρακτικών λογιστικής εγγραφής δαπανών μεμονωμένων δικαιούχων·
 - β) σύμφωνα με τους κανόνες εφαρμογής των αντίστοιχων μοναδιαίων δαπανών, κατ' αποκοπή ποσών και ενιαίων συντελεστών που εφαρμόζονται σε πολιτικές της Ένωσης για παρόμοιο τύπο ενέργειας.
- (96) Όσον αφορά τα συγχρηματοδοτούμενα μέτρα, τα ποσά των επιλέξιμων δαπανών μπορούν να υπολογίζονται σύμφωνα με τις επιλογές απλουστευμένου κόστους που καθορίζονται στον κανονισμό (ΕΕ) 2021/1060 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου³⁵ και τον κανονισμό (ΕΕ) 2021/2115.
- (97) Κατά τον έλεγχο της συμβατότητας της ενίσχυσης, η Επιτροπή θα εξετάζει τυχόν ασφαλιστική σύμβαση που έχει συναφθεί ή θα μπορούσε να έχει συναφθεί από τον δικαιούχο της ενίσχυσης. Όσον αφορά τις ενισχύσεις για την αντιστάθμιση απωλειών οι οποίες προκαλούνται από δυσμενή καιρικά φαινόμενα που μπορούν να εξομοιωθούν με θεομηνία, για να αποσοβηθεί ο κίνδυνος της στρέβλωσης του ανταγωνισμού, ενισχύσεις στη μέγιστη ένταση ενίσχυσης θα πρέπει να χορηγούνται μόνο σε επιχειρήσεις που δεν μπορούν να εξασφαλίσουν ασφαλιστική κάλυψη για τις εν λόγω ζημιές. Για τον λόγο αυτόν, προκειμένου να βελτιωθεί περαιτέρω η διαχείριση κινδύνων, οι δικαιούχοι πρέπει να ενθαρρύνονται να ασφαλίζονται, όποτε αυτό είναι εφικτό.

Πρόσθετοι όροι για τις μεμονωμένα κοινοποιήσιμες επενδυτικές ενισχύσεις και τις επενδυτικές ενισχύσεις που χορηγούνται σε μεγάλες επιχειρήσεις βάσει κοινοποιηθέντων καθεστώτων

- (98) Κατά γενικό κανόνα, οι μεμονωμένα κοινοποιήσιμες επενδυτικές ενισχύσεις θα θεωρείται ότι περιορίζονται στο ελάχιστο στις περιπτώσεις στις οποίες το ποσό της ενίσχυσης αντιστοιχεί στο καθαρό πρόσθετο κόστος υλοποίησης της επένδυσης στην οικεία περιοχή, σε σύγκριση με το αντιπαράδειγμα απουσίας ενίσχυσης³⁶, με τις μέγιστες εντάσεις ενίσχυσης ως ανώτατο όριο. Ομοίως, στην περίπτωση επενδυτικών ενισχύσεων που χορηγούνται σε μεγάλες επιχειρήσεις στο πλαίσιο κοινοποιηθέντων καθεστώτων ενίσχυσης, τα κράτη μέλη πρέπει να διασφαλίζουν ότι το ποσό της ενίσχυσης περιορίζεται στο ελάχιστο με βάση μια «προσέγγιση του καθαρού πρόσθετου κόστους», με τις μέγιστες εντάσεις ενίσχυσης ως ανώτατο όριο.

³⁵ Κανονισμός (ΕΕ) 2021/1060 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 2021, για τον καθορισμό κοινών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+, το Ταμείο Συνοχής, το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας, και δημοσιονομικών κανόνων για τα εν λόγω Ταμεία και για το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης, το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας και το Μέσο για τη Χρηματοδοτική Στήριξη της Διαχείρισης των Συνόρων και την Πολιτική των Θεωρήσεων (ΕΕ L 231 της 30.6.2021, σ. 159).

³⁶ Κατά τη σύγκριση αντιπαράδειγματων, η ενίσχυση πρέπει να προεξοφλείται με τον ίδιο συντελεστή που εφαρμόζεται και στην αντίστοιχη επένδυση και στα αντιπαράδειγματα.

- (99) Το ποσό της ενίσχυσης δεν θα πρέπει να υπερβαίνει το ελάχιστο όριο που κρίνεται αναγκαίο για να καταστεί το έργο επαρκώς κερδοφόρο. Για παράδειγμα, το ποσό της ενίσχυσης δεν θα πρέπει να οδηγεί σε αύξηση του ΕΠΑ πέραν των κανονικών ποσοστών απόδοσης που εφαρμόζει η οικεία επιχείρηση σε άλλα παρόμοια επενδυτικά έργα ή, εάν τα ποσοστά αυτά δεν είναι διαθέσιμα, σε αύξηση του ΕΠΑ της πέραν του κόστους κεφαλαίου της επιχείρησης ως συνόλου ή πέραν των ποσοστών απόδοσης που παρατηρούνται συνήθως στον οικείο κλάδο.
- (100) Όσον αφορά τις επενδυτικές ενισχύσεις που χορηγούνται σε μεγάλες επιχειρήσεις στο πλαίσιο κοινοποιηθέντων καθεστώτων, το κράτος μέλος πρέπει να διασφαλίζει ότι το ποσό της ενίσχυσης αντιστοιχεί στο καθαρό πρόσθετο κόστος υλοποίησης της επένδυσης στην οικεία περιοχή, σε σύγκριση με το αντιπαράδειγμα απουσίας ενίσχυσης. Η μέθοδος που καθορίζεται στο σημείο (99) πρέπει να χρησιμοποιείται σε συνδυασμό με τις μέγιστες εντάσεις ενίσχυσης ως ανώτατο όριο.
- (101) Όσον αφορά τις μεμονωμένα κοινοποιήσιμες επενδυτικές ενισχύσεις, η Επιτροπή θα ελέγχει αν το ποσό της ενίσχυσης υπερβαίνει το ελάχιστο όριο που κρίνεται αναγκαίο για να εξασφαλίσει επαρκή κερδοφορία στο έργο, χρησιμοποιώντας τη μέθοδο που προβλέπεται στο σημείο (99). Οι υπολογισμοί που χρησιμοποιούνται για την ανάλυση του χαρακτήρα κινήτρου μπορούν επίσης να χρησιμεύσουν για την αξιολόγηση της αναλογικότητας της ενίσχυσης. Το κράτος μέλος πρέπει να αποδείξει την αναλογικότητα βάσει τεκμηρίωσης, όπως εκείνη που αναφέρεται στο σημείο (57).
- (102) Τα σημεία (98) έως (101) δεν ισχύουν για δήμους που αποτελούν αυτόνομες τοπικές αρχές με ετήσιο προϋπολογισμό κάτω των 10 εκατ. EUR και λιγότερους από 5 000 κατοίκους.

Σώρευση ενισχύσεων

- (103) Ενισχύσεις μπορούν να χορηγούνται ταυτόχρονα βάσει πολλών καθεστώτων ή να σωρεύονται με ad hoc ενισχύσεις, υπό την προϋπόθεση ότι το συνολικό ποσό της κρατικής ενίσχυσης για μια δραστηριότητα ή ένα έργο δεν υπερβαίνει τα ανώτατα όρια της ενίσχυσης που προβλέπονται στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές.
- (104) Οι ενισχύσεις με προσδιορίσιμες επιλέξιμες δαπάνες μπορούν να σωρευθούν με οποιεσδήποτε άλλες κρατικές ενισχύσεις, υπό τον όρο ότι οι εν λόγω ενισχύσεις αφορούν διαφορετικές προσδιορίσιμες επιλέξιμες δαπάνες. Οι ενισχύσεις με προσδιορίσιμες επιλέξιμες δαπάνες μπορούν να σωρευθούν με οποιεσδήποτε άλλες κρατικές ενισχύσεις, όσον αφορά τις ίδιες επιλέξιμες δαπάνες, οι οποίες επικαλύπτονται πλήρως ή εν μέρει, μόνο εάν η εν λόγω σώρευση δεν οδηγεί σε υπέρβαση του προβλεπόμενου από τις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές ανώτατου ορίου έντασης ενίσχυσης ή ποσού ενίσχυσης που ισχύει για τον συγκεκριμένο τύπο ενίσχυσης.
- (105) Οι ενισχύσεις χωρίς προσδιορίσιμες επιλέξιμες δαπάνες βάσει του μέρους II τμήμα 1.1.2 μπορούν να σωρευθούν με οποιοδήποτε άλλο μέτρο κρατικής ενίσχυσης με προσδιορίσιμες επιλέξιμες δαπάνες. Οι ενισχύσεις χωρίς προσδιορίσιμες επιλέξιμες δαπάνες μπορούν να σωρευθούν με άλλες κρατικές ενισχύσεις χωρίς προσδιορίσιμες επιλέξιμες δαπάνες, μέχρι το υψηλότερο σχετικό όριο συνολικής χρηματοδότησης που καθορίζεται με βάση τα συγκεκριμένα δεδομένα κάθε περίπτωσης από τις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές ή άλλες κατευθυντήριες

γραμμές σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις ή κανονισμό απαλλαγής κατά κατηγορία ή απόφαση που έχει εγκριθεί από την Επιτροπή.

- (106) Οι κρατικές ενισχύσεις στον γεωργικό τομέα δεν θα πρέπει να σωρεύονται με τις ενισχύσεις που αναφέρονται στα άρθρα 145 και 146 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115 για τις ίδιες επιλέξιμες δαπάνες, εάν η σώρευση αυτή είναι δυνατόν να οδηγήσει σε ένταση ή ύψος ενίσχυσης που υπερβαίνει τα προβλεπόμενα στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές.
- (107) Οι κρατικές ενισχύσεις που χορηγούνται σύμφωνα με το μέρος II τμήματα 1.1.4, 1.1.5 και 1.1.8 δεν θα πρέπει να σωρεύονται με τις ενισχύσεις που αναφέρονται στο άρθρο 31 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115 για τις ίδιες επιλέξιμες δαπάνες, εάν η σώρευση αυτή είναι δυνατόν να οδηγήσει σε ένταση ή ύψος ενίσχυσης που υπερβαίνει τα προβλεπόμενα στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές.
- (108) Όταν ενωσιακή χρηματοδότηση που υπόκειται σε κεντρική διαχείριση από τα θεσμικά όργανα, τους οργανισμούς, τις κοινές επιχειρήσεις ή άλλους φορείς της Ένωσης και δεν τελεί υπό τον άμεσο ή έμμεσο έλεγχο των κρατών μελών συνδυάζεται με κρατική ενίσχυση, για να εξακριβωθεί αν τηρούνται τα όρια κοινοποίησης και οι μέγιστες εντάσεις ενίσχυσης ή τα μέγιστα ποσά ενίσχυσης, θα λαμβάνονται υπόψη μόνο οι κρατικές ενισχύσεις, υπό την προϋπόθεση ότι το συνολικό ποσό της δημόσιας χρηματοδότησης που χορηγείται για τις ίδιες επιλέξιμες δαπάνες δεν υπερβαίνει το πλέον ευνοϊκό ή τα πλέον ευνοϊκά ποσοστά χρηματοδότησης που καθορίζονται σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες της ενωσιακής νομοθεσίας.
- (109) Οι ενισχύσεις που εγκρίνονται με βάση τις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές δεν θα πρέπει να σωρεύονται με ενισχύσεις ήσσονος σημασίας για τις ίδιες επιλέξιμες δαπάνες, εάν η σώρευση αυτή θα είχε ως αποτέλεσμα η ένταση ή το ποσό της ενίσχυσης να υπερβεί το ποσό που καθορίζεται στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές.
- (110) Δεν επιτρέπεται η σώρευση επενδυτικών ενισχύσεων που αποσκοπούν στην αποκατάσταση του γεωργικού παραγωγικού δυναμικού, όπως αναφέρεται στο σημείο (152) στοιχείο δ), με ενισχύσεις για την αποκατάσταση υλικών ζημιών που αναφέρονται στο μέρος II τμήματα 1.2.1.1, 1.2.1.2 και 1.2.1.3.
- (111) Ενισχύσεις εκκίνησης για ομάδες και οργανώσεις παραγωγών στον γεωργικό τομέα, όπως αναφέρονται στο μέρος II τμήμα 1.1.3, δεν θα πρέπει να σωρεύονται με την αντίστοιχη στήριξη για ομάδες και οργανώσεις παραγωγών στον γεωργικό τομέα, όπως αναφέρεται στο άρθρο 77 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115. Οι ενισχύσεις εκκίνησης για γεωργούς νεαρής ηλικίας, οι ενισχύσεις εκκίνησης για την ανάπτυξη μικρών γεωργικών εκμεταλλεύσεων και οι ενισχύσεις εκκίνησης για γεωργικές δραστηριότητες, κατά τα αναφερόμενα στο μέρος II τμήμα 1.1.2, δεν θα πρέπει να σωρεύονται με την αντίστοιχη στήριξη που αναφέρεται στο άρθρο 75 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115, εάν από τη σώρευση αυτή θα μπορούσε να προκύψει ποσό ενίσχυσης μεγαλύτερο των προβλεπόμενων στις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές.

3.2.4. Διαφάνεια

- (112) Τα κράτη μέλη πρέπει να διασφαλίζουν τη δημοσίευση, στην εφαρμογή Transparency Award Module³⁷ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ή σε εμπεριστατωμένο ιστότοπο για τις κρατικές ενισχύσεις, σε εθνικό ή περιφερειακό επίπεδο, των ακόλουθων πληροφοριών:
- α) το πλήρες κείμενο του καθεστώτος ενισχύσεων και των εκτελεστικών του διατάξεων ή της νομικής βάσης για τις μεμονωμένες ενισχύσεις, ή σχετικό ηλεκτρονικό σύνδεσμο·
 - β) την ταυτότητα της χορηγούσας ή των χορηγουσών αρχών·
 - γ) την ταυτότητα των μεμονωμένων δικαιούχων³⁸, τη μορφή και το ποσό της ενίσχυσης που χορηγείται σε κάθε δικαιούχο, την ημερομηνία χορήγησης, το είδος της επιχείρησης (ΜΜΕ/μεγάλη επιχείρηση), την περιφέρεια στην οποία είναι εγκατεστημένος ο δικαιούχος (σε επίπεδο NUTS II) και τον κύριο οικονομικό τομέα στον οποίο δραστηριοποιείται ο δικαιούχος (σε επίπεδο ομάδας της NACE). Η εν λόγω απαίτηση μπορεί να αρθεί όσον αφορά τις μεμονωμένες ενισχύσεις που δεν υπερβαίνουν τα ακόλουθα όρια:
 - i) τα 10 000 EUR για τους δικαιούχους που δραστηριοποιούνται στον τομέα της πρωτογενούς γεωργικής παραγωγής·
 - ii) τα 100 000 EUR για τους δικαιούχους στους τομείς της μεταποίησης γεωργικών προϊόντων, της εμπορίας γεωργικών προϊόντων, της δασοκομίας ή σε δραστηριότητες που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 42 της Συνθήκης.
- (113) Για τα καθεστάτα ενισχύσεων υπό τη μορφή φορολογικών πλεονεκτημάτων, οι πληροφορίες σχετικά με το ποσό κάθε μεμονωμένης ενίσχυσης μπορούν να υποβάλλονται με τις ακόλουθες κλίμακες (σε εκατ. EUR): 0,01 – 0,1 μόνο για την πρωτογενή γεωργική παραγωγή· 0,1-0,5· 0,5-1· 1 έως 2· 2 έως 5· 5 έως 10· 10 έως 30· και άνω των 30.
- (114) Οι πληροφορίες αυτές πρέπει να δημοσιεύονται μετά την έκδοση της απόφασης χορήγησης της ενίσχυσης, να φυλάσσονται επί τουλάχιστον 10 έτη και να διατίθενται στο ευρύ κοινό χωρίς περιορισμούς³⁹.

³⁷ Δημόσια αναζήτηση στη βάση δεδομένων «Διαφάνεια των Κρατικών Ενισχύσεων», διαθέσιμη στον ακόλουθο ιστότοπο: <https://webgate.ec.europa.eu/competition/transparency/public?lang=el>

³⁸ Η Επιτροπή, λαμβάνοντας υπόψη το έννομο συμφέρον για διαφάνεια όσον αφορά την παροχή πληροφοριών στο κοινό, κατά τη στάθμιση των αναγκών διαφάνειας με τα δικαιώματα που απορρέουν από τους κανόνες προστασίας των δεδομένων, καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η δημοσίευση του ονόματος του δικαιούχου της ενίσχυσης όταν ο δικαιούχος της ενίσχυσης είναι φυσικό ή νομικό πρόσωπο που έχει ονόματα φυσικών προσώπων, είναι δικαιολογημένη (βλ. υπόθεση C-92/09, Volker und Markus Schecke και Eifert, σκέψη 53), λαμβανομένου υπόψη του άρθρου 49 παράγραφος 1 στοιχείο ζ) του κανονισμού (ΕΕ) 2016/679. Οι κανόνες διαφάνειας έχουν ως στόχο τη βελτίωση της συμμόρφωσης, την ενίσχυση της λογοδοσίας, την αξιολόγηση από ομοτίμους και, εντέλει, την αύξηση της αποτελεσματικότητας των δημόσιων δαπανών. Ο στόχος αυτός υπερσχύει των δικαιωμάτων προστασίας των δεδομένων των φυσικών προσώπων που λαμβάνουν δημόσια στήριξη.

³⁹ Οι εν λόγω πληροφορίες πρέπει να δημοσιεύονται εντός έξι μηνών από την ημερομηνία χορήγησης της ενίσχυσης (ή, εάν πρόκειται για ενίσχυση υπό τη μορφή φορολογικών πλεονεκτημάτων, εντός ενός έτους από την ημερομηνία της φορολογικής δήλωσης). Στην περίπτωση παράνομων ενισχύσεων, τα κράτη μέλη θα οφείλουν να μεριμνούν για την εκ των υστέρων δημοσίευση των πληροφοριών αυτών, το αργότερο εντός περιόδου έξι μηνών από την ημερομηνία της απόφασης της Επιτροπής. Οι πληροφορίες πρέπει να είναι διαθέσιμες σε μορφότυπο που να επιτρέπει την αναζήτηση, την ανάκτηση και την εύκολη δημοσίευση των δεδομένων στο διαδίκτυο, π.χ. σε μορφότυπο CSV ή XML.

- (115) Για λόγους διαφάνειας, τα κράτη μέλη πρέπει να υποβάλλουν εκθέσεις και να αναθεωρούν τα στοιχεία κατά τα οριζόμενα στο μέρος III κεφάλαιο 2

3.2.5. *Αποφυγή δυσμενών αρνητικών επιπτώσεων στον ανταγωνισμό και τις συναλλαγές*

- (116) Οι ενισχύσεις που χορηγούνται στους τομείς της γεωργίας και της δασοκομίας και στις αγροτικές περιοχές μπορούν να προκαλέσουν δυνητικά στρεβλώσεις στην αγορά προϊόντων. Για να θεωρηθεί ότι η ενίσχυση συμβιβάζεται με την εσωτερική αγορά, πρέπει να ελαχιστοποιούνται οι αρνητικές επιπτώσεις της όσον αφορά τις στρεβλώσεις του ανταγωνισμού και οι επιπτώσεις στις συναλλαγές μεταξύ κρατών μελών.
- (117) Η Επιτροπή εντοπίζει την αγορά ή τις αγορές που επηρεάζονται από την ενίσχυση, λαμβάνοντας υπόψη τις πληροφορίες που παρέχονται από το κράτος μέλος για τις εν λόγω αγορές, δηλαδή τις αγορές που επηρεάζονται από τη μεταβολή στη συμπεριφορά του δικαιούχου της ενίσχυσης. Κατά την εκτίμηση των αρνητικών επιπτώσεων του μέτρου ενίσχυσης, η Επιτροπή εστιάζει την ανάλυσή της σχετικά με τις στρεβλώσεις του ανταγωνισμού στον αντίκτυπο που προβλέπεται να έχει η ενίσχυση στους τομείς της γεωργίας και της δασοκομίας και στις αγροτικές περιοχές όσον αφορά τον ανταγωνισμό μεταξύ επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην οικεία ή στις οικείες αγορές προϊόντων⁴⁰.
- (118) Σε πρώτο στάδιο, εάν η ενίσχυση είναι άρτια στοχοθετημένη, αναλογική και περιορισμένη στο καθαρό πρόσθετο κόστος, ο αρνητικός αντίκτυπος της ενίσχυσης αμβλύνεται και ο κίνδυνος δυσμενούς στρέβλωσης του ανταγωνισμού θα είναι πιο περιορισμένος. Δεύτερον, η Επιτροπή καθορίζει τις μέγιστες εντάσεις των ενισχύσεων ή τα μέγιστα ποσά των ενισχύσεων. Κύριος σκοπός είναι η αποφυγή της χρήσης κρατικών ενισχύσεων για έργα στα οποία η αναλογία μεταξύ του ποσού της ενίσχυσης και των επιλέξιμων δαπανών πρέπει να θεωρείται πολύ υψηλή και εξαιρετικά πιθανό να οδηγήσει σε στρεβλώσεις. Κατά γενικό κανόνα, όσο μεγαλύτερη είναι η έκταση του θετικού αντικτύπου στον οποίο ενδέχεται να συντελέσει το ενισχυόμενο έργο και όσο μεγαλύτερη είναι η ανάγκη για χορήγηση ενίσχυσης τόσο υψηλότερο είναι το ανώτατο όριο της έντασης της ενίσχυσης.
- (119) Ωστόσο, ακόμη και όταν η ενίσχυση είναι αναγκαία και αναλογική, μπορεί να οδηγήσει σε μεταβολή της συμπεριφοράς των δικαιούχων κατά τρόπο που προκαλεί στρέβλωση του ανταγωνισμού. Αυτό είναι πιθανότερο να συμβεί στον γεωργικό τομέα, ο οποίος διαφέρει από άλλες αγορές λόγω της ιδιαίτερης δομής της πρωτογενούς γεωργικής παραγωγής η οποία χαρακτηρίζεται από μεγάλο αριθμό μικρών επιχειρήσεων. Στις αγορές αυτού του είδους, ο κίνδυνος στρέβλωσης του ανταγωνισμού είναι υψηλός, ακόμη και όταν χορηγούνται μόνο μικρά ποσά ενισχύσεων.

⁴⁰ Ορισμένες αγορές μπορεί να επηρεάζονται από την ενίσχυση, δεδομένου ότι οι επιπτώσεις της ενδέχεται να μην περιορίζονται στην αγορά η οποία αντιστοιχεί στη δραστηριότητα που λαμβάνει στήριξη, αλλά να επεκτείνονται και σε άλλες αγορές, οι οποίες συνδέονται με αυτήν, είτε διότι βρίσκονται σε προηγούμενο ή σε επόμενο στάδιο της εμπορίας του σχετικού προϊόντος ή είναι συμπληρωματικές αγορές είτε επειδή ο δικαιούχος δραστηριοποιείται ήδη ή μπορεί να δραστηριοποιηθεί σε αυτές στο άμεσο μέλλον.

Καθεστώτα επενδυτικών ενισχύσεων για τη μεταποίηση γεωργικών προϊόντων και την εμπορία γεωργικών προϊόντων και στον τομέα της δασοκομίας

- (120) Δεδομένου ότι οι επενδυτικές ενισχύσεις σε επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στους τομείς της μεταποίησης γεωργικών προϊόντων και της εμπορίας γεωργικών προϊόντων και σε επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε άλλους τομείς, όπως στον τομέα της μεταποίησης τροφίμων, τείνουν να έχουν παρόμοιες στρεβλωτικές επιπτώσεις στον ανταγωνισμό και το εμπόριο, οι γενικές αρχές της πολιτικής ανταγωνισμού σχετικά με τις επιπτώσεις στον ανταγωνισμό και τις συναλλαγές θα πρέπει να εφαρμόζονται εξίσου σε όλους αυτούς τους τομείς. Ως εκ τούτου, πρέπει να τηρούνται οι όροι που περιγράφονται στα σημεία (121) έως (133) όσον αφορά τις επενδυτικές ενισχύσεις για τη μεταποίηση γεωργικών προϊόντων και την εμπορία γεωργικών προϊόντων και στον τομέα της δασοκομίας.
- (121) Τα καθεστώτα ενισχύσεων δεν πρέπει να συνεπάγονται σημαντικές στρεβλώσεις του ανταγωνισμού και των συναλλαγών. Συγκεκριμένα, ακόμη και αν θεωρηθεί ότι οι στρεβλώσεις περιορίζονται σε μεμονωμένες περιπτώσεις (υπό την προϋπόθεση ότι πληρούνται όλοι οι όροι για τις επενδυτικές ενισχύσεις), τα καθεστώτα επενδυτικών ενισχύσεων ενδέχεται, σε σωρευτική βάση, να εξακολουθούν να συνεπάγονται υψηλά επίπεδα στρεβλώσεων. Στην περίπτωση καθεστώτων επενδυτικών ενισχύσεων που εστιάζουν σε συγκεκριμένους κλάδους, ο κίνδυνος τέτοιων στρεβλώσεων είναι ακόμη μεγαλύτερος.
- (122) Ως εκ τούτου, το οικείο κράτος μέλος πρέπει να αποδείξει ότι οι αρνητικές αυτές επιπτώσεις θα περιοριστούν στο ελάχιστο, λαμβάνοντας υπόψη, για παράδειγμα, το μέγεθος των οικείων έργων, τα μεμονωμένα και σωρευτικά ποσά των ενισχύσεων, τους αναμενόμενους δικαιούχους, καθώς και τα χαρακτηριστικά των στοχευόμενων κλάδων. Για να μπορεί η Επιτροπή να προβαίνει σε εκτίμηση των πιθανών αρνητικών επιπτώσεων, προτρέπει τα κράτη μέλη να υποβάλλουν οποιαδήποτε εκτίμηση επιπτώσεων έχουν στη διάθεσή τους, καθώς και εκ των υστέρων αξιολογήσεις που έχουν διενεργηθεί για παρόμοια προγενέστερα καθεστώτα.

Μεμονωμένα κοινοποιήσιμα καθεστώτα επενδυτικών ενισχύσεων για τη μεταποίηση γεωργικών προϊόντων και την εμπορία γεωργικών προϊόντων και στον τομέα της δασοκομίας

- (123) Κατά την αποτίμηση των αρνητικών επιπτώσεων μεμονωμένων επενδυτικών ενισχύσεων, η Επιτροπή δίνει ιδιαίτερη έμφαση στις αρνητικές επιπτώσεις που συνδέονται με τη συσσώρευση πλεονάζουσας παραγωγικής ικανότητας σε παρακμάζουσες αγορές, την πρόληψη της εξόδου από την αγορά και την έννοια της σημαντικής ισχύος στην αγορά. Αυτές οι αρνητικές επιπτώσεις περιγράφονται στα σημεία (124) έως (133) και πρέπει να αντισταθμίζονται από τα θετικά αποτελέσματα της ενίσχυσης.
- (124) Για τον προσδιορισμό και την αξιολόγηση των δυνητικών στρεβλώσεων στον ανταγωνισμό και τις συναλλαγές, τα κράτη μέλη θα πρέπει να παρέχουν στοιχεία που να επιτρέπουν στην Επιτροπή να εντοπίσει τις οικείες αγορές προϊόντων (δηλαδή τα προϊόντα που επηρεάζονται από τη μεταβολή στη συμπεριφορά του δικαιούχου της ενίσχυσης) και να προσδιορίσει τους ανταγωνιστές και τους πελάτες/καταναλωτές που επηρεάζονται. Το οικείο προϊόν είναι συνήθως το προϊόν

που καλύπτεται από το επενδυτικό έργο⁴¹. Εάν το έργο αφορά ενδιάμεσο προϊόν και σημαντικό μέρος της παραγωγής δεν πωλείται στη αγορά, το οικείο προϊόν είναι δυνατόν να αποτελεί προϊόν του επομένου σταδίου παραγωγής. Η σχετική αγορά προϊόντων περιλαμβάνει το οικείο προϊόν και τα υποκατάστατά του, τα οποία χαρακτηρίζονται ως τέτοια είτε από τον καταναλωτή (λόγω των χαρακτηριστικών, της τιμής και της προβλεπόμενης χρήσης του προϊόντος) είτε από τον παραγωγό (λόγω της ευελιξίας των εγκαταστάσεων παραγωγής).

- (125) Η Επιτροπή χρησιμοποιεί διάφορα κριτήρια για την αξιολόγηση των εν λόγω δυνητικών στρεβλώσεων, όπως η δομή της αγοράς του οικείου προϊόντος, οι επιδόσεις της αγοράς (παρακαμάζουσα ή αναπτυσσόμενη αγορά), η διαδικασία επιλογής του δικαιούχου της ενίσχυσης, οι φραγμοί εισόδου και εξόδου και η διαφοροποίηση των προϊόντων.
- (126) Η συστηματική εξάρτηση μιας επιχείρησης από κρατικές ενισχύσεις μπορεί να αποτελεί ένδειξη ότι η επιχείρηση δεν μπορεί να αντεπεξέλθει στον ανταγωνισμό από μόνη της ή ότι αποκομίζει αθέμιτα πλεονεκτήματα σε σύγκριση με τους ανταγωνιστές της.
- (127) Η Επιτροπή διακρίνει δύο κύριες πηγές δυνητικών αρνητικών επιπτώσεων στις αγορές προϊόντων:
- α) περιπτώσεις σημαντικής αύξησης της παραγωγικής ικανότητας που δημιουργεί ή επιδεινώνει υφιστάμενη κατάσταση πλεονάζουσας παραγωγικής ικανότητας, ιδίως σε παρακαμάζουσα αγορά·
 - β) περιπτώσεις στις οποίες ο δικαιούχος της ενίσχυσης έχει σημαντική ισχύ στην αγορά.
- (128) Προκειμένου να αξιολογηθεί αν η ενίσχυση συμβάλλει στη δημιουργία ή τη διατήρηση μη αποδοτικών δομών της αγοράς, η Επιτροπή θα λαμβάνει υπόψη την πρόσθετη παραγωγική ικανότητα που δημιουργείται με το έργο, καθώς και αν η αγορά είναι υποτονική.
- (129) Εάν η εν λόγω αγορά αναπτύσσεται, δεν συντρέχουν συνήθως λόγοι ανησυχίας ότι η ενίσχυση θα επηρεάσει αρνητικά τα δυναμικά κίνητρα ή θα παρακωλύσει αδικαιολόγητα την έξοδο ή την είσοδο στην αγορά.
- (130) Μεγαλύτερη ανησυχία είναι δικαιολογημένη όταν οι αγορές είναι παρακαμάζουσες. Η Επιτροπή κάνει τη διάκριση μεταξύ των περιπτώσεων στις οποίες, σε μακροπρόθεσμη προοπτική, η αγορά βρίσκεται σε διαρθρωτική παρακμή (δηλαδή συρρικνώνεται) και των περιπτώσεων στις οποίες η αγορά βρίσκεται σε σχετική παρακμή (δηλαδή εξακολουθεί να αναπτύσσεται, αλλά ο ρυθμός ανάπτυξής της δεν υπερβαίνει κάποιο ποσοστό αναφοράς).
- (131) Η υποτονικότητα της αγοράς υπολογίζεται κατά κανόνα σε σχέση με το ΑΕΠ του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ) κατά τα τρία έτη πριν από την έναρξη του έργου (ποσοστό αναφοράς). Μπορεί επίσης να υπολογιστεί με βάση τους προβλεπόμενους ρυθμούς ανάπτυξης για τα επόμενα τρία έως πέντε έτη. Στους δείκτες μπορεί να περιλαμβάνονται η αναμενόμενη μελλοντική ανάπτυξη της οικείας αγοράς και οι επακόλουθοι αναμενόμενοι συντελεστές αξιοποίησης της παραγωγικής ικανότητας, καθώς και ο πιθανός αντίκτυπος της αύξησης της παραγωγικής ικανότητας στους ανταγωνιστές από την άποψη των τιμών και των περιθωρίων κέρδους.

⁴¹ Για επενδυτικά έργα που αφορούν την παραγωγή πολλών διαφορετικών προϊόντων, κάθε προϊόν πρέπει να αξιολογείται.

- (132) Σε ορισμένες περιπτώσεις, η αξιολόγηση της ανάπτυξης της αγοράς προϊόντων στον ΕΟΧ ενδέχεται να μην αποτελεί κατάλληλο κριτήριο για την πλήρη εκτίμηση όλων των επιπτώσεων της ενίσχυσης, ιδίως όταν η γεωγραφική αγορά είναι παγκόσμια. Στις περιπτώσεις αυτές, η Επιτροπή θα εξετάζει τις επιπτώσεις της ενίσχυσης στις οικείες δομές της αγοράς, αναλύοντας ειδικότερα αν η ενίσχυση έχει τη δυνατότητα να παραγκωνίσει παραγωγούς του ΕΟΧ.
- (133) Για την αξιολόγηση της ύπαρξης σημαντικής ισχύος στην αγορά, η Επιτροπή θα λαμβάνει υπόψη τη θέση του δικαιούχου της ενίσχυσης στη διάρκεια συγκεκριμένης περιόδου πριν από τη λήψη της ενίσχυσης και την αναμενόμενη θέση στην αγορά μετά την ολοκλήρωση της επένδυσης. Η Επιτροπή θα λαμβάνει υπόψη τα μερίδια αγοράς του δικαιούχου, καθώς και τα μερίδια αγοράς των ανταγωνιστών του και άλλους σχετικούς παράγοντες. Για παράδειγμα, θα αξιολογεί τη δομή της αγοράς εξετάζοντας τον βαθμό συγκέντρωσης της αγοράς, τους πιθανούς φραγμούς εισόδου⁴², την αγοραστική ισχύ⁴³ και τους φραγμούς επέκτασης ή εξόδου.

3.2.6. *Στάθμιση των θετικών και αρνητικών επιπτώσεων της ενίσχυσης (κριτήριο εξισορρόπησης)*

- (134) Η Επιτροπή εξετάζει αν οι θετικές επιπτώσεις του μέτρου ενίσχυσης υπερσχύουν έναντι των προσδιορισθεισών αρνητικών επιπτώσεων στους όρους του ανταγωνισμού και των συναλλαγών. Η Επιτροπή μπορεί να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι το μέτρο ενίσχυσης συμβιβάζεται με την εσωτερική αγορά, μόνο εάν οι θετικές επιπτώσεις αντισταθμίζουν τις αρνητικές επιπτώσεις.
- (135) Εάν το προτεινόμενο μέτρο ενίσχυσης δεν αντιμετωπίζει σαφώς καθορισμένη ανεπάρκεια της αγοράς με κατάλληλο και αναλογικό τρόπο, οι αρνητικές στρεβλωτικές επιπτώσεις στον ανταγωνισμό υπερσκελίζουν συνήθως τις θετικές επιπτώσεις του μέτρου· κατά συνέπεια, η Επιτροπή είναι πιθανό να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι το προτεινόμενο ενίσχυσης δεν συμβιβάζεται με την εσωτερική αγορά.
- (136) Στο πλαίσιο της αξιολόγησης των θετικών και αρνητικών επιπτώσεων της ενίσχυσης, η Επιτροπή θα λαμβάνει υπόψη τον αντίκτυπο της ενίσχυσης στην επίτευξη των γενικών και ειδικών στόχων της ΚΓΠ που καθορίζονται στα άρθρα 5 και 6 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115, οι οποίοι αποσκοπούν στην προώθηση ενός έξυπνου, ανταγωνιστικού, ανθεκτικού και διαφοροποιημένου γεωργικού τομέα, στη στήριξη και ενίσχυση της προστασίας του περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένης της βιοποικιλότητας, και της δράσης για το κλίμα, στη συμβολή στην επίτευξη των περιβαλλοντικών και κλιματικών στόχων της Ένωσης, καθώς και στην ενίσχυση του κοινωνικοοικονομικού ιστού των αγροτικών περιοχών.
- (136) Καταρχήν, λόγω των θετικών της επιπτώσεων στην ανάπτυξη του τομέα, η Επιτροπή θεωρεί ότι, όταν μια ενίσχυση πληροί τις προϋποθέσεις και δεν υπερβαίνει την

⁴² Οι εν λόγω φραγμοί εισόδου περιλαμβάνουν νομικά εμπόδια (ιδίως δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας), οικονομίες κλίμακας και φάσματος ή φραγμούς πρόσβασης σε δίκτυα και υποδομές. Όταν η ενίσχυση αφορά αγορά στην οποία ο δικαιούχος αποτελεί κατεστημένο φορέα, ενδεχόμενοι φραγμοί εισόδου σε αυτήν μπορούν να αυξήσουν τη δυνητική σημαντική ισχύ που ασκείται στην αγορά από τον δικαιούχο της ενίσχυσης και, κατ' επέκταση, τις πιθανές αρνητικές επιπτώσεις της εν λόγω ισχύος στην αγορά.

⁴³ Όταν υπάρχουν ισχυροί αγοραστές στην αγορά, ο δικαιούχος της ενίσχυσης είναι λιγότερο πιθανό να μπορεί να αυξήσει τις τιμές του έναντι αυτών των ισχυρών αγοραστών.

εκάστοτε μέγιστη ένταση ενίσχυσης ή το μέγιστο ποσό ενίσχυσης, όπως ορίζεται στα σχετικά τμήματα του μέρους II, τότε ελαχιστοποιούνται οι αρνητικές επιπτώσεις στον ανταγωνισμό και στις συναλλαγές.

- (137) Όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις που συγχρηματοδοτούνται βάσει του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115 ή χρηματοδοτούνται από την Ένωση, η Επιτροπή θα θεωρεί ότι έχουν διαπιστωθεί τα σχετικά θετικά αποτελέσματα.
- (138) Όλες οι κοινοποιήσεις κρατικών ενισχύσεων θα πρέπει να περιλαμβάνουν εκτίμηση του κατά πόσον η ενισχυόμενη δραστηριότητα αναμένεται να έχει περιβαλλοντικές και/ή κλιματικές επιπτώσεις, λαμβανομένης υπόψη της νομοθεσίας για την προστασία του περιβάλλοντος⁴⁴ και των προτύπων για την καλή γεωργική και περιβαλλοντική κατάσταση της γης (ΚΓΠΚ) σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΕ) 2021/2115. Όταν αποδεικνύεται ότι η ενίσχυση έχει θετικές περιβαλλοντικές και κλιματικές επιπτώσεις, η Επιτροπή θα θεωρεί ότι έχουν διαπιστωθεί οι θετικές επιπτώσεις της εν λόγω ενίσχυσης. Το άρθρο 11 της Συνθήκης ορίζει τα εξής: «Οι απαιτήσεις της περιβαλλοντικής προστασίας πρέπει να ενταχθούν στον καθορισμό και την εφαρμογή των πολιτικών και δράσεων της Ένωσης, ιδίως προκειμένου να προωθηθεί η αειφόρος ανάπτυξη». Στο πλαίσιο της προώθησης του στόχου της προστασίας του περιβάλλοντος από την Ένωση, όπως ορίζεται στο άρθρο 11 της Συνθήκης, λαμβάνεται επίσης υπόψη η αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει». Ως εκ τούτου, στις κοινοποιήσεις κρατικών ενισχύσεων θα πρέπει να δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στα περιβαλλοντικά και κλιματικά ζητήματα.
- (139) Επιπλέον, η Επιτροπή μπορεί επίσης να λαμβάνει υπόψη, κατά περίπτωση, αν η ενίσχυση συνεπάγεται άλλες θετικές ή αρνητικές επιπτώσεις. Σε περίπτωση που αυτές οι άλλες θετικές επιπτώσεις αντισταθμίζουν εκείνες που ενσωματώνονται στις πολιτικές της Ένωσης, όπως, π.χ., η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία⁴⁵, η στρατηγική

⁴⁴ Ειδικότερα [υπό τον όρο ότι ο κατάλογος που ακολουθεί είναι ενδεικτικός και όχι εξαντλητικός], οδηγία 91/676/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 1991, για την προστασία των υδάτων από τη νιτρορρύπανση γεωργικής προέλευσης (ΕΕ L 375 της 31.12.1991, σ. 1)· οδηγία 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 1992, για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας (ΕΕ L 206 της 22.7.1992, σ. 7)· οδηγία 2000/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Οκτωβρίου 2000, για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων (ΕΕ L 327 της 22.12.2000, σ. 1)· κατά περίπτωση, οδηγία 2001/42/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Ιουνίου 2001, σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων (ΕΕ L 197 της 21.7.2001, σ. 30)· οδηγία 2006/118/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2006, σχετικά με την προστασία των υπόγειων υδάτων από τη ρύπανση και την υποβάθμιση (ΕΕ L 372 της 27.12.2006, σ. 19)· οδηγία 2009/128/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Οκτωβρίου 2009, σχετικά με τον καθορισμό πλαισίου κοινοτικής δράσης με σκοπό την επίτευξη ορθολογικής χρήσης των γεωργικών φαρμάκων (ΕΕ L 309 της 24.11.2009, σ. 71)· οδηγία 2009/147/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Νοεμβρίου 2009, περί της διατηρήσεως των αγρίων πτηνών (ΕΕ L 20 της 26.1.2010, σ. 7)· κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1107/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Οκτωβρίου 2009, σχετικά με τη διάθεση φυτοπροστατευτικών προϊόντων στην αγορά και την κατάργηση των οδηγιών 79/117/ΕΟΚ και 91/414/ΕΟΚ του Συμβουλίου (ΕΕ L 309 της 24.11.2009, σ. 1)· οδηγία 2011/92/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Δεκεμβρίου 2011, για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον (ΕΕ L 26 της 28.1.2012, σ. 1)· και κανονισμός (ΕΕ) 2021/1119 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Ιουνίου 2021, για τη θέσπιση πλαισίου με στόχο την επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας και για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 401/2009 και (ΕΕ) 2018/1999 (στο εξής: ευρωπαϊκό νομοθέτημα για το κλίμα) (ΕΕ L 243 της 9.7.2021, σ. 1).

⁴⁵ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών με τίτλο «Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία» [COM(2019) 640 final].

«Από το αγρόκτημα στο πιάτο»⁴⁶, η στρατηγική για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή⁴⁷, η ανακοίνωση για την αποκατάσταση βιώσιμων κύκλων άνθρακα⁴⁸, η δασική στρατηγική⁴⁹ και η στρατηγική για τη βιοποικιλότητα⁵⁰, τότε η ενίσχυση που εναρμονίζεται με τέτοιες ενωσιακές πολιτικές μπορεί να υποτεθεί ότι έχει ευρύτερες θετικές επιπτώσεις αυτού του είδους.

- (140) Στην περίπτωση χορήγησης επενδυτικών ενισχύσεων βάσει των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών, η Επιτροπή θα δίνει επίσης προσοχή στο άρθρο 3 του κανονισμού (ΕΕ) 2020/852 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου⁵¹, συμπεριλαμβανομένης της αρχής της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης», ή σε άλλες συγκρίσιμες μεθοδολογίες.

ΜΕΡΟΣ Π. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

Κεφάλαιο 1. Ενισχύσεις στις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της πρωτογενούς παραγωγής, της μεταποίησης και της εμπορίας γεωργικών προϊόντων

1.1. Μέτρα τύπου αγροτικής ανάπτυξης

1.1.1. Επενδυτικές ενισχύσεις

- (141) Το παρόν τμήμα εφαρμόζεται στις επενδύσεις σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις που συνδέονται με την πρωτογενή παραγωγή γεωργικών προϊόντων και στις επενδύσεις που είναι συναφείς με τη μεταποίηση γεωργικών προϊόντων και την εμπορία γεωργικών προϊόντων.
- (142) Όλες οι επενδυτικές ενισχύσεις βάσει των τμημάτων 1.1.1.1, 1.1.1.2 και 1.1.1.3 του παρόντος μέρους δεν πρέπει να χορηγούνται κατά παράβαση απαγορεύσεων ή περιορισμών που ορίζονται στον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1308/2013, ακόμη και όταν οι εν λόγω απαγορεύσεις και περιορισμοί αφορούν μόνο την ενωσιακή στήριξη που παρέχεται βάσει του εν λόγω κανονισμού.

⁴⁶ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών με τίτλο «Από το αγρόκτημα στο πιάτο — Μια στρατηγική για ένα δίκαιο, υγιές και φιλικό προς το περιβάλλον σύστημα τροφίμων» [COM(2020) 381 final].

⁴⁷ Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών με τίτλο «Στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή» [COM(2013) 216 final].

⁴⁸ Ανακοίνωση της Επιτροπής, της 15ης Δεκεμβρίου 2021, για την αποκατάσταση βιώσιμων κύκλων άνθρακα [COM(2021) 800 final].

⁴⁹ Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών με τίτλο «Νέα δασική στρατηγική της ΕΕ για το 2030» [COM(2021) 572 final].

⁵⁰ Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών με τίτλο «Στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030 — Επαναφορά της φύσης στη ζωή μας» [COM(2020) 380 final].

⁵¹ Κανονισμός (ΕΕ) 2020/852 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Ιουνίου 2020, σχετικά με τη θέσπιση πλαισίου για τη διευκόλυνση των βιώσιμων επενδύσεων και για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2019/2088 (ΕΕ L 198 της 22.6.2020, σ. 13).

1.1.1.1. Επενδυτικές ενισχύσεις σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις που συνδέονται με την πρωτογενή γεωργική παραγωγή

- (143) Η Επιτροπή θα θεωρεί ότι οι ενισχύσεις για επενδύσεις σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις που συνδέονται με πρωτογενή γεωργική παραγωγή συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, εάν είναι σύμφωνες με τις διατάξεις του μέρους I κεφάλαιο 3 των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών και πληρούν τη γενική προϋπόθεση για τις επενδυτικές ενισχύσεις που προβλέπεται στο σημείο 134, καθώς και τις προϋποθέσεις του παρόντος τμήματος.
- (144) Το παρόν τμήμα αφορά τις ενισχύσεις για επενδύσεις σε ενσώματα και άυλα στοιχεία ενεργητικού σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις που συνδέονται με την πρωτογενή γεωργική παραγωγή. Οι επενδύσεις αυτές πραγματοποιούνται από έναν ή περισσότερους δικαιούχους ή αφορούν ενσώματο ή άυλο στοιχείο ενεργητικού που χρησιμοποιείται από έναν ή περισσότερους δικαιούχους.
- (145) Το παρόν τμήμα ισχύει επίσης για τις επενδύσεις σε ενσώματα και άυλα στοιχεία ενεργητικού που συνδέονται με την παραγωγή βιοκαυσίμων ή με την παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές στις εκμεταλλεύσεις, υπό τον όρο ότι πληρούν μία από τις ακόλουθες προϋποθέσεις:
- α) όταν η επένδυση υλοποιείται για παραγωγή βιοκαυσίμων, όπως ορίζεται στο άρθρο 2 σημείο 33 της οδηγίας (ΕΕ) 2018/2001, σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις, οι εγκαταστάσεις παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές είναι επιλέξιμες για ενισχύσεις μόνο εάν η ετήσια παραγωγική τους ικανότητα δεν υπερβαίνει το αντίστοιχο ύψος της ετήσιας μέσης κατανάλωσης καυσίμων της γεωργικής εκμετάλλευσης για μεταφορές· τα παραγόμενα βιοκαύσιμα δεν θα πρέπει να πωλούνται στην αγορά·
 - β) όταν η επένδυση υλοποιείται για την παραγωγή θερμικής και/ή ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις, οι εγκαταστάσεις παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές είναι επιλέξιμες για ενίσχυση μόνο εάν έχουν ως σκοπό την κάλυψη ιδίων ενεργειακών αναγκών και η ετήσια παραγωγική τους ικανότητα δεν υπερβαίνει το αντίστοιχο ύψος της συνδυασμένης μέσης ετήσιας κατανάλωσης θερμικής και ηλεκτρικής ενέργειας στην γεωργική εκμετάλλευση, συμπεριλαμβανομένου του γεωργικού νοικοκυριού· όσον αφορά την ηλεκτρική ενέργεια, η πώληση ηλεκτρικής ενέργειας επιτρέπεται στο εσωτερικό του δικτύου, υπό την προϋπόθεση ότι τηρείται το ετήσιο μέσο όριο ίδιας κατανάλωσης.
- (146) Όταν περισσότερες από μία γεωργικές εκμεταλλεύσεις υλοποιούν την επένδυση για την παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές με σκοπό να εξυπηρετήσουν τις δικές τους ενεργειακές ανάγκες ή για την παραγωγή βιοκαυσίμων στις εκμεταλλεύσεις, η μέση ετήσια κατανάλωση είναι ισοδύναμη με το ποσό της ετήσιας μέσης κατανάλωσης όλων των δικαιούχων.
- (147) Τα κράτη μέλη πρέπει να απαιτούν τη συμμόρφωση με τα ελάχιστα πρότυπα ενεργειακής απόδοσης των επενδύσεων σε ανανεώσιμες ενεργειακές υποδομές, που καταναλώνουν ή παράγουν ενέργεια, εάν υπάρχουν τέτοια πρότυπα σε εθνικό ή διεθνές επίπεδο.
- (148) Δεν είναι επιλέξιμες για ενισχύσεις οι επενδύσεις σε εγκαταστάσεις των οποίων πρωταρχικός σκοπός είναι η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από βιομάζα, εκτός εάν χρησιμοποιείται ελάχιστο ποσοστό της παραγόμενης θερμικής ενέργειας, το οποίο θα καθορίζεται από τα κράτη μέλη.

- (149) Τα κράτη μέλη πρέπει να θεσπίζουν κατώτατα όρια για τα μέγιστα ποσοστά σιτηρών και άλλων αμυλούχων, σακχαρούχων και ελαιούχων φυτών που χρησιμοποιούνται για την παραγωγή βιοενέργειας, συμπεριλαμβανομένων των βιοκαυσίμων, για τις διάφορες κατηγορίες εγκαταστάσεων, σύμφωνα με το άρθρο 26 της οδηγίας (ΕΕ) 2018/2001. Οι ενισχύσεις για έργα βιοενέργειας πρέπει να περιορίζονται στη βιοενέργεια που πληροί τα ισχύοντα κριτήρια βιωσιμότητας και μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου που προβλέπονται στην ενωσιακή νομοθεσία, συμπεριλαμβανομένου του άρθρου 29 της οδηγίας (ΕΕ) 2018/2001.
- (150) Εάν η παραγωγική ικανότητα της εγκατάστασης υπερβαίνει τη μέση ετήσια κατανάλωση του δικαιούχου ή των δικαιούχων, όπως αναφέρεται στα σημεία (146) και (147), τα κράτη μέλη πρέπει να πληρούν τις προϋποθέσεις που καθορίζονται στις κατευθυντήριες γραμμές του 2022 για τις κρατικές ενισχύσεις στους τομείς του κλίματος, της προστασίας του περιβάλλοντος και της ενέργειας, εκτός εάν η εν λόγω ενίσχυση απαλλάσσεται από την υποχρέωση κοινοποίησης.
- (151) Η επένδυση πρέπει να επιδιώκει τουλάχιστον έναν από τους ακόλουθους στόχους:
- α) βελτίωση των συνολικών επιδόσεων και της βιωσιμότητας της γεωργικής εκμετάλλευσης, ιδίως μέσω της μείωσης του κόστους παραγωγής ή της βελτίωσης και αναδιάρθρωσης της παραγωγής·
 - β) βελτίωση των προτύπων όσον αφορά το φυσικό περιβάλλον, την υγιεινή ή την καλή διαβίωση των ζώων·
 - γ) δημιουργία και βελτίωση υποδομών που σχετίζονται με την ανάπτυξη, την προσαρμογή και τον εκσυγχρονισμό της γεωργίας, συμπεριλαμβανομένων της πρόσβασης σε γεωργική γη, του αναδάσμου και της έγγειας βελτίωσης, του εφοδιασμού με βιώσιμη ενέργεια, της ενεργειακής απόδοσης, καθώς και του εφοδιασμού και της εξοικονόμησης ύδατος·
 - δ) αποκατάσταση του γεωργικού παραγωγικού δυναμικού, που έχει πληγεί από θεομηνίες, έκτακτα γεγονότα ή δυσμενή κλιματικά φαινόμενα που μπορούν να εξομοιωθούν με θεομηνία, ασθένειες των ζώων, επιβλαβείς για τα φυτά οργανισμούς και προστατευόμενα ζώα, καθώς και πρόληψη και μετριασμό του κινδύνου ζημιών που προκαλούνται από τα εν λόγω φαινόμενα και παράγοντες·
 - ε) συμβολή στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και στην προσαρμογή σε αυτή, μεταξύ άλλων μέσω της μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και της ενίσχυσης της δέσμευσης του διοξειδίου του άνθρακα, καθώς και προώθηση της βιώσιμης ενέργειας και της ενεργειακής απόδοσης·
 - στ) συμβολή στη βιώσιμη κυκλική βιοοικονομία και προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης και της αποτελεσματικής διαχείρισης των φυσικών πόρων, όπως το νερό, το έδαφος και ο αέρας, μεταξύ άλλων με τη μείωση της χημικής εξάρτησης·
 - ζ) συμβολή στην ανάσχεση και αντιστροφή της απώλειας βιοποικιλότητας, ενίσχυση των οικοσυστημικών υπηρεσιών και διατήρηση των οικοτόπων και των τοπίων.

Επιλέξιμες δαπάνες

- (152) Οι ενισχύσεις καλύπτουν τις ακόλουθες επιλέξιμες δαπάνες:
- α) δαπάνες για την κατασκευή, την αγορά, συμπεριλαμβανομένης της χρηματοδοτικής μίσθωσης, ή τη βελτίωση ακίνητης περιουσίας,

- συμπεριλαμβανομένων των επενδύσεων σε παθητική εσωτερική ενσυρμάτωση ή δομημένη καλωδίωση για δίκτυα δεδομένων και, εάν απαιτείται, στο βοηθητικό τμήμα του παθητικού δικτύου στην ιδιωτική ακίνητη περιουσία εκτός του κτιρίου, ενώ η αγορά εκτάσεων γης είναι επιλέξιμη μόνο στον βαθμό που δεν υπερβαίνει το 10 % των συνολικών επιλέξιμων δαπανών της σχετικής ενέργειας· σε εξαιρετικές και δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις, μπορεί να επιτραπεί υψηλότερο ποσοστό για πράξεις που αφορούν τη διατήρηση του περιβάλλοντος και την πλούσια σε άνθρακα διατήρηση του εδάφους ή την αγορά γης από γεωργούς νεαρής ηλικίας με χρηματοοικονομικά μέσα·
- β) δαπάνες για την αγορά ή τη χρηματοδοτική μίσθωση με δυνατότητα αγοράς μηχανημάτων και εξοπλισμού έως το ύψος της αγοραίας αξίας του στοιχείου ενεργητικού·
- γ) γενικές δαπάνες που συνδέονται με τις δαπάνες που αναφέρονται στα στοιχεία α) και β), όπως οι δαπάνες για αμοιβές αρχιτεκτόνων, μηχανικών και συμβούλων, οι δαπάνες για συμβουλές σε θέματα περιβαλλοντικής και οικονομικής βιωσιμότητας, συμπεριλαμβανομένων των μελετών σκοπιμότητας· δαπάνες για μελέτες σκοπιμότητας θεωρούνται επιλέξιμες ακόμη και όταν, βάσει των αποτελεσμάτων τους, δεν πραγματοποιείται καμία από τις δαπάνες που προβλέπονται στα στοιχεία α) και β)·
- δ) δαπάνες για τα τέλη προμήθειας, ανάπτυξης ή χρήσης λογισμικού ηλεκτρονικών υπολογιστών, υπολογιστικού νέφους και παρόμοιων λύσεων, καθώς και για την απόκτηση διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, αδειών εκμετάλλευσης, δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και εμπορικών σημάτων·
- ε) δαπάνες για μη παραγωγικές επενδύσεις που συνδέονται με τους στόχους που αναφέρονται στο σημείο (152) στοιχεία ε), στ) και ζ)·
- στ) στην περίπτωση των επενδύσεων που αποσκοπούν στην αποκατάσταση του γεωργικού παραγωγικού δυναμικού, που έχει πληγεί από θεομηνίες, έκτακτα γεγονότα ή δυσμενή κλιματικά φαινόμενα που μπορούν να εξομοιωθούν με θεομηνία, ασθένειες των ζώων ή επιβλαβείς για τα φυτά οργανισμούς και προστατευόμενα ζώα, οι επιλέξιμες δαπάνες μπορούν να περιλαμβάνουν τις δαπάνες που πραγματοποιούνται για την επαναφορά του γεωργικού παραγωγικού δυναμικού, συμπεριλαμβανομένων των κεφαλαιοποιημένων έργων, στην προτέρα κατάσταση πριν από αυτά τα συμβάντα· οι δικαιούχοι θα πρέπει, κατά περίπτωση, να προσπαθούν να συμπεριλάβουν στην αποκατάσταση μέτρα προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή·
- ζ) στην περίπτωση των επενδύσεων που αποσκοπούν στην πρόληψη ζημιών που προκαλούνται από θεομηνίες, έκτακτα γεγονότα ή δυσμενή κλιματικά φαινόμενα που μπορούν να εξομοιωθούν με θεομηνία, ασθένειες των ζώων ή επιβλαβείς για τα φυτά οργανισμούς και προστατευόμενα ζώα, οι επιλέξιμες δαπάνες μπορούν να περιλαμβάνουν τα έξοδα για τη λήψη συγκεκριμένων προληπτικών μέτρων με σκοπό τον περιορισμό των συνεπειών τέτοιων πιθανών φαινομένων. Σε περίπτωση ζημιών που προκαλούνται από δυσμενή κλιματικά φαινόμενα που μπορούν να εξομοιωθούν με θεομηνία ή από επιβλαβείς για τα φυτά οργανισμούς, εάν η ζημία μπορεί να συνδεθεί με την κλιματική αλλαγή, οι δικαιούχοι θα πρέπει να προσπαθούν να συμπεριλάβουν στην αποκατάσταση μέτρα προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή για την

ελαχιστοποίηση των ζημιών και των απωλειών λόγω παρόμοιων συμβάντων στο μέλλον.

- (153) Δεν πρέπει να χορηγούνται ενισχύσεις όσον αφορά τα εξής:
- α) την αγορά δικαιωμάτων γεωργικής παραγωγής και δικαιωμάτων ενίσχυσης·
 - β) την αγορά και τη φύτευση μονοετών φυτών·
 - γ) την αγορά ζώων·
 - δ) επενδύσεις για τη συμμόρφωση με τα ισχύοντα ενωσιακά πρότυπα·
 - ε) δαπάνες πλην των δαπανών που αναφέρονται στο σημείο (153), οι οποίες αφορούν συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης, όπως το περιθώριο κέρδους του εκμισθωτή, τα έξοδα αναχρηματοδότησης τόκων, τα γενικά έξοδα και τα ασφάλιστρα·
 - στ) κεφάλαιο κίνησης·
 - ζ) την ενσυρμάτωση ή την καλωδίωση για δίκτυα δεδομένων εκτός της ιδιωτικής ακίνητης περιουσίας.
- (154) Κατά παρέκκλιση από το σημείο (154) στοιχείο β), επιτρέπεται η χορήγηση ενισχύσεων για την αγορά και φύτευση μονοετών φυτών που πραγματοποιούνται για τον στόχο που καθορίζεται στο σημείο (152) στοιχείο δ) και για την αγορά και φύτευση μονοετών φυτών που πραγματοποιούνται για τη διατήρηση φυτικών ποικιλιών που απειλούνται από γενετική διάβρωση, στο πλαίσιο των δεσμεύσεων που αναφέρονται στο σημείο (210).
- (155) Κατά παρέκκλιση από το σημείο (154) στοιχείο γ), επιτρέπεται η χορήγηση ενισχύσεων για τις ακόλουθες δαπάνες:
- α) αγορά ζώων που πραγματοποιείται για τον σκοπό του σημείου (152) στοιχείο δ)·
 - β) αγορά ζώων απειλούμενων φυλών, όπως ορίζονται στο άρθρο 2 σημείο 24 του κανονισμού (ΕΕ) 2016/1012 στο πλαίσιο των δεσμεύσεων που αναφέρονται στο σημείο (207)·
 - γ) αγορά ποιμενικών σκύλων για την προστασία του ζωικού κεφαλαίου από μεγάλους θηρευτές.
- (156) Όσον αφορά την άρδευση σε νέες και υφιστάμενες αρδευόμενες περιοχές, θα θεωρούνται επιλέξιμες δαπάνες μόνο οι επενδύσεις που πληρούν τις ακόλουθες προϋποθέσεις:
- α) έχει κοινοποιηθεί στην Επιτροπή σχέδιο διαχείρισης λεκάνης απορροής ποταμού, σύμφωνα με τους όρους της οδηγίας 2000/60/ΕΚ, για ολόκληρη την περιοχή στην οποία πρόκειται να πραγματοποιηθεί η επένδυση, καθώς και για όλες τις άλλες περιοχές το περιβάλλον των οποίων μπορεί να επηρεαστεί από την επένδυση· τα μέτρα που εφαρμόζονται στο πλαίσιο του σχεδίου διαχείρισης λεκάνης απορροής ποταμού, σύμφωνα με το άρθρο 11 της εν λόγω οδηγίας, και αφορούν τον γεωργικό τομέα πρέπει να έχουν προσδιοριστεί στο σχετικό πρόγραμμα μέτρων·
 - β) εφαρμόζεται ή πρέπει να εφαρμοστεί ως μέρος της επένδυσης υδρομέτρηση, η οποία επιτρέπει τη μέτρηση της χρήσης ύδατος στο επίπεδο της επένδυσης για την οποία παρέχεται στήριξη·
 - γ) επένδυση για τη βελτίωση υφιστάμενης αρδευτικής εγκατάστασης ή στοιχείου αρδευτικής υποδομής είναι επιλέξιμη μόνο εάν:
 - i) έχει εκτιμηθεί εκ των προτέρων ότι συνεπάγεται δυνητική εξοικονόμηση ύδατος ανάλογα με τις τεχνικές παραμέτρους της υφιστάμενης εγκατάστασης ή υποδομής·

- ii) όταν η επένδυση επηρεάζει συστήματα υπόγειων ή επιφανειακών υδάτων των οποίων η κατάσταση έχει κριθεί λιγότερο από καλή στο σχετικό σχέδιο διαχείρισης λεκάνης απορροής ποταμού για λόγους σχετιζόμενους με την ποσότητα των υδάτων, ή εάν στις εκτιμήσεις ανασκόπησης της κλιματικής τρωτότητας και κινδύνου έχει διαπιστωθεί ότι τα επηρεαζόμενα υδατικά συστήματα που βρίσκονται σε καλή κατάσταση είναι δυνατόν να απολέσουν την κατάστασή τους για λόγους που σχετίζονται με την ποσότητα των υδάτων λόγω των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, πρέπει να επιτυγχάνεται πραγματική μείωση της χρήσης ύδατος που συμβάλλει στην επίτευξη και τη διατήρηση καλής κατάστασης των εν λόγω υδατικών συστημάτων, όπως ορίζεται στο άρθρο 4 παράγραφος 1 της οδηγίας 2000/60/EK.
- iii) Τα κράτη μέλη πρέπει να καθορίσουν ποσοστά δυνητικής εξοικονόμησης ύδατος και αποτελεσματικής μείωσης της χρήσης ύδατος ως προϋπόθεση επιλεξιμότητας, ώστε να διασφαλίζεται ότι:
1. το ποσοστό της δυνητικής εξοικονόμησης ύδατος πρέπει να είναι τουλάχιστον 5 %, όταν οι τεχνικές παράμετροι της υφιστάμενης εγκατάστασης ή υποδομής εξασφαλίζουν ήδη υψηλό βαθμό απόδοσης, και τουλάχιστον 25 %, όταν ο υφιστάμενος βαθμός απόδοσης (πριν από την επένδυση) είναι χαμηλός και/ή για επενδύσεις που πραγματοποιούνται σε περιοχές όπου η εξοικονόμηση ύδατος είναι περισσότερο αναγκαία για να εξασφαλιστεί η επίτευξη καλής κατάστασης των υδάτων (όπου δεν έχει ακόμη επιτευχθεί) και να αποφευχθεί η υποβάθμιση της κατάστασης των υδατικών συστημάτων·
 2. το ποσοστό πραγματικής μείωσης της χρήσης ύδατος, σε επίπεδο συνολικής επένδυσης, πρέπει να είναι τουλάχιστον 50 % της δυνητικής εξοικονόμησης ύδατος η οποία καθίσταται δυνατή από την επένδυση στην υπάρχουσα αρδευτική εγκατάσταση ή σε στοιχείο της υποδομής.

Καμία από τις προϋποθέσεις που καθορίζονται στο παρόν στοιχείο γ) δεν θα πρέπει να ισχύει για επενδύσεις πραγματοποιούμενες σε υφιστάμενες εγκαταστάσεις, που επηρεάζουν αποκλειστικά και μόνο την ενεργειακή απόδοση ή για επενδύσεις που αφορούν τη δημιουργία ταμιευτήρα ή, τέλος, για επενδύσεις που αφορούν τη χρήση ανακυκλωμένων υδάτων οι οποίες δεν επηρεάζουν υπόγεια ή επιφανειακά ύδατα·

- δ) χορήγηση στήριξης για επενδύσεις στη χρήση υδάτων από ανάκτηση ως εναλλακτική παροχή νερού επιτρέπεται μόνο εάν η παροχή και η χρήση του νερού αυτού συμμορφώνεται με τον κανονισμό (ΕΕ) 2020/741 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου⁵².
- ε) επένδυση συνεπαγόμενη καθαρή αύξηση της αρδευόμενης έκτασης η οποία επηρεάζει ένα δεδομένο σύστημα υπόγειων ή επιφανειακών υδάτων είναι επιλέξιμη μόνο εάν:

⁵² Κανονισμός (ΕΕ) 2020/741 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Μαΐου 2020, σχετικά με τις ελάχιστες απαιτήσεις για την επαναχρησιμοποίηση των υδάτων (ΕΕ L 177 της 5.6.2020, σ. 32).

- i) η κατάσταση των υδατικών συστημάτων δεν είναι καλή σύμφωνα με το σχετικό σχέδιο διαχείρισης λεκάνης απορροής ποταμού για λόγους που άπτονται της ποσότητας του ύδατος·
 - ii) η περιβαλλοντική ανάλυση καταδεικνύει ότι η επένδυση δεν θα προκαλέσει σημαντικές αρνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Η εν λόγω ανάλυση περιβαλλοντικών επιπτώσεων πρέπει να διενεργείται ή να εγκρίνεται από την αρμόδια αρχή του κράτους μέλους, και μπορεί επίσης να αφορά ομάδες εκμεταλλεύσεων.
- (157) Επένδυση για τη δημιουργία ή την επέκταση ταμιευτήρα με σκοπό την άρδευση είναι επιλέξιμη μόνο εφόσον δεν έχει σημαντικές αρνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις.

Ένταση ενίσχυσης

- (158) Η ένταση της ενίσχυσης δεν πρέπει να υπερβαίνει το 65 % των επιλέξιμων δαπανών.
- (159) Η ένταση της ενίσχυσης που αναφέρεται στο σημείο (159) μπορεί να αυξηθεί σε 80 % κατ' ανώτατο όριο για τις ακόλουθες επενδύσεις:
- α) επενδύσεις που συνδέονται με έναν ή περισσότερους από τους συγκεκριμένους περιβαλλοντικούς και κλιματικούς στόχους που καθορίζονται στο σημείο (152) στοιχεία ε), στ) και ζ) ή με την καλή διαβίωση των ζώων·
 - β) επενδύσεις από γεωργούς νεαρής ηλικίας·
 - γ) επενδύσεις στις εξόχως απόκεντρες περιοχές ή στα μικρά νησιά του Αιγαίου Πελάγους.
- (160) Η ένταση της ενίσχυσης που αναφέρεται στο σημείο (159) μπορεί να αυξηθεί σε 85 % κατ' ανώτατο όριο για τις επενδύσεις μικροκαλλιεργητών κατά την έννοια του άρθρου 28 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115.
- (161) Η ένταση της ενίσχυσης που αναφέρεται στο σημείο (159) μπορεί να αυξηθεί σε 100 % κατ' ανώτατο όριο για τις ακόλουθες επενδύσεις:
- α) μη παραγωγικές επενδύσεις που συνδέονται με έναν ή περισσότερους από τους συγκεκριμένους περιβαλλοντικούς και κλιματικούς στόχους που καθορίζονται στο σημείο (152) στοιχεία ε) στ) και ζ)·
 - β) επενδύσεις για την αποκατάσταση του παραγωγικού δυναμικού που αναφέρονται στο σημείο (152) στοιχείο δ) και επενδύσεις που σχετίζονται με την πρόληψη και τον μετριασμό του κινδύνου ζημιών που προκαλούνται από θεομηνίες, έκτακτα γεγονότα, δυσμενή κλιματικά φαινόμενα που μπορούν να εξομοιωθούν με θεομηνία ή από προστατευόμενα ζώα.
- (162) Εκτός εάν ορίζεται διαφορετικά, η ένταση της ενίσχυσης δεν πρέπει να υπερβαίνει:
- α) το 80 % των επιλέξιμων δαπανών για επενδύσεις άρδευσης σε γεωργική εκμετάλλευση που πραγματοποιούνται σύμφωνα με το σημείο (157) στοιχείο γ)·
 - β) το 100 % των επιλέξιμων δαπανών για επενδύσεις σε υποδομές στη γεωργία εκτός γεωργικής εκμετάλλευσης που πρόκειται να χρησιμοποιηθούν για άρδευση·
 - γ) το 65 % των επιλέξιμων δαπανών για άλλες επενδύσεις άρδευσης σε γεωργική εκμετάλλευση.

1.1.1.2. Ενισχύσεις για επενδύσεις που αποβλέπουν στη διατήρηση της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς των γεωργικών εκμεταλλεύσεων

- (163) Η Επιτροπή θα θεωρεί ότι οι ενισχύσεις για επενδύσεις που αποβλέπουν στη διατήρηση της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς των γεωργικών εκμεταλλεύσεων συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο δ) της Συνθήκης, εάν είναι σύμφωνες με τις διατάξεις του μέρους I κεφάλαιο 3 των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών και πληρούν τη γενική προϋπόθεση για τις επενδυτικές ενισχύσεις που προβλέπεται στο σημείο (143), καθώς και τις προϋποθέσεις του παρόντος τμήματος.
- (164) Η ενίσχυση θα πρέπει να χορηγείται για την πολιτιστική και φυσική κληρονομιά υπό μορφή φυσικών τοπίων και κτιρίων που αναγνωρίζονται επίσημα ως πολιτιστική ή φυσική κληρονομιά από την αρμόδια αρχή του κράτους μέλους.

Επιλέξιμες δαπάνες

- (165) Είναι επιλέξιμες οι ακόλουθες δαπάνες που προορίζονται για τη διατήρηση της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς:
- α) επενδυτικές δαπάνες για ενσώματα στοιχεία ενεργητικού·
 - β) κεφαλαιοποιημένα έργα.

Ένταση ενίσχυσης

- (166) Η ενίσχυση δεν πρέπει να υπερβαίνει το 100 % των επιλέξιμων δαπανών.
- (167) Οι ενισχύσεις για κεφαλαιοποιημένα έργα πρέπει να περιορίζονται στα 10 000 EUR ετησίως.

1.1.1.3. Ενισχύσεις για επενδύσεις συναφείς με τη μεταποίηση γεωργικών προϊόντων ή την εμπορία γεωργικών προϊόντων

- (168) Η Επιτροπή θα θεωρεί ότι οι ενισχύσεις για επενδύσεις συναφείς με τη μεταποίηση γεωργικών προϊόντων και την εμπορία γεωργικών προϊόντων συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, εάν είναι σύμφωνες με τις διατάξεις του μέρους I κεφάλαιο 3 των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών και πληρούν τη γενική προϋπόθεση για τις επενδυτικές ενισχύσεις που προβλέπεται στο σημείο (143), καθώς και τις προϋποθέσεις του παρόντος τμήματος.
- (169) Δεν θα πρέπει να χορηγούνται βάσει του παρόντος τμήματος ενισχύσεις για βιοκαύσιμα που προέρχονται από καλλιέργειες τροφίμων και ζωοτροφών, προκειμένου να δοθούν κίνητρα για τη στροφή προς την παραγωγή πιο προηγμένων μορφών βιοκαυσίμων, όπως προβλέπεται στις κατευθυντήριες γραμμές του 2022 για τις κρατικές ενισχύσεις στους τομείς του κλίματος, της προστασίας του περιβάλλοντος και της ενέργειας.
- (170) Το παρόν τμήμα αφορά τις επενδυτικές ενισχύσεις σε ενσώματα και άυλα στοιχεία ενεργητικού που συνδέονται με τη μεταποίηση γεωργικών προϊόντων και την εμπορία γεωργικών προϊόντων, όπως ορίζεται στο σημείο (33) 47 και στο σημείο (33) 38.

- (171) Τα κράτη μέλη μπορούν να χορηγούν ενισχύσεις για επενδύσεις συναφείς με τη μεταποίηση γεωργικών προϊόντων ή την εμπορία γεωργικών προϊόντων, εάν οι εν λόγω ενισχύσεις πληρούν όλες τις προϋποθέσεις ενός από τα κατωτέρω:
- α) κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 651/2014 της Επιτροπής⁵³.
 - β) κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα·
 - γ) παρόν τμήμα.

Επιλέξιμες δαπάνες

- (172) Οι ενισχύσεις μπορούν να καλύπτουν τις ακόλουθες επιλέξιμες δαπάνες:
- α) δαπάνες για την κατασκευή, την αγορά, συμπεριλαμβανομένης της χρηματοδοτικής μίσθωσης, ή τη βελτίωση ακίνητης περιουσίας, συμπεριλαμβανομένων των επενδύσεων σε παθητική εσωτερική ενσυρμάτωση ή δομημένη καλωδίωση για δίκτυα δεδομένων και, εάν απαιτείται, στο βοηθητικό τμήμα του παθητικού δικτύου στην ιδιωτική ακίνητη περιουσία εκτός του κτιρίου, ενώ η αγορά εκτάσεων γης είναι επιλέξιμη μόνο στον βαθμό που δεν υπερβαίνει το 10 % των συνολικών επιλέξιμων δαπανών της σχετικής ενέργειας·
 - β) δαπάνες για την αγορά ή χρηματοδοτική μίσθωση με δυνατότητα αγοράς μηχανημάτων και εξοπλισμού, μέχρι το ύψος της αγοραίας αξίας του στοιχείου ενεργητικού·
 - γ) γενικές δαπάνες που συνδέονται με τις δαπάνες που αναφέρονται στα στοιχεία α) και β), όπως οι δαπάνες για αμοιβές αρχιτεκτόνων, μηχανικών και συμβούλων, οι δαπάνες για συμβουλές σε θέματα περιβαλλοντικής και οικονομικής βιωσιμότητας, συμπεριλαμβανομένων των μελετών σκοπιμότητας· οι δαπάνες για μελέτες σκοπιμότητας θεωρούνται επιλέξιμες ακόμη και όταν, βάσει των αποτελεσμάτων τους, δεν έχει πραγματοποιηθεί καμία από τις δαπάνες που προβλέπονται στα στοιχεία α) και β) ανωτέρω·
 - δ) δαπάνες για τα τέλη προμήθειας, ανάπτυξης ή χρήσης λογισμικού ηλεκτρονικών υπολογιστών, υπολογιστικού νέφους και παρόμοιων λύσεων, καθώς και για την απόκτηση διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, αδειών εκμετάλλευσης, δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και εμπορικών σημάτων.
- (173) Οι ακόλουθες δαπάνες δεν είναι επιλέξιμες:
- α) δαπάνες πλην των δαπανών που αναφέρονται στο σημείο (173), οι οποίες αφορούν συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης, όπως το περιθώριο κέρδους του εκμισθωτή, τα έξοδα αναχρηματοδότησης τόκων, τα γενικά έξοδα και τα ασφάλιστρα·
 - β) κεφάλαιο κίνησης·
 - γ) την ενσυρμάτωση ή την καλωδίωση για δίκτυα δεδομένων εκτός της ιδιωτικής ακίνητης περιουσίας·
 - δ) δαπάνες που αφορούν επενδύσεις για τη συμμόρφωση με τα ισχύοντα ενωσιακά και εθνικά πρότυπα.

⁵³ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 651/2014 της Επιτροπής, της 17ης Ιουνίου 2014, για την κήρυξη ορισμένων κατηγοριών ενισχύσεων ως συμβατών με την εσωτερική αγορά κατ'εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης (ΕΕ L 187 της 26.6.2014, σ. 1).

Ένταση ενίσχυσης

- (174) Η ένταση της ενίσχυσης δεν πρέπει να υπερβαίνει το 65 %.
- (175) Η ένταση της ενίσχυσης μπορεί να αυξηθεί σε 80 % κατ' ανώτατο όριο για τις ακόλουθες επενδύσεις:
- α) επενδύσεις που συνδέονται με έναν ή περισσότερους από τους συγκεκριμένους περιβαλλοντικούς και κλιματικούς στόχους που αναφέρονται στο σημείο (152) στοιχεία ε), στ) και ζ), ή επενδύσεις όσον αφορά τις ενισχύσεις για τη μεταποίηση γεωργικών προϊόντων, ή συνδέονται με τη βελτίωση της καλής διαβίωσης των ζώων·
 - β) επενδύσεις από γεωργούς νεαρής ηλικίας·
 - γ) επενδύσεις στις εξόχως απόκεντρες περιοχές ή στα μικρά νησιά του Αιγαίου Πελάγους.
- (176) Οι μεμονωμένες ενισχύσεις που υπερβαίνουν το όριο κοινοποίησης που αναφέρεται στο σημείο (35) στοιχείο α) πρέπει να κοινοποιούνται στην Επιτροπή σύμφωνα με το άρθρο 108 παράγραφος 3 της Συνθήκης.

1.1.2. Ενισχύσεις εκκίνησης για γεωργούς νεαρής ηλικίας και ενισχύσεις εκκίνησης για την ανάπτυξη μικρών εκμεταλλεύσεων

- (177) Η Επιτροπή θα θεωρεί ότι οι ενισχύσεις εκκίνησης συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, εάν είναι σύμφωνες με τις διατάξεις του μέρους I κεφάλαιο 3 των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών και πληρούν τις προϋποθέσεις του παρόντος τμήματος.
- (178) Το παρόν τμήμα αφορά τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της πρωτογενούς γεωργικής παραγωγής.
- (179) Οι ενισχύσεις βάσει του παρόντος τμήματος επιτρέπεται να χορηγούνται μόνο:
- α) για την εγκατάσταση γεωργών νεαρής ηλικίας·
 - β) για την έναρξη των γεωργικών δραστηριοτήτων.
- (180) Οι ενισχύσεις εκκίνησης για γεωργούς νεαρής ηλικίας χορηγούνται σε γεωργούς νεαρής ηλικίας όπως ορίζονται στο σημείο (33) 65. Οι ενισχύσεις βάσει του παρόντος τμήματος πρέπει να περιορίζονται στις ΜΜΕ.
- (181) Η χορήγηση της ενίσχυσης πρέπει να εξαρτάται από την υποβολή επιχειρηματικού σχεδίου στην αρμόδια αρχή του οικείου κράτους μέλους.

Υψος της ενίσχυσης

- (182) Η ενίσχυση δεν πρέπει να υπερβαίνει τα 100 000 EUR.

1.1.3. Ενισχύσεις εκκίνησης για ομάδες και οργανώσεις παραγωγών στον τομέα της γεωργίας

- (183) Η Επιτροπή διάκειται ευνοϊκά έναντι των ενισχύσεων εκκίνησης για ομάδες και οργανώσεις παραγωγών, δεδομένου ότι δημιουργούν κίνητρο για τη συνεργασία γεωργών. Ως εκ τούτου, θα θεωρεί ότι οι ενισχύσεις εκκίνησης για ομάδες και οργανώσεις παραγωγών συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, εάν είναι σύμφωνες με τις

διατάξεις του μέρους I κεφάλαιο 3 των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών και πληρούν τις προϋποθέσεις του παρόντος τμήματος.

- (184) Το παρόν τμήμα αφορά ολόκληρο τον γεωργικό τομέα⁵⁴.
- (185) Μόνο ομάδες ή οργανώσεις παραγωγών που είναι επίσημα αναγνωρισμένες από την αρμόδια αρχή του οικείου κράτους μέλους είναι επιλέξιμες για ενίσχυση.
- (186) Οι συμφωνίες, αποφάσεις και άλλες συμπεριφορές στο πλαίσιο της ομάδας ή της οργάνωσης παραγωγών πρέπει να συμμορφώνονται με τους κανόνες ανταγωνισμού όπως εφαρμόζονται δυνάμει των άρθρων 206 έως 210α του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1308/2013.
- (187) Ως εναλλακτική δυνατότητα σε σχέση με την παροχή ενισχύσεων εκκίνησης σε ομάδες ή οργανώσεις παραγωγών, μπορούν να χορηγούνται απευθείας στους παραγωγούς ενισχύσεις μέχρι το ίδιο συνολικό ποσό για την αντιστάθμιση της συμμετοχής τους στο κόστος λειτουργίας των ομάδων ή των οργανώσεων, κατά τη διάρκεια των πρώτων πέντε ετών από τη σύσταση της ομάδας ή της οργάνωσης.
- (188) Τα κράτη μέλη μπορούν να εξακολουθούν να χορηγούν ενισχύσεις εκκίνησης σε ομάδες παραγωγών μετά την αναγνώρισή τους ως οργανώσεων παραγωγών σύμφωνα με τους όρους του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1308/2013.
- (189) Οι ενισχύσεις πρέπει να περιορίζονται σε ομάδες και οργανώσεις παραγωγών που εμπίπτουν στον ορισμό των ΜΜΕ. Η Επιτροπή δεν θα εγκρίνει κρατικές ενισχύσεις προς όφελος μεγάλων επιχειρήσεων για δαπάνες που καλύπτονται από το παρόν τμήμα.
- (190) Τα καθεστώτα ενισχύσεων βάσει του παρόντος τμήματος εγκρίνονται υπό τον όρο ότι θα προσαρμόζονται, ώστε να λαμβάνουν υπόψη πιθανές αλλαγές των κανονισμών που διέπουν την κοινή οργάνωση των αγορών γεωργικών προϊόντων.

Επιλέξιμες δαπάνες

- (191) Οι επιλέξιμες δαπάνες μπορούν να περιλαμβάνουν το κόστος μίσθωσης κατάλληλων εγκαταστάσεων, τις δαπάνες για την προμήθεια εξοπλισμού γραφείου, τις δαπάνες διοικητικού προσωπικού, τα γενικά έξοδα και τις νομικές και διοικητικές αμοιβές, καθώς και τις δαπάνες για την αγορά υλισμικού ηλεκτρονικών υπολογιστών και τα τέλη προμήθειας ή χρήσης λογισμικού ηλεκτρονικών υπολογιστών, υπολογιστικού νέφους και παρόμοιων λύσεων. Σε περίπτωση αγοράς των κτιριακών εγκαταστάσεων, οι επιλέξιμες δαπάνες για τις εγκαταστάσεις πρέπει να περιορίζονται στο κόστος μίσθωσης στις τιμές της αγοράς.
- (192) Δεν πρέπει να χορηγούνται ενισχύσεις σε:
 - α) οργανώσεις παραγωγών, οντότητες ή φορείς, όπως εταιρείες ή συνεταιρισμοί, που έχουν ως σκοπό τη διαχείριση μίας ή περισσότερων γεωργικών εκμεταλλεύσεων και, ως εκ τούτου, είναι μεμονωμένοι παραγωγοί·
 - β) γεωργικές ενώσεις που αναλαμβάνουν καθήκοντα, όπως αμοιβαία υποστήριξη και υπηρεσίες αντικατάστασης στη γεωργική εκμετάλλευση και γεωργικής διαχείρισης, στις εκμεταλλεύσεις των μελών, χωρίς να εμπλέκονται στην από κοινού προσαρμογή της προσφοράς στις ανάγκες της αγοράς·

⁵⁴

Βλ. ορισμό του γεωργικού τομέα στο σημείο (34) 9.

- γ) ομάδες, οργανώσεις ή ενώσεις παραγωγών οι σκοποί των οποίων είναι ασυμβίβαστοι με το άρθρο 152 παράγραφος 3 και με το άρθρο 156 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1308/2013.
- (193) Η ενίσχυση πρέπει να καταβάλλεται ως κατ' αποκοπή ενίσχυση σε ετήσιες δόσεις τα πρώτα πέντε έτη από την ημερομηνία κατά την οποία αναγνωρίστηκε επίσημα η ομάδα ή η οργάνωση παραγωγών από την αρμόδια αρχή του κράτους μέλους με βάση το επιχειρηματικό της σχέδιο. Τα κράτη μέλη πρέπει να καταβάλλουν την τελευταία δόση μόνο αφού ελέγξουν την ορθή υλοποίηση του επιχειρηματικού σχεδίου.
- (194) Οι ενισχύσεις που χορηγούνται σε ομάδες ή οργανώσεις παραγωγών για την κάλυψη δαπανών οι οποίες δεν συνδέονται με τις δαπάνες εκκίνησης, όπως επενδύσεις ή δραστηριότητες προώθησης, θα αξιολογούνται σύμφωνα με τους κανόνες που διέπουν τις ενισχύσεις αυτού του είδους.

Ένταση ενίσχυσης

- (195) Η ενίσχυση δεν πρέπει να υπερβαίνει το 10 % της ετήσιας διατεθείσας στο εμπόριο παραγωγής της ομάδας ή της οργάνωσης, με ανώτατο όριο τα 100 000 EUR ετησίως. Η ενίσχυση πρέπει να είναι φθίνουσα.

1.1.4. Ενισχύσεις για την ανάληψη γεωργο-περιβαλλοντικο-κλιματικών δεσμεύσεων

- (196) Η Επιτροπή θα θεωρεί ότι οι ενισχύσεις για την ανάληψη γεωργο-περιβαλλοντικο-κλιματικών δεσμεύσεων συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, εάν είναι σύμφωνες με τις διατάξεις του μέρους Ι κεφάλαιο 3 των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών και πληρούν τις προϋποθέσεις του παρόντος τμήματος.
- (197) Το παρόν τμήμα αφορά τις ενισχύσεις σε επιχειρήσεις και ομάδες επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον τομέα της πρωτογενούς γεωργικής παραγωγής και αναλαμβάνουν, σε εκούσια βάση, να υλοποιήσουν ενέργειες που συνίστανται σε μία ή περισσότερες γεωργο-περιβαλλοντικο-κλιματικές δεσμεύσεις.
- (198) Το μέτρο πρέπει να αποσκοπεί στη διατήρηση και την προώθηση των αναγκαίων αλλαγών στις γεωργικές πρακτικές, που έχουν ευνοϊκές επιπτώσεις για το περιβάλλον και το κλίμα.
- (199) Οι ενισχύσεις μπορούν να καλύπτουν μόνο τις εθελοντικές δεσμεύσεις που υπερβαίνουν:
- α) τις σχετικές κανονιστικές απαιτήσεις διαχείρισης και τα πρότυπα ΚΓΠΚ που καθορίζονται στον τίτλο ΙΙΙ κεφάλαιο Ι τμήμα 2 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115·
 - β) τις σχετικές ελάχιστες απαιτήσεις για χρήση λιπασμάτων και φυτοπροστατευτικών προϊόντων, καθώς και άλλες σχετικές υποχρεωτικές απαιτήσεις που επιβάλλονται από την εθνική και την ενωσιακή νομοθεσία·
 - γ) τους όρους που καθορίζονται για τη συντήρηση της γεωργικής έκτασης σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 2 στοιχείο β) του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115.
- (200) Όλα αυτά τα υποχρεωτικά πρότυπα και οι απαιτήσεις πρέπει να προβλέπονται και να περιγράφονται στην κοινοποίηση προς την Επιτροπή.

- (201) Για τις δεσμεύσεις που αναφέρονται στο σημείο (200) στοιχείο β), σε περίπτωση που η εθνική νομοθεσία επιβάλλει νέες απαιτήσεις που υπερβαίνουν τις αντίστοιχες ελάχιστες απαιτήσεις που καθορίζονται στην ενωσιακή νομοθεσία, επιτρέπεται να χορηγούνται ενισχύσεις για δεσμεύσεις που συμβάλλουν στη συμμόρφωση προς τις απαιτήσεις αυτές για περίοδο 24 μηνών κατ' ανώτατο όριο, από την ημερομηνία κατά την οποία καθίστανται δεσμευτικές για την εκμετάλλευση.
- (202) Τα κράτη μέλη πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι επιχειρήσεις που αναπτύσσουν δραστηριότητες στο πλαίσιο του παρόντος τμήματος έχουν πρόσβαση στις σχετικές γνώσεις και πληροφορίες που απαιτούνται για την υλοποίηση των εν λόγω δραστηριοτήτων και ότι παρέχεται κατάλληλη κατάρτιση σε όσους το ζητούν, καθώς και πρόσβαση σε εμπειρογνώσια, ώστε να διευκολύνεται το έργο των γεωργών που αναλαμβάνουν τη δέσμευση να αλλάξουν τα συστήματα παραγωγής τους.
- (203) Οι δεσμεύσεις βάσει του παρόντος τμήματος πρέπει να αναλαμβάνονται για περίοδο πέντε έως επτά ετών. Ωστόσο, εάν είναι αναγκαίο για την επίτευξη ή τη διατήρηση των επιδιωκόμενων περιβαλλοντικών οφελών, τα κράτη μέλη μπορούν να ορίζουν μεγαλύτερη περίοδο για ιδιαίτερους τύπους δεσμεύσεων, μεταξύ άλλων μέσω της ετήσιας παράτασής τους μετά τη λήξη της αρχικής περιόδου⁵⁵. Για τις δεσμεύσεις που αφορούν τη διατήρηση, τη βιώσιμη χρήση και την ανάπτυξη γενετικών πόρων, για τις νέες δεσμεύσεις που αναλαμβάνονται αμέσως μετά την εκπλήρωση της δέσμευσης κατά την αρχική περίοδο ή σε άλλες, δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις, τα κράτη μέλη μπορούν να ορίζουν μικρότερη περίοδο τουλάχιστον ενός έτους.
- (204) Η χορήγηση ενισχύσεων για την ανάληψη γεωργο-περιβαλλοντικο-κλιματικών δεσμεύσεων επιτρέπεται σε άλλους δικαιούχους, εκτός των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον γεωργικό τομέα, βάσει του κεφαλαίου 3 του παρόντος μέρους.
- (205) Οι δεσμεύσεις για την εκτατικοποίηση της κτηνοτροφίας πρέπει να πληρούν τουλάχιστον τις ακόλουθες προϋποθέσεις:
- α) διαχείριση και συντήρηση της συνολικής έκτασης του βοσκοτόπου της εκμετάλλευσης κατά τρόπο τέτοιο ώστε να αποφεύγεται η υπερβολική βόσκηση και η υποβόσκηση·
 - β) η πυκνότητα του ζωικού κεφαλαίου πρέπει να καθορίζεται αφού ληφθούν υπόψη όλα τα βόσκοντα ζώα στην εκμετάλλευση ή, στην περίπτωση δέσμευσης που αποσκοπεί στον περιορισμό της απόπλυσης λιπαντικών στοιχείων, το σύνολο των εκτρεφόμενων στην εκμετάλλευση ζώων τα οποία πρόκειται να ληφθούν υπόψη για τη συγκεκριμένη δέσμευση.
- (206) Στο πλαίσιο των δεσμεύσεων για την εκτροφή τοπικών φυλών που απειλούνται με εξαφάνιση για την κτηνοτροφία ή για τη διατήρηση φυτικών γενετικών πόρων που απειλούνται με γενετική διάβρωση πρέπει να απαιτείται ένα από τα ακόλουθα:
- α) η εκτροφή τοπικών φυλών ζώων, γενετικά προσαρμοσμένων σε ένα ή περισσότερα παραδοσιακά συστήματα παραγωγής ή περιβάλλοντα της χώρας, που απειλούνται με εξαφάνιση για την κτηνοτροφία·

⁵⁵ Για παράδειγμα, στην περίπτωση των επιμέρους μέτρων που αποσκοπούν στην αποκατάσταση και διατήρηση των οικοτόπων των υγροτόπων, θα μπορούσε να χορηγηθεί ενίσχυση για περίοδο μεγαλύτερη των επτά ετών, δεδομένης της πολυπλοκότητας που χαρακτηρίζει την επίτευξη των στόχων αυτών.

- β) η διατήρηση των φυτικών γενετικών πόρων που είναι φυσικά προσαρμοσμένοι στις τοπικές και περιφερειακές συνθήκες και απειλούνται από γενετική διάβρωση.
- (207) Επιλέξιμα για ενίσχυση είναι τα ακόλουθα είδη εκτρεφόμενων ζώων: βοοειδή, αιγοπρόβατα, ιπποειδή, χοίροι, πτηνά, κουνέλια και μέλισσες.
- (208) Οι τοπικές φυλές θα θεωρείται ότι απειλούνται με εξαφάνιση για την κτηνοτροφία εάν πληρούνται όλες οι ακόλουθες προϋποθέσεις και εάν οι εν λόγω προϋποθέσεις περιγράφονται και συμπεριλαμβάνονται επίσης στην κοινοποίηση προς την Επιτροπή:
- α) δηλώνεται ο αριθμός, σε εθνικό επίπεδο, των θηλυκών ζώων αναπαραγωγής·
 - β) ο ως άνω αριθμός και το καθεστώς απειλής εξαφάνισης των καταγεγραμμένων φυλών πιστοποιείται από δεόντως αναγνωρισμένο σχετικό επιστημονικό οργανισμό·
 - γ) δεόντως αναγνωρισμένος σχετικός τεχνικός οργανισμός τηρεί και ενημερώνει το βιβλίο αναπαραγωγής της φυλής·
 - δ) οι εν λόγω οργανισμοί διαθέτουν τις δεξιότητες και την τεχνογνωσία που απαιτούνται για την ταυτοποίηση των ζώων των απειλούμενων με εξαφάνιση φυλών.
- (209) Οι φυτικοί γενετικοί πόροι θα θεωρείται ότι απειλούνται από γενετική διάβρωση υπό την προϋπόθεση ότι η κοινοποίηση προς την Επιτροπή περιλαμβάνει επαρκείς αποδείξεις γενετικής διάβρωσης, βάσει επιστημονικών αποτελεσμάτων ή δεικτών σχετικά με τη μείωση ντόπιων αβελτίωτων φυλών ή πρωτογενών τοπικών ποικιλιών, της ποικιλομορφίας του πληθυσμού τους και, κατά περίπτωση, σχετικά με τροποποιήσεις των επικρατέστερων γεωργικών πρακτικών σε τοπικό επίπεδο.
- (210) Ενισχύσεις μπορούν να παρέχονται για τη διατήρηση και τη βιώσιμη χρήση και ανάπτυξη των γενετικών πόρων στη γεωργία, για ενέργειες που δεν καλύπτονται από τα σημεία (198) έως (210).
- (211) Οι ενισχύσεις του παρόντος τμήματος μπορούν να καλύπτουν συλλογικά συστήματα και συστήματα ενισχύσεων με βάση τα αποτελέσματα, όπως τα συστήματα ανθρακοδεσμευτικής γεωργίας, για την ενθάρρυνση των γεωργών να επιτύχουν σημαντική βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος σε μεγαλύτερη κλίμακα ή με μετρήσιμο τρόπο.

Επιλέξιμες δαπάνες

- (212) Οι ενισχύσεις, με εξαίρεση τις ενισχύσεις για ενέργειες που αποσκοπούν στη διατήρηση γενετικών πόρων, όπως αναφέρεται στο σημείο (211), αφορούν την αποζημίωση των δικαιούχων για το σύνολο ή μέρος των πρόσθετων δαπανών και του διαφυγόντος εισοδήματος που προκύπτουν από τις αναληφθείσες δεσμεύσεις τους. Οι ενισχύσεις πρέπει να χορηγούνται ετησίως.
- (213) Σε δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις, π.χ. ενέργειες που αφορούν τη διατήρηση του περιβάλλοντος ή δεσμεύσεις παραίτησης από την εμπορική χρήση δέντρων και δασών, η ενίσχυση μπορεί να χορηγηθεί ως εφάπαξ ενίσχυση ανά μονάδα, η οποία υπολογίζεται με βάση τις πρόσθετες δαπάνες και το διαφυγόν εισόδημα.
- (214) Εάν είναι αναγκαίο, οι ενισχύσεις μπορούν επίσης να καλύπτουν το κόστος συναλλαγής αξίας έως και 20 % της καταβληθείσας πριμοδότησης για την ανάληψη γεωργο-περιβαλλοντικο-κλιματικών δεσμεύσεων. Όταν οι δεσμεύσεις αναλαμβάνονται από ομάδες επιχειρήσεων, το ανώτατο όριο πρέπει να είναι 30 %.

- (215) Ωστόσο, εάν ένα κράτος μέλος επιθυμεί να αντισταθμίσει το κόστος συναλλαγής που απορρέει από την ανάληψη γεωργο-περιβαλλοντικο-κλιματικών δεσμεύσεων, πρέπει να παρέχει πειστικές αποδείξεις για το εν λόγω κόστος, π.χ. με την παρουσίαση του αντίστοιχου κόστους επιχειρήσεων οι οποίες δεν αναλαμβάνουν δεσμεύσεις του είδους αυτού. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή δεν θα εγκρίνει κρατικές ενισχύσεις για το κόστος συναλλαγής που αφορά τη συνέχιση δεσμεύσεων που είχαν ήδη αναληφθεί στο παρελθόν, εκτός εάν το κράτος μέλος αποδείξει ότι το κόστος αυτό εξακολουθεί να βαρύνει τον ενδιαφερόμενο ή ότι προκύπτει νέο κόστος συναλλαγής.
- (216) Σε περίπτωση που το κόστος συναλλαγής υπολογίζεται με βάση το μέσο κόστος και/ή τη μέση γεωργική εκμετάλλευση, τα κράτη μέλη θα πρέπει να αποδεικνύουν ότι οι μεγάλες ιδίως επιχειρήσεις δεν αποζημιώνονται υπερβολικά. Για τον υπολογισμό της αποζημίωσης, τα κράτη μέλη πρέπει να λαμβάνουν υπόψη αν το εν λόγω κόστος συναλλαγής προκύπτει ανά επιχείρηση ή ανά εκτάριο.
- (217) Δεν επιτρέπεται η χορήγηση ενισχύσεων βάσει του παρόντος τμήματος για δεσμεύσεις που καλύπτονται από το μέτρο για τη βιολογική γεωργία το οποίο ορίζεται στο τμήμα 1.1.8 του παρόντος μέρους.
- (218) Οι ενισχύσεις για τη διατήρηση των γενετικών πόρων στη γεωργία καλύπτουν τις δαπάνες για τις ακόλουθες ενέργειες:
- α) στοχοθετημένες δράσεις: δράσεις που προάγουν την *in situ* (επί τόπου) και την *ex situ* (εκτός τόπου) διατήρηση, τον χαρακτηρισμό, τη συλλογή και τη χρήση των γενετικών πόρων στη γεωργία, περιλαμβανομένων διαδικτυακών καταλόγων των γενετικών πόρων που διατηρούνται σήμερα *in situ*, συμπεριλαμβανομένης της διατήρησης *in situ*/στη γεωργική εκμετάλλευση, και των *ex situ* συλλογών (τραπεζών γονιδίων) καθώς και βάσεων δεδομένων·
 - β) συντονισμένες δράσεις: δράσεις που προάγουν την ανταλλαγή πληροφοριών για τη διατήρηση, τον χαρακτηρισμό, τη συλλογή και τη χρήση των γενετικών πόρων στη γεωργία της Ένωσης, μεταξύ των αρμόδιων οργανισμών στα κράτη μέλη·
 - γ) συνοδευτικές δράσεις: δράσεις ενημέρωσης, διάδοσης και παροχής συμβουλών με τη συμμετοχή μη κυβερνητικών οργανώσεων και άλλων ενδιαφερόμενων μερών, οι οποίες περιλαμβάνουν μαθήματα επιμόρφωσης, καθώς και την εκπόνηση τεχνικών εκθέσεων.

Ένταση ενίσχυσης

- (219) Η ενίσχυση δεν πρέπει να υπερβαίνει το 100 % των επιλέξιμων δαπανών.
- (220) Οι ενισχύσεις πρέπει να καταβάλλονται ανά εκτάριο. Σε δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις, η ενίσχυση μπορεί να χορηγηθεί ως κατ' αποκοπή ή ως εφάπαξ ενίσχυση ανά μονάδα.

1.1.5. Ενισχύσεις για την ανάληψη δεσμεύσεων σχετικά με την καλή διαβίωση των ζώων

- (221) Η Επιτροπή θα θεωρεί ότι οι ενισχύσεις για την ανάληψη δεσμεύσεων σχετικά με την καλή διαβίωση των ζώων συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, εάν είναι σύμφωνες με τις διατάξεις του μέρους I κεφάλαιο 3 των παρούσων κατευθυντήριων γραμμών και πληρούν τις προϋποθέσεις του παρόντος τμήματος.

- (222) Το παρόν τμήμα αφορά τις ενισχύσεις σε επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της πρωτογενούς γεωργικής παραγωγής και αναλαμβάνουν εκουσίως να υλοποιήσουν ενέργειες που συνίστανται σε μία ή περισσότερες δεσμεύσεις για την καλή διαβίωση των ζώων.
- (223) Οι ενισχύσεις καλύπτουν μόνο τις δεσμεύσεις που υπερβαίνουν τα σχετικά υποχρεωτικά πρότυπα που καθορίζονται σύμφωνα με τον τίτλο ΙΙΙ κεφάλαιο Ι τμήμα 2 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115, καθώς και άλλες σχετικές υποχρεωτικές απαιτήσεις που καθορίζονται στην εθνική και την ενωσιακή νομοθεσία.
- (224) Εάν δεν υπάρχουν σχετικά υποχρεωτικά πρότυπα ή απαιτήσεις, οι δεσμεύσεις πρέπει να βαίνουν πέραν των καθιερωμένων γεωργικών πρακτικών σε εθνικό επίπεδο.
- (225) Όλα αυτά τα υποχρεωτικά πρότυπα, οι απαιτήσεις και οι καθιερωμένες γεωργικές πρακτικές πρέπει να προβλέπονται και να περιγράφονται στην κοινοποίηση προς την Επιτροπή.
- (226) Σε περίπτωση που η εθνική νομοθεσία επιβάλλει νέες απαιτήσεις που υπερβαίνουν τις αντίστοιχες ελάχιστες απαιτήσεις που καθορίζονται στην ενωσιακή νομοθεσία, επιτρέπεται να χορηγούνται ενισχύσεις για δεσμεύσεις που συμβάλλουν στη συμμόρφωση προς τις απαιτήσεις αυτές για περίοδο 24 μηνών κατ' ανώτατο όριο, από την ημερομηνία κατά την οποία καθίστανται δεσμευτικές για την εκμετάλλευση.
- (227) Οι δεσμεύσεις για την καλή διαβίωση των ζώων, οι οποίες θεωρούνται επιλέξιμες για τη χορήγηση ενίσχυσης, πρέπει να παρέχουν αναβαθμισμένα πρότυπα μεθόδων παραγωγής σε έναν από τους ακόλουθους τομείς:
- α) νερό, ζωοτροφές και φροντίδα των ζώων σύμφωνα με τις φυσικές ανάγκες των ζώων·
 - β) συνθήκες στέγασης που βελτιώνουν την άνεση των ζώων και την ελευθερία κινήσεών τους, όπως αυξημένοι χώροι, επιφάνειες δαπέδων, φυσικό φως, έλεγχος μικροκλίματος, καθώς και συνθήκες στέγασης, όπως ελεύθερος τοκετός ή ομαδική στέγαση, ανάλογα με τις φυσικές ανάγκες των ζώων·
 - γ) συνθήκες που επιτρέπουν την έκφραση φυσικής συμπεριφοράς, όπως ο εμπλουτισμός του περιβάλλοντος διαβίωσης ή ο καθυστερημένος απογαλακτισμός·
 - δ) πρόσβαση σε εξωτερικούς χώρους και βοσκή·
 - ε) πρακτικές που αυξάνουν την ευρωστία και τη μακροζωία των ζώων, συμπεριλαμβανομένων των φυλών που αναπτύσσονται πιο αργά·
 - στ) πρακτικές που αποφεύγουν τον ακρωτηριασμό ή τον ευνουχισμό των ζώων· σε ειδικές περιπτώσεις στις οποίες επιβάλλεται ο ακρωτηριασμός ή ο ευνουχισμός των ζώων, πρέπει να γίνεται χρήση αναισθητικών, αναλγητικών και αντιφλεγμονώδους φαρμακευτικής αγωγής ή ανοσοευνουχισμού·
 - ζ) μέτρα υγιεινής για την πρόληψη μη μεταδοτικών ασθενειών που δεν απαιτούν τη χρήση ιατρικών ουσιών όπως εμβόλια, εντομοκτόνα ή αντιπαρασιτικά φάρμακα.
- (228) Οι δεσμεύσεις για την καλή διαβίωση των ζώων πρέπει να αναλαμβάνονται για περίοδο ενός έως επτά ετών. Εάν είναι αναγκαίο για την επίτευξη ή τη διατήρηση ορισμένων οφελών που σχετίζονται με την καλή διαβίωση των ζώων, τα κράτη μέλη μπορούν να ορίζουν μεγαλύτερη περίοδο για ιδιαίτερους τύπους δεσμεύσεων, μεταξύ άλλων μέσω της ετήσιας παράτασής τους μετά τη λήξη της αρχικής περιόδου.
- (229) Η σύμβαση που έχει συναφθεί με δικαιούχο ενίσχυσης μπορεί επίσης να ανανεώνεται αυτομάτως, εάν περιγράφονται σε αυτήν αναλυτικά όλα τα

απαιτούμενα στοιχεία. Ο μηχανισμός ανανέωσης των δεσμεύσεων για την καλή διαβίωση των ζώων πρέπει να καθορίζεται από τα κράτη μέλη σύμφωνα με τους ισχύοντες εθνικούς κανόνες. Ο εν λόγω μηχανισμός πρέπει να κοινοποιείται στην Επιτροπή στο πλαίσιο της κοινοποίησης των κρατικών ενισχύσεων σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος τμήματος. Η ανανέωση προϋποθέτει πάντα την τήρηση των όρων που έχει εγκρίνει η Επιτροπή για τις ενισχύσεις βάσει του παρόντος τμήματος.

- (230) Τα κράτη μέλη πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι επιχειρήσεις που αναπτύσσουν δραστηριότητες στο πλαίσιο του παρόντος μέτρου έχουν πρόσβαση στις σχετικές γνώσεις και πληροφορίες που απαιτούνται για την υλοποίηση των εν λόγω δραστηριοτήτων και ότι παρέχεται κατάλληλη κατάρτιση σε όσους το ζητούν, καθώς και πρόσβαση σε εμπειρογνώσια, ώστε να διευκολύνεται το έργο των γεωργών που αναλαμβάνουν τη δέσμευση να αλλάζουν τα συστήματα παραγωγής τους.

Επιλέξιμες δαπάνες

- (231) Οι ενισχύσεις πρέπει να χορηγούνται ετησίως και μπορούν να αποζημιώνουν τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της πρωτογενούς γεωργικής παραγωγής για το σύνολο ή μέρος των πρόσθετων δαπανών και του διαφυγόντος εισοδήματος που προκύπτουν από τις αναληφθείσες δεσμεύσεις τους. Σε δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις, τα κράτη μέλη μπορούν να χορηγούν στήριξη ως εφάπαξ ενίσχυση ανά μονάδα, η οποία υπολογίζεται με βάση τις πρόσθετες δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν και το διαφυγόν εισόδημα.
- (232) Εάν είναι αναγκαίο, οι ενισχύσεις μπορούν επίσης να καλύπτουν κόστος συναλλαγής αξίας έως και 20 % της καταβληθείσας πριμοδότησης για την ανάληψη δεσμεύσεων σχετικά με την καλή διαβίωση των ζώων. Ωστόσο, εάν ένα κράτος μέλος επιθυμεί να αντισταθμίσει το κόστος συναλλαγής που απορρέει από την ανάληψη δεσμεύσεων για την καλή διαβίωση των ζώων, πρέπει να παρέχει πειστικές αποδείξεις για το εν λόγω κόστος, π.χ. με την παρουσίαση του αντίστοιχου κόστους επιχειρήσεων οι οποίες δεν αναλαμβάνουν δεσμεύσεις αυτού του είδους για την καλή διαβίωση των ζώων. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή δεν θα εγκρίνει κρατικές ενισχύσεις για το κόστος συναλλαγής που αφορά τη συνέχιση δεσμεύσεων οι οποίες είχαν ήδη αναληφθεί στο παρελθόν για την καλή διαβίωση των ζώων, εκτός εάν το κράτος μέλος αποδείξει ότι το κόστος αυτό εξακολουθεί να βαρύνει τον ενδιαφερόμενο ή ότι προκύπτει νέο κόστος συναλλαγής.
- (233) Σε περίπτωση που το κόστος συναλλαγής υπολογίζεται με βάση το μέσο κόστος και/ή τη μέση γεωργική εκμετάλλευση, τα κράτη μέλη θα πρέπει να αποδεικνύουν ότι οι μεγάλες ιδίως επιχειρήσεις δεν αποζημιώνονται υπερβολικά. Για τον υπολογισμό της αποζημίωσης, τα κράτη μέλη πρέπει να λαμβάνουν υπόψη αν το εν λόγω κόστος συναλλαγής προκύπτει ανά επιχείρηση ή ανά εκτάριο.

Ένταση ενίσχυσης

- (234) Η ενίσχυση δεν πρέπει να υπερβαίνει το 100 % των επιλέξιμων δαπανών.
- (235) Οι ενισχύσεις πρέπει να καταβάλλονται ανά μονάδα. Σε δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις, τα κράτη μέλη μπορούν να χορηγούν στήριξη ως κατ' αποκοπή ή ως εφάπαξ ενίσχυση ανά μονάδα.

1.1.6. Ενισχύσεις για μειονεκτήματα ειδικά ανά περιοχή που προκύπτουν από συγκεκριμένες υποχρεωτικές απαιτήσεις

- (236) Η Επιτροπή θα θεωρεί ότι οι ενισχύσεις για μειονεκτήματα ειδικά ανά περιοχή που προκύπτουν από συγκεκριμένες υποχρεωτικές απαιτήσεις συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, εάν είναι σύμφωνες με τις διατάξεις του μέρους I κεφάλαιο 3 των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών και πληρούν τις προϋποθέσεις του παρόντος τμήματος.
- (237) Το παρόν τμήμα αφορά τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της πρωτογενούς γεωργικής παραγωγής.
- (238) Η χορήγηση ενισχύσεων σε άλλους δικαιούχους, εκτός των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον γεωργικό τομέα, επιτρέπεται σύμφωνα με το κεφάλαιο 3 του παρόντος μέρους.

Επιλέξιμες δαπάνες

- (239) Οι ενισχύσεις καλύπτουν την αποζημίωση των δικαιούχων για τις πρόσθετες δαπάνες και το διαφυγόν εισόδημα λόγω μειονεκτημάτων στις εν λόγω περιοχές, τα οποία σχετίζονται με την εφαρμογή της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, της οδηγίας 2009/147/ΕΚ και της οδηγίας 2000/60/ΕΚ.
- (240) Εάν είναι αναγκαίο, οι ενισχύσεις μπορούν επίσης να καλύπτουν το κόστος συναλλαγής αξίας έως και 20 % των δαπανών που αναφέρονται στο σημείο (240).
- (241) Σε περίπτωση που το κόστος συναλλαγής υπολογίζεται με βάση το μέσο κόστος και/ή τη μέση γεωργική εκμετάλλευση, τα κράτη μέλη θα πρέπει να αποδεικνύουν ότι οι μεγάλες ιδίως επιχειρήσεις δεν αποζημιώνονται υπερβολικά. Για τον υπολογισμό της αποζημίωσης, τα κράτη μέλη πρέπει να λαμβάνουν υπόψη αν το εν λόγω κόστος συναλλαγής προκύπτει ανά επιχείρηση ή ανά εκτάριο.
- (242) Οι ενισχύσεις που συνδέονται με την οδηγία 92/43/ΕΟΚ και την οδηγία 2009/147/ΕΚ μπορούν να χορηγούνται μόνο σε σχέση με τα μειονεκτήματα που προκύπτουν από απαιτήσεις που υπερβαίνουν τα σχετικά πρότυπα ΚΓΠΚ που καθορίζονται στον τίτλο ΙΙΙ κεφάλαιο Ι τμήμα 2 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115, καθώς και τους όρους που καθορίζονται για τη συντήρηση της γεωργικής έκτασης σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 2 στοιχείο α) του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115.
- (243) Οι ενισχύσεις που συνδέονται με την οδηγία 2000/60/ΕΚ μπορούν να χορηγούνται μόνο σε σχέση με μειονεκτήματα που προκύπτουν από απαιτήσεις οι οποίες βρίσκονται πέραν ενός από τα ακόλουθα:
 - α) τις σχετικές κανονιστικές απαιτήσεις διαχείρισης (με εξαίρεση την ΚΑΔ 1 που παρατίθεται στο παράρτημα ΙΙΙ του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115 και τα πρότυπα ΚΓΠΚ που θεσπίζονται σύμφωνα με τον τίτλο ΙΙΙ κεφάλαιο Ι τμήμα 2 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115·
 - β) τους όρους που καθορίζονται για τη συντήρηση της γεωργικής έκτασης που προσδιορίζεται από κράτος μέλος στο στρατηγικό του σχέδιο για την ΚΓΠ σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 2 στοιχείο β) του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115·
- (244) Οι απαιτήσεις που αναφέρονται στα σημεία (243) και (244) πρέπει να προσδιορίζονται και να περιγράφονται στην κοινοποίηση προς την Επιτροπή.
- (245) Οι ακόλουθες εκτάσεις είναι επιλέξιμες για ενισχύσεις:

- α) οι γεωργικές εκτάσεις που υπάγονται στο Natura 2000 και καθορίζονται σύμφωνα με την οδηγία 92/43/ΕΟΚ και την οδηγία 2009/147/ΕΚ·
- β) άλλες οριοθετημένες εκτάσεις προστασίας της φύσης με περιβαλλοντικούς περιορισμούς όσον αφορά τη γεωργία που συμβάλλουν στην εφαρμογή του άρθρου 10 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ· οι εν λόγω εκτάσεις δεν πρέπει να υπερβαίνουν το 5 % των χαρακτηρισμένων περιοχών Natura 2000 οι οποίες καλύπτονται από το εδαφικό πεδίο εφαρμογής του σχετικού στρατηγικού σχεδίου της ΚΓΠ·
- γ) οι γεωργικές εκτάσεις που περιλαμβάνονται σε σχέδια διαχείρισης λεκάνης απορροής ποταμού σύμφωνα με την οδηγία 2000/60/ΕΚ.

Ένταση ενίσχυσης

- (246) Η ενίσχυση δεν πρέπει να υπερβαίνει το 100 % των επιλέξιμων δαπανών.
- (247) Οι ενισχύσεις πρέπει να καταβάλλονται ετησίως ανά εκτάριο.

1.1.7. Ενισχύσεις σε περιοχές με φυσικά ή άλλα ειδικά ανά περιοχή μειονεκτήματα

- (248) Η Επιτροπή θα θεωρεί ότι οι ενισχύσεις σε ορεινές και άλλες περιοχές με φυσικά ή άλλα ειδικά μειονεκτήματα συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, εάν είναι σύμφωνες με τις διατάξεις του μέρους Ι κεφάλαιο 3 των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών και πληρούν τις προϋποθέσεις του παρόντος τμήματος.
- (249) Το παρόν τμήμα αφορά τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της πρωτογενούς γεωργικής παραγωγής.
- (250) Επιτρέπεται η χορήγηση ενισχύσεων σε ενεργούς γεωργούς οι οποίοι αναλαμβάνουν τη δέσμευση να συνεχίσουν τη γεωργική τους δραστηριότητα σε περιοχές που καθορίζονται σύμφωνα με το άρθρο 32 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1305/2013. Τα κράτη μέλη μπορούν να προβαίνουν σε συντονισμό ακριβείας σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται στο άρθρο 32 παράγραφος 3 τρίτο εδάφιο του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1305/2013.

Επιλέξιμες δαπάνες

- (251) Οι ενισχύσεις καλύπτουν την αποζημίωση για το σύνολο ή μέρος των πρόσθετων δαπανών και του διαφυγόντος εισοδήματος που σχετίζονται με φυσικούς ή άλλους ειδικούς περιορισμούς της γεωργικής παραγωγής στη συγκεκριμένη περιοχή. Τα κράτη μέλη πρέπει να τεκμηριώνουν την ύπαρξη των εν λόγω περιορισμών και να παρέχουν αποδείξεις ότι το ποσό της προς καταβολή αποζημίωσης δεν υπερβαίνει την απώλεια εισοδήματος και τις πρόσθετες δαπάνες που οφείλονται στους εν λόγω περιορισμούς.
- (252) Οι πρόσθετες δαπάνες και το διαφυγόν εισόδημα πρέπει να υπολογίζονται σε σχέση με τους φυσικούς ή άλλους ειδικούς περιορισμούς, σε σύγκριση με περιοχές που δεν αντιμετωπίζουν φυσικούς ή άλλους ειδικούς περιορισμούς.

Ένταση ενίσχυσης

- (253) Η ενίσχυση δεν πρέπει να υπερβαίνει το 100 % των επιλέξιμων δαπανών. Οι ενισχύσεις πρέπει να χορηγούνται ετησίως ανά εκτάριο γεωργικής έκτασης.

1.1.8. Ενισχύσεις για τη βιολογική γεωργία

- (254) Η Επιτροπή θα θεωρεί ότι οι ενισχύσεις για τη βιολογική γεωργία συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, εάν είναι σύμφωνες με τις διατάξεις του μέρους I κεφάλαιο 3 των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών και πληρούν τις προϋποθέσεις του παρόντος τμήματος.
- (255) Το παρόν τμήμα αφορά τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της πρωτογενούς γεωργικής παραγωγής.
- (256) Οι ενισχύσεις μπορούν να χορηγούνται σε επιχειρήσεις ή ομάδες επιχειρήσεων που αναλαμβάνουν, σε εθελοντική βάση, τη δέσμευση να στραφούν σε πρακτικές και μεθόδους βιολογικής γεωργίας ή να τις διατηρήσουν, όπως ορίζεται στον κανονισμό (ΕΕ) 2018/848 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου⁵⁶.
- (257) Οι ενισχύσεις χορηγούνται μόνο για την ανάληψη δεσμεύσεων οι οποίες υπερβαίνουν τα ακόλουθα πρότυπα και απαιτήσεις που πρέπει να προσδιορίζονται και να περιγράφονται στην κοινοποίηση της κρατικής ενίσχυσης προς την Επιτροπή:
- α) τις σχετικές κανονιστικές απαιτήσεις διαχείρισης και τα πρότυπα ΚΓΠΚ που καθορίζονται στον τίτλο III κεφάλαιο I τμήμα 2 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115·
 - β) τις σχετικές ελάχιστες απαιτήσεις για τη χρήση λιπασμάτων και φυτοπροστατευτικών προϊόντων, την καλή διαβίωση των ζώων και άλλες σχετικές υποχρεωτικές απαιτήσεις που θεσπίζονται από το εθνικό και ενωσιακό δίκαιο·
 - γ) τους όρους που καθορίζονται για τη συντήρηση της γεωργικής έκτασης σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 2 στοιχείο β) του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115.
- (258) Για τις δεσμεύσεις που αναφέρονται στο σημείο (258) στοιχείο β), σε περίπτωση που η εθνική νομοθεσία επιβάλλει νέες απαιτήσεις που υπερβαίνουν τις αντίστοιχες ελάχιστες απαιτήσεις που καθορίζονται στην ενωσιακή νομοθεσία, επιτρέπεται να χορηγούνται ενισχύσεις για δεσμεύσεις που συμβάλλουν στη συμμόρφωση προς τις απαιτήσεις αυτές για περίοδο 24 μηνών κατ' ανώτατο όριο από την ημερομηνία κατά την οποία καθίστανται δεσμευτικές για την εκμετάλλευση.
- (259) Οι δεσμεύσεις πρέπει να υλοποιηθούν κατά τη διάρκεια αρχικής περιόδου πέντε έως επτά ετών. Ωστόσο, για την επίτευξη ή τη διατήρηση ορισμένων επιδιωκόμενων περιβαλλοντικών οφελών, τα κράτη μέλη μπορούν να ορίσουν μεγαλύτερη περίοδο για ιδιαίτερους τύπους δεσμεύσεων, μεταξύ άλλων μέσω της ετήσιας παράτασής τους μετά τη λήξη της αρχικής περιόδου. Σε περίπτωση χορήγησης ενισχύσεων για τη μετατροπή της συμβατικής γεωργίας σε βιολογική γεωργία, τα κράτη μέλη μπορούν να ορίσουν μικρότερη περίοδο τουλάχιστον ενός έτους. Για τις νέες δεσμεύσεις που αφορούν τη συντήρηση και αναλαμβάνονται αμέσως μετά την

⁵⁶ Κανονισμός (ΕΕ) 2018/848 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Μαΐου 2018, για τη βιολογική παραγωγή και την επισήμανση των βιολογικών προϊόντων και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 834/2007 του Συμβουλίου (ΕΕ L 150 της 14.6.2018, σ. 1).

εκπλήρωση της δέσμευσης κατά την αρχική περίοδο, τα κράτη μέλη μπορούν να ορίζουν μικρότερη περίοδο τουλάχιστον ενός έτους.

- (260) Τα κράτη μέλη πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι επιχειρήσεις που αναπτύσσουν δραστηριότητες στο πλαίσιο του παρόντος μέτρου έχουν πρόσβαση στις σχετικές γνώσεις και πληροφορίες που απαιτούνται για την υλοποίηση των εν λόγω δραστηριοτήτων και ότι παρέχεται κατάλληλη κατάρτιση σε όσους το ζητούν, καθώς και πρόσβαση σε εμπειρογνώσια, ώστε να διευκολύνεται το έργο των γεωργών που αναλαμβάνουν τη δέσμευση να αλλάξουν τα συστήματα παραγωγής τους.

Επιλέξιμες δαπάνες

- (261) Οι ενισχύσεις καλύπτουν την αποζημίωση των δικαιούχων για το σύνολο ή μέρος των πρόσθετων δαπανών και του διαφυγόντος εισοδήματος ως αποτέλεσμα των αναλαμβανόμενων δεσμεύσεων. Οι ενισχύσεις πρέπει να χορηγούνται ετησίως. Σε δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις, τα κράτη μέλη μπορούν να χορηγούν την ενίσχυση υπό τη μορφή εφάπαξ πληρωμής ανά μονάδα.
- (262) Εάν είναι αναγκαίο, οι ενισχύσεις μπορούν επίσης να καλύπτουν το κόστος συναλλαγής αξίας έως και 20 % της καταβληθείσας πριμοδότησης για την ανάληψη δεσμεύσεων. Όταν οι δεσμεύσεις αναλαμβάνονται από ομάδες επιχειρήσεων, το ανώτατο όριο είναι 30 %. Οι ενισχύσεις αυτές χορηγούνται σε ετήσια βάση.
- (263) Ωστόσο, εάν ένα κράτος μέλος επιθυμεί να αντισταθμίσει το κόστος συναλλαγής που απορρέει από την ανάληψη δεσμεύσεων για τη βιολογική γεωργία, πρέπει να παρέχει πειστικές αποδείξεις για το εν λόγω κόστος, π.χ. με την παρουσίαση του αντίστοιχου κόστους επιχειρήσεων οι οποίες δεν αναλαμβάνουν δεσμεύσεις αυτού του είδους. Ως εκ τούτου, Επιτροπή δεν θα εγκρίνει κρατικές ενισχύσεις για το κόστος συναλλαγής που αφορά τη συνέχιση δεσμεύσεων οι οποίες είχαν αναληφθεί στο παρελθόν για τη βιολογική γεωργία, εκτός εάν το κράτος μέλος αποδείξει ότι το κόστος αυτό εξακολουθεί να βαρύνει τον ενδιαφερόμενο ή ότι προκύπτει νέο κόστος συναλλαγής.
- (264) Σε περίπτωση που το κόστος συναλλαγής υπολογίζεται με βάση το μέσο κόστος ή τη μέση γεωργική εκμετάλλευση ή με συνδυασμό των δύο μεθόδων, τα κράτη μέλη θα πρέπει να αποδεικνύουν ότι οι μεγάλες ιδίως επιχειρήσεις δεν αποζημιώνονται υπερβολικά. Για τον υπολογισμό της αποζημίωσης, τα κράτη μέλη θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη αν το εν λόγω κόστος συναλλαγής προκύπτει ανά επιχείρηση ή ανά εκτάριο.
- (265) Δεν επιτρέπεται η χορήγηση ενισχύσεων βάσει του παρόντος τμήματος για την ανάληψη δεσμεύσεων στο πλαίσιο γεωργο-περιβαλλοντικο-κλιματικών μέτρων ή για δαπάνες που καλύπτονται από το τμήμα για τις ενισχύσεις που προορίζονται για την ενθάρρυνση της συμμετοχής παραγωγών γεωργικών προϊόντων σε συστήματα ποιότητας.
- (266) Οι ενισχύσεις για επενδύσεις στην πρωτογενή παραγωγή και τη μεταποίηση και εμπορία βιολογικών προϊόντων υπόκεινται στις διατάξεις των τμημάτων 1.1.1.1 και 1.1.1.2 του παρόντος μέρους σχετικά με τις επενδυτικές ενισχύσεις.

Ένταση ενίσχυσης

- (267) Η ενίσχυση δεν πρέπει να υπερβαίνει το 100 % των επιλέξιμων δαπανών.

- (268) Οι ενισχύσεις πρέπει να καταβάλλονται ανά εκτάριο. Σε δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις, η ενίσχυση μπορεί να χορηγηθεί ως κατ' αποκοπή ή ως εφάπαξ ενίσχυση ανά μονάδα.

1.1.9. Ενισχύσεις για τη συμμετοχή παραγωγών γεωργικών προϊόντων σε συστήματα ποιότητας

- (269) Η Επιτροπή θα θεωρεί ότι οι ενισχύσεις για τη συμμετοχή παραγωγών γεωργικών προϊόντων και ομάδων αυτών σε συστήματα ποιότητας συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, εάν είναι σύμφωνες με τις διατάξεις του μέρους I κεφάλαιο 3 των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών και πληρούν τις προϋποθέσεις του παρόντος τμήματος.
- (270) Το παρόν τμήμα αφορά τους παραγωγούς γεωργικών προϊόντων.

Επιλέξιμες δαπάνες

- (271) Οι ενισχύσεις καλύπτουν τις ακόλουθες επιλέξιμες δαπάνες σε σχέση με τα συστήματα ποιότητας που αναφέρονται στο σημείο (274):
- α) τις δαπάνες για νέα συμμετοχή σε συστήματα ποιότητας, κυρίως τις δαπάνες που πραγματοποιούνται για την ένταξη σε κάποιο σύστημα ποιότητας που λαμβάνει στήριξη και την ετήσια εισφορά συμμετοχής στο εν λόγω σύστημα, συμπεριλαμβανομένων, κατά περίπτωση, των δαπανών για τους ελέγχους που απαιτούνται για την εξασφάλιση της τήρησης των προδιαγραφών του συστήματος ποιότητας·
 - β) τις δαπάνες για τα υποχρεωτικά μέτρα ελέγχου σχετικά με τα συστήματα ποιότητας, που εφαρμόζονται σύμφωνα με την ενωσιακή ή την εθνική νομοθεσία από τις αρμόδιες αρχές κράτους μέλους ή για λογαριασμό τους·
 - γ) τις δαπάνες για δραστηριότητες έρευνας της αγοράς, επινόησης και σχεδιασμού προϊόντων και για την προετοιμασία των αιτήσεων για την αναγνώριση των συστημάτων ποιότητας.
- (272) Η ενίσχυση που αναφέρεται στο σημείο (272) στοιχεία α) και β) δεν πρέπει να χορηγούνται για την κάλυψη του κόστους των ελέγχων που διενεργούνται από τους ίδιους τους δικαιούχους ή όταν η ενωσιακή νομοθεσία προβλέπει ότι το κόστος των ελέγχων βαρύνει τους παραγωγούς των γεωργικών προϊόντων και την ομάδα τους, χωρίς να προσδιορίζει το πραγματικό ύψος των επιβαρύνσεων.
- (273) Τα συστήματα ποιότητας που αναφέρονται στο σημείο (272) στοιχείο α) πρέπει να είναι τα ακόλουθα:
- α) ενωσιακά συστήματα ποιότητας·
 - β) συστήματα ποιότητας, συμπεριλαμβανομένων των συστημάτων πιστοποίησης γεωργικών εκμεταλλεύσεων, για γεωργικά προϊόντα τα οποία αναγνωρίζονται από τα κράτη μέλη, υπό την προϋπόθεση ότι ανταποκρίνονται στα ακόλουθα κριτήρια:
 - i) η ιδιοτυπία του τελικού προϊόντος που παράγεται βάσει τέτοιων συστημάτων ποιότητας πρέπει να απορρέει από σαφείς υποχρεώσεις, ώστε να παρέχονται εγγυήσεις για οποιοδήποτε από τα ακόλουθα:
 - 1. τα ειδικά χαρακτηριστικά του προϊόντος,
 - 2. η ειδική μέθοδος καλλιέργειας ή παραγωγής,
 - 3. η ποιότητα του τελικού προϊόντος που είναι σαφώς ανώτερη από τα συνήθη εμπορικά πρότυπα όσον αφορά τη δημόσια υγεία, την υγεία των

ζώων ή των φυτών, την καλή διαβίωση των ζώων ή την προστασία του περιβάλλοντος·

- (ii) το σύστημα ποιότητας πρέπει να είναι ανοικτό σε όλους τους παραγωγούς·
 - iii) το σύστημα ποιότητας πρέπει να περιλαμβάνει δεσμευτικές προδιαγραφές τελικών προϊόντων και η τήρηση των εν λόγω προδιαγραφών πρέπει να ελέγχεται από τις δημόσιες αρχές ή από ανεξάρτητο φορέα ελέγχου·
 - iv) το σύστημα ποιότητας πρέπει να είναι διαφανές και να εξασφαλίζει την πλήρη ιχνηλασιμότητα των γεωργικών προϊόντων·
- γ) συστήματα εθελοντικής πιστοποίησης γεωργικών προϊόντων τα οποία αναγνωρίζονται από τα κράτη μέλη ως ανταποκρινόμενα στις κατευθυντήριες γραμμές βέλτιστης πρακτικής της Ένωσης που αναφέρονται της ανακοίνωσης της Επιτροπής, της 16ης Δεκεμβρίου 2010, με τίτλο «Κατευθυντήριες γραμμές βέλτιστης πρακτικής της ΕΕ για τα συστήματα εθελοντικής πιστοποίησης γεωργικών προϊόντων και τροφίμων» όσον αφορά τα γεωργικά προϊόντα και τα τρόφιμα⁵⁷.
- (274) Όλες οι επιλέξιμες επιχειρήσεις στην εξεταζόμενη περιοχή πρέπει να έχουν πρόσβαση στις ενισχύσεις υπό αντικειμενικά καθορισμένους όρους.
- (275) Οι ενισχύσεις που αναφέρονται στο σημείο(272) στοιχεία β) και γ) πρέπει να χορηγούνται υπό τη μορφή επιδοτούμενων υπηρεσιών και πρέπει να καταβάλλονται στον οργανισμό που είναι υπεύθυνος για τα μέτρα ελέγχου, στον φορέα που διεξήγαγε την έρευνα ή στον φορέα παροχής συμβουλών.

Ένταση ενίσχυσης

- (276) Η ενίσχυση που αναφέρεται στο σημείο (272) στοιχείο α) πρέπει να χορηγείται για μέγιστη περίοδο επτά ετών, να καταβάλλεται ετησίως και να μην υπερβαίνει το 100 % των επιλέξιμων δαπανών.
- (277) Η ενίσχυση που αναφέρεται στο σημείο(272) στοιχεία β) και γ) μπορεί να ανέρχεται έως και στο 100 % των πραγματικών δαπανών.

1.1.10. Ενισχύσεις για την παροχή τεχνικής υποστήριξης στον γεωργικό τομέα

- (278) Το παρόν τμήμα αφορά τις ενισχύσεις για την παροχή τεχνικής υποστήριξης στον γεωργικό τομέα, με εξαίρεση τις ενισχύσεις για υπηρεσίες αντικατάστασης στη γεωργική εκμετάλλευση, οι οποίες μπορούν να χορηγηθούν μόνο σε επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της πρωτογενούς γεωργικής παραγωγής.
- (279) Η παροχή τεχνικής υποστήριξης μπορεί να αναλαμβάνεται από ομάδες παραγωγών ή άλλες οργανώσεις, ανεξάρτητα από το μέγεθός τους.
- (280) Όλοι όσοι είναι επιλέξιμοι στην εξεταζόμενη περιοχή πρέπει να έχουν πρόσβαση στις ενισχύσεις υπό αντικειμενικά καθορισμένους όρους. Όταν η τεχνική υποστήριξη παρέχεται από ομάδες ή οργανώσεις παραγωγών, η ιδιότητα του μέλους αυτών των ομάδων ή οργανώσεων δεν πρέπει να αποτελεί προϋπόθεση για την πρόσβαση στην υπηρεσία. Η ενδεχόμενη συνεισφορά μη μελών για την κάλυψη των διοικητικών δαπανών της σχετικής ομάδας ή οργάνωσης πρέπει να περιορίζεται στο κόστος παροχής της υπηρεσίας.

⁵⁷

EE C 341 της 16.12.2010, σ. 5.

1.1.10.1. Ενισχύσεις για δράσεις ανταλλαγής γνώσεων και ενημέρωσης

- (281) Η Επιτροπή θα θεωρεί ότι οι ενισχύσεις για δράσεις ανταλλαγής γνώσεων και ενημέρωσης συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, εάν είναι σύμφωνες με τις διατάξεις του μέρους I κεφάλαιο 3 των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών και πληρούν τις γενικές προϋποθέσεις για τη χορήγηση ενισχύσεων τεχνικής υποστήριξης που καθορίζονται στα σημεία (279), (280) και (281), καθώς και τις προϋποθέσεις του παρόντος τμήματος.
- (282) Τα κράτη μέλη πρέπει να μεριμνούν ώστε οι δράσεις που υποστηρίζονται βάσει του παρόντος τμήματος να συνάδουν με την περιγραφή του συστήματος γεωργικής γνώσης και καινοτομίας (Agricultural Knowledge and Innovation System, AKIS) που προβλέπεται στα στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ.
- (283) Οι ενισχύσεις αφορούν την επαγγελματική κατάρτιση, δράσεις απόκτησης δεξιοτήτων, συμπεριλαμβανομένων μαθημάτων επιμόρφωσης, σεμιναρίων, συνεδρίων και παροχής ατομικής καθοδήγησης (coaching), δραστηριότητες επίδειξης, ενημερωτικές δράσεις και την προώθηση της καινοτομίας, που συμβάλλουν στην επίτευξη ενός ή περισσότερων από τους ειδικούς στόχους που καθορίζονται στο άρθρο 6 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115.
- (284) Η ενίσχυση μπορεί επίσης να καλύπτει βραχυπρόθεσμες ανταλλαγές για διαχείριση γεωργικών εκμεταλλεύσεων και επισκέψεις σε γεωργικές εκμεταλλεύσεις.

Επιλέξιμες δαπάνες

- (285) Οι ενισχύσεις καλύπτουν τις ακόλουθες επιλέξιμες δαπάνες:
- α) τις δαπάνες διοργάνωσης επαγγελματικής κατάρτισης, δράσεων απόκτησης δεξιοτήτων, συμπεριλαμβανομένων μαθημάτων επιμόρφωσης, εργαστηρίων, συνεδρίων και ατομικής καθοδήγησης (coaching), δραστηριοτήτων επίδειξης ή δράσεων ενημέρωσης·
 - β) τα οδοιπορικά, τις δαπάνες διαμονής και τις ημερήσιες δαπάνες των συμμετεχόντων·
 - γ) τις δαπάνες για την παροχή υπηρεσιών αντικατάστασης κατά την απουσία των συμμετεχόντων·
 - δ) στην περίπτωση έργων επίδειξης είναι επίσης επιλέξιμες οι ακόλουθες επενδυτικές δαπάνες:
 - i) οι δαπάνες κατασκευής, απόκτησης, συμπεριλαμβανομένης της χρηματοδοτικής μίσθωσης, ή βελτίωσης ακινήτων, ενώ οι δαπάνες που σχετίζονται με τη γη είναι επιλέξιμες μόνο στον βαθμό που δεν υπερβαίνουν το 10 % των συνολικών επιλέξιμων δαπανών της σχετικής ενέργειας· σε εξαιρετικές και δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις, μπορεί να επιτραπεί υψηλότερο ποσοστό για ενέργειες που αφορούν τη διατήρηση του περιβάλλοντος και την προστασία εδάφους πλούσιου σε άνθρακα·
 - ii) οι δαπάνες αγοράς ή χρηματοδοτικής μίσθωσης με δυνατότητα αγοράς μηχανημάτων και εξοπλισμού, μέχρι το ύψος της αγοραίας αξίας του στοιχείου ενεργητικού·
 - iii) γενικές δαπάνες που συνδέονται με τις δαπάνες που αναφέρονται στα σημεία i) και ii), όπως αμοιβές αρχιτεκτόνων, μηχανικών και συμβούλων,

αμοιβές για παροχή συμβουλών σε θέματα περιβαλλοντικής και οικονομικής βιωσιμότητας, συμπεριλαμβανομένων των μελετών σκοπιμότητας· οι δαπάνες για μελέτες σκοπιμότητας θεωρούνται επιλέξιμες ακόμη και όταν, βάσει των αποτελεσμάτων τους, δεν έχει πραγματοποιηθεί καμία από τις δαπάνες που προβλέπονται στα σημεία i) και ii)·

iv) οι δαπάνες για τα τέλη προμήθειας, ανάπτυξης ή χρήσης λογισμικού ηλεκτρονικών υπολογιστών, υπολογιστικού νέφους και παρόμοιων λύσεων, καθώς και για την απόκτηση διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας, αδειών εκμετάλλευσης, δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και εμπορικών σημάτων·

v) σε δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις, μπορούν να χορηγούνται ενισχύσεις σε μικρής κλίμακας έργα επίδειξης για τις πρόσθετες δαπάνες και το διαφυγόν εισόδημα που σχετίζονται με το έργο επίδειξης.

- (286) Οι δαπάνες που αναφέρονται στο σημείο (286) στοιχείο δ) i) έως iv) είναι επιλέξιμες στον βαθμό που αφορούν το έργο επίδειξης και για τη διάρκεια της περιόδου του έργου επίδειξης. Επιλέξιμες θεωρούνται μόνο οι δαπάνες απόσβεσης που αντιστοιχούν στη διάρκεια του έργου επίδειξης, οι οποίες υπολογίζονται με βάση τις γενικά αποδεκτές λογιστικές αρχές.
- (287) Οι φορείς παροχής υπηρεσιών ανταλλαγής γνώσεων και ενημέρωσης πρέπει να διαθέτουν το κατάλληλο προσωπικό το οποίο πρέπει να επιμορφώνεται τακτικά ώστε να μπορεί να εκτελεί τα εν λόγω καθήκοντα.
- (288) Οι ενισχύσεις που αναφέρονται στο σημείο (286) στοιχεία α) και γ) και στοιχείο δ) i) έως iv) πρέπει να παρέχονται υπό τη μορφή επιδοτούμενων υπηρεσιών. Οι ενισχύσεις για τις δαπάνες οι οποίες αφορούν την παροχή υπηρεσιών αντικατάστασης που αναφέρονται στο σημείο (286) στοιχείο γ) μπορούν, εναλλακτικά, να καταβάλλονται απευθείας στον πάροχο των υπηρεσιών αντικατάστασης. Οι ενισχύσεις που αναφέρονται στο σημείο (286) στοιχείο δ) v) πρέπει να καταβάλλονται απευθείας στους δικαιούχους. Οι ενισχύσεις για μικρής κλίμακας έργα επίδειξης που αναφέρονται στο σημείο (286) στοιχείο δ) i) έως iv) μπορούν να καταβάλλονται απευθείας στους δικαιούχους.

Ένταση ενίσχυσης

- (289) Η ένταση της ενίσχυσης δεν πρέπει να υπερβαίνει το 100 % των επιλέξιμων δαπανών.
- (290) Στην περίπτωση των επιλέξιμων δαπανών που αναφέρονται στο σημείο (286) στοιχείο δ), το μέγιστο ποσό της ενίσχυσης πρέπει να περιορίζεται στα 100 000 EUR για περίοδο τριών οικονομικών ετών.

1.1.10.2. Ενισχύσεις για συμβουλευτικές υπηρεσίες

- (291) Η Επιτροπή θα θεωρεί ότι οι ενισχύσεις για την παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, εάν είναι σύμφωνες με τις διατάξεις του μέρους I κεφάλαιο 3 των παρούσων κατευθυντήριων γραμμών και πληρούν τις γενικές προϋποθέσεις για τη χορήγηση ενισχύσεων τεχνικής υποστήριξης που καθορίζονται στα σημεία (279), (280) και (281), καθώς και τις προϋποθέσεις του παρόντος τμήματος.

- (292) Τα κράτη μέλη πρέπει να μεριμνούν ώστε οι δράσεις που υποστηρίζονται βάσει του παρόντος τμήματος να συνάδουν με την περιγραφή του συστήματος AKIS που προβλέπεται στα στρατηγικά σχέδια της ΚΓΠ.
- (293) Η παροχή συμβουλών πρέπει να συνδέεται με έναν τουλάχιστον από τους ειδικούς στόχους που καθορίζονται στο άρθρο 6 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115 και πρέπει να καλύπτει, κατ' ελάχιστον, ένα από τα ακόλουθα στοιχεία:
- α) τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τις κανονιστικές απαιτήσεις διαχείρισης και τα πρότυπα ΚΓΠΚ που καθορίζονται στον τίτλο ΙΙΙ κεφάλαιο Ι τμήμα 2 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115·
 - β) τις γεωργικές πρακτικές που είναι επωφελείς για το κλίμα και το περιβάλλον, όπως αναφέρεται στο άρθρο 31 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115, και τη συντήρηση των γεωργικών εκτάσεων κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 4 παράγραφος 2 στοιχείο γ) του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115·
 - γ) τις απαιτήσεις που έχουν καθοριστεί από τα κράτη μέλη για την εφαρμογή της οδηγίας 2000/60/ΕΚ, της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, της οδηγίας 2009/147/ΕΚ, της οδηγίας 2008/50/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου⁵⁸, της οδηγίας (ΕΕ) 2016/2284 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου⁵⁹, του κανονισμού (ΕΕ) 2016/2031, του κανονισμού (ΕΕ) 2016/429 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου⁶⁰, του άρθρου 55 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1107/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου⁶¹ και της οδηγίας 2009/128/ΕΚ·
 - δ) τις γεωργικές πρακτικές που εμποδίζουν την ανάπτυξη αντοχής στα αντιμικροβιακά, όπως ορίζεται στην ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Ευρωπαϊκό σχέδιο δράσης κατά της μικροβιακής αντοχής (ΜΑ) στο πλαίσιο της προσέγγισης “Μία υγεία”»⁶².
 - ε) την πρόληψη και διαχείριση κινδύνων·
 - στ) τα μέτρα που αποσκοπούν στον εκσυγχρονισμό των γεωργικών εκμεταλλεύσεων, την τόνωση της ανταγωνιστικότητας, την τομεακή ολοκλήρωση, την καινοτομία και τον προσανατολισμό προς την αγορά, καθώς και την προώθηση της επιχειρηματικότητας·
 - ζ) τις ψηφιακές τεχνολογίες για τη γεωργία όπως αναφέρονται στο άρθρο 114 στοιχείο β) του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115·

⁵⁸ Οδηγία 2008/50/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 2008, για την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα και καθαρότερο αέρα για την Ευρώπη (ΕΕ L 152 της 11.6.2008, σ. 1).

⁵⁹ Οδηγία (ΕΕ) 2016/2284 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Δεκεμβρίου 2016, σχετικά με τη μείωση των εθνικών εκπομπών ορισμένων ατμοσφαιρικών ρύπων, την τροποποίηση της οδηγίας 2003/35/ΕΚ και την κατάργηση της οδηγίας 2001/81/ΕΚ (ΕΕ L 344 της 17.12.2016, σ. 1).

⁶⁰ Κανονισμός (ΕΕ) 2016/429 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Μαρτίου 2016, σχετικά με τις μεταδοτικές νόσους των ζώων και για την τροποποίηση και την κατάργηση ορισμένων πράξεων στον τομέα της υγείας των ζώων («νόμος για την υγεία των ζώων») (ΕΕ L 84 της 31.3.2016, σ. 1).

⁶¹ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1107/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Οκτωβρίου 2009, σχετικά με τη διάθεση φυτοπροστατευτικών προϊόντων στην αγορά και την κατάργηση των οδηγιών 79/117/ΕΟΚ και 91/414/ΕΟΚ του Συμβουλίου (ΕΕ L 309 της 24.11.2009, σ. 1).

⁶² Ανακοίνωση της Επιτροπής, «Ευρωπαϊκό σχέδιο δράσης κατά της μικροβιακής αντοχής (ΜΑ) στο πλαίσιο της προσέγγισης “Μία υγεία”» [COM(2017) 339 final].

- η) τη βιώσιμη διαχείριση των θρεπτικών ουσιών, συμπεριλαμβανομένης, το αργότερο από το 2024, της χρήσης του εργαλείου για τη βιωσιμότητα των γεωργικών εκμεταλλεύσεων για τα θρεπτικά συστατικά, το οποίο αναφέρεται στο άρθρο 15 παράγραφος 4 στοιχείο ζ) του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115·
 - θ) τους όρους απασχόλησης, τις υποχρεώσεις των εργοδοτών, καθώς και την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία και την κοινωνική μέριμνα στις γεωργικές κοινότητες·
 - ι) τη βιώσιμη παραγωγή ζωοτροφών, την αξιολόγηση των ζωοτροφών όσον αφορά την περιεκτικότητα σε θρεπτικά συστατικά και τις τιμές των ζωοτροφών, την τεκμηρίωση, τον προγραμματισμό και τον έλεγχο της σίτισης των εκτρεφόμενων ζώων με βάση τις ανάγκες.
- (294) Οι ενισχύσεις πρέπει να χορηγούνται υπό τη μορφή επιδοτούμενων υπηρεσιών.
- (295) Οι φορείς που επιλέγονται για την παροχή συμβουλών πρέπει να διαθέτουν το κατάλληλο και τακτικά επιμορφούμενο προσωπικό, καθώς και εμπειρία και αξιοπιστία όσον αφορά τα θέματα για τα οποία παρέχουν συμβουλές.
- (296) Τα κράτη μέλη πρέπει να μεριμνούν ώστε οι συμβουλές που παρέχονται να είναι αμερόληπτες και να μην υπάρχει σύγκρουση συμφερόντων μεταξύ των συμβούλων.
- (297) Σε δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις και περιπτώσεις στις οποίες κρίνεται σκόπιμο, οι συμβουλές μπορούν να παρέχονται εν μέρει ομαδικά, λαμβανομένης υπόψη παράλληλα της κατάστασης των μεμονωμένων χρηστών των συμβουλευτικών υπηρεσιών.

Υψος της ενίσχυσης

- (298) Η ένταση της ενίσχυσης δεν πρέπει να υπερβαίνει το 100 % των επιλέξιμων δαπανών.
- (299) Η ενίσχυση δεν πρέπει να υπερβαίνει, εντός οποιασδήποτε περιόδου τριών ετών, τα ακόλουθα ποσά:
- α) τα 25 000 EUR για τους δικαιούχους που δραστηριοποιούνται στον τομέα της πρωτογενούς γεωργικής παραγωγής·
 - β) τα 200 000 EUR ανά επιχείρηση που δραστηριοποιείται στον τομέα της μεταποίησης γεωργικών προϊόντων και της εμπορίας τους.

1.1.10.3. Ενισχύσεις για υπηρεσίες αντικατάστασης στην εκμετάλλευση

- (300) Η Επιτροπή θα θεωρεί ότι οι ενισχύσεις για υπηρεσίες αντικατάστασης στην εκμετάλλευση συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, εάν είναι σύμφωνες με τις διατάξεις του μέρους I κεφάλαιο 3 των παρούσων κατευθυντήριων γραμμών και πληρούν τις γενικές προϋποθέσεις για τη χορήγηση ενισχύσεων τεχνικής υποστήριξης που καθορίζονται στα σημεία (279), (280) και (281), καθώς και τις προϋποθέσεις του παρόντος τμήματος.
- (301) Οι ενισχύσεις πρέπει να χορηγούνται υπό τη μορφή επιδοτούμενων υπηρεσιών.

Επιλέξιμες δαπάνες

- (302) Οι ενισχύσεις καλύπτουν τις πραγματικές δαπάνες αντικατάστασης κατόχου εκμετάλλευσης, φυσικού προσώπου το οποίο είναι μέλος του νοικοκυριού της

εκμετάλλευσης ή γεωργικού εργάτη, κατά τη διάρκεια της απουσίας τους από την εργασία λόγω ασθένειας, συμπεριλαμβανομένης της ασθένειας των παιδιών τους ή σοβαρής ασθένειας συγκατοίκου, που απαιτεί συνεχή φροντίδα, διακοπών, άδειας μητρότητας και γονικής άδειας, υποχρεωτικής στρατιωτικής θητείας, σε περίπτωση θανάτου ή τις δαπάνες που περιγράφονται στο σημείο (286) στοιχείο γ).

- (303) Η συνολική διάρκεια της αντικατάστασης θα πρέπει να περιορίζεται σε τρεις μήνες ετησίως ανά δικαιούχο, με εξαίρεση την αντικατάσταση για άδεια μητρότητας και γονική άδεια και την αντικατάσταση κατά τη διάρκεια της υποχρεωτικής στρατιωτικής θητείας. Όσον αφορά την άδεια μητρότητας και τη γονική άδεια, η διάρκεια της αντικατάστασης θα πρέπει να περιορίζεται σε έξι μήνες σε κάθε περίπτωση. Ωστόσο, σε δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις, η Επιτροπή μπορεί να εγκρίνει παράταση της τρίμηνης και της εξαμήνης περιόδου. Όσον αφορά την υποχρεωτική στρατιωτική θητεία, η διάρκεια της αντικατάστασης θα πρέπει να περιορίζεται στη διάρκεια της θητείας.

Ένταση ενίσχυσης

- (304) Η ένταση της ενίσχυσης δεν πρέπει να υπερβαίνει το 100 % των επιλέξιμων δαπανών.

1.1.11. Ενισχύσεις για συνεργασία στον γεωργικό τομέα

- (305) Η Επιτροπή θα θεωρεί ότι οι ενισχύσεις για συνεργασία στον γεωργικό τομέα συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, εάν είναι σύμφωνες με τις διατάξεις του μέρους I κεφάλαιο 3 των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών και πληρούν τις προϋποθέσεις του παρόντος τμήματος.
- (306) Το παρόν τμήμα αφορά ολόκληρο τον γεωργικό τομέα όπως ορίζεται στο σημείο (33) 9.
- (307) Οι ενισχύσεις βάσει του παρόντος τμήματος δεν πρέπει να χορηγούνται για συνεργασία με την αποκλειστική συμμετοχή ερευνητικών φορέων.
- (308) Ενισχύσεις μπορούν να χορηγούνται μόνο για την προώθηση της συνεργασίας που συμβάλλει στην επίτευξη ενός ή περισσότερων από τους στόχους που καθορίζονται στο άρθρο 6 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115.
- (309) Οι ενισχύσεις θα πρέπει να χορηγούνται με σκοπό την προώθηση μορφών συνεργασίας στις οποίες συμμετέχουν τουλάχιστον δύο φορείς, ανεξάρτητα από το αν δραστηριοποιούνται στον γεωργικό τομέα, αλλά υπό την προϋπόθεση ότι από τη συνεργασία επωφελείται κυρίως ο γεωργικός τομέας, και συγκεκριμένα:
- α) μορφές συνεργασίας μεταξύ διαφόρων επιχειρήσεων του γεωργικού τομέα, της τροφικής αλυσίδας και άλλων φορέων που δραστηριοποιούνται στον γεωργικό τομέα, οι οποίοι συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων και των προτεραιοτήτων της πολιτικής αγροτικής ανάπτυξης, συμπεριλαμβανομένων των ομάδων παραγωγών, των συνεταιρισμών και των διεπαγγελματικών οργανώσεων·
 - β) δημιουργία συνεργατικών σχηματισμών και δικτύων·
 - γ) κληρονομική διαδοχή γεωργικών εκμεταλλεύσεων, ιδίως για την ανανέωση μεταξύ των γενεών σε επίπεδο γεωργικής εκμετάλλευσης, (ενισχύσεις μπορούν να χορηγούνται μόνο στους γεωργούς που έχουν συμπληρώσει την ηλικία

συνταξιοδότησης, ή που θα έχουν φθάσει έως το τέλος της ενέργειας στην ηλικία αυτή, όπως καθορίζεται από το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος σύμφωνα με την εθνική του νομοθεσία).

- (310) Οι ενισχύσεις μπορούν να χορηγούνται για συνεργασία όσον αφορά, ειδικότερα, τις ακόλουθες δραστηριότητες:
- α) πιλοτικά έργα·
 - β) την ανάπτυξη νέων προϊόντων, πρακτικών, διεργασιών και τεχνολογιών στον τομέα της γεωργίας και στον τομέα των τροφίμων μόνο όσον αφορά τα γεωργικά προϊόντα·
 - γ) τη συνεργασία μεταξύ μικρών επιχειρήσεων στον γεωργικό τομέα για τη διοργάνωση κοινών μεθόδων εργασίας και την κοινή χρήση εγκαταστάσεων και πόρων·
 - δ) την οριζόντια και την κάθετη συνεργασία μεταξύ φορέων της αλυσίδας εφοδιασμού για τη δημιουργία και την ανάπτυξη μικρών αλυσίδων εφοδιασμού και τοπικών αγορών·
 - ε) τις δραστηριότητες προώθησης, σε τοπικό πλαίσιο, όσον αφορά την ανάπτυξη μικρών αλυσίδων εφοδιασμού και τοπικών αγορών·
 - στ) τη συλλογική δράση που αναλαμβάνεται με σκοπό τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής ή την προσαρμογή σε αυτήν·
 - ζ) τις κοινές προσεγγίσεις περιβαλλοντικών έργων και τις τρέχουσες περιβαλλοντικές πρακτικές, συμπεριλαμβανομένης της αποτελεσματικής διαχείρισης των υδάτων, της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας⁶³ και της διατήρησης των γεωργικών τοπίων·
 - η) την οριζόντια και την κάθετη συνεργασία μεταξύ φορέων της αλυσίδας εφοδιασμού για την αειφόρο προμήθεια βιομάζας προς χρήση στην παραγωγή τροφίμων, εάν το αποτέλεσμα είναι γεωργικό προϊόν, και παραγωγή ενέργειας για ίδια κατανάλωση·
 - θ) την εφαρμογή, ιδίως από ομάδες δημόσιων και ιδιωτικών φορέων, εκτός αυτών που ορίζονται στο άρθρο 31 παράγραφος 2 στοιχείο β) του κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060, στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης, εκτός όσων ορίζονται στο άρθρο 32 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060·
 - ι) άλλες μορφές συνεργασίας.
- (311) Οι ενισχύσεις μπορούν να χορηγούνται μόνο για νέες μορφές συνεργασίας, συμπεριλαμβανομένων των υφισταμένων εφόσον ξεκινούν νέα δραστηριότητα.
- (312) Οι ενισχύσεις για τη δημιουργία και την ανάπτυξη μικρών αλυσίδων εφοδιασμού, όπως αναφέρονται στο σημείο (311) στοιχεία δ) και ε), πρέπει να καλύπτουν μόνο αλυσίδες εφοδιασμού στις οποίες δεν εμπλέκονται περισσότεροι του ενός ενδιαμέσοι μεταξύ του γεωργού και του καταναλωτή.
- (313) Η προς υλοποίηση συνεργασία πρέπει να τηρεί τους σχετικούς κανόνες και τις σχετικές απαιτήσεις, κατά τα οριζόμενα στο σχετικό τμήμα των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών.

Επιλέξιμες δαπάνες

⁶³ Αυτό ισχύει για τη συνεργασία όσον αφορά την παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές ή την παραγωγή βιοκαυσίμων σε εκμεταλλεύσεις, υπό τον όρο ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις που προβλέπονται στο μέρος II τμήμα 1.1.1.1.

- (314) Οι ενισχύσεις καλύπτουν τις ακόλουθες επιλέξιμες δαπάνες, στον βαθμό που αφορούν γεωργικές δραστηριότητες:
- α) τις δαπάνες για μελέτες της συγκεκριμένης περιοχής, για μελέτες σκοπιμότητας και για την κατάρτιση επιχειρηματικού σχεδίου ή τη χάραξη στρατηγικής τοπικής ανάπτυξης, εκτός από εκείνη που αναφέρεται στο άρθρο 32 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060·
 - β) τις λειτουργικές δαπάνες της συνεργασίας, όπως ο μισθός του «συντονιστή»·
 - γ) τις δαπάνες των ενεργειών προς υλοποίηση·
 - δ) τις δαπάνες για δραστηριότητες προώθησης.
- (315) Οι ενισχύσεις πρέπει να περιορίζονται σε μέγιστη περίοδο επτά ετών. Σε δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις, οι ενισχύσεις μπορούν να χορηγούνται για μεγαλύτερη περίοδο εάν πρόκειται για δραστηριότητες που αναφέρονται στο σημείο (311) στοιχείο θ) και για συλλογικές δράσεις στους τομείς του περιβάλλοντος και του κλίματος, προκειμένου να επιτευχθούν οι συγκεκριμένοι περιβαλλοντικοί και κλιματικοί στόχοι που καθορίζονται στο άρθρο 6 παράγραφος 1 στοιχεία δ), ε) και στ) του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115.

Ένταση ενίσχυσης

- (316) Η ένταση της ενίσχυσης δεν πρέπει να υπερβαίνει το 100 % των επιλέξιμων δαπανών.
- (317) Στην περίπτωση των ενεργειών που αναφέρονται στο σημείο (314) στοιχείο γ) και συνίστανται σε επενδύσεις, η ενίσχυση πρέπει να περιορίζεται στη μέγιστη ένταση της επενδυτικής ενίσχυσης, όπως διευκρινίζεται στο σχετικό τμήμα για τις επενδυτικές ενισχύσεις.

1.2. Διαχείριση κινδύνων και κρίσεων

- (318) Οι κρατικές ενισχύσεις μπορεί να αποτελούν κατάλληλο μέσο στήριξης για ορισμένα είδη κινδύνων στον γεωργικό τομέα, δεδομένου ότι η γεωργική δραστηριότητα συνολικά είναι ιδιαίτερα εκτεθειμένη σε κινδύνους και κρίσεις. Ωστόσο, υπάρχουν διαφορές μεταξύ των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον τομέα της πρωτογενούς παραγωγής γεωργικών προϊόντων και των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον τομέα της μεταποίησης γεωργικών προϊόντων και της εμπορίας τους, οι οποίες διαθέτουν συνήθως καλύτερες δυνατότητες για την εξουδετέρωση κινδύνων. Ως εκ τούτου, ορισμένες κατηγορίες ενισχύσεων που περιλαμβάνονται στο παρόν τμήμα θα είναι διαθέσιμες μόνο για τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της πρωτογενούς παραγωγής γεωργικών προϊόντων.
- (319) Κατά τη χορήγηση κρατικών ενισχύσεων για δραστηριότητες που εκτίθενται σε κινδύνους και κρίσεις, η Επιτροπή θα συνεκτιμά την ανάγκη αποφυγής αδικαιολόγητων στρεβλώσεων του ανταγωνισμού, απαιτώντας από τους παραγωγούς μια ελάχιστη συνεισφορά στις ζημιές ή στο κόστος των εν λόγω μέτρων ή κάποια άλλα κατάλληλα μέτρα που θα πρέπει να ληφθούν για να μετριασθεί ο κίνδυνος στρέβλωσης του ανταγωνισμού και να διασφαλιστεί ότι η κρατική ενίσχυση θα είναι ανάλογη των ζημιών. Στην εκτίμησή της, η Επιτροπή θα λαμβάνει υπόψη την ανάγκη του δικαιούχου να λάβει τα κατάλληλα προληπτικά μέτρα ώστε να ελαχιστοποιείται το συνολικό ποσό της χορηγούμενης ενίσχυσης.

1.2.1. *Ενισχύσεις για την αντιστάθμιση ζημιών στη γεωργική παραγωγή ή στα μέσα γεωργικής παραγωγής, καθώς και για την πρόληψη ζημιών*

1.2.1.1. *Ενισχύσεις για την επανόρθωση ζημιών που προκαλούνται από θεομηνίες ή άλλα έκτακτα γεγονότα*

- (320) Η Επιτροπή θα θεωρεί ότι οι ενισχύσεις για την επανόρθωση ζημιών που προκαλούνται από θεομηνίες ή άλλα έκτακτα γεγονότα συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 2 στοιχείο β) της Συνθήκης, εάν πληρούν τις προϋποθέσεις του παρόντος τμήματος.
- (321) Το παρόν τμήμα αφορά τον γεωργικό τομέα όπως ορίζεται στο σημείο (33) 9.
- (322) Η Επιτροπή υποστηρίζει σταθερά ότι οι έννοιες της «θεομηνίας» (φυσικής καταστροφής) και του «έκτακτου γεγονότος», οι οποίες αναφέρονται στο άρθρο 107 παράγραφος 2 στοιχείο β) της Συνθήκης, πρέπει να ερμηνεύονται στενά, δεδομένου ότι αποτελούν εξαιρέσεις από τη γενική απαγόρευση των κρατικών ενισχύσεων στην εσωτερική αγορά, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης. Το συμπέρασμα αυτό έχει επιβεβαιωθεί από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης⁶⁴.
- (323) Μέχρι στιγμής, η Επιτροπή έχει δεχθεί ότι οι σεισμοί, οι χιονοστιβάδες, οι κατολισθήσεις και οι πλημμύρες μπορούν να θεωρηθούν θεομηνίες. Επιπλέον, η Επιτροπή λαμβάνει υπόψη την πρωτοβουλία για τον εκσυγχρονισμό των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις, η οποία παρέχει επίσης τη δυνατότητα απαλλαγής κατά κατηγορία των ακόλουθων νέων κατηγοριών θεομηνιών: σεισμών, χιονοστιβάδων, κατολισθήσεων και πλημμυρών, ανεμοστρόβιλων, τυφώνων, εκρήξεων ηφαιστείων και ανεξέλεγκτων πυρκαγιών. Στα έκτακτα γεγονότα που έχουν γίνει δεκτά από την Επιτροπή κατά το παρελθόν περιλαμβάνονται ο πόλεμος, οι εσωτερικές αναταραχές ή απεργίες και, με ορισμένες επιφυλάξεις και ανάλογα με την έκτασή τους, μείζονα πυρηνικά ή βιομηχανικά δυστυχήματα και πυρκαγιές, τα οποία συνεπάγονται εκτεταμένες απώλειες⁶⁵. Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να αξιολογεί τα σχέδια για τη χορήγηση κρατικών ενισχύσεων σύμφωνα με το άρθρο 107 παράγραφος 2 στοιχείο β) της Συνθήκης κατά περίπτωση, λαμβάνοντας υπόψη την προηγούμενη πρακτική της στον τομέα αυτόν.
- (324) Οι ενισχύσεις που χορηγούνται βάσει του παρόντος τμήματος πρέπει να πληρούν τις ακόλουθες σωρευτικές προϋποθέσεις:
- α) η αρμόδια αρχή του κράτους μέλους έχει αναγνωρίσει επίσημα ότι πρόκειται περί θεομηνίας ή έκτακτου γεγονότος·
 - β) υπάρχει άμεση αιτιώδης συνάφεια μεταξύ της θεομηνίας ή του έκτακτου γεγονότος και της ζημίας που υπέστη η επιχείρηση.

⁶⁴ Βλ. απόφαση της 11ης Νοεμβρίου 2004, Ισπανία κατά Επιτροπής, C-73/03, EU:C:2004:711, σκέψη 37, και απόφαση της 23ης Φεβρουαρίου 2006, Atzeni κ.λπ., συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-346/03 και C-529/03, EU:C:2006:130, σκέψη 79.

⁶⁵ Η Επιτροπή δεν έχει δεχθεί ότι μια πυρκαγιά σε μία και μόνη μεταποιητική μονάδα, η οποία καλυπτόταν από συνθήκη εμπορική ασφάλεια, μπορούσε να θεωρηθεί έκτακτο γεγονός. Κατά γενικό κανόνα, η Επιτροπή δεν δέχεται ότι η εμφάνιση ασθενειών των ζώων ή επιβλαβών για τα φυτά οργανισμών μπορεί να θεωρηθεί θεομηνία ή έκτακτο γεγονός. Ωστόσο, σε μία περίπτωση η Επιτροπή αναγνώρισε την εξαιρετικά εκτεταμένη εμφάνιση μιας εντελώς νέας ασθένειας των ζώων ως έκτακτο γεγονός.

- (325) Όπου κρίνεται σκόπιμο, τα κράτη μέλη μπορούν να καθορίζουν εκ των προτέρων κριτήρια βάσει των οποίων θεωρείται ότι έχει προηγηθεί η επίσημη αναγνώριση που αναφέρεται στο σημείο (325) στοιχείο α).
- (326) Η ενίσχυση πρέπει να καταβάλλεται απευθείας στη σχετική επιχείρηση ή σε ομάδα ή οργάνωση παραγωγών της οποίας η επιχείρηση είναι μέλος. Όταν η ενίσχυση καταβάλλεται σε ομάδα και οργάνωση παραγωγών, το ποσό της ενίσχυσης δεν πρέπει να υπερβαίνει το ποσό της ενίσχυσης για το οποίο είναι επιλέξιμη η επιχείρηση.
- (327) Τα καθεστώτα ενισχύσεων πρέπει να θεσπίζονται εντός τριών ετών από την ημερομηνία επέλευσης του γεγονότος και η ενίσχυση πρέπει να καταβάλλεται εντός τεσσάρων ετών από την ημερομηνία αυτή. Για συγκεκριμένη θεομηνία ή συγκεκριμένο έκτακτο γεγονός, η Επιτροπή θα εγκρίνει χωριστά τις κοινοποιηθείσες ενισχύσεις που παρεκκλίνουν από τον κανόνα αυτόν σε δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις, για παράδειγμα λόγω της φύσης και/ή της έκτασης του φαινομένου, ή της υστερόχρονης εμφάνισης ή της συνεχιζόμενης φύσης των ζημιών.
- (328) Η Επιτροπή, για να διευκολύνει την ταχεία διαχείριση κρίσεων, θα εγκρίνει εκ των προτέρων καθεστώτα-πλαίσια ενισχύσεων για την αντιστάθμιση των ζημιών που προκαλούνται από σεισμούς, χιονοστιβάδες, κατολισθήσεις και πλημμύρες, καθώς και από ανεμοστρόβιλους, τυφώνες, εκρήξεις ηφαιστειών και ανεξέλεγκτες πυρκαγιές από φυσικά αίτια, υπό την προϋπόθεση ότι διατυπώνονται με σαφήνεια οι όροι υπό τους οποίους μπορεί να χορηγηθεί ενίσχυση στις περιπτώσεις αυτές⁶⁶. Στην περίπτωση των εκ των προτέρων εγκριθέντων καθεστώτων, τα κράτη μέλη πρέπει να τηρούν την υποχρέωση αναφοράς που προβλέπεται στο σημείο (651).
- (329) Οι ενισχύσεις που χορηγούνται για την αντιστάθμιση των ζημιών που προκαλούνται από άλλους τύπους θεομηνίας, που δεν αναφέρονται στο σημείο (324), και των ζημιών που προκαλούνται από έκτακτα γεγονότα, πρέπει να κοινοποιούνται χωριστά στην Επιτροπή.

Επιλέξιμες δαπάνες

- (330) Επιλέξιμες είναι το ποσό για την αντιστάθμιση των ζημιών που προκλήθηκαν ως άμεσο επακόλουθο της θεομηνίας ή του έκτακτου γεγονότος, όπως εκτιμώνται από δημόσια αρχή, από ανεξάρτητο εμπειρογνώμονα αναγνωρισμένο από τη χορηγούσα αρχή ή από ασφαλιστική επιχείρηση.
- (331) Οι ζημίες μπορεί να περιλαμβάνουν τα εξής:
- α) υλικές ζημίες σε στοιχεία ενεργητικού, όπως κτίρια, εξοπλισμό, μηχανήματα, αποθέματα και μέσα παραγωγής·
 - β) απώλεια εισοδήματος λόγω της ολοσχερούς ή μερικής καταστροφής της γεωργικής παραγωγής και των μέσων γεωργικής παραγωγής.
- (332) Οι ζημίες πρέπει να υπολογίζονται στο επίπεδο του μεμονωμένου δικαιούχου.
- (333) Ο υπολογισμός των υλικών ζημιών πρέπει να βασίζεται στο κόστος της αποκατάστασης ή την οικονομική αξία του πληγέντος στοιχείου ενεργητικού πριν από τη θεομηνία ή το έκτακτο γεγονός. Δεν πρέπει να υπερβαίνει το κόστος αποκατάστασης ή τη μείωση της πραγματικής εμπορικής αξίας λόγω της θεομηνίας

⁶⁶ Αποφάσεις της Επιτροπής στις υποθέσεις κρατικών ενισχύσεων N 274b/2010, N 274a/2010, SA.33605, SA.33628, SA.36787.

- ή του έκτακτου γεγονότος, δηλαδή τη διαφορά μεταξύ της αξίας του περιουσιακού στοιχείου αμέσως πριν και αμέσως μετά τη θεομηνία ή το έκτακτο γεγονός.
- (334) Η απώλεια εισοδήματος πρέπει να υπολογίζεται με αφαίρεση:
- α) του γινομένου της ποσότητας των γεωργικών προϊόντων που παρήχθη κατά το έτος επέλευσης της θεομηνίας ή του έκτακτου γεγονότος, ή κατά τη διάρκεια καθενός από τα επόμενα έτη που επηρεάστηκαν από την ολοσχερή ή μερική καταστροφή των μέσων παραγωγής, επί τη μέση τιμή πώλησης κατά το εν λόγω έτος από
 - β) το γινόμενο της μέσης ετήσιας ποσότητας των γεωργικών προϊόντων που παρήχθησαν κατά την προηγούμενη της θεομηνίας ή του έκτακτου γεγονότος τριετία ή ενός τριετούς μέσου όρου βασισμένου στην πενταετία που προηγήθηκε της θεομηνίας ή του έκτακτου γεγονότος, εξαιρουμένης της υψηλότερης και της χαμηλότερης τιμής, επί τη μέση τιμή πώλησης.
- (335) Στο ποσό αυτό μπορούν να προστεθούν άλλες δαπάνες που πραγματοποίησε ο δικαιούχος λόγω της θεομηνίας ή του έκτακτου γεγονότος, αλλά πρέπει να αφαιρεθούν απ' αυτό οι δαπάνες που δεν προκλήθηκαν από τη θεομηνία ή το έκτακτο γεγονός, τις οποίες θα πραγματοποιούσε ούτως ή άλλως ο δικαιούχος.
- (336) Για τον υπολογισμό της ετήσιας γεωργικής παραγωγής του δικαιούχου μπορούν να χρησιμοποιηθούν δείκτες, υπό την προϋπόθεση ότι η μέθοδος υπολογισμού που χρησιμοποιείται επιτρέπει τον προσδιορισμό της πραγματικής απώλειας μεμονωμένου δικαιούχου για ένα συγκεκριμένο έτος.
- (337) Η Επιτροπή μπορεί να κάνει δεκτές άλλες μεθόδους υπολογισμού της ζημίας, εφόσον κρίνει ότι οι τιμές αυτές είναι αντιπροσωπευτικές, δεν βασίζονται σε αφύσικα υψηλές αποδόσεις και δεν συνεπάγονται υπεραποζημίωση των δικαιούχων. Ο υπολογισμός της έκτασης της ζημίας που προκλήθηκε μπορεί να διαμορφωθεί σε συνάρτηση με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε τύπου προϊόντος με τη χρήση ενός από τους ακόλουθους δείκτες:
- α) βιολογικοί δείκτες (ποσότητα της απώλειας βιομάζας) ή αντίστοιχοι δείκτες απώλειας απόδοσης, οι οποίοι καθορίζονται σε επίπεδο γεωργικής εκμετάλλευσης ή σε τοπικό, περιφερειακό ή εθνικό επίπεδο·
 - β) μετεωρολογικοί δείκτες (συμπεριλαμβανομένης της ποσότητας βροχόπτωσης και της θερμοκρασίας), οι οποίοι καθορίζονται σε τοπικό, περιφερειακό ή εθνικό επίπεδο.

Ένταση ενίσχυσης

- (338) Οι ενισχύσεις και οποιεσδήποτε άλλες πληρωμές που λαμβάνονται ως αντιστάθμιση για τις ζημιές, συμπεριλαμβανομένων των πληρωμών βάσει ασφαλιστικών συμβάσεων, δεν πρέπει να υπερβαίνουν το 100 % των επιλέξιμων δαπανών.

1.2.1.2. Ενισχύσεις για την αντιστάθμιση ζημιών προκαλούμενων από δυσμενή κλιματικά φαινόμενα που μπορούν να εξομοιωθούν με θεομηνία

- (339) Η Επιτροπή θα θεωρεί ότι οι ενισχύσεις για την αντιστάθμιση ζημιών που προκαλούνται από δυσμενή κλιματικά φαινόμενα τα οποία μπορούν να εξομοιωθούν με θεομηνία συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, εάν είναι σύμφωνες με τις διατάξεις του

μέρους Ι κεφάλαιο 3 των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών και πληρούν τις προϋποθέσεις του παρόντος τμήματος.

- (340) Το παρόν τμήμα αφορά τις ενισχύσεις που χορηγούνται για την αντιστάθμιση ζημιών οι οποίες προκαλούνται από δυσμενή κλιματικά φαινόμενα που μπορούν να εξομοιωθούν με θεομηνία, όπως ορίζονται στο σημείο (33) 3. Το παρόν τμήμα αφορά μόνο τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της πρωτογενούς γεωργικής παραγωγής.
- (341) Οι ενισχύσεις που χορηγούνται βάσει του παρόντος τμήματος πρέπει να πληρούν τις ακόλουθες σωρευτικές προϋποθέσεις:
- α) η αρμόδια αρχή του οικείου κράτους μέλους έχει αναγνωρίσει επίσημα ότι πρόκειται για δυσμενές κλιματικό φαινόμενο που μπορεί να εξομοιωθεί με θεομηνία·
 - β) υπάρχει άμεση αιτιώδης συνάφεια μεταξύ του δυσμενούς κλιματικού φαινομένου το οποίο μπορεί να εξομοιωθεί με θεομηνία και της ζημίας που υπέστη η επιχείρηση.
- (342) Όπου κρίνεται σκόπιμο, τα κράτη μέλη μπορούν να καθορίζουν εκ των προτέρων κριτήρια βάσει των οποίων θεωρείται ότι έχει προηγηθεί η επίσημη αναγνώριση που αναφέρεται στο σημείο (342) στοιχείο α).
- (343) Στην περίπτωση των εκ των προτέρων εγκριθέντων καθεστώτων, τα κράτη μέλη πρέπει να τηρούν την υποχρέωση αναφοράς που προβλέπεται στο σημείο (651).
- (344) Η ενίσχυση πρέπει να καταβάλλεται απευθείας στη σχετική επιχείρηση ή σε ομάδα ή οργάνωση παραγωγών της οποίας η επιχείρηση είναι μέλος. Όταν η ενίσχυση καταβάλλεται σε ομάδα ή οργάνωση παραγωγών, το ποσό της ενίσχυσης δεν πρέπει να υπερβαίνει το ποσό της ενίσχυσης για το οποίο είναι επιλέξιμη η επιχείρηση.
- (345) Τα καθεστώτα ενισχύσεων πρέπει να θεσπίζονται εντός τριών ετών από την ημερομηνία της επέλευσης του δυσμενούς κλιματικού φαινομένου που μπορεί να εξομοιωθεί με θεομηνία. Οι ενισχύσεις πρέπει να καταβάλλονται εντός τεσσάρων ετών από την εν λόγω ημερομηνία.

Επιλέξιμες δαπάνες

- (346) Επιλέξιμες είναι οι δαπάνες για την αντιστάθμιση των ζημιών που προκλήθηκαν ως άμεσο επακόλουθο του δυσμενούς κλιματικού φαινομένου που μπορεί να εξομοιωθεί με θεομηνία, όπως εκτιμώνται από δημόσια αρχή, από ανεξάρτητο εμπειρογνώμονα αναγνωρισμένο από τη χορηγούσα αρχή ή από ασφαλιστική επιχείρηση.
- (347) Η ζημία περιλαμβάνει τα ακόλουθα:
- α) τις υλικές ζημιές σε στοιχεία ενεργητικού, όπως κτίρια της γεωργικής εκμετάλλευσης, εξοπλισμό, μηχανήματα, αποθέματα και μέσα παραγωγής·
 - β) την απώλεια εισοδήματος λόγω της ολοσχερούς ή μερικής καταστροφής της γεωργικής παραγωγής και των μέσων παραγωγής.
- (348) Οι ζημιές που προκαλούνται από δυσμενή κλιματικά φαινόμενα που μπορούν να εξομοιωθούν με θεομηνία πρέπει να υπολογίζονται στο επίπεδο του μεμονωμένου δικαιούχου.
- (349) Οι υλικές ζημιές σε στοιχεία ενεργητικού, οι οποίες προκαλούνται από το δυσμενές κλιματικό φαινόμενο που μπορεί να εξομοιωθεί με θεομηνία, πρέπει να υπολογίζονται με βάση το κόστος της αποκατάστασης ή την οικονομική αξία του πληγέντος στοιχείου ενεργητικού πριν από το δυσμενές κλιματικό φαινόμενο που

μπορεί να εξομοιωθεί με θεομηνία. Δεν πρέπει να υπερβαίνει το κόστος αποκατάστασης ή τη μείωση της πραγματικής εμπορικής αξίας λόγω του δυσμενούς κλιματικού φαινομένου που μπορεί να εξομοιωθεί με θεομηνία, δηλαδή τη διαφορά μεταξύ της αξίας του περιουσιακού στοιχείου αμέσως πριν και αμέσως μετά το εξομοιούμενο με θεομηνία δυσμενές κλιματικό φαινόμενο.

- (350) Όταν η απώλεια του εισοδήματος του δικαιούχου που αναφέρεται στο σημείο (348) στοιχείο β) υπολογίζεται σε επίπεδο καλλιέργειας ή ζωικού κεφαλαίου, θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη μόνο οι υλικές ζημίες που συνδέονται με την εν λόγω καλλιέργεια ή το εν λόγω ζωικό κεφάλαιο.
- (351) Η απώλεια εισοδήματος πρέπει να υπολογίζεται είτε σε επίπεδο ετήσιας γεωργικής παραγωγής είτε σε επίπεδο καλλιέργειας ή ζωικού κεφαλαίου με αφαίρεση:
- α) του γινομένου της ποσότητας των γεωργικών προϊόντων που παρήχθη κατά το έτος επέλευσης του δυσμενούς κλιματικού φαινομένου που μπορεί να εξομοιωθεί με θεομηνία, ή κατά τη διάρκεια καθενός από τα επόμενα έτη που επηρεάστηκαν από την ολοσχερή ή μερική καταστροφή των μέσων παραγωγής, επί τη μέση τιμή πώλησης κατά το εν λόγω έτος από
 - β) το γινόμενο της μέσης ετήσιας ποσότητας των γεωργικών προϊόντων που παρήχθησαν κατά την προηγούμενη του δυσμενούς κλιματικού φαινομένου που μπορεί να εξομοιωθεί με θεομηνία τριετή χρονική περίοδο ή ενός τριετούς μέσου όρου βασισμένου στην πενταετή περίοδο που προηγήθηκε του δυσμενούς καιρικού φαινομένου που μπορεί να εξομοιωθεί με θεομηνία, εξαιρουμένης της υψηλότερης και της χαμηλότερης τιμής, επί τη μέση τιμή πώλησης.
- (352) Το ποσό αυτό μπορεί να προσανζηθεί με άλλες δαπάνες που επιβάρυναν τον δικαιούχο λόγω του δυσμενούς κλιματικού φαινομένου που μπορεί να εξομοιωθεί με θεομηνία. Από το ποσό αυτό πρέπει να αφαιρεθούν οι δαπάνες που δεν προκλήθηκαν από το δυσμενές κλιματικό φαινόμενο που μπορεί να εξομοιωθεί με θεομηνία, τις οποίες θα πραγματοποιούσε ούτως ή άλλως ο δικαιούχος.
- (353) Για τον υπολογισμό της ετήσιας γεωργικής παραγωγής του δικαιούχου μπορούν να χρησιμοποιηθούν δείκτες, υπό την προϋπόθεση ότι η μέθοδος υπολογισμού που χρησιμοποιείται επιτρέπει τον προσδιορισμό της πραγματικής απώλειας μεμονωμένου δικαιούχου για ένα συγκεκριμένο έτος.
- (355) Σε περίπτωση που μια ΜΜΕ συστάθηκε σε διάστημα μικρότερο των τριών ετών από την ημερομηνία εκδήλωσης του δυσμενούς καιρικού φαινομένου που μπορεί να εξομοιωθεί με θεομηνία, η αναφορά στη μέση ετήσια ποσότητα κατά τις τριετείς ή πενταετείς περιόδους του σημείου (352) στοιχείο β) πρέπει να νοείται ως αναφορά στον κύκλο εργασιών που προκύπτει ή στην ποσότητα που παράγεται και πωλείται από μια μέση επιχείρηση του ίδιου μεγέθους με τον αιτούντα, δηλαδή πολύ μικρή επιχείρηση ή μικρή επιχείρηση ή μεσαία επιχείρηση, αντίστοιχα, στον εθνικό ή περιφερειακό τομέα που επλήγη από το δυσμενές καιρικό φαινόμενο που μπορεί να εξομοιωθεί με θεομηνία.
- (354) Η Επιτροπή μπορεί να κάνει δεκτές άλλες μεθόδους υπολογισμού της ζημίας εφόσον κρίνει ότι οι τιμές αυτές είναι αντιπροσωπευτικές, δεν βασίζονται σε αφύσικα υψηλές αποδόσεις και δεν συνεπάγονται υπεραποζημίωση των δικαιούχων. Ο υπολογισμός της έκτασης της ζημίας που προκλήθηκε μπορεί να διαμορφωθεί σε συνάρτηση με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε τύπου προϊόντος με τη χρήση ενός από τους ακόλουθους δείκτες:

- α) βιολογικοί δείκτες (ποσότητα της απώλειας βιομάζας) ή αντίστοιχοι δείκτες απώλειας απόδοσης, οι οποίοι καθορίζονται σε επίπεδο γεωργικής εκμετάλλευσης ή σε τοπικό, περιφερειακό ή εθνικό επίπεδο·
- β) μετεωρολογικοί δείκτες (συμπεριλαμβανομένης της ποσότητας βροχόπτωσης και της θερμοκρασίας), οι οποίοι καθορίζονται σε τοπικό, περιφερειακό ή εθνικό επίπεδο.

Ένταση ενίσχυσης

- (355) Οι ενισχύσεις και οποιεσδήποτε άλλες πληρωμές που λαμβάνονται ως αντιστάθμιση για τις ζημίες, συμπεριλαμβανομένων των πληρωμών στο πλαίσιο άλλων εθνικών ή ενωσιακών μέτρων ή βάσει ασφαλιστικών συμβάσεων για τις ζημίες για τις οποίες λαμβάνονται ενισχύσεις, δεν πρέπει να υπερβαίνουν το 80 % των επιλέξιμων δαπανών. Η ένταση της ενίσχυσης μπορεί να αυξηθεί έως και σε 90 % σε περιοχές με φυσικά ή άλλα ειδικά ανά περιοχή μειονεκτήματα.
- (356) Το ποσό των ενισχύσεων που χορηγούνται βάσει του παρόντος τμήματος πρέπει να μειωθεί τουλάχιστον κατά 50 % εάν οι ενισχύσεις χορηγούνται σε δικαιούχους οι οποίοι δεν έχουν συνάψει ασφαλιστική σύμβαση, ή δεν έχουν καταβάλει χρηματοδοτικές συνεισφορές σε ταμεία αλληλοβοήθειας διαπιστευμένα στο κράτος μέλος, ώστε να καλύπτουν τουλάχιστον το 50 % της μέσης ετήσιας παραγωγής τους ή του συνδεδεμένου με την παραγωγή εισοδήματός τους και τους στατιστικά συχνότερους κλιματικούς κινδύνους στο οικείο κράτος μέλος ή στην οικεία περιφέρεια για τους οποίους παρέχεται η ασφαλιστική κάλυψη. Παρέκκλιση από την προϋπόθεση αυτή είναι δυνατή μόνο εάν ένα κράτος μέλος μπορεί να αποδείξει ότι, παρά τις εύλογες προσπάθειες που καταβλήθηκαν, δεν υπήρχε, κατά τον χρόνο επέλευσης της ζημίας, οικονομικά προσιτή ασφάλιση που να καλύπτει τους στατιστικά συχνότερους κλιματικούς κινδύνους στο συγκεκριμένο κράτος μέλος ή περιφέρεια.

1.2.1.3. Ενισχύσεις για τις δαπάνες πρόληψης, καταπολέμησης και εξάλειψης ασθενειών των ζώων, επιβλαβών για τα φυτά οργανισμών και προσβολής από χωροκατακτητικά ξένα είδη και ενισχύσεις για την αποκατάσταση ζημιών που προκαλούνται από τις εν λόγω ασθένειες των ζώων, τους επιβλαβείς για τα φυτά οργανισμούς και τα χωροκατακτητικά ξένα είδη

- (357) Η Επιτροπή θα θεωρεί ότι οι ενισχύσεις για τις δαπάνες πρόληψης, καταπολέμησης και εξάλειψης ασθενειών των ζώων, επιβλαβών για τα φυτά οργανισμών και προσβολής από χωροκατακτητικά ξένα είδη, καθώς και οι ενισχύσεις για την αποκατάσταση ζημιών που προκαλούνται από τις εν λόγω ασθένειες των ζώων, τους επιβλαβείς για τα φυτά οργανισμούς και τα χωροκατακτητικά ξένα είδη, συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, εάν είναι σύμφωνες με τις διατάξεις του μέρους I κεφάλαιο 3 των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών και πληρούν τις προϋποθέσεις του παρόντος τμήματος.
- (358) Το παρόν τμήμα αφορά τις ενισχύσεις που χορηγούνται σε επιχειρήσεις οι οποίες δραστηριοποιούνται στον τομέα της πρωτογενούς γεωργικής παραγωγής.
- (359) Οι ενισχύσεις μπορούν να καταβληθούν μόνον όταν πληρούνται όλες οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

- α) για περιπτώσεις ασθενειών των ζώων, επιβλαβών για τα φυτά οργανισμών και προσβολής από χωροκατακτητικά ξένα είδη για τις οποίες υπάρχουν ενωσιακοί ή εθνικοί κανόνες, είτε προβλέπονται από νομοθετικές είτε από κανονιστικές ή διοικητικές διατάξεις·
 - β) οι εν λόγω ενωσιακοί ή εθνικοί κανόνες εντάσσονται στο πλαίσιο ενός από τα ακόλουθα:
 - i) δημόσιου προγράμματος σε ενωσιακό, εθνικό ή περιφερειακό επίπεδο για την πρόληψη, την καταπολέμηση ή την εξάλειψη της σχετικής ασθένειας των ζώων ή του επιβλαβούς για τα φυτά οργανισμού·
 - ii) μέτρων έκτακτης ανάγκης που επιβάλλονται από την αρμόδια αρχή του κράτους μέλους·
 - iii) μέτρων για την εξάλειψη ή τον περιορισμό επιβλαβούς για τα φυτά οργανισμού που εφαρμόζονται σύμφωνα με τα άρθρα 17 και 18, το άρθρο 28 παράγραφοι 1 και 2, το άρθρο 29 παράγραφοι 1 και 2, το άρθρο 30 παράγραφος 1 και το άρθρο 33 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) 2016/2031·
 - iv) μέτρων για την εξάλειψη ή τον περιορισμό χωροκατακτητικού ξένου είδους που εφαρμόζονται σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1143/2014.
- (360) Τα προγράμματα και μέτρα που αναφέρονται στο σημείο (361) στοιχείο β) πρέπει να περιλαμβάνουν περιγραφή των σχετικών μέτρων πρόληψης, καταπολέμησης και εξάλειψης.
- (361) Η ενίσχυση δεν πρέπει να συνδέεται με μέτρα για τα οποία η ενωσιακή νομοθεσία προβλέπει ότι το κόστος τους επιβαρύνει τον δικαιούχο, εκτός εάν το κόστος των εν λόγω μέτρων ενίσχυσης καλύπτεται εξ ολοκλήρου από υποχρεωτικές εισφορές των δικαιούχων.
- (362) Η ενίσχυση πρέπει να καταβάλλεται απευθείας στη σχετική επιχείρηση ή σε ομάδα ή οργάνωση παραγωγών της οποίας η επιχείρηση είναι μέλος. Σε περίπτωση που η ενίσχυση καταβάλλεται σε ομάδα ή οργάνωση παραγωγών, το ποσό της ενίσχυσης δεν πρέπει να υπερβαίνει το ποσό της ενίσχυσης για το οποίο είναι επιλέξιμη η επιχείρηση.
- (363) Δεν μπορεί να χορηγηθεί καμία μεμονωμένη ενίσχυση όταν διαπιστώνεται ότι η ασθένεια των ζώων ή η προσβολή από επιβλαβή για τα φυτά οργανισμό ή χωροκατακτητικό ξένο είδος προκλήθηκε σκόπιμα ή λόγω αμέλειας του δικαιούχου.
- (364) Όσον αφορά τις ασθένειες των ζώων, η ενίσχυση μπορεί να χορηγείται για τις νόσους που αναφέρονται στον κατάλογο νόσων των ζώων του άρθρου 5 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) 2016/429 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, στο παράρτημα ΙΙΙ του κανονισμού (ΕΕ) 2021/690 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου⁶⁷, καθώς και στον κατάλογο των νόσων των ζώων του κώδικα υγείας χερσαίων ζώων που καταρτίστηκε από τον Παγκόσμιο Οργανισμό για την Υγεία των Ζώων.

⁶⁷ Κανονισμός (ΕΕ) 2021/690 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Απριλίου 2021, για τη θέσπιση προγράμματος για την εσωτερική αγορά, την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένων των μικρομεσαίων, τον τομέα των φυτών, των ζώων, των τροφίμων και των ζωοτροφών, και τις ευρωπαϊκές στατιστικές (Πρόγραμμα για την ενιαία αγορά) και για την κατάργηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 99/2013, (ΕΕ) αριθ. 1287/2013, (ΕΕ) αριθ. 254/2014 και (ΕΕ) αριθ. 652/2014 (ΕΕ L 153 της 3.5.2021, σ. 1).

- (365) Επιτρέπεται επίσης να χορηγούνται ενισχύσεις για αναδυόμενες νόσους, οι οποίες πληρούν τα κριτήρια που καθορίζονται στο άρθρο 6 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΕ) 2016/429.
- (366) Τα καθεστώτα ενισχύσεων πρέπει να θεσπίζονται εντός τριών ετών από την ημερομηνία πραγματοποίησης της δαπάνης ή την πρόκληση της ζημίας από την ασθένεια των ζώων, τους επιβλαβείς για τα φυτά οργανισμούς ή τα χωροκατακτητικά ξένα είδη. Οι ενισχύσεις πρέπει να καταβάλλονται εντός τεσσάρων ετών από την εν λόγω ημερομηνία. Οι προϋποθέσεις αυτές δεν ισχύουν για τις δαπάνες που αναφέρονται στο σημείο (370).
- (367) Στην περίπτωση των εκ των προτέρων εγκριθέντων καθεστώτων, τα κράτη μέλη πρέπει να τηρούν την υποχρέωση αναφοράς που προβλέπεται στο σημείο (651).

Επιλέξιμες δαπάνες

- (368) Στην περίπτωση των μέτρων πρόληψης, οι ενισχύσεις μπορούν να καλύπτουν τις ακόλουθες επιλέξιμες δαπάνες:
- α) δαπάνες για μέτρα βιοασφάλειας, μεταξύ άλλων για την πρόληψη χωροκατακτητικών ξένων ειδών·
 - β) δαπάνες για υγειονομικούς ελέγχους·
 - γ) δαπάνες για αναλύσεις, συμπεριλαμβανομένων των διαγνώσεων *in vitro*·
 - δ) δαπάνες για δοκιμές και άλλα μέτρα ανίχνευσης, συμπεριλαμβανομένων των εξετάσεων για ΜΣΕ και ΣΕΒ·
 - ε) δαπάνες για την αγορά, αποθήκευση, διαχείριση και διανομή εμβολίων, φαρμάκων, θεραπευτικών ουσιών για ζώα, φυτοπροστατευτικών προϊόντων και βιοκτόνων·
 - στ) δαπάνες για την προληπτική σφαγή ή θανάτωση ζώων ή για την καταστροφή ζωικών προϊόντων και φυτών·
 - ζ) δαπάνες καθαρισμού, απολύμανσης και απεντόμωσης της εκμετάλλευσης και του εξοπλισμού, με βάση την επιδημιολογία και τα χαρακτηριστικά του παθογόνου οργανισμού ή του φορέα.
- (369) Στην περίπτωση των μέτρων καταπολέμησης και εξάλειψης, οι ενισχύσεις μπορούν να καλύπτουν τις ακόλουθες επιλέξιμες δαπάνες:
- α) δαπάνες για δοκιμές και άλλα μέτρα ανίχνευσης στην περίπτωση ασθενειών των ζώων, συμπεριλαμβανομένων των εξετάσεων για ΜΣΕ και ΣΕΒ·
 - β) δαπάνες για την αγορά, αποθήκευση, διαχείριση και διανομή εμβολίων, φαρμάκων, θεραπευτικών ουσιών για ζώα και φυτοπροστατευτικών προϊόντων·
 - γ) δαπάνες για την σφαγή ή θανάτωση και καταστροφή ζώων και την καταστροφή προϊόντων που συνδέονται με αυτά ή για την καταστροφή φυτών, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που αποβιώνουν ή καταστρέφονται ως αποτέλεσμα εμβολιασμού ή άλλων μέτρων που επιβάλλει η αρμόδια αρχή του κράτους μέλους, καθώς και για τον καθαρισμό και την απολύμανση ή απεντόμωση της εκμετάλλευσης και του εξοπλισμού·
 - δ) δαπάνες για την αγορά, αποθήκευση, διαχείριση και διανομή φυτοπροστατευτικών προϊόντων για την αντιμετώπιση χωροκατακτητικών φυτικών ξένων ειδών·

- ε) δαπάνες για την αγορά, αποθήκευση, τοποθέτηση και διανομή παγίδων ή άλλου εξοπλισμού για την αντιμετώπιση χωροκατακτητικών ζωικών ξένων ειδών.
- (370) Οι ενισχύσεις που αφορούν επιλέξιμες δαπάνες οι οποίες αναφέρονται στα σημεία (370) και (371) πρέπει να χορηγούνται υπό τη μορφή επιδοτούμενων υπηρεσιών και να καταβάλλονται στον φορέα υλοποίησης των μέτρων πρόληψης, καταπολέμησης και εξάλειψης, με εξαίρεση τις επιλέξιμες δαπάνες που αναφέρονται στο σημείο (370) στοιχείο ε) και στο σημείο (371) στοιχείο β), καθώς και τις επιλέξιμες δαπάνες που αναφέρονται στο σημείο (370) στοιχείο στ) και στο σημείο (371) στοιχείο γ) στην περίπτωση των επιβλαβών για τα φυτά οργανισμών και για τον καθαρισμό και την απολύμανση της εκμετάλλευσης και του εξοπλισμού. Σε δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις, οι ενισχύσεις οι οποίες αφορούν άλλες δαπάνες που αναφέρονται στα σημεία (370) και (371) είναι δυνατό να καταβάλλονται απευθείας σε δικαιούχο ως επιστροφή των πραγματικών δαπανών και κατόπιν προσκόμισης στη χορηγούσα αρχή αποδείξεων των δαπανών που πραγματοποιήθηκαν.
- (371) Στην περίπτωση ενισχύσεων για την αντιστάθμιση των ζημιών που προκλήθηκαν από ασθένειες των ζώων, επιβλαβείς για τα φυτά οργανισμούς ή χωροκατακτητικά ξένα είδη, η αποζημίωση πρέπει να υπολογίζεται μόνο σε σχέση με τα ακόλουθα:
- α) την αγοραία αξία των ζώων που εσφάγησαν ή θανατώθηκαν ή πέθαναν ή των προϊόντων που συνδέονται με αυτά ή των φυτών που καταστράφηκαν:
 - i) από την ασθένεια των ζώων, από επιβλαβείς για τα φυτά οργανισμούς ή από την προσβολή από χωροκατακτητικά ξένα είδη·
 - ii) στο πλαίσιο δημόσιου προγράμματος ή μέτρου που αναφέρεται στο σημείο (361) στοιχείο β)·
 - β) την απώλεια εισοδήματος λόγω υποχρεώσεων απομόνωσης και δυσχερειών ανασύστασης ή αναφύτευσης και την υποχρεωτική αμειψισπορά που έχει επιβληθεί στο πλαίσιο δημόσιου προγράμματος ή μέτρου που αναφέρεται στο σημείο (361) στοιχείο β).
- (372) Το ποσό αυτό πρέπει να μειωθεί κατά:
- α) τις δαπάνες που δεν οφείλονται άμεσα σε ασθένεια των ζώων, επιβλαβή για τα φυτά οργανισμό ή χωροκατακτητικά ξένα είδη, τις οποίες θα πραγματοποιούσε ούτως ή άλλως ο δικαιούχος·
 - β) τα έσοδα από την πώληση των προϊόντων που συνδέονται με τα ζώα που εσφάγησαν ή θανατώθηκαν και με τα φυτά που καταστράφηκαν για προληπτικούς σκοπούς ή για λόγους εξάλειψης, κατ' εντολή της αρμόδιας αρχής του κράτους μέλους.
- (373) Η αγοραία αξία που αναφέρεται στο σημείο (373) στοιχείο α) πρέπει να υπολογίζεται βάσει της αξίας των ζώων, των προϊόντων και των φυτών αμέσως πριν προκύψουν υπόνοιες εμφάνισης της ασθένειας των ζώων ή του επιβλαβούς οργανισμού ή της προσβολής από χωροκατακτητικά ξένα είδη ή πριν επιβεβαιωθούν οι υπόνοιες αυτές.
- (374) Οι ενισχύσεις που αναφέρονται στο σημείο (373) πρέπει να περιορίζονται στο κόστος και τη ζημία που προκαλούνται από ασθένειες των ζώων, επιβλαβείς για τα φυτά οργανισμούς και την προσβολή από χωροκατακτητικά ξένα είδη για τα οποία η αρμόδια αρχή του κράτους μέλους έχει προβεί σε μία από τις ακόλουθες ενέργειες:
- α) έχει αναγνωρίσει επίσημα την ύπαρξη εστίας, στην περίπτωση ασθένειας των ζώων·

- β) έχει αναγνωρίσει επίσημα την παρουσία τους, στην περίπτωση των επιβλαβών για τα φυτά οργανισμών ή των χωροκατακτητικών ξένων ειδών.
- (375) Σε εξαιρετικές και δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις, η Επιτροπή μπορεί να αποδεχθεί ως επιλέξιμες τις δαπάνες που πραγματοποιούνται για την εφαρμογή άλλων αναγκαίων μέτρων πλην εκείνων που προβλέπονται στο παρόν τμήμα.

Ένταση ενίσχυσης

- (376) Οι ενισχύσεις και οποιεσδήποτε άλλες πληρωμές που λαμβάνει ο δικαιούχος, συμπεριλαμβανομένων των πληρωμών στο πλαίσιο άλλων εθνικών ή ενωσιακών μέτρων ή ασφαλιστικών συμβάσεων ή ταμείων αλληλοβοήθειας για τις ίδιες επιλέξιμες δαπάνες, δεν πρέπει να υπερβαίνουν το 100 % των επιλέξιμων δαπανών.

1.2.1.4. Ενισχύσεις για νεκρά στην εκμετάλλευση ζώα

- (377) Η Επιτροπή θα θεωρεί ότι οι ενισχύσεις για νεκρά στην εκμετάλλευση ζώα συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, εάν είναι σύμφωνες με τις διατάξεις του μέρους I κεφάλαιο 3 των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών και πληρούν τις προϋποθέσεις του παρόντος τμήματος.
- (378) Το παρόν τμήμα αφορά τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της πρωτογενούς γεωργικής παραγωγής.
- (379) Η χορήγηση της ενίσχυσης πρέπει να εξαρτάται από την ύπαρξη συνεκτικού προγράμματος εποπτείας που να διασφαλίζει την ασφαλή διάθεση όλων των νεκρών ζώων στο οικείο κράτος μέλος.

Ένταση ενίσχυσης

- (380) Σε σχέση με τις επιλέξιμες δαπάνες που παρατίθενται κατωτέρω, ισχύουν οι ακόλουθες εντάσεις ενίσχυσης:
- α) ενίσχυση σε ποσοστό έως 100 % των δαπανών απομάκρυνσης νεκρών ζώων και σε ποσοστό 75 % των δαπανών καταστροφής των εν λόγω νεκρών ζώων· ενίσχυση για την κάλυψη των ασφαλιστρών όσον αφορά την ασφαλιστική κάλυψη των δαπανών απομάκρυνσης και καταστροφής των νεκρών ζώων μπορεί να χορηγηθεί σύμφωνα με τις διατάξεις του τμήματος 1.2.1.6·
- β) ενίσχυση σε ποσοστό έως 100 % των δαπανών απομάκρυνσης και καταστροφής των νεκρών ζώων, όταν η ενίσχυση χρηματοδοτείται μέσω τελών ή υποχρεωτικών εισφορών που προορίζονται για τη χρηματοδότηση της απομάκρυνσης και καταστροφής των νεκρών ζώων, υπό τον όρο ότι τα εν λόγω τέλη ή εισφορές επιβάλλονται απευθείας στον τομέα του κρέατος και περιορίζονται σε αυτόν·
- γ) ενίσχυση σε ποσοστό έως 100 % των δαπανών απομάκρυνσης και καταστροφής νεκρών ζώων όταν υπάρχει υποχρέωση διενέργειας εξετάσεων για ΜΣΕ στα εν λόγω νεκρά ζώα ή στην περίπτωση εμφάνισης ασθένειας των ζώων που αναφέρεται στο σημείο (366).

- (381) Η ενίσχυση πρέπει να παρέχεται υπό τη μορφή επιδοτούμενων υπηρεσιών, εκτός από την περίπτωση στην οποία ο κτηνοτρόφος που είναι ο αποδέκτης της ενίσχυσης ενεργεί και ως πάροχος υπηρεσιών.
- (382) Για τη διευκόλυνση της διαχείρισής της, η ενίσχυση μπορεί να καταβάλλεται στους οικονομικούς φορείς ή οργανισμούς που πληρούν τις ακόλουθες προϋποθέσεις:
- α) δραστηριοποιούνται σε επόμενα στάδια της αγοράς σε σχέση με τις κτηνοτροφικές επιχειρήσεις·
 - β) παρέχουν υπηρεσίες συναφείς με την απομάκρυνση και την καταστροφή νεκρών ζώων.
- (383) Σε σχέση με τα νεκρά ζώα και τη διάθεση σφαγαιοαπορριμμάτων, η Επιτροπή δεν θα εγκρίνει ενισχύσεις για νεκρά ζώα οι οποίες χορηγούνται σε επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της μεταποίησης γεωργικών προϊόντων και της εμπορίας γεωργικών προϊόντων ούτε ενισχύσεις για την κάλυψη των δαπανών διάθεσης σφαγαιοαπορριμμάτων. Κρατικές ενισχύσεις για επενδύσεις που αναλαμβάνονται σε σχέση με τη διάθεση σφαγαιοαπορριμμάτων θα εξετάζονται με βάση τους σχετικούς κανόνες που εφαρμόζονται στις επενδυτικές ενισχύσεις.

1.2.1.5. Ενισχύσεις για την αποκατάσταση ζημιών που προκαλούνται από προστατευόμενα ζώα

- (384) Οι ζημιές σε εξοπλισμό, υποδομές, ζώα και φυτά που προκαλούνται από προστατευόμενα ζώα συνιστούν εντεινόμενο πρόβλημα. Η επιτυχία της ενωσιακής πολιτικής διατήρησης εξαρτάται εν μέρει από την αποτελεσματική διαχείριση των συγκρούσεων μεταξύ των προστατευόμενων ζώων και των κτηνοτρόφων. Κατά συνέπεια, και σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, η Επιτροπή θα θεωρεί ότι οι ενισχύσεις για την αποκατάσταση ζημιών που προκαλούνται από προστατευόμενα ζώα συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, εάν είναι σύμφωνες με τις διατάξεις του μέρους I κεφάλαιο 3 των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών και πληρούν τις προϋποθέσεις του παρόντος τμήματος.
- (385) Το παρόν τμήμα αφορά τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της πρωτογενούς γεωργικής παραγωγής.
- (386) Για την άμβλυνση του κινδύνου στρέβλωσης του ανταγωνισμού και την παροχή κινήτρου για την ελαχιστοποίηση του κινδύνου, οι δικαιούχοι πρέπει να παρέχουν μια ελάχιστη συνεισφορά. Οι ενέργειες αυτές πρέπει να λαμβάνουν τη μορφή προληπτικών μέτρων —όπως περίφραξη ασφαλείας, όπου είναι δυνατόν, και ποιμενικοί σκύλοι—τα οποία είναι ανάλογα του κινδύνου ζημιών που μπορεί να προκληθούν από προστατευόμενα ζώα στην αντίστοιχη περιοχή. Η παρούσα παράγραφος δεν θα πρέπει να εφαρμόζεται στην πρώτη επίθεση προστατευόμενου ζώου σε μια συγκεκριμένη περιοχή. Επιπλέον, εάν δεν είναι δυνατόν να ληφθούν εύλογα προληπτικά μέτρα, το οικείο κράτος μέλος πρέπει να τεκμηριώνει την αδυναμία του να λάβει προληπτικά μέτρα προκειμένου να θεωρηθεί η ενίσχυση συμβιβάσιμη.
- (387) Το κράτος μέλος οφείλει να στοιχειοθετήσει άμεση αιτιώδη συνάφεια μεταξύ των ζημιών που προκλήθηκαν και της συμπεριφοράς του προστατευόμενου ζώου.
- (388) Η ενίσχυση πρέπει να καταβάλλεται απευθείας στη σχετική επιχείρηση ή σε ομάδα ή οργάνωση παραγωγών της οποίας η επιχείρηση είναι μέλος. Σε περίπτωση που η ενίσχυση καταβάλλεται σε ομάδα και οργάνωση παραγωγών, το ποσό της ενίσχυσης

δεν πρέπει να υπερβαίνει το ποσό της ενίσχυσης για το οποίο είναι επιλέξιμη η επιχείρηση.

- (389) Τα καθεστώςτα ενισχύσεων πρέπει να θεσπίζονται εντός περιόδου τριών ετών από την ημερομηνία επέλευσης του ζημιογόνου γεγονότος. Οι ενισχύσεις πρέπει να καταβάλλονται εντός τεσσάρων ετών από την εν λόγω ημερομηνία.

Επιλέξιμες δαπάνες

- (390) Επιλέξιμες είναι οι δαπάνες που πραγματοποιούνται ως άμεσο επακόλουθο του ζημιογόνου γεγονότος, όπως εκτιμώνται από δημόσια αρχή, από ανεξάρτητο εμπειρογνώμονα αναγνωρισμένο από τη χορηγούσα αρχή ή από ασφαλιστική επιχείρηση.
- (391) Οι επιλέξιμες δαπάνες μπορούν να περιλαμβάνουν τα ακόλουθα:
- α) ζημιές για ζώα που θανατώθηκαν ή για φυτά που καταστράφηκαν: οι επιλέξιμες δαπάνες βασίζονται στην αγοραία αξία των ζώων που θανατώθηκαν ή των φυτών που καταστράφηκαν από τα προστατευόμενα ζώα·
 - β) έμμεσες δαπάνες: κτηνιατρικές δαπάνες για την περίθαλψη των τραυματισμένων ζώων και δαπάνες για τις ενέργειες αναζήτησης απολεσθέντων ζώων· απώλεια εισοδήματος λόγω χαμηλότερης απόδοσης παραγωγής που συνδέεται με επιθέσεις από προστατευόμενα ζώα·
 - γ) υλικές ζημιές στα ακόλουθα στοιχεία ενεργητικού: στον εξοπλισμό, τα μηχανήματα και τα κτίρια της γεωργικής εκμετάλλευσης· ο υπολογισμός των υλικών ζημιών πρέπει να βασίζεται στο κόστος της αποκατάστασης ή την οικονομική αξία του πληγέντος στοιχείου ενεργητικού πριν από το ζημιογόνο γεγονός· δεν πρέπει να υπερβαίνει το κόστος αποκατάστασης ή τη μείωση της αγοραίας αξίας λόγω του ζημιογόνου γεγονότος, δηλαδή τη διαφορά μεταξύ της αξίας του περιουσιακού στοιχείου αμέσως πριν και αμέσως μετά το γεγονός αυτό.
- (392) Από το ποσό της ενίσχυσης πρέπει να αφαιρούνται οι δαπάνες που δεν προκλήθηκαν από το ζημιογόνο γεγονός, τις οποίες θα πραγματοποιούσε ούτως ή άλλως ο δικαιούχος, καθώς και τα έσοδα από την πώληση των προϊόντων που συνδέονται με τα ζώα που θανατώθηκαν ή με τα φυτά που καταστράφηκαν από τα προστατευόμενα ζώα.
- (393) Οι ζημιές πρέπει να υπολογίζονται στο επίπεδο του μεμονωμένου δικαιούχου.
- (394) Η απώλεια εισοδήματος πρέπει να υπολογίζεται είτε σε επίπεδο ετήσιας γεωργικής παραγωγής είτε σε επίπεδο ζωικού κεφαλαίου ή καλλιέργειας με αφαίρεση:
- α) του γινομένου της ποσότητας των γεωργικών προϊόντων που παρήχθη κατά το έτος επέλευσης του ζημιογόνου γεγονότος επί τη μέση τιμή πώλησης κατά το εν λόγω έτος από
 - β) το γινόμενο της μέσης ετήσιας ποσότητας των γεωργικών προϊόντων που παρήχθησαν κατά την προηγούμενη του ζημιογόνου γεγονότος τριετή χρονική περίοδο ή ενός τριετούς μέσου όρου βασισμένου στην πενταετή περίοδο που προηγήθηκε του ζημιογόνου γεγονότος, εξαιρουμένης της υψηλότερης και της χαμηλότερης τιμής, επί τη μέση τιμή πώλησης.
- (395) Οι επενδύσεις που σχετίζονται με τα μέτρα για την πρόληψη των ζημιών που προκαλούνται από προστατευόμενα ζώα μπορούν να υποστηριχθούν βάσει των προϋποθέσεων του τμήματος 1.1.1.1 του παρόντος μέρους για τις επενδυτικές ενισχύσεις στις γεωργικές εκμεταλλεύσεις.

Ενταση ενίσχυσης

- (396) Η ενίσχυση δεν πρέπει να υπερβαίνει το 100 % των επιλέξιμων δαπανών.
- (397) Η αποζημίωση για τις έμμεσες δαπάνες που αναφέρονται στο σημείο (393) στοιχείο β) πρέπει να είναι ανάλογη των άμεσων δαπανών που αναφέρονται στο σημείο (393) στοιχείο α) και δεν πρέπει να υπερβαίνει το 80 % του συνόλου των έμμεσων επιλέξιμων δαπανών.
- (398) Οι ενισχύσεις και οποιεσδήποτε άλλες πληρωμές που λαμβάνονται ως αντιστάθμιση για τις ζημιές, συμπεριλαμβανομένων των πληρωμών στο πλαίσιο άλλων εθνικών ή ενωσιακών μέτρων ή ασφαλιστικών συμβάσεων για τις ζημιές για τις οποίες χορηγούνται ενισχύσεις, δεν πρέπει να υπερβαίνουν το 100 % των επιλέξιμων δαπανών.

1.2.1.6. Ενισχύσεις για την πληρωμή ασφαλίσεων

- (399) Σε πολλές περιπτώσεις, η ασφάλιση αποτελεί εξαιρετικά χρήσιμο εργαλείο για την ορθή διαχείριση κινδύνων και κρίσεων. Επομένως, και έχοντας υπόψη τις συχνά μειωμένες οικονομικές δυνατότητες των γεωργών, η Επιτροπή τηρεί θετική στάση ως προς τις κρατικές ενισχύσεις που προορίζονται να καλύψουν την πληρωμή ασφαλίσεων όταν η ασφάλιση αφορά την πρωτογενή γεωργική παραγωγή.
- (400) Η Επιτροπή θα θεωρεί ότι οι ενισχύσεις υπέρ γεωργών για την πληρωμή ασφαλίσεων συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, εάν είναι σύμφωνες με τις διατάξεις του μέρους I κεφάλαιο 3 των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών και πληρούν τις προϋποθέσεις του παρόντος τμήματος.
- (401) Το παρόν τμήμα αφορά τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της πρωτογενούς γεωργικής παραγωγής.
- (402) Οι ενισχύσεις δεν πρέπει να αποτελούν εμπόδιο στη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς ασφαλιστικών υπηρεσιών. Ειδικότερα, η ενίσχυση δεν πρέπει να περιορίζεται σε ασφαλιστική κάλυψη που παρέχεται από μία μόνο ασφαλιστική επιχείρηση ή από έναν όμιλο επιχειρήσεων, ούτε να εξαρτάται από τη σύναψη της ασφαλιστικής σύμβασης με επιχείρηση εγκατεστημένη στο οικείο κράτος μέλος.
- (403) Τα προγράμματα αντασφάλισης θα εξετάζονται κατά περίπτωση.

Επιλέξιμες δαπάνες

- (404) Επιλέξιμες είναι οι δαπάνες για την καταβολή ασφαλίσεων για την ασφάλιση έναντι ζημιών που προκαλούνται από θεομηνίες ή έκτακτα γεγονότα, δυσμενή κλιματικά φαινόμενα που μπορούν να εξομοιωθούν με θεομηνία, ασθένειες των ζώων, επιβλαβείς για τα φυτά οργανισμούς και χωροκατακτητικά ξένα είδη, την απομάκρυνση και καταστροφή νεκρών ζώων και έναντι ζημιών που προκαλούνται από προστατευόμενα ζώα, όπως αναφέρεται στα τμήματα 1.2.1.1, 1.2.1.2, 1.2.1.3, 1.2.1.4 και 1.2.1.5, καθώς και από λοιπά δυσμενή κλιματικά φαινόμενα, ή έναντι ζημιών που προκαλούνται από περιβαλλοντικά συμβάντα.
- (405) Η ασφάλιση μπορεί να αντισταθμίζει μόνο το κόστος για την αποκατάσταση των ζημιών που αναφέρονται στο σημείο (406) και δεν προϋποθέτει ούτε προσδιορίζει τον τύπο ή την ποσότητα της μελλοντικής παραγωγής.

- (406) Όσον αφορά τις ενισχύσεις για ασφαλιστρα για την ασφάλιση έναντι ζημιών που προκαλούνται από περιβαλλοντικά συμβάντα, η επέλευση περιβαλλοντικού συμβάντος πρέπει να έχει αναγνωριστεί επίσημα από την αρμόδια αρχή του οικείου κράτους μέλους.
- (407) Όπου κρίνεται σκόπιμο, τα κράτη μέλη μπορούν να καθορίζουν εκ των προτέρων κριτήρια βάσει των οποίων θεωρείται ότι έχει προηγηθεί η εν λόγω επίσημη αναγνώριση.
- (408) Οι δείκτες που αναφέρονται στα σημεία (337) και (338) μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τον υπολογισμό της ετήσιας γεωργικής παραγωγής του δικαιούχου και της έκτασης της ζημίας.

Ένταση ενίσχυσης

- (409) Η ένταση της ενίσχυσης δεν πρέπει να υπερβαίνει το 70 % του κόστους των ασφαλιστρών. Όσον αφορά την ενίσχυση για την απομάκρυνση και καταστροφή των νεκρών ζώων, η ένταση της ενίσχυσης δεν πρέπει να υπερβαίνει το 100 % του κόστους των ασφαλιστρών όσον αφορά τα ασφαλιστρα για την απομάκρυνση των νεκρών ζώων και το 75 % του κόστους των ασφαλιστρών όσον αφορά τα ασφαλιστρα για την καταστροφή των εν λόγω νεκρών ζώων.
- (410) Τα κράτη μέλη μπορούν να περιορίσουν το ποσό του ασφαλιστρου που είναι επιλέξιμο για ενίσχυση με την επιβολή κατάλληλων ανώτατων ορίων.

1.2.1.7. Ενισχύσεις για χρηματοδοτικές συνεισφορές σε ταμεία αλληλοβοήθειας

- (411) Η Επιτροπή θα θεωρεί ότι οι ενισχύσεις για χρηματοδοτικές εισφορές σε ταμεία αλληλοβοήθειας με σκοπό την καταβολή αποζημιώσεων σε γεωργούς συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, εάν είναι σύμφωνες με τις διατάξεις του μέρους I κεφάλαιο 3 των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών και πληρούν τις προϋποθέσεις του παρόντος τμήματος.
- (412) Το παρόν τμήμα αφορά τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της πρωτογενούς γεωργικής παραγωγής.
- (413) Το σχετικό ταμείο αλληλοβοήθειας πρέπει:
- α) να είναι διαπιστευμένο από την αρμόδια αρχή του κράτους μέλους σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία·
 - β) να διαθέτει διαφανή πολιτική για τις πληρωμές στο ταμείο και τις αναλήψεις από αυτό·
 - γ) να έχει σαφείς κανόνες απόδοσης ευθυνών για τα χρέη που προκύπτουν.
- (414) Τα κράτη μέλη πρέπει να καθορίζουν τους κανόνες που διέπουν τη σύσταση και τη διαχείριση των ταμείων αλληλοβοήθειας, ιδίως όσον αφορά τη χορήγηση αντισταθμιστικών ενισχύσεων, καθώς και τη διαχείριση και παρακολούθηση της συμμόρφωσης με τους εν λόγω κανόνες. Τα κράτη μέλη πρέπει να μεριμνούν ώστε οι κανόνες του ταμείου να προβλέπουν πρόστιμα σε περίπτωση αμέλειας από την πλευρά του δικαιούχου.

Επιλέξιμες δαπάνες

- (415) Επιλέξιμες είναι οι δαπάνες των χρηματοδοτικών συνεισφορών σε ταμεία αλληλοβοήθειας με σκοπό την αποζημίωση των γεωργών για ζημιές που προκαλούνται από θεομηνίες ή έκτακτα γεγονότα, δυσμενή κλιματικά φαινόμενα που μπορούν να εξομοιωθούν με θεομηνία, ασθένειες των ζώων, επιβλαβείς για τα φυτά οργανισμούς και χωροκατακτητικά ξένα είδη, την απομάκρυνση και καταστροφή νεκρών ζώων και έναντι ζημιών που προκαλούνται από προστατευόμενα ζώα, όπως αναφέρεται στα τμήματα 1.2.1.1, 1.2.1.2, 1.2.1.3, 1.2.1.4 και 1.2.1.5, καθώς και από λοιπά δυσμενή κλιματικά φαινόμενα, ή έναντι ζημιών που προκαλούνται από περιβαλλοντικά συμβάντα. Οι χρηματοδοτικές συνεισφορές μπορούν να αφορούν μόνο τα ποσά που καταβάλλονται από το ταμείο αλληλοβοήθειας ως χρηματική αποζημίωση στις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της πρωτογενούς γεωργικής παραγωγής.
- (416) Όσον αφορά τις χρηματοδοτικές συνεισφορές σε ταμεία αλληλοβοήθειας για την καταβολή αποζημιώσεων για ζημιές που προκαλούνται από περιβαλλοντικά συμβάντα, η επέλευση περιβαλλοντικού συμβάντος πρέπει να έχει αναγνωριστεί επίσημα από την αρμόδια αρχή του οικείου κράτους μέλους.
- (417) Όπου κρίνεται σκόπιμο, τα κράτη μέλη μπορούν να καθορίζουν εκ των προτέρων κριτήρια βάσει των οποίων θεωρείται ότι έχει προηγηθεί η επίσημη αναγνώριση.
- (418) Οι δείκτες που αναφέρονται στα σημεία (337) και (338) μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τον υπολογισμό της ετήσιας γεωργικής παραγωγής του δικαιούχου και της έκτασης της ζημίας.

Ένταση ενίσχυσης

- (419) Η ενίσχυση δεν πρέπει να υπερβαίνει το 70 % των επιλέξιμων δαπανών.

1.3. Άλλα είδη ενισχύσεων στον γεωργικό τομέα

1.3.1. Ενισχύσεις για το κλείσιμο παραγωγικής ικανότητας

- (420) Το παρόν τμήμα αφορά ολόκληρο τον γεωργικό τομέα όπως ορίζεται στο σημείο (33) 9.

1.3.1.1. Κλείσιμο παραγωγικής ικανότητας για λόγους υγείας των ζώων, των φυτών ή του ανθρώπου, ή για υγειονομικούς, δεοντολογικούς, περιβαλλοντικούς ή κλιματικούς λόγους

- (421) Η Επιτροπή θα θεωρεί ότι οι ενισχύσεις για το κλείσιμο παραγωγικής ικανότητας συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, εάν είναι σύμφωνες με τις διατάξεις του μέρους I κεφάλαιο 3 των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών και πληρούν τις προϋποθέσεις του παρόντος τμήματος.
- (422) Το κλείσιμο παραγωγικής ικανότητας πραγματοποιείται για λόγους που συνδέονται με την υγεία των ζώων, των φυτών ή του ανθρώπου ή για υγειονομικούς, δεοντολογικούς και περιβαλλοντικούς λόγους, όπως η μείωση των εν γένει δεικτών πυκνότητας του ζωικού κεφαλαίου.
- (423) Ο δικαιούχος πρέπει να παρέχει ελάχιστη (επαρκή) συνεισφορά υπό τη μορφή οριστικής και αμετάκλητης απόφασης να θέσει εκτός λειτουργίας ή να κλείσει

αμετάκλητα τη σχετική παραγωγική ικανότητα. Η απόφαση αυτή θα συνεπάγεται είτε το πλήρες κλείσιμο ορισμένης παραγωγικής ικανότητας από τη σχετική επιχείρηση είτε, σε δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις, το κλείσιμο μέρους της παραγωγικής ικανότητας. Ο δικαιούχος οφείλει να αναλάβει νομικώς δεσμευτικές υποχρεώσεις ότι το κλείσιμο παραγωγικής ικανότητας είναι οριστικό και μη αναστρέψιμο και ότι δεν θα ξεκινήσει αλλού την ίδια δραστηριότητα. Οι δεσμεύσεις αυτές πρέπει επίσης να ισχύουν και για κάθε μελλοντικό αγοραστή της συγκεκριμένης έκτασης ή εγκατάστασης.

- (424) Επιλέξιμες για τη χορήγηση ενίσχυσης είναι μόνο οι επιχειρήσεις που έχουν πραγματική παραγωγή και μόνο οι παραγωγικές μονάδες που χρησιμοποιούνταν αδιαλείπτως κατά την τελευταία πενταετία πριν από το κλείσιμο της παραγωγικής ικανότητας. Σε περιπτώσεις στις οποίες η παραγωγική ικανότητα έχει ήδη κλείσει οριστικά ή όταν το κλείσιμο φαίνεται αναπόφευκτο, δεν υπάρχει προσπάθεια ελάχιστης (επαρκούς) συνεισφοράς εκ μέρους του δικαιούχου και, ως εκ τούτου, δεν είναι δυνατή η χορήγηση ενίσχυσης.
- (425) Η Επιτροπή διατηρεί το δικαίωμα να θέσει πρόσθετους όρους για την έγκριση των ενισχύσεων αυτών.
- (426) Μόνο οι επιχειρήσεις που ανταποκρίνονται στα ενωσιακά πρότυπα είναι επιλέξιμες για ενίσχυση. Οι επιχειρήσεις που δεν ανταποκρίνονται στα ενωσιακά πρότυπα και οι οποίες θα ήταν ούτως ή άλλως υποχρεωμένες να διακόψουν την παραγωγή τους εξαιρούνται.
- (427) Για την αποτροπή της διάβρωσης και άλλων αρνητικών επιπτώσεων στο περιβάλλον, οι γεωργικές εκτάσεις που αποσύρονται από την παραγωγή πρέπει καταρχήν, εντός περιόδου δύο ετών, να αναδασώνονται ή να μετατρέπονται σε φυσική περιοχή, και μάλιστα κατά τρόπο ώστε να διασφαλιστεί ότι αποτρέπονται οι αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον. Για την πρόληψη των αρνητικών κλιματικών επιπτώσεων, θα πρέπει να αποφεύγεται η ακατάλληλη δάσωση γεωργικών εκτάσεων που μετατρέπονται εκ νέου σε υγροτόπους ή τυρφώνες. Εναλλακτικά, οι γεωργικές εκτάσεις μπορούν να χρησιμοποιηθούν εκ νέου μετά την πάροδο 20 ετών από το πραγματικό κλείσιμο της παραγωγικής ικανότητας. Μέχρι τότε, οι εν λόγω γεωργικές εκτάσεις πρέπει να διατηρούνται σε καλή γεωργική και περιβαλλοντική κατάσταση σύμφωνα με τα πρότυπα ΚΓΠΚ που καθορίζονται στον τίτλο ΙΙΙ κεφάλαιο Ι τμήμα 2 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115 και τους σχετικούς εκτελεστικούς κανόνες. Το κλείσιμο εγκαταστάσεων που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2010/75/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου⁶⁸ πρέπει να πραγματοποιείται σύμφωνα με τα άρθρα 11 και 22 της εν λόγω οδηγίας.
- (428) Όλες οι επιλέξιμες επιχειρήσεις πρέπει να έχουν πρόσβαση στις ενισχύσεις που χορηγούνται στο πλαίσιο καθεστώτος ενισχύσεων.

Επιλέξιμες δαπάνες

- (429) Οι ενισχύσεις χορηγούνται ως αποζημίωση για τη μείωση της αξίας των στοιχείων ενεργητικού, μετρούμενη ως τρέχουσα αξία πώλησης των στοιχείων ενεργητικού.

⁶⁸ Οδηγία 2010/75/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Νοεμβρίου 2010, περί βιομηχανικών εκπομπών (ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχος της ρύπανσης) (ΕΕ L 334 της 17.12.2010, σ. 17).

- (430) Εκτός από την αποζημίωση για τη μείωση της αξίας των στοιχείων ενεργητικού, όσον αφορά το κλείσιμο παραγωγικής ικανότητας για περιβαλλοντικούς ή κλιματικούς λόγους, μπορεί να χορηγείται ενίσχυση ως κίνητρο, η οποία δεν δύναται να υπερβαίνει το 20 % της αξίας των στοιχείων ενεργητικού.
- (431) Μπορεί επίσης να χορηγείται αποζημίωση για το κόστος καταστροφής της παραγωγικής ικανότητας.
- (432) Η ενίσχυση μπορεί επίσης να καταβάλλεται για την αντιστάθμιση υποχρεωτικών κοινωνικών δαπανών που προκύπτουν από την εφαρμογή της σχετικής απόφασης.
- (433) Η ενίσχυση για δάσωση και μετατροπή γης σε φυσική περιοχή πρέπει να χορηγείται σύμφωνα με τους κανόνες που παρατίθενται στα τμήματα 2.1.1. και 2.1.2 και τους κανόνες για τις μη παραγωγικές επενδύσεις που παρατίθενται στο τμήμα 1.1.1.1 του παρόντος μέρους.

Ένταση ενίσχυσης

- (434) Τα μέγιστα ποσά ενίσχυσης καθορίζονται ως εξής:
 - α) έως και 100 %, όταν χορηγείται ως αποζημίωση για τη μείωση της αξίας στοιχείων ενεργητικού, ως αποζημίωση του κόστους κατάργησης της παραγωγικής ικανότητας και ως αντιστάθμιση του υποχρεωτικού κοινωνικού κόστους που προκύπτει από την εφαρμογή της απόφασης για το κλείσιμο της παραγωγικής ικανότητας·
 - β) έως και 120 %, όταν χορηγείται ως αποζημίωση για τη μείωση της αξίας στοιχείων ενεργητικού, όταν το κλείσιμο της παραγωγικής ικανότητας πραγματοποιείται για περιβαλλοντικούς λόγους.

1.3.1.2. Κλείσιμο παραγωγικής ικανότητας για άλλους λόγους

- (435) Η Επιτροπή θα θεωρεί ότι οι ενισχύσεις για το κλείσιμο παραγωγικής ικανότητας για άλλους λόγους εκτός εκείνων που προβλέπονται στο σημείο (424) συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, εάν είναι σύμφωνες με τις διατάξεις του μέρους I κεφάλαιο 3 των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών και πληρούν τις προϋποθέσεις του παρόντος τμήματος.
- (436) Το κλείσιμο πρέπει να γίνεται για λόγους αναδιάρθρωσης του τομέα, διαφοροποίησης ή πρόωρης συνταξιοδότησης.
- (437) Πρέπει να πληρούνται οι προϋποθέσεις που αναφέρονται στα σημεία (425) έως (429).
- (438) Όπως προβλέπεται στο σημείο (62), δεν επιτρέπεται η χορήγηση ενισχύσεων που θα μπορούσαν να παρακωλύσουν τη λειτουργία των μηχανισμών των κοινών οργανώσεων της αγοράς γεωργικών προϊόντων. Τα καθεστώτα ενισχύσεων που ισχύουν σε τομείς οι οποίοι υπόκεινται σε όρια ή ποσοστώσεις παραγωγής θα αξιολογούνται κατά περίπτωση.
- (439) Οι ενισχύσεις πρέπει να εντάσσονται σε πρόγραμμα το οποίο έχει καθορισμένους στόχους και συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα και αποσκοπεί σε αναδιάρθρωση του τομέα, διαφοροποίηση ή πρόωρη συνταξιοδότηση.
- (440) Για να εξασφαλιστεί άμεσος αντίκτυπος στην αγορά, η διάρκεια των καθεστώτων ενισχύσεων που αποσκοπούν στο κλείσιμο παραγωγικής ικανότητας θα πρέπει να περιορίζεται σε διάστημα έως έξι μηνών για τη συγκέντρωση των αιτήσεων

συμμετοχής και δώδεκα επιπλέον μηνών για το πραγματικό κλείσιμο των εγκαταστάσεων. Η Επιτροπή δεν θα κάνει δεκτά καθεστώτα ενισχύσεων με διάρκεια άνω των τριών ετών, δεδομένου ότι η πείρα δείχνει ότι τα εν λόγω καθεστώτα ενδέχεται να έχουν ως αποτέλεσμα την αναβολή των αναγκαίων αλλαγών.

- (441) Όλοι οι οικονομικοί φορείς στον εξεταζόμενο τομέα θα πρέπει να έχουν πρόσβαση στο καθεστώς ενισχύσεων υπό τους ίδιους όρους. Για την επίτευξη μέγιστου αντικτύπου, το κράτος μέλος πρέπει να χρησιμοποιεί διαφανές και ανοικτό σύστημα προσκλήσεων εκδήλωσης ενδιαφέροντος, με το οποίο θα καλούνται όλες οι δυνητικά ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις να συμμετάσχουν· ταυτόχρονα, η οργάνωση του καθεστώτος ενισχύσεων πρέπει να γίνεται με τρόπο που ούτε απαιτεί ούτε διευκολύνει συμφωνίες που νοθεύουν τον ανταγωνισμό ή εναρμονισμένες πρακτικές μεταξύ των ενδιαφερόμενων επιχειρήσεων.

Επιλέξιμες δαπάνες και ένταση της ενίσχυσης

- (442) Εφαρμόζονται οι διατάξεις σχετικά με τις επιλέξιμες δαπάνες και την ένταση της ενίσχυσης που προβλέπονται στο τμήμα 1.2.2.1, με εξαίρεση τις δαπάνες που αναφέρονται στο σημείο (432).

1.3.2. Ενισχύσεις για τη μετεγκατάσταση γεωργικών δραστηριοτήτων

- (443) Η Επιτροπή θα θεωρεί ότι οι ενισχύσεις για τη μετεγκατάσταση γεωργικών δραστηριοτήτων συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, εάν είναι σύμφωνες με τις διατάξεις του μέρους I κεφάλαιο 3 των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών και πληρούν τις προϋποθέσεις του παρόντος τμήματος.
- (444) Το παρόν τμήμα αφορά τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της πρωτογενούς γεωργικής παραγωγής.
- (445) Η μετεγκατάσταση των γεωργικών δραστηριοτήτων πρέπει να εξυπηρετεί στόχο δημόσιου συμφέροντος, όπως είναι οι περιβαλλοντικοί ή υγειονομικοί λόγοι ή η υγεία των ζώων, των φυτών ή των ανθρώπων. Το δημόσιο συμφέρον, του οποίου η επίκληση αιτιολογεί τη χορήγηση ενίσχυσης βάσει του παρόντος τμήματος, πρέπει να προσδιορίζεται στις σχετικές διατάξεις του οικείου κράτους μέλους. Ο δικαιούχος πρέπει να παρέχει ελάχιστη συνεισφορά υπό τη μορφή δέσμευσης επαναφοράς του εγκαταλελειμμένου χώρου σε περιβαλλοντικά ικανοποιητική κατάσταση, συμπεριλαμβανομένης της κατεδάφισης και καταστροφής των εγκαταστάσεων που υπάρχουν στον εγκαταλελειμμένο χώρο.
- (446) Οι ενισχύσεις βάσει του παρόντος τμήματος, οι οποίες συνεπάγονται επενδύσεις που αναφέρονται στο σημείο (449) στοιχεία β) και γ), πρέπει να πληρούν τις γενικές προϋποθέσεις για τη χορήγηση επενδυτικών ενισχύσεων που καθορίζονται στο σημείο (143) των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών.

Εντάσεις ενίσχυσης

- (447) Ισχύουν οι ακόλουθες εντάσεις ενίσχυσης:
- α) όταν η μετεγκατάσταση των γεωργικών δραστηριοτήτων συνίσταται στις ενέργειες κατεδάφισης, απομάκρυνσης και εκ νέου ανέγερσης ή εξαγοράς

άλλων υφιστάμενων εγκαταστάσεων, καθώς και στις ενέργειες επαναφοράς του εγκαταλελειμμένου χώρου σε περιβαλλοντικά ικανοποιητική κατάσταση, η ένταση της ενίσχυσης μπορεί να ανέρχεται έως και στο 100 % των πραγματικών δαπανών·

- β) όταν η μετεγκατάσταση έχει ως αποτέλεσμα τον εκσυγχρονισμό των εγκαταστάσεων ή την αύξηση της παραγωγικής ικανότητας, ισχύουν οι εντάσεις ενίσχυσης για επενδύσεις όπως αναφέρονται στα σημεία (159), (160), (161) και (162) για τις δαπάνες που αφορούν τον εκσυγχρονισμό των εγκαταστάσεων ή την αύξηση της παραγωγικής ικανότητας. Για τους σκοπούς του παρόντος σημείου, η απλή αντικατάσταση υφιστάμενου κτιρίου ή εγκαταστάσεων από νέο σύγχρονο κτίριο ή εγκαταστάσεις χωρίς να επέρχεται ουσιαστική αλλαγή στην παραγωγή ή τη σχετική τεχνολογία, δεν θεωρείται ότι συνδέεται με τον εκσυγχρονισμό·
- γ) όταν η μετεγκατάσταση αφορά δραστηριότητες κοντά σε αγροτικούς οικισμούς, με σκοπό τη βελτίωση της ποιότητας ζωής ή την αύξηση των περιβαλλοντικών επιδόσεων του αγροτικού οικισμού, καθώς και υποδομές μικρής κλίμακας, η ένταση της ενίσχυσης μπορεί να ανέρχεται έως και στο 100 % των επιλέξιμων δαπανών.

1.3.3. Ενισχύσεις στον κτηνοτροφικό τομέα

- (448) Η Επιτροπή διάκειται ευνοϊκά έναντι των ενισχύσεων που συμβάλλουν στη διατήρηση και βελτίωση της γενετικής ποιότητας του ζωικού κεφαλαίου της Ένωσης. Ως εκ τούτου, θα θεωρεί ότι οι ενισχύσεις στον κτηνοτροφικό τομέα συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, εάν είναι σύμφωνες με τις διατάξεις του μέρους I κεφάλαιο 3 των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών και πληρούν τις προϋποθέσεις του παρόντος τμήματος.
- (449) Το παρόν τμήμα αφορά τις ΜΜΕ που δραστηριοποιούνται στον τομέα της πρωτογενούς γεωργικής παραγωγής. Η Επιτροπή δεν θα εγκρίνει κρατικές ενισχύσεις προς όφελος μεγάλων επιχειρήσεων για την κάλυψη των δαπανών που καλύπτονται από το παρόν τμήμα.
- (450) Οι ενισχύσεις αυτές θα πρέπει να παρέχονται υπό τη μορφή επιδοτούμενων υπηρεσιών και να μην περιλαμβάνουν άμεσες πληρωμές στους δικαιούχους.

Επιλέξιμες δαπάνες

- (451) Οι ενισχύσεις χορηγούνται για την κάλυψη των δαπανών για την κατάρτιση και τήρηση βιβλίων αναπαραγωγής, καθώς και για εξετάσεις που διεξάγονται από τρίτους ή για λογαριασμό αυτών, με σκοπό τον προσδιορισμό της γενετικής ποιότητας ή της απόδοσης του ζωικού κεφαλαίου, με εξαίρεση τους ελέγχους που διεξάγει ο κάτοχος του ζωικού κεφαλαίου και τους συνήθεις ελέγχους ποιότητας του γάλακτος.
- (452) Οι επιλέξιμες δαπάνες περιλαμβάνουν:
 - α) τις ακόλουθες διοικητικές δαπάνες για την κατάρτιση και τήρηση των βιβλίων αναπαραγωγής που αναφέρονται στο σημείο (453):

- i) τις δαπάνες για τη συλλογή και διαχείριση δεδομένων για τα ζώα, για παράδειγμα την προέλευση του ζώου, την ημερομηνία γέννησης, την ημερομηνία σπερματέγχυσης, την ημερομηνία θανάτου και τη σχετική αιτιολογία και αξιολόγηση ειδικού, την επικαιροποίηση και την επεξεργασία των δεδομένων που είναι αναγκαία για την κατάρτιση και τήρηση βιβλίων αναπαραγωγής·
 - ii) τις δαπάνες για τις διοικητικές εργασίες σχετικά με την καταχώριση των σχετικών δεδομένων για τα ζώα στα βιβλία αναπαραγωγής·
 - iii) τις δαπάνες για την επικαιροποίηση του λογισμικού για τη διαχείριση των δεδομένων στα βιβλία αναπαραγωγής·
 - iv) τις δαπάνες για την ηλεκτρονική δημοσίευση πληροφοριακών στοιχείων σχετικά με τα βιβλία αναπαραγωγής, καθώς και δεδομένων από τα βιβλία αναπαραγωγής·
 - v) άλλες σχετικές διοικητικές δαπάνες·
- β) τις ακόλουθες δαπάνες για τις εξετάσεις που διεξάγονται για τον προσδιορισμό της γενετικής ποιότητας ή της απόδοσης του ζωικού κεφαλαίου που αναφέρονται στο σημείο (453):
- i) τις δαπάνες εξετάσεων ή ελέγχων·
 - ii) τις σχετικές δαπάνες για τη συλλογή και αξιολόγηση των δεδομένων που λαμβάνονται από τέτοιου είδους εξετάσεις και ελέγχους με σκοπό να ενισχυθεί η υγεία των ζώων και ο βαθμός περιβαλλοντικής προστασίας·
 - iii) τις σχετικές δαπάνες για τη συλλογή και αξιολόγηση των δεδομένων που λαμβάνονται από τέτοιου είδους εξετάσεις και ελέγχους με σκοπό να εκτιμηθεί η γενετική ποιότητα των ζώων για την εφαρμογή προηγμένων τεχνικών αναπαραγωγής και τη διατήρηση της γενετικής ποικιλότητας·
 - iv) τις διοικητικές δαπάνες οι οποίες αφορούν τις δαπάνες που καθορίζονται στα σημεία i) έως iii) ανωτέρω.

Ένταση ενίσχυσης

- (453) Η ενίσχυση μπορεί να καλύπτει ποσοστό έως και 100 % της χρηματοδότησης των διοικητικών δαπανών κατάρτισης και τήρησης των βιβλίων αναπαραγωγής κατά τα αναφερόμενα στο σημείο (454) στοιχείο α).
- (454) Η ενίσχυση μπορεί να καλύπτει ποσοστό έως και 70 % των δαπανών των εξετάσεων που διεξάγονται από τρίτους ή για λογαριασμό αυτών, με σκοπό τον προσδιορισμό της γενετικής ποιότητας ή της απόδοσης του ζωικού κεφαλαίου κατά τα αναφερόμενα στο σημείο (454) στοιχείο β).

1.3.4. Ενισχύσεις για μέτρα προώθησης γεωργικών προϊόντων

- (455) Η Επιτροπή θα θεωρεί ότι οι ενισχύσεις για την προώθηση γεωργικών προϊόντων και προϊόντων διατροφής που έχουν ως βάση γεωργικά προϊόντα, τα οποία περιλαμβάνονται στο παράρτημα Ι του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1144/2014, συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, εάν είναι σύμφωνες με τις διατάξεις του μέρους Ι κεφάλαιο 3 των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών και πληρούν τις προϋποθέσεις του παρόντος τμήματος.

- (456) Το παρόν τμήμα αφορά ολόκληρο τον γεωργικό τομέα όπως ορίζεται στο σημείο (33) 9 των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών. Μόνο ΜΜΕ μπορούν να είναι δικαιούχοι των ενισχύσεων για τη διοργάνωση διαγωνισμών, εμποροπανηγύρεων ή εκθέσεων που αναφέρονται στο σημείο (468) στοιχείο α).
- (457) Η εκστρατεία προώθησης πρέπει να αποσκοπεί είτε στην πληροφόρηση του κοινού σχετικά με τα χαρακτηριστικά των γεωργικών προϊόντων, για παράδειγμα με τη διοργάνωση διαγωνισμών, τη συμμετοχή σε εμπορικές εκθέσεις και δραστηριότητες δημόσιων σχέσεων, με την εκλαΐκευση επιστημονικών γνώσεων ή με εκδόσεις που περιέχουν τεκμηριωμένες πληροφορίες, είτε στην παρότρυνση των οικονομικών φορέων ή των καταναλωτών να αγοράσουν το συγκεκριμένο γεωργικό προϊόν. Η δραστηριότητα προώθησης μπορεί να υλοποιείται στην εσωτερική αγορά και σε τρίτες χώρες.
- (458) Τα μέτρα προώθησης μπορούν:
- α) να αφορούν ειδικά τα προϊόντα τα οποία καλύπτονται από συστήματα ποιότητας, όπως αναφέρεται στο σημείο (274)· ή
 - β) να έχουν γενικό χαρακτήρα και να είναι επωφελή για όλους τους παραγωγούς του συγκεκριμένου είδους προϊόντων.
- (459) Τα μέτρα προώθησης πρέπει να είναι σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1169/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου⁶⁹ και, κατά περίπτωση, με τους ειδικούς κανόνες για την επισήμανση.
- (460) Τα κράτη μέλη οφείλουν να αποστέλλουν στην Επιτροπή αντιπροσωπευτικά δείγματα του υλικού προώθησης, όταν κοινοποιούν μεμονωμένη ενίσχυση ή καθεστώς ενισχύσεων για μέτρο προώθησης. Εάν το συγκεκριμένο υλικό δεν είναι διαθέσιμο κατά τον χρόνο κοινοποίησης, θα πρέπει να αναλαμβάνεται δέσμευση για την προσκόμιση του εν λόγω υλικού σε μεταγενέστερο στάδιο και, σε κάθε περίπτωση, πριν από την έναρξη του μέτρου προώθησης.
- (461) Τα μέτρα προώθησης που υπερβαίνουν το όριο κοινοποίησης που αναφέρεται στο σημείο (35) στοιχείο β) πρέπει να κοινοποιούνται μεμονωμένα.
- (462) Οι ομάδες ή άλλες οργανώσεις παραγωγών, ανεξάρτητα από το μέγεθός τους, μπορούν να αναλαμβάνουν την υλοποίηση μέτρων προώθησης. Όταν το μέτρο προώθησης υλοποιείται από ομάδες ή άλλες οργανώσεις παραγωγών, η συμμετοχή δεν πρέπει να εξαρτάται από την ιδιότητα μέλους των εν λόγω ομάδων ή οργανώσεων και κάθε συνεισφορά από άποψη διοικητικών τελών για την ομάδα ή οργάνωση πρέπει να περιορίζεται στο κόστος του μέτρου προώθησης.
- (463) Η ενίσχυση πρέπει να χορηγείται σε μία από τις ακόλουθες μορφές:
- α) υπό τη μορφή επιδοτούμενων υπηρεσιών·
 - β) με βάση την επιστροφή των δαπανών που όντως έχουν πραγματοποιηθεί από τον δικαιούχο·
 - γ) όσον αφορά τις ενισχύσεις για συμβολικά βραβεία, και σε μετρητά.

⁶⁹ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1169/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Οκτωβρίου 2011, σχετικά με την παροχή πληροφοριών για τα τρόφιμα στους καταναλωτές, την τροποποίηση των κανονισμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 1924/2006 και (ΕΚ) αριθ. 1925/2006 και την κατάργηση της οδηγίας 87/250/ΕΟΚ της Επιτροπής, της οδηγίας 90/496/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της οδηγίας 1999/10/ΕΚ της Επιτροπής, της οδηγίας 2000/13/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, των οδηγιών της Επιτροπής 2002/67/ΕΚ και 2008/5/ΕΚ και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 608/2004 της Επιτροπής (ΕΕ L 304 της 22.11.2011, σ. 18).

- (464) Κατά παρέκκλιση από το σημείο (465), οι ενισχύσεις για εκστρατείες προώθησης πρέπει να χορηγούνται μόνο υπό τη μορφή επιδοτούμενων υπηρεσιών.
- (465) Οι ενισχύσεις για τα συμβολικά βραβεία που αναφέρονται στο σημείο (468) στοιχείο α) ν) μπορούν να καταβάλλονται μόνο στον φορέα υλοποίησης των μέτρων προώθησης, εάν το βραβείο έχει όντως απονεμηθεί και με την προσκόμιση της σχετικής απόδειξης.

Επιλέξιμες δαπάνες

- (466) Οι επιλέξιμες δαπάνες για τη χορήγηση ενισχύσεων στο πλαίσιο της προώθησης γεωργικών προϊόντων είναι οι ακόλουθες:
- α) οι δαπάνες που αφορούν τη διοργάνωση διαγωνισμών, εμποροπανηγύρεων και εκθέσεων και τη συμμετοχή σε αυτές, υπό την προϋπόθεση ότι όλοι όσοι είναι επιλέξιμοι στην οικεία περιοχή έχουν πρόσβαση στις ενισχύσεις υπό αντικειμενικά καθορισμένους όρους:
 - i) τα έξοδα συμμετοχής·
 - ii) τα έξοδα ταξιδιού και τα έξοδα μεταφοράς των προϊόντων τα οποία αφορά η συμμετοχή σε διαγωνισμούς, εμποροπανηγύρεις και εκθέσεις·
 - iii) οι δαπάνες δημοσίευσης ανακοίνωσης σχετικά με την εκδήλωση σε έντυπα και ιστοσελίδες·
 - iv) το μίσθωμα των χώρων και των περιπτέρων και το κόστος της εγκατάστασης και της αποσυναρμολόγησής τους·
 - v) οι δαπάνες για συμβολικά βραβεία αξίας έως 3 000 EUR ανά βραβείο και ανά νικητή διαγωνισμού·
 - β) οι δαπάνες για δημοσιεύσεις σε έντυπα και ηλεκτρονικά μέσα ενημέρωσης, ιστοτόπους, σύντομα διαφημιστικά μηνύματα σε ηλεκτρονικά μέσα ενημέρωσης, στο ραδιόφωνο ή στην τηλεόραση, με σκοπό την παροχή τεκμηριωμένων πληροφοριών για παραγωγούς από συγκεκριμένη περιοχή ή παραγωγούς συγκεκριμένου προϊόντος, υπό την προϋπόθεση ότι οι πληροφορίες είναι ουδέτερες και ότι όλοι οι παραγωγοί έχουν ίσες ευκαιρίες να περιληφθούν στις δημοσιεύσεις·
 - γ) οι δαπάνες για τη διάδοση επιστημονικών γνώσεων, καθώς και τεκμηριωμένων πληροφοριών σχετικά με:
 - i) συστήματα ποιότητας τα οποία αναφέρονται στο σημείο (274) και είναι ανοικτά στα γεωργικά προϊόντα άλλων κρατών μελών και τρίτων χωρών·
 - ii) γεωργικά προϊόντα χωρίς να αναφέρεται εμπορική επωνυμία και τα διατροφικά τους οφέλη, καθώς και προτεινόμενες χρήσεις για τα προϊόντα αυτά·
 - δ) οι δαπάνες για εκστρατείες προώθησης με στόχο τον καταναλωτή που διοργανώνονται από τα μέσα ενημέρωσης ή από καταστήματα λιανικής πώλησης, καθώς και οι δαπάνες για το σύνολο του υλικού προώθησης που διανέμεται απευθείας στους καταναλωτές.

Αναφορά σε συγκεκριμένη επιχείρηση, εμπορική επωνυμία ή προέλευση

- (467) Στις δραστηριότητες προώθησης που αναφέρονται στο σημείο (468) στοιχείο γ) και στις εκστρατείες προώθησης που αναφέρονται στο σημείο (468) στοιχείο δ), ιδίως σε εκείνες έχουν γενικό χαρακτήρα και είναι επωφελείς για όλους τους παραγωγούς του

συγκεκριμένου είδους προϊόντων, όπως αναφέρεται στο σημείο (468) στοιχείο β), δεν πρέπει να γίνεται αναφορά σε καμία συγκεκριμένη επιχείρηση, εμπορική επωνυμία ή προέλευση. Οι εκστρατείες προώθησης που αναφέρονται στο σημείο (468) στοιχείο δ) δεν πρέπει να αφορούν προϊόντα μίας ή περισσότερων συγκεκριμένων εταιρειών. Η Επιτροπή δεν θα κηρύσσει συμβιβάσιμες κρατικές ενισχύσεις για προώθηση οι οποίες ενδέχεται να θέσουν σε κίνδυνο τις πωλήσεις ή να δυσφημήσουν προϊόντα άλλων κρατών μελών.

(468) Ωστόσο, ο περιορισμός σχετικά με την αναφορά στην προέλευση, κατά τα οριζόμενα στο σημείο (469) πρώτη περίοδος, δεν ισχύει για τις ακόλουθες περιπτώσεις:

α) δραστηριότητες προώθησης και εκστρατείες προώθησης που αναφέρονται αντίστοιχα στο σημείο (468) στοιχεία γ) και δ), οι οποίες αφορούν ειδικά τα προϊόντα που καλύπτονται από συστήματα ποιότητας, όπως αναφέρεται στο σημείο (274), υπό τον όρο ότι πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

- (i) όταν η δραστηριότητα προώθησης ή η εκστρατεία προώθησης αφορά ειδικά τις ονομασίες που έχουν αναγνωριστεί από την Ένωση και αναφέρονται στον τίτλο II του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1151/2012, μπορεί να γίνεται αναφορά στην προέλευση των προϊόντων, υπό την προϋπόθεση ότι η αναφορά αντιστοιχεί ακριβώς σε εκείνη που έχει καταχωριστεί από την Ένωση·
- (ii) όταν η δραστηριότητα προώθησης ή η εκστρατεία προώθησης αφορά προϊόντα που καλύπτονται από άλλα συστήματα πλην των συστημάτων για ονομασίες αναγνωρισμένες από την Ένωση που αναφέρονται στον τίτλο II του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1151/2012, η προέλευση των προϊόντων μπορεί να αναφέρεται, υπό την προϋπόθεση ότι είναι δευτερεύουσα σε σχέση με το μήνυμα. Προκειμένου να εξακριβωθεί αν η αναφορά στην προέλευση είναι δευτερεύουσα, η Επιτροπή θα λαμβάνει υπόψη τη συνολική έκταση του κειμένου, το μέγεθος του συμβόλου, συμπεριλαμβανομένων των εικόνων, και τη γενική παρουσίαση που αναφέρεται στην προέλευση σε σύγκριση με το κείμενο ή σύμβολο που αφορά τη βασική προώθηση προϊόντος, δηλαδή το τμήμα της διαφήμισης που δεν αφορά ειδικά την προέλευση του προϊόντος. Η αναφορά στην προέλευση δεν πρέπει να εισάγει διακρίσεις, δεν πρέπει να αποσκοπεί στην ενθάρρυνση της κατανάλωσης οποιουδήποτε γεωργικού προϊόντος αποκλειστικά και μόνο λόγω της προέλευσής του, πρέπει να είναι σύμφωνη με τις γενικές αρχές του δικαίου της Ένωσης και δεν πρέπει να έχει ως αποτέλεσμα τον περιορισμό της ελεύθερης διακίνησης των γεωργικών προϊόντων κατά παράβαση του άρθρου 34 της Συνθήκης·

β) δραστηριότητες προώθησης και εκστρατείες προώθησης προϊόντων στις τοπικές αγορές ή οι οποίες αφορούν προϊόντα στις τοπικές αγορές, στόχος των οποίων είναι η διατήρηση του γεωργικού πληθυσμού, υπό την προϋπόθεση ότι πληρούνται οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

- i) η ένδειξη της προέλευσης του προϊόντος είναι δευτερεύουσα στο κύριο μήνυμα·
- ii) η δραστηριότητα προώθησης ή η εκστρατεία προώθησης είναι ανάλογη προς τον επιδιωκόμενο στόχο· στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή λαμβάνει υπόψη αν το μέτρο συμβάλλει στην επίτευξη των στόχων της ΚΓΠ που προβλέπονται στο άρθρο 39 της Συνθήκης, τα κριτήρια που συνδέονται με τη μέθοδο παραγωγής και τον εποχικό χαρακτήρα του προϊόντος, ώστε να διασφαλίζεται ότι τα

οφέλη των μικρών αλυσίδων εφοδιασμού των προϊόντων δεν αντισταθμίζονται από τις αρνητικές επιπτώσεις των χρησιμοποιούμενων μεθόδων παραγωγής⁷⁰.

Ένταση ενίσχυσης

- (469) Η ένταση της ενίσχυσης για τις επιλέξιμες δαπάνες, οι οποίες αναφέρονται στο σημείο (468) στοιχεία α), β) και γ), δεν πρέπει να υπερβαίνει το 100 % των επιλέξιμων δαπανών.
- (470) Η ένταση της ενίσχυσης για εκστρατείες προώθησης οι οποίες αφορούν ειδικά τα προϊόντα που καλύπτονται από συστήματα ποιότητας, κατά τα αναφερόμενα στο σημείο (468) στοιχείο δ) σε συνδυασμό με το σημείο (460) στοιχείο α), δεν μπορεί να υπερβαίνει το 50 % των επιλέξιμων δαπανών της εκστρατείας ή το 80 % όσον αφορά την προώθηση σε τρίτες χώρες. Εάν ο τομέας καλύπτει τουλάχιστον το 50 % των δαπανών, με οιονδήποτε τρόπο, π.χ. με ειδικούς φόρους, η ένταση της ενίσχυσης μπορεί να φθάσει το 100 %.
- (471) Η ένταση της ενίσχυσης για γενικές εκστρατείες προώθησης, οι οποίες αναφέρονται στο σημείο (468) στοιχείο δ) σε συνδυασμό με το σημείο (460) στοιχείο β), δεν πρέπει να υπερβαίνει και το 100 % των επιλέξιμων δαπανών.

1.3.5. Ενισχύσεις για τις εξόχως απόκεντρες περιοχές και τα μικρά νησιά του Αιγαίου Πελάγους

- (472) Η Επιτροπή θα θεωρεί ότι οι ενισχύσεις για τις εξόχως απόκεντρες περιοχές και τα μικρά νησιά του Αιγαίου Πελάγους συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, εάν είναι σύμφωνες με τις διατάξεις του μέρους I κεφάλαιο 3 των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών και πληρούν τις προϋποθέσεις του παρόντος τμήματος.
- (473) Το παρόν τμήμα αφορά ολόκληρο τον γεωργικό τομέα όπως ορίζεται στο σημείο (33) 9.
- (474) Όσον αφορά τις απόκεντρες περιοχές, σύμφωνα με το άρθρο 23 παράγραφος 4 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 228/2013, τα άρθρα 107, 108 και 109 της Συνθήκης δεν εφαρμόζονται στις ακόλουθες ενισχύσεις που χορηγούνται από τα κράτη μέλη σύμφωνα με τον εν λόγω κανονισμό:
 - α) μέτρα υπέρ της τοπικής γεωργικής παραγωγής βάσει του κεφαλαίου IV του εν λόγω κανονισμού·
 - β) ενισχύσεις που χορηγούνται από τη Γαλλία στον τομέα της ζάχαρης, σύμφωνα με το άρθρο 23 παράγραφος 3 του εν λόγω κανονισμού·
 - γ) ενισχύσεις για φυτοϋγειονομικά προγράμματα, σύμφωνα με το άρθρο 24 του εν λόγω κανονισμού·
 - δ) ενισχύσεις που χορηγούνται από την Ισπανία για την παραγωγή καπνού στις Κανάριες Νήσους, σύμφωνα με το άρθρο 28 του εν λόγω κανονισμού.
- (475) Εκτός από τις περιπτώσεις αυτές, οι κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις εφαρμόζονται στα μέτρα που αφορούν τις εξόχως απόκεντρες περιοχές, με την επιφύλαξη του άρθρου 23 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 228/2013.
- (476) Όσον αφορά τα μικρά νησιά του Αιγαίου Πελάγους, σύμφωνα με το άρθρο 17 παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 229/2013 τα άρθρα 107, 108 και 109 της

⁷⁰

Όπως οι εκπομπές που οφείλονται στη θέρμανση θερμοκηπίων.

Συνθήκης δεν εφαρμόζονται στις ενισχύσεις τις οποίες χορηγεί η Ελλάδα βάσει των κεφαλαίων ΙΙΙ και ΙV του εν λόγω κανονισμού.

- (477) Εκτός από τις περιπτώσεις αυτές, οι κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις εφαρμόζονται στα μέτρα που αφορούν τα μικρά νησιά του Αιγαίου Πελάγους, με την επιφύλαξη του άρθρου 17 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 229/2013.

Επιλέξιμες δαπάνες

- (478) Οι πρόσθετες δαπάνες μεταφοράς γεωργικών προϊόντων που έχουν παραχθεί στις εξόχως απόκεντρες περιοχές και στα μικρά νησιά του Αιγαίου Πελάγους είναι επιλέξιμες για αντιστάθμιση, υπό τις ακόλουθες προϋποθέσεις:
- α) οι δικαιούχοι ασκούν την παραγωγική τους δραστηριότητα στις εξόχως απόκεντρες περιοχές ή στα μικρά νησιά του Αιγαίου Πελάγους·
 - β) οι ενισχύσεις ποσοτικοποιούνται αντικειμενικά εκ των προτέρων βάσει κατ' αποκοπή ποσού ή ποσού ανά τόνο/χιλιόμετρο ή οποιασδήποτε άλλης σχετικής μονάδας μέτρησης·
 - γ) οι πρόσθετες δαπάνες μεταφοράς υπολογίζονται με βάση τη διαδρομή των προϊόντων εντός των εθνικών συνόρων του οικείου κράτους μέλους, με μέσα μεταφοράς που παρουσιάζουν το χαμηλότερο κόστος για τον δικαιούχο, λαμβάνοντας υπόψη το εξωτερικό κόστος για το περιβάλλον·
 - δ) για τις εξόχως απόκεντρες περιοχές, οι επιλέξιμες πρόσθετες δαπάνες μεταφοράς μπορεί να περιλαμβάνουν το κόστος μεταφοράς των γεωργικών προϊόντων από τον τόπο παραγωγής τους σε τόπους των εξόχως απόκεντρων περιοχών, όπου υφίστανται περαιτέρω μεταποίηση.
- (479) Η Επιτροπή θα εξετάζει τα σχέδια για τη χορήγηση κρατικών ενισχύσεων με σκοπό την κάλυψη άλλων δαπανών πέραν των πρόσθετων δαπανών μεταφοράς που προορίζονται να καλύψουν τις ανάγκες των εξόχως απόκεντρων περιοχών και των μικρών νησιών του Αιγαίου Πελάγους κατά περίπτωση, σύμφωνα με τους όρους που καθορίζονται στο μέρος Ι κεφάλαιο 3 των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών και των ειδικών νομικών διατάξεων που ισχύουν για τις εν λόγω περιοχές, και λαμβάνοντας υπόψη, εάν απαιτείται, τη συμβατότητα των σχετικών μέτρων με τα στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ για τις συγκεκριμένες περιοχές, καθώς και τις επιπτώσεις τους στον ανταγωνισμό, τόσο στις συγκεκριμένες περιοχές όσο και σε άλλα μέρη της Ένωσης.

1.3.6. Ενισχύσεις για γεωργικό αναδασμό

- (480) Η Επιτροπή θα θεωρεί ότι οι ενισχύσεις για γεωργικό αναδασμό συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, εάν είναι σύμφωνες με τις διατάξεις του μέρους Ι κεφάλαιο 3 των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών και πληρούν τις προϋποθέσεις του παρόντος τμήματος.

Επιλέξιμες δαπάνες

- (481) Οι επιλέξιμες δαπάνες πρέπει να περιορίζονται στις νομικές και διοικητικές δαπάνες και στις δαπάνες έρευνας για τον αναδασμό γης.

Ένταση ενίσχυσης

- (482) Η ένταση της ενίσχυσης δεν πρέπει να υπερβαίνει το 100 % των πραγματικών δαπανών.

1.3.7. Ενισχύσεις για έρευνα και ανάπτυξη στον γεωργικό τομέα

- (483) Η Επιτροπή θα θεωρεί ότι οι ενισχύσεις για έρευνα και ανάπτυξη στον γεωργικό τομέα συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, εάν είναι σύμφωνες με τις διατάξεις του μέρους I κεφάλαιο 3 των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών και πληρούν τις προϋποθέσεις του παρόντος τμήματος.
- (484) Οι ενισχύσεις για έρευνα και ανάπτυξη στον γεωργικό τομέα οι οποίες δεν πληρούν τις προϋποθέσεις που καθορίζονται στο παρόν τμήμα θα αξιολογούνται σύμφωνα με το πλαίσιο σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για την έρευνα και ανάπτυξη και την καινοτομία.
- (485) Το παρόν τμήμα αφορά ολόκληρο τον γεωργικό τομέα όπως ορίζεται στο σημείο (33) 9.
- (486) Το ενισχυόμενο έργο πρέπει να παρουσιάζει ενδιαφέρον για όλες τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον συγκεκριμένο γεωργικό τομέα ή υποτομέα.
- (487) Πριν από την ημερομηνία έναρξης του ενισχυόμενου έργου, πρέπει να δημοσιεύονται στο διαδίκτυο τα ακόλουθα:
- α) η ημερομηνία έναρξης του ενισχυόμενου έργου·
 - β) οι στόχοι του ενισχυόμενου έργου·
 - γ) η κατά προσέγγιση ημερομηνία δημοσίευσης των αναμενόμενων αποτελεσμάτων του ενισχυόμενου έργου·
 - δ) ο τόπος δημοσίευσης των αναμενόμενων αποτελεσμάτων του ενισχυόμενου έργου στο διαδίκτυο·
 - ε) η πληροφορία ότι τα αποτελέσματα είναι διαθέσιμα δωρεάν σε όλες τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον συγκεκριμένο γεωργικό τομέα ή υποτομέα.
- (488) Τα αποτελέσματα του ενισχυόμενου έργου πρέπει να είναι διαθέσιμα στο διαδίκτυο από την ημερομηνία λήξης του ενισχυόμενου έργου ή από την ημερομηνία κατά την οποία παρέχονται οποιεσδήποτε πληροφορίες σχετικά με τα εν λόγω αποτελέσματα στα μέλη οποιουδήποτε οργανισμού, ανάλογα με το ποια προηγείται χρονικά. Τα αποτελέσματα πρέπει να παραμένουν διαθέσιμα στο διαδίκτυο για περίοδο τουλάχιστον πέντε ετών, η οποία αρχίζει από την ημερομηνία λήξης του ενισχυόμενου έργου.
- (489) Η ενίσχυση πρέπει να χορηγείται απευθείας στον οργανισμό έρευνας και διάδοσης γνώσεων. Το μέτρο δεν πρέπει να συνεπάγεται τη χορήγηση ενίσχυσης βάσει της τιμής των γεωργικών προϊόντων σε επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον γεωργικό τομέα.

Επιλέξιμες δαπάνες

- (490) Επιλέξιμες είναι οι ακόλουθες δαπάνες:

- α) δαπάνες προσωπικού για ερευνητικό, τεχνικό και λοιπό υποστηρικτικό προσωπικό, στον βαθμό που απασχολούνται στο έργο·
- β) δαπάνες οργάνων και εξοπλισμού, στον βαθμό και για όσο χρόνο χρησιμοποιούνται για το έργο. Όταν τα όργανα και ο εξοπλισμός δεν χρησιμοποιούνται καθ' όλη τη διάρκεια ζωής τους για το έργο, επιλέξιμες θεωρούνται μόνο οι δαπάνες απόσβεσης που αντιστοιχούν στη διάρκεια του έργου, οι οποίες υπολογίζονται με βάση τις γενικά αποδεκτές λογιστικές αρχές·
- γ) τις δαπάνες για κτίρια και γη, στον βαθμό και για όσο χρόνο χρησιμοποιούνται για το έργο· όσον αφορά τα κτίρια, επιλέξιμες θεωρούνται μόνο οι δαπάνες απόσβεσης που αντιστοιχούν στη διάρκεια του έργου, οι οποίες υπολογίζονται με βάση τις γενικά αποδεκτές λογιστικές αρχές· όσον αφορά τη γη, επιλέξιμες είναι οι δαπάνες μεταβίβασης υπό όρους ελεύθερης αγοράς ή οι όντως καταβληθείσες κεφαλαιουχικές δαπάνες·
- δ) οι δαπάνες για έρευνα επί συμβάσει, γνώσεις και διπλώματα ευρεσιτεχνίας που αγοράστηκαν ή ελήφθησαν με άδεια εκμετάλλευσης από εξωτερικές πηγές υπό συνθήκες ανταγωνισμού, καθώς και οι δαπάνες για συμβουλευτικές και ισοδύναμες υπηρεσίες που χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για το έργο·
- ε) πρόσθετα γενικά έξοδα και άλλες λειτουργικές δαπάνες, συμπεριλαμβανομένου του κόστους υλικών, εφοδίων και συναφών προϊόντων, που πραγματοποιούνται άμεσα ως αποτέλεσμα του έργου.

Ένταση ενίσχυσης

- (491) Η ένταση της ενίσχυσης δεν πρέπει να υπερβαίνει το 100 % των επιλέξιμων δαπανών.

Κεφάλαιο 2. Ενισχύσεις στον τομέα της δασοκομίας

- (492) Ο τομέας της δασοκομίας δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 42 και του παραρτήματος I της Συνθήκης. Τα άρθρα 107, 108 και 109 της Συνθήκης εφαρμόζονται στις ενισχύσεις που χορηγούνται από τα κράτη μέλη στον τομέα της δασοκομίας. Παρά το γεγονός ότι η παραγωγή φελλού φυσικού, ακατέργαστου, σε θραύσματα, κόκκους ή σκόνη, απορριμμάτων φελλού (κλάση 4501 της ΣΟ) και η παραγωγή κάστανων (*Castanea spp.*, κωδικός ΣΟ 08024100) καλύπτονται από το παράρτημα I της Συνθήκης, οι ενισχύσεις για δασοκομικές δραστηριότητες που συνδέονται με τα εν λόγω δέντρα μπορούν να εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος κεφαλαίου.
- (493) Από το άρθρο 5 στοιχείο β) και το άρθρο 6 παράγραφος 1 στοιχεία δ) έως στ) και η) του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115 συνάγεται ότι οι ενισχύσεις για βιώσιμη και φιλική προς το περιβάλλον χρήση της γης μπορούν να περιλαμβάνουν την ανάπτυξη των δασικών περιοχών και τη βιώσιμη διαχείριση των δασών. Σκοπός του παρόντος κεφαλαίου είναι η διασφάλιση της συνοχής του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115, αφενός, με τις κατ' εξουσιοδότηση και τις εκτελεστικές πράξεις του και, αφετέρου, με τις γενικές αρχές για τις κρατικές ενισχύσεις όσον αφορά τις ενισχύσεις στον τομέα της δασοκομίας. Οι εν λόγω αρχές επηρεάζουν τις επιλέξιμες δαπάνες και τις εντάσεις ενίσχυσης βάσει του παρόντος κεφαλαίου.
- (494) Οι διατάξεις του παρόντος κεφαλαίου δεν θίγουν τη δυνατότητα χορήγησης κρατικών ενισχύσεων για τον τομέα της δασοκομίας βάσει της ενωσιακής

νομοθεσίας που είναι κοινή είτε για όλους τους τομείς είτε για το εμπόριο και τη βιομηχανία, όπως αναφέρεται στο σημείο (32). Οι ενισχύσεις για επενδύσεις στην ενεργειακή απόδοση και την παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος κεφαλαίου, δεδομένου ότι οι ενισχύσεις αυτές πρέπει να συμμορφώνονται με τις κατευθυντήριες γραμμές του 2022 για τις κρατικές ενισχύσεις στους τομείς του κλίματος, της προστασίας του περιβάλλοντος και της ενέργειας, εκτός εάν απαλλάσσονται από την υποχρέωση κοινοποίησης. Οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές δεν εφαρμόζονται στις δασικές βιομηχανίες.

- (495) Το παρόν κεφάλαιο καλύπτει τις ενισχύσεις για τον τομέα της δασοκομίας που αναφέρονται στο σημείο (21) στοιχείο (b).
- (496) Σύμφωνα με το παρόν κεφάλαιο, η Επιτροπή θα κηρύσσει τις κρατικές ενισχύσεις για τον τομέα της δασοκομίας που χρηματοδοτούνται αποκλειστικά από εθνικούς πόρους συμβιβάσιμες με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, εάν οι ενισχύσεις είναι σύμφωνες με τις διατάξεις του μέρους I κεφάλαιο 3 των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών και πληρούν τις ειδικές απαιτήσεις που καθορίζονται στα τμήματα 2.1 έως 2.9.
- (497) Ωστόσο, όταν οι ενισχύσεις για τον τομέα της δασοκομίας συγχρηματοδοτούνται από το ΕΓΤΑΑ, η Επιτροπή θα κηρύσσει τις εν λόγω κρατικές ενισχύσεις συμβιβάσιμες με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, υπό τον όρο ότι πληρούν τις ακόλουθες προϋποθέσεις:
- α) οι ενισχύσεις περιλαμβάνονται στα στρατηγικά σχέδια για την ΚΓΠ που καταρτίζονται σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΕ) 2021/2115, είτε ως συγχρηματοδοτούμενες ενισχύσεις από το ΕΓΤΑΑ είτε ως πρόσθετη εθνική χρηματοδότηση για τέτοιου είδους ενισχύσεις·
 - β) οι ενισχύσεις δεν χορηγούνται για κεφάλαιο κίνησης, εκτός εάν οι ενισχύσεις χορηγούνται υπό τη μορφή χρηματοδοτικών μέσων·
 - γ) οι ενισχύσεις δεν χορηγούνται ως ενισχύσεις λειτουργίες, πλην εξαιρέσεων που προβλέπονται ρητά από τη σχετική νομοθεσία της Ένωσης·
 - δ) οι ενισχύσεις δεν χορηγούνται σε προβληματικές επιχειρήσεις, όπως ορίζονται στο σημείο (33) 63·
 - ε) οι ενισχύσεις δεν χορηγούνται σε επιχειρήσεις για τις οποίες εκκρεμεί εντολή ανάκτησης, κατόπιν προηγούμενης απόφασης της Επιτροπής με την οποία οι ενισχύσεις θεωρούνται παράνομες και ασυμβίβαστες με την εσωτερική αγορά·
 - στ) οι ενισχύσεις πληρούν τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στο σημείο (496).

2.1. Επενδύσεις για την ανάπτυξη δασικών περιοχών και τη βελτίωση της βιωσιμότητας των δασών

- (498) Η Επιτροπή θα θεωρεί ότι οι ενισχύσεις για επενδύσεις που αποσκοπούν στην ανάπτυξη δασικών περιοχών και τη βελτίωση της βιωσιμότητας των δασών συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, εάν είναι σύμφωνες με τις διατάξεις του μέρους I κεφάλαιο 3 των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών και πληρούν τις προϋποθέσεις του παρόντος τμήματος.
- (499) Το παρόν τμήμα αφορά τις ενισχύσεις για τη δάσωση και τη δημιουργία δασικών εκτάσεων, τη δημιουργία, αναγέννηση ή ανανέωση γεωργοδασοκομικών συστημάτων, την πρόληψη και αποκατάσταση των ζημιών που προκαλούνται στα

δάση από δασικές πυρκαγιές, θεομηνίες, δυσμενή κλιματικά φαινόμενα, καταστροφικά συμβάντα, συμβάντα που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή, επιβλαβείς για τα φυτά οργανισμούς και ασθένειες, τις επενδύσεις για τη βελτίωση της ανθεκτικότητας και της περιβαλλοντικής αξίας, καθώς και του δυναμικού των δασικών οικοσυστημάτων για τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής, και επενδύσεις σε δασοκομικές τεχνολογίες και στη μεταποίηση, διακίνηση και εμπορία δασικών προϊόντων.

(500) Οι ακόλουθες δαπάνες δεν είναι επιλέξιμες:

- α) κεφάλαιο κίνησης·
- β) αγορά δικαιωμάτων ενίσχυσης·
- γ) αγορά γης για ποσό που υπερβαίνει το 10 % των συνολικών επιλέξιμων δαπανών για την οικεία ενέργεια, με εξαίρεση την αγορά γης για διατήρηση του περιβάλλοντος και προστασία εδάφους πλούσιου σε άνθρακα, η οποία μπορεί να είναι επιλέξιμη σε ποσοστό υψηλότερο του 10 %·
- δ) τόκοι χρέους, εκτός επιχορηγήσεων που δίνονται υπό τη μορφή επιδότησης επιτοκίου ή επιδότησης προμηθειών εγγύησης.

2.1.1. Ενισχύσεις για δάσωση και δημιουργία δασικών εκτάσεων

(501) Η Επιτροπή θα θεωρεί ότι οι ενισχύσεις για δάσωση και δημιουργία δασικών εκτάσεων συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, εάν είναι σύμφωνες με τις διατάξεις του μέρους I κεφάλαιο 3 των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών και πληρούν τις προϋποθέσεις του παρόντος τμήματος.

(502) Οι ακόλουθες ελάχιστες περιβαλλοντικές απαιτήσεις ισχύουν στο πλαίσιο της δάσωσης και της δημιουργίας δασικών εκτάσεων:

- α) κατά την επιλογή των ειδών που πρόκειται να φυτευτούν, των εκτάσεων και των μεθόδων που θα χρησιμοποιηθούν, πρέπει να αποφεύγονται η ακατάλληλη δάσωση ευπαθών οικοτόπων, όπως οι τυρφώνες και οι υγρότοποι, και οι αρνητικές επιπτώσεις σε εκτάσεις υψηλής οικολογικής αξίας, συμπεριλαμβανομένων των γεωργικών εκτάσεων υψηλής φυσικής αξίας· στις χαρακτηρισμένες τοποθεσίες ως Natura 2000, σύμφωνα με την οδηγία 92/43/ΕΟΚ και την οδηγία 2009/147/ΕΚ, πρέπει να επιτρέπεται μόνο δάσωση που συνάδει με τους διαχειριστικούς στόχους των συγκεκριμένων τοποθεσιών και έχει εγκριθεί από την αρχή του κράτους μέλους που είναι επιφορτισμένη με την εφαρμογή του Natura 2000·
- β) η επιλογή ειδών, ποικιλιών, οικοτύπων και προέλευσης δέντρων λαμβάνει υπόψη την ανάγκη ανθεκτικότητας στην κλιματική αλλαγή και στις θεομηνίες και την εδαφολογική και υδρολογική κατάσταση της περιοχής, καθώς και τον δυνητικό χωροκατακτητικό χαρακτήρα των ειδών υπό τις τοπικές συνθήκες όπως ορίζονται από τα κράτη μέλη· ο δικαιούχος υποχρεούται να προστατεύει και να μεριμνά για τη δασική έκταση, τουλάχιστον κατά την περίοδο για την οποία καταβάλλεται η πριμοδότηση για την κάλυψη του διαφυγόντος γεωργικού εισοδήματος και των δαπανών συντήρησης· στις υποχρεώσεις αυτές περιλαμβάνονται η φροντίδα, η αραίωση ή η βόσκηση, κατά περίπτωση, προς το συμφέρον της μελλοντικής ανάπτυξης του δάσους, καθώς και η ρύθμιση του ανταγωνισμού με ποώδη βλάστηση και η παρεμπόδιση της ανάπτυξης θάμνων που μπορεί να ευνοήσουν την πρόκληση πυρκαγιάς· όσον αφορά τα

είδη ταχείας ανάπτυξης, τα κράτη μέλη καθορίζουν το ελάχιστο και το μέγιστο χρονικό διάστημα πριν από την υλοτόμηση· το ελάχιστο χρονικό διάστημα είναι τουλάχιστον 8 έτη, ενώ το μέγιστο χρονικό διάστημα δεν υπερβαίνει τα 20 έτη·

- γ) σε περιπτώσεις στις οποίες, λόγω των δύσκολων εδαφικών, περιβαλλοντικών ή κλιματικών συνθηκών, συμπεριλαμβανομένης της υποβάθμισης του περιβάλλοντος, δεν αναμένεται ότι η φύτευση πολυετών ξυλωδών ειδών θα έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία δασικής κάλυψης όπως ορίζεται σύμφωνα με την ισχύουσα εθνική νομοθεσία, το κράτος μέλος μπορεί να επιτρέψει στον δικαιούχο να εφαρμόσει άλλη κάλυψη ξυλώδους βλάστησης, όπως χαμόδεντρα ή θάμνους, που είναι κατάλληλα για τις τοπικές συνθήκες· ο δικαιούχος πρέπει να εξασφαλίζει το ίδιο επίπεδο μέριμνας και προστασίας που ισχύει για τα δάση·
- δ) στην περίπτωση ενεργειών αναδάσωσης που οδηγούν στη δημιουργία δασικών εκτάσεων μεγέθους που υπερβαίνει ένα ορισμένο όριο, το οποίο καθορίζεται από τα κράτη μέλη, η ενέργεια πρέπει να συνίσταται:
- i) είτε στην αποκλειστική φύτευση οικολογικά προσαρμοσμένων ειδών και/ή ειδών ανθεκτικών στην κλιματική αλλαγή στη συγκεκριμένη βιογεωγραφική περιοχή, τα οποία δεν έχει διαπιστωθεί, μέσω εκτίμησης των επιπτώσεων, ότι απειλούν τη βιοποικιλότητα και τις οικοσυστημικές υπηρεσίες ή ότι έχουν αρνητικές επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία·
- ii) είτε στη μίξη ειδών δέντρων φυτεύοντας τουλάχιστον 10 % πλατύφυλλα δέντρα ανά έκταση, είτε τουλάχιστον τρία είδη δέντρων ή ποικιλίες, μεταξύ των οποίων αυτές με τη μικρότερη πυκνότητα θα αποτελούν τουλάχιστον 10 % της έκτασης.
- (503) Η κοινοποίηση προς την Επιτροπή θα πρέπει να περιέχει ορθή περιγραφή που να αποδεικνύει τη συμμόρφωση με τους όρους του σημείου (504), καθώς και αιτιολογήσεις σε περίπτωση τυχόν παρεκκλίσεων.

Επιλέξιμες δαπάνες

- (504) Οι ενισχύσεις καλύπτουν τις δαπάνες για τη δάσωση και τη δημιουργία δασικών εκτάσεων σε γεωργικές και μη γεωργικές εκτάσεις. Περαιτέρω, ενισχύσεις με τη μορφή ετήσιας πριμοδότησης ανά εκτάριο μπορούν επίσης να χορηγούνται για την κάλυψη του κόστους διαφυγόντων γεωργικών εισοδημάτων και των δαπανών συντήρησης, συμπεριλαμβανομένων του έγκαιρου και του όψιμου καθαρισμού, για μέγιστη χρονική περίοδο που καθορίζεται από το κράτος μέλος. Οι δαπάνες για εξοπλισμό δάσωσης και δημιουργίας δασικών εκτάσεων μπορούν να υποστηριχθούν μόνο βάσει του τμήματος 2.1.5. Οι δαπάνες εγκατάστασης μπορούν να περιλαμβάνουν την αντικατάσταση των εξαφανιζόμενων ειδών εκτάσεων κατά το πρώτο έτος. Οι δαπάνες συντήρησης μπορούν να περιλαμβάνουν την αντικατάσταση μικρής κλίμακας των εξαφανιζόμενων ειδών κατά τα πρώτα έτη μετά τη φύτευση. Οι δαπάνες αντικατάστασης μεγάλης κλίμακας των εξαφανιζόμενων ειδών μπορούν να υποστηριχθούν μόνο βάσει του τμήματος 2.1.3.
- (505) Δεν επιτρέπεται η χορήγηση ενισχύσεων για φύτευση δέντρων περιοδικής υλοτόμησης, χριστουγεννιάτικων δέντρων ή δέντρων ταχείας ανάπτυξης για παραγωγή ενέργειας, καθώς και για επενδύσεις στη δάσωση που δεν συνάδουν με τους κλιματικούς και περιβαλλοντικούς στόχους και τις αρχές της βιώσιμης

διαχείρισης των δασών, όπως περιγράφονται στις πανευρωπαϊκές κατευθυντήριες γραμμές για τη δάσωση και την αναδάσωση⁷¹. Τα είδη που φυτεύονται πρέπει να είναι προσαρμοσμένα στις περιβαλλοντικές και κλιματικές συνθήκες της περιοχής και να πληρούν τις ελάχιστες περιβαλλοντικές απαιτήσεις που αναφέρονται στο σημείο (504).

Ένταση ενίσχυσης

(506) Η ενίσχυση δεν πρέπει να υπερβαίνει το 100 % των επιλέξιμων δαπανών.

2.1.2. Ενισχύσεις για τη δημιουργία, αναγέννηση ή ανανέωση γεωργοδασοκομικών συστημάτων

(507) Η Επιτροπή θα θεωρεί ότι οι ενισχύσεις για τη δημιουργία, αναγέννηση ή ανανέωση γεωργοδασοκομικών συστημάτων συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, εάν είναι σύμφωνες με τις διατάξεις του μέρους I κεφάλαιο 3 των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών και πληρούν τις προϋποθέσεις του παρόντος τμήματος.

(508) Οι ενισχύσεις μπορούν να χορηγούνται για τη δημιουργία γεωργοδασοκομικών συστημάτων, όπως ορίζεται στο σημείο (33) (10).

Επιλέξιμες δαπάνες

(509) Οι ενισχύσεις καλύπτουν το κόστος δημιουργίας, αναγέννησης ή ανανέωσης γεωργοδασοκομικού συστήματος και μπορεί να χορηγείται ετήσια πριμοδότηση ανά εκτάριο για την κάλυψη των δαπανών συντήρησης, για μέγιστη χρονική περίοδο που καθορίζεται από το κράτος μέλος.

(510) Τα κράτη μέλη πρέπει να καθορίζουν τη δομή και τη σύνθεση του γεωργοδασοκομικού συστήματος, λαμβάνοντας υπόψη τις τοπικές εδαφοκλιματικές και περιβαλλοντικές συνθήκες, τα δασικά είδη και την ανάγκη διασφάλισης της βιώσιμης γεωργικής χρήσης της γης.

Ένταση ενίσχυσης

(511) Η ενίσχυση δεν πρέπει να υπερβαίνει το 100 % των επιλέξιμων δαπανών.

2.1.3. Ενισχύσεις για την πρόληψη και την αποκατάσταση των ζημιών στα δάση

(512) Η Επιτροπή θα θεωρεί ότι οι ενισχύσεις για την πρόληψη και την αποκατάσταση των ζημιών στα δάση από δασικές πυρκαγιές, θεομηνίες, δυσμενή κλιματικά φαινόμενα που μπορούν να εξομοιωθούν με θεομηνία, λοιπά δυσμενή κλιματικά φαινόμενα, επιβλαβείς για τα φυτά οργανισμούς, προσβολή από χωροκατακτητικά ξένα είδη, καταστροφικά συμβάντα, συμβάντα που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή και επενδύσεις για την προστασία της υγείας των δασών συμβιβάζονται με την

⁷¹ Εγκρίθηκαν από την υπουργική διάσκεψη για την προστασία των δασών στην Ευρώπη στις 12-13 Νοεμβρίου 2008 (<https://foresteurope.org/wp-content/uploads/2016/08/Pan-EuropeanAfforestationReforestationGuidelines.pdf>).

εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 2 στοιχείο β) της Συνθήκης, ή, κατά περίπτωση, βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, εάν είναι σύμφωνες με τις διατάξεις του μέρους I κεφάλαιο 3 των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών και πληρούν τις προϋποθέσεις του παρόντος τμήματος.

Επιλέξιμες δαπάνες

- (513) Οι ενισχύσεις μπορούν να καλύπτουν τις επενδυτικές δαπάνες των μέτρων πρόληψης και αποκατάστασης, όπως:
- α) τη δημιουργία προστατευτικών υποδομών· τις ενισχύσεις που συμβάλλουν στο κόστος συντήρησης, στην περίπτωση των αντιπυρικών ζωνών· δεν επιτρέπεται η χορήγηση ενισχύσεων για γεωργικές δραστηριότητες σε εκτάσεις για τις οποίες έχουν αναληφθεί γεωργο-περιβαλλοντικο-κλιματικές δεσμεύσεις που αναφέρονται στο μέρος II τμήμα 1.1.4.
 - β) τοπικές δραστηριότητες πρόληψης μικρής κλίμακας κατά πυρκαγιών ή άλλων φυσικών κινδύνων, συμπεριλαμβανομένου του κόστους της χρήσης ζώων βοσκής, όπως ο σταβλισμός, το πότισμα, η περίφραξη και η μεταφορά των ζώων·
 - γ) τη δημιουργία και βελτίωση εγκαταστάσεων και επικοινωνιακού εξοπλισμού για την παρακολούθηση δασικών πυρκαγιών, επιβλαβών οργανισμών, χωροκατακτητικών ξένων ειδών και ασθενειών·
 - δ) την αποκατάσταση του δασικού δυναμικού που έχει πληγεί από πυρκαγιές, θεομηνίες, δυσμενή κλιματικά φαινόμενα που μπορούν να εξομοιωθούν με θεομηνίες, λοιπά δυσμενή κλιματικά φαινόμενα, επιβλαβείς για τα φυτά οργανισμούς, χωροκατακτητικά ξένα είδη, καταστροφικά συμβάντα και συμβάντα που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή· σε περίπτωση ζημιών οι οποίες προκαλούνται από δυσμενή κλιματικά φαινόμενα που μπορούν να εξομοιωθούν με θεομηνία ή από επιβλαβείς για τα φυτά οργανισμούς ή από χωροκατακτητικά ξένα είδη, εάν η ζημία μπορεί να συνδεθεί με την κλιματική αλλαγή, οι δικαιούχοι θα πρέπει να προσπαθούν να συμπεριλάβουν στην αποκατάσταση μέτρα προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή για την ελαχιστοποίηση των ζημιών και των απωλειών λόγω παρόμοιων συμβάντων στο μέλλον·
 - ε) το κόστος των επενδύσεων που αφορούν την προστασία της υγείας των δασών.
- (514) Στην περίπτωση της αποκατάστασης δασικού δυναμικού που αναφέρεται στο σημείο (515) στοιχείο (d), οι ενισχύσεις πρέπει να υπόκεινται στην επίσημη αναγνώριση από την αρμόδια αρχή του κράτους μέλους ότι επήλθε τουλάχιστον ένα από τα συμβάντα που αναφέρονται στο εν λόγω σημείο, καθώς και στην υποβολή από τους δικαιούχους αποδεικτικών στοιχείων κατάλληλων εργαλείων διαχείρισης κινδύνων για την αντιμετώπιση της πιθανής επέλευσης του ζημιογόνου γεγονότος στο μέλλον, κατά περίπτωση. Τα εν λόγω κατάλληλα εργαλεία διαχείρισης κινδύνων μπορούν να περιλαμβάνουν την κάλυψη από ασφαλιστικά ταμεία ή ταμεία αλληλοβοήθειας ή προληπτικά μέτρα τα οποία είναι κατάλληλα για την πρόληψη κάποιας μορφής ζημιογόνου γεγονότος.
- (515) Όσον αφορά τις ενισχύσεις για την πρόληψη ζημιών στα δάση από επιβλαβείς για τα φυτά οργανισμούς ή από χωροκατακτητικά ξένα είδη, ο κίνδυνος εμφάνισης του επιβλαβούς για τα φυτά οργανισμού πρέπει να στηρίζεται σε επιστημονικές αποδείξεις και να αναγνωρίζεται από επιστημονικούς δημόσιους οργανισμούς. Όπου

κρίνεται σκόπιμο, η κοινοποίηση πρέπει να περιλαμβάνει κατάλογο των οργανισμών που ενδέχεται να καταστούν επιβλαβείς για τα φυτά και να προκαλέσουν καταστροφή.

- (516) Οι επιλέξιμες ενέργειες πρέπει να συνάδουν με το σχέδιο προστασίας των δασών που καταρτίζει το κράτος μέλος όταν σχετίζονται με ζημιές που προκαλούνται από δασικές πυρκαγιές ή βιοτικούς παράγοντες.
- (517) Επιλέξιμες για ενίσχυση σχετικά με την πρόληψη δασικών πυρκαγιών είναι μόνο οι δασικές περιοχές που υπάγονται στο σχέδιο προστασίας των δασών που καταρτίζουν τα κράτη μέλη.
- (518) Δεν επιτρέπεται η χορήγηση ενίσχυσης για την απώλεια εισοδήματος εξαιτίας πυρκαγιών, θεομηνιών, δυσμενών κλιματικών φαινομένων που μπορούν να εξομοιωθούν με θεομηνία, λοιπών δυσμενών κλιματικών φαινομένων, επιβλαβών για τα φυτά οργανισμών, χωροκατακτητικών ξένων ειδών ενωσιακού ή εθνικού ενδιαφέροντος, καταστροφικών συμβάντων και συμβάντων που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή.

Ένταση ενίσχυσης

- (519) Επιτρέπεται η χορήγηση ενίσχυσης σε ποσοστό έως και 100 % των επιλέξιμων δαπανών.
- (520) Οι ενισχύσεις που χορηγούνται για τις επιλέξιμες δαπάνες που αναφέρονται στο σημείο (515) στοιχείο (d), καθώς και οποιεσδήποτε άλλες πληρωμές που λαμβάνει ο δικαιούχος, συμπεριλαμβανομένων των πληρωμών στο πλαίσιο άλλων εθνικών ή ενωσιακών μέτρων ή βάσει ασφαλιστικών συμβάσεων για τις ίδιες επιλέξιμες δαπάνες, δεν πρέπει να υπερβαίνουν το 100 % των επιλέξιμων δαπανών.

2.1.4. Ενισχύσεις για επενδύσεις με στόχο τη βελτίωση της ανθεκτικότητας και της περιβαλλοντικής αξίας των δασικών οικοσυστημάτων

- (521) Η Επιτροπή θα θεωρεί ότι οι ενισχύσεις για επενδύσεις με σκοπό τη βελτίωση της ανθεκτικότητας και της περιβαλλοντικής αξίας των δασικών οικοσυστημάτων συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, εάν είναι σύμφωνες με τις διατάξεις του μέρους I κεφάλαιο 3 των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών και πληρούν τις προϋποθέσεις του παρόντος τμήματος.

Επιλέξιμες δαπάνες

- (522) Επιτρέπεται η χορήγηση ενισχύσεων για επενδύσεις που αποσκοπούν στην τήρηση των περιβαλλοντικών δεσμεύσεων με σκοπό την παροχή οικοσυστημικών υπηρεσιών, την αύξηση της αξίας των δασών και των δασικών εκτάσεων ως δημόσιου αγαθού στην εν λόγω περιοχή ή τη βελτίωση του δυναμικού των οικοσυστημάτων για τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής ή την προσαρμογή σε αυτήν, χωρίς να αποκλείονται τα μακροπρόθεσμα οικονομικά οφέλη.

Ένταση ενίσχυσης

- (523) Η ενίσχυση δεν πρέπει να υπερβαίνει το 100 % των επιλέξιμων δαπανών.

2.1.5. Ενισχύσεις για επενδύσεις σε δασοκομικές τεχνολογίες και στη μεταποίηση, διακίνηση και εμπορία δασικών προϊόντων

- (524) Η Επιτροπή θα θεωρεί ότι οι ενισχύσεις για επενδύσεις σε δασοκομικές τεχνολογίες και στη μεταποίηση, διακίνηση και εμπορία δασικών προϊόντων συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, εάν είναι σύμφωνες με τις διατάξεις του μέρους I κεφάλαιο 3 των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών και πληρούν τις προϋποθέσεις του παρόντος τμήματος.

Επιλέξιμες δαπάνες

- (525) Επιτρέπεται η χορήγηση ενισχύσεων για επενδύσεις σε δασοκομικές τεχνολογίες ή για επενδύσεις που σχετίζονται με τη μεταποίηση, διακίνηση και εμπορία δασικών προϊόντων, εξασφαλίζοντας με τον τρόπο αυτόν προστιθέμενη αξία στα εν λόγω προϊόντα.
- (526) Οι επενδύσεις που σχετίζονται με τη βελτίωση της οικονομικής αξίας των δασών πρέπει να είναι δικαιολογημένες σε σχέση με τις αναμενόμενες βελτιώσεις στα δάση σε μία ή περισσότερες εκμεταλλεύσεις και μπορούν να περιλαμβάνουν επενδύσεις σε φιλικά προς το έδαφος και τους πόρους μηχανήματα και πρακτικές συγκομιδής.
- (527) Οι επενδύσεις που αφορούν τη χρήση ξυλείας ως πρώτης ύλης ή πηγής ενέργειας πρέπει να περιορίζονται σε όλες τις εργασίες που προηγούνται της βιομηχανικής μεταποίησης.

Ένταση ενίσχυσης

- (528) Η ενίσχυση δεν πρέπει να υπερβαίνει το 65 % του ποσού των επιλέξιμων δαπανών. Η ένταση της ενίσχυσης μπορεί να αυξηθεί σε 80 % κατ' ανώτατο όριο για επενδύσεις στις εξόχως απόκεντρες περιοχές ή στα μικρά νησιά του Αιγαίου Πελάγους και για επενδύσεις που συνδέονται με έναν ή περισσότερους από τους συγκεκριμένους περιβαλλοντικούς και κλιματικούς στόχους που αναφέρονται στο άρθρο 73 παράγραφος 4 στοιχείο α) σημείο i) του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115.

2.1.6. Ενισχύσεις για επενδύσεις σε υποδομές σχετικές με την ανάπτυξη, τον εκσυγχρονισμό ή την προσαρμογή του τομέα της δασοκομίας

- (529) Η Επιτροπή θα θεωρεί ότι οι ενισχύσεις για επενδύσεις σε υποδομές σχετικές με την ανάπτυξη, τον εκσυγχρονισμό ή την προσαρμογή του τομέα της δασοκομίας συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, εάν είναι σύμφωνες με τις διατάξεις του μέρους I κεφάλαιο 3 των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών και πληρούν τις προϋποθέσεις του παρόντος τμήματος.

Επιλέξιμες δαπάνες

- (530) Οι ενισχύσεις καλύπτουν τις επενδύσεις σε ενσώματα και σε άυλα στοιχεία ενεργητικού που αφορούν υποδομές οι οποίες σχετίζονται με την ανάπτυξη, τον

εκσυγχρονισμό ή την προσαρμογή των δασών, συμπεριλαμβανομένων της πρόσβασης σε δασική γη, του αναδάσμου και της έγγειας βελτίωσης, της ψηφιοποίησης της δασοκομίας, της δημιουργίας εγκαταστάσεων προσωρινής αποθήκευσης και του εφοδιασμού με βιώσιμη ενέργεια, της ενεργειακής απόδοσης, καθώς και του εφοδιασμού και της εξοικονόμησης ύδατος, και της χρήσης ζωικού κεφαλαίου αντί μηχανημάτων.

Ένταση ενίσχυσης

- (531) Στην περίπτωση μη παραγωγικών επενδύσεων, επενδύσεων που αποσκοπούν αποκλειστικά στη βελτίωση της περιβαλλοντικής αξίας των δασών και επενδύσεων στις δασικές οδούς, στις οποίες έχει δωρεάν πρόσβαση το κοινό και οι οποίες εξυπηρετούν τις πολλαπλές λειτουργίες του δάσους, η ένταση της ενίσχυσης δεν πρέπει να υπερβαίνει το 100 % των επιλέξιμων δαπανών.
- (532) Η ένταση της ενίσχυσης δεν πρέπει να υπερβαίνει το 80 % για επενδύσεις στις εξόχως απόκεντρες περιοχές ή στα μικρά νησιά του Αιγαίου Πελάγους και για επενδύσεις που συνδέονται με έναν ή περισσότερους από τους συγκεκριμένους περιβαλλοντικούς και κλιματικούς στόχους που αναφέρονται στο άρθρο 73 παράγραφος 4 στοιχείο α) σημείο i) του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115.
- (533) Σε όλες τις άλλες περιπτώσεις, η ένταση της ενίσχυσης δεν πρέπει να υπερβαίνει το 65 % των επιλέξιμων δαπανών.

2.1.7. Ενισχύσεις για επενδύσεις υπέρ της διατήρησης της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς των δασών

- (534) Η Επιτροπή θα θεωρεί ότι οι ενισχύσεις για επενδύσεις υπέρ της διατήρησης της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς των δασών συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο δ) της Συνθήκης, εάν είναι σύμφωνες με τις διατάξεις του μέρους I κεφάλαιο 3 των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών και πληρούν τις προϋποθέσεις του παρόντος τμήματος.
- (535) Η ενίσχυση θα πρέπει να χορηγείται για την πολιτιστική και φυσική κληρονομιά υπό μορφή φυσικών τοπίων και κτιρίων που αναγνωρίζονται επίσημα ως πολιτιστική ή φυσική κληρονομιά από την αρμόδια αρχή του κράτους μέλους.

Επιλέξιμες δαπάνες

- (536) Είναι επιλέξιμες οι ακόλουθες δαπάνες που προορίζονται για τη διατήρηση της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς:
 - α) επενδυτικές δαπάνες για ενσώματα στοιχεία ενεργητικού·
 - β) κεφαλαιοποιημένα έργα.

Ένταση ενίσχυσης

- (537) Η ενίσχυση δεν πρέπει να υπερβαίνει το 100 % των επιλέξιμων δαπανών. Οι ενισχύσεις για κεφαλαιοποιημένα έργα πρέπει να περιορίζονται στα 10 000 EUR ετησίως.

2.1.8. Ενισχύσεις για χρηματοδοτικές συνεισφορές σε ταμεία αλληλοβοήθειας στη δασοκομία

- (538) Η Επιτροπή θα θεωρεί ότι οι ενισχύσεις για χρηματοδοτικές συνεισφορές σε ταμεία αλληλοβοήθειας συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, εάν είναι σύμφωνες με τις διατάξεις του μέρους I κεφάλαιο 3 των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών και πληρούν τις προϋποθέσεις του παρόντος τμήματος.
- (539) Το παρόν τμήμα αφορά τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της δασοκομίας.
- (540) Το σχετικό ταμείο αλληλοβοήθειας πρέπει:
- α) να είναι διαπιστευμένο από την αρμόδια αρχή του κράτους μέλους σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία·
 - β) να διαθέτει διαφανή πολιτική για τις πληρωμές στο ταμείο και τις αναλήψεις από αυτό·
 - γ) να έχει σαφείς κανόνες απόδοσης ευθυνών για τα χρέη που προκύπτουν.
- (541) Τα κράτη μέλη πρέπει να καθορίζουν τους κανόνες που διέπουν τη σύσταση και τη διαχείριση των ταμείων αλληλοβοήθειας, ιδίως όσον αφορά τη χορήγηση αντισταθμιστικών ενισχύσεων, καθώς και τη διαχείριση και παρακολούθηση της συμμόρφωσης με τους εν λόγω κανόνες. Τα κράτη μέλη πρέπει να μεριμνούν ώστε οι κανόνες του ταμείου να προβλέπουν πρόστιμα σε περίπτωση αμέλειας από την πλευρά του δικαιούχου.

Επιλέξιμες δαπάνες

- (542) Οι επιλέξιμες δαπάνες είναι οι δαπάνες των χρηματοδοτικών συνεισφορών σε ταμεία αλληλοβοήθειας με σκοπό την αποζημίωση των δασοκαλλιεργητών και των διαχειριστών δασών για ζημίες που προκαλούνται από δασικές πυρκαγιές, θεομηνίες, δυσμενή κλιματικά φαινόμενα που μπορούν να εξομοιωθούν με θεομηνία, λοιπά δυσμενή κλιματικά φαινόμενα, επιβλαβείς για τα φυτά οργανισμούς, προσβολές από χωροκατακτητικά ξένα είδη, καταστροφικά συμβάντα και συμβάντα που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή, όπως αναφέρεται στο σημείο (514), και για ζημίες που προκαλούνται στα δάση από προστατευόμενα ζώα, όπως αναφέρεται στο τμήμα 2.8.5. Οι χρηματοδοτικές συνεισφορές μπορούν να αφορούν μόνο τα ποσά που καταβάλλονται από το ταμείο αλληλοβοήθειας ως χρηματική αποζημίωση στις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα της δασοκομίας.
- (543) Όσον αφορά τις χρηματοδοτικές συνεισφορές σε ταμεία αλληλοβοήθειας για την καταβολή αποζημιώσεων για ζημίες που προκαλούνται από περιβαλλοντικά συμβάντα, η επέλευση περιβαλλοντικού συμβάντος πρέπει να έχει αναγνωριστεί επίσημα από την αρμόδια αρχή του οικείου κράτους μέλους.
- (544) Όπου κρίνεται σκόπιμο, τα κράτη μέλη μπορούν να καθορίζουν εκ των προτέρων κριτήρια βάσει των οποίων θεωρείται ότι έχει προηγηθεί η επίσημη αναγνώριση που αναφέρεται στο σημείο (545).

Ένταση ενίσχυσης

- (545) Η ενίσχυση δεν πρέπει να υπερβαίνει το 70 % των επιλέξιμων δαπανών.

2.2. *Ενισχύσεις για μειονεκτήματα ειδικά ανά περιοχή που προκύπτουν από συγκεκριμένες υποχρεωτικές απαιτήσεις σε δασικές περιοχές*

- (546) Η Επιτροπή θα θεωρεί ότι οι ενισχύσεις που σχετίζονται με ενισχύσεις για μειονεκτήματα ειδικά ανά περιοχή που επιβάλλονται από απαιτήσεις οι οποίες απορρέουν από την εφαρμογή των οδηγιών 92/43/ΕΟΚ, 2009/147/ΕΚ ή 2000/60/ΕΚ συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, με σκοπό να συμβάλουν στην επίτευξη ενός ή περισσότερων από τους ειδικούς στόχους που καθορίζονται στο άρθρο 6 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115, εάν είναι σύμφωνες με τις διατάξεις του μέρους I κεφάλαιο 3 των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών και πληρούν τις προϋποθέσεις του παρόντος τμήματος.
- (547) Οι ενισχύσεις βάσει του παρόντος τμήματος πρέπει να χορηγούνται ετησίως και ανά εκτάριο δάσους, ώστε οι δικαιούχοι να αποζημιώνονται για το σύνολο ή μέρος των πρόσθετων δαπανών και του διαφυγόντος εισοδήματος λόγω των μειονεκτημάτων ειδικά ανά περιοχή των σχετικών περιοχών, συμπεριλαμβανομένου τυχόν κόστους συναλλαγής.

Δικαιούχοι της ενίσχυσης

- (548) Οι ενισχύσεις μπορούν να χορηγούνται σε δασοκαλλιεργητές, σε διαχειριστές δασών και στις ενώσεις τους.

Επιλέξιμες δαπάνες

- (549) Επιλέξιμες για ενισχύσεις μπορούν να είναι οι ακόλουθες εκτάσεις:
- α) οι δασικές εκτάσεις που υπάγονται στο Natura 2000 και καθορίζονται σύμφωνα με την οδηγία 92/43/ΕΟΚ και την οδηγία 2009/147/ΕΚ·
 - β) άλλες οριοθετημένες εκτάσεις προστασίας της φύσης με περιβαλλοντικούς περιορισμούς όσον αφορά τα δάση που συμβάλλουν στην εφαρμογή του άρθρου 10 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, υπό τον όρο ότι οι εκτάσεις αυτές δεν πρέπει να υπερβαίνουν το 5 % των χαρακτηρισμένων περιοχών Natura 2000 οι οποίες καλύπτονται από το εδαφικό πεδίο εφαρμογής κάθε στρατηγικού σχεδίου της ΚΓΠ.

Ένταση ενίσχυσης

- (550) Οι πρόσθετες δαπάνες και το διαφυγόν εισόδημα που αναφέρονται στο σημείο (549) πρέπει να υπολογίζονται με βάση τους περιορισμούς που απορρέουν από τις οδηγίες 92/43/ΕΟΚ, 2009/147/ΕΚ και 2000/60/ΕΚ.
- (551) Η ένταση της ενίσχυσης δεν πρέπει να υπερβαίνει το 100 % των επιλέξιμων δαπανών.

2.3. *Ενισχύσεις για δασοπεριβαλλοντικές και κλιματικές υπηρεσίες και για τη διατήρηση των δασών*

- (552) Η Επιτροπή θα θεωρεί ότι οι ενισχύσεις για δασοπεριβαλλοντικές και κλιματικές υπηρεσίες και για άλλες δεσμεύσεις διαχείρισης συμβιβάζονται με την εσωτερική

αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, εάν είναι σύμφωνες με τις διατάξεις του μέρους I κεφάλαιο 3 των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών και πληρούν τις προϋποθέσεις του παρόντος τμήματος.

- (553) Οι ενισχύσεις καλύπτουν την ανάληψη μίας ή περισσότερων εθελοντικών δεσμεύσεων διαχείρισης, οι οποίες θεωρείται ότι ευνοούν την επίτευξη ενός ή περισσότερων από τους συγκεκριμένους περιβαλλοντικούς και κλιματικούς στόχους που καθορίζονται στο άρθρο 6 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115 και βαίνουν πέραν των σχετικών υποχρεωτικών απαιτήσεων που καθορίζονται στην εθνική νομοθεσία σχετικά με τη δασοκομία ή σε άλλη σχετική εθνική ή ενωσιακή νομοθεσία. Οι εν λόγω σχετικές υποχρεωτικές απαιτήσεις πρέπει να προσδιορίζονται και να περιγράφονται στην κοινοποίηση της κρατικής ενίσχυσης προς την Επιτροπή.
- (554) Οι δεσμεύσεις πρέπει να αναλαμβάνονται για περίοδο πέντε έως επτά ετών. Ωστόσο, εάν είναι αναγκαίο και δεόντως αιτιολογημένο, τα κράτη μέλη μπορούν να ορίζουν μεγαλύτερη διάρκεια για ιδιαίτερους τύπους δεσμεύσεων. Σε δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις, π.χ. στην περίπτωση των δασικών γενετικών πόρων, τα κράτη μέλη μπορούν να ορίζουν μικρότερη περίοδο τουλάχιστον ενός έτους στην κοινοποίηση της κρατικής ενίσχυσης. Επιλέξιμες είναι επίσης οι παρεμβάσεις διαχείρισης που απαιτούνται μόνο μία φορά ή λίγες φορές κατά τη διάρκεια του κύκλου των δασών.

Επιλέξιμες δαπάνες και όροι χορήγησης των ενισχύσεων

- (555) Οι επιλέξιμες δαπάνες μπορούν να υπολογιστούν:
- α) είτε ως αποζημίωση των δικαιούχων για το σύνολο ή μέρος των πρόσθετων δαπανών και του διαφυγόντος εισοδήματος λόγω των αναλαμβανόμενων δεσμεύσεων. Εάν είναι αναγκαίο, μπορούν επίσης να καλύπτουν το κόστος συναλλαγής αξίας έως και 20 % της καταβληθείσας ενίσχυσης για τις δασοπεριβαλλοντικές δεσμεύσεις. Οι ενισχύσεις μπορούν να καλύπτουν συλλογικά συστήματα και συστήματα ενισχύσεων με βάση τα αποτελέσματα, όπως τα συστήματα ανθρακοδεσμευτικής γεωργίας, για την ενθάρρυνση των δικαιούχων να επιτύχουν σημαντική βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος σε μεγαλύτερη κλίμακα ή με μετρήσιμο τρόπο. Εκτός από την αποζημίωση, μπορεί να χορηγείται ενίσχυση ως κίνητρο, η οποία δεν δύναται να υπερβαίνει το 20 % της αποζημίωσης·
 - β) είτε με βάση την αξία των δασοπεριβαλλοντικών και κλιματικών υπηρεσιών που δεν αμείβονται από την αγορά, συμπεριλαμβανομένων των συλλογικών συστημάτων και των συστημάτων ενισχύσεων με βάση τα αποτελέσματα, όπως τα συστήματα ανθρακοδεσμευτικής γεωργίας.
- (556) Σε δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις, π.χ. για ενέργειες που αφορούν την προστασία του περιβάλλοντος, η ενίσχυση για δεσμεύσεις παραίτησης από την εμπορική χρήση δέντρων και δασών μπορεί να χορηγηθεί ως κατ' αποκοπή ποσό ή ως εφάπαξ ενίσχυση ανά μονάδα, που υπολογίζεται με βάση τις πρόσθετες δαπάνες και το διαφυγόν εισόδημα.
- (557) Ενισχύσεις μπορούν να παρέχονται για τη διατήρηση και την προώθηση των δασικών γενετικών πόρων, για ενέργειες που δεν καλύπτονται από τα σημεία (554) έως (558).
- (558) Οι ενέργειες για τη διατήρηση των γενετικών πόρων στον τομέα της δασοκομίας πρέπει να περιλαμβάνουν τα ακόλουθα:

- α) στοχοθετημένες δράσεις: δράσεις που προάγουν την *in situ* (επιτόπου) και την *ex situ* (εκτός τόπου) διατήρηση, τον χαρακτηρισμό, τη συλλογή και τη χρήση των γενετικών πόρων στη δασοκομία, περιλαμβανομένων διαδικτυακών καταλόγων των γενετικών πόρων που διατηρούνται σήμερα *in situ*, συμπεριλαμβανομένης της διατήρησης στη δασική εκμετάλλευση, και των *ex situ* συλλογών (τραπεζών γονιδίων) καθώς και βάσεων δεδομένων·
- β) συντονισμένες δράσεις: δράσεις που προάγουν την ανταλλαγή πληροφοριών για τη διατήρηση, τον χαρακτηρισμό, τη συλλογή και τη χρήση των γενετικών πόρων στη δασοκομία της Ένωσης, μεταξύ των αρμόδιων οργανισμών στα κράτη μέλη·
- γ) συνοδευτικές δράσεις: δράσεις ενημέρωσης, διάδοσης και παροχής συμβουλών με τη συμμετοχή μη κυβερνητικών οργανώσεων και άλλων ενδιαφερόμενων μερών, οι οποίες περιλαμβάνουν μαθήματα επιμόρφωσης, καθώς και την εκπόνηση τεχνικών εκθέσεων.

Ένταση ενίσχυσης

- (559) Τα μέγιστα ποσά ενίσχυσης καθορίζονται ως εξής:
 - α) έως και 120 % των επιλέξιμων δαπανών για υπηρεσίες που σχετίζονται με τη βιοποικιλότητα, το κλίμα, τα ύδατα ή το έδαφος, συλλογικά συστήματα και συστήματα ενισχύσεων με βάση τα αποτελέσματα, όπως τα συστήματα ανθρακοδεσμευτικής γεωργίας·
 - β) έως και την αξία των δασοπεριβαλλοντικών και κλιματικών υπηρεσιών που δεν αμείβονται από την αγορά, στην περίπτωση καθεστώτων που υπολογίζουν τις επιλέξιμες δαπάνες με βάση το σημείο (557) στοιχείο (b)·
 - γ) έως και το 100 % των επιλέξιμων δαπανών για τη διατήρηση και την προώθηση των δασικών γενετικών πόρων και σε όλες τις άλλες περιπτώσεις.

2.4. Ενισχύσεις για δράσεις ανταλλαγής γνώσεων και ενημέρωσης στον τομέα της δασοκομίας

- (560) Η Επιτροπή θα θεωρεί ότι οι ενισχύσεις για δράσεις ανταλλαγής γνώσεων και ενημέρωσης στον τομέα της δασοκομίας συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, εάν είναι σύμφωνες με τις διατάξεις του μέρους I κεφάλαιο 3 των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών και πληρούν τις προϋποθέσεις του παρόντος τμήματος.
- (561) Τα κράτη μέλη πρέπει να μεριμνούν ώστε οι δράσεις που υποστηρίζονται βάσει του παρόντος τμήματος να συνάδουν με την περιγραφή του συστήματος AKIS που προβλέπεται στο στρατηγικό σχέδιο της ΚΓΠ.
- (562) Οι ενισχύσεις βάσει του παρόντος τμήματος μπορούν να καλύπτουν τις δαπάνες κάθε σχετικής δράσης για την προώθηση της καινοτομίας, της κατάρτισης, της εκπόνησης και επικαιροποίησης σχεδίων, μελετών, καθώς και της ανταλλαγής και διάδοσης γνώσεων και πληροφοριών που συμβάλλουν στην επίτευξη ενός ή περισσότερων από τους ειδικούς στόχους που καθορίζονται στο άρθρο 6 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115.
- (563) Οι ενισχύσεις μπορούν να καλύπτουν βραχυπρόθεσμες ανταλλαγές για διαχείριση δασών και επισκέψεις σε δάση. Τα εν λόγω προγράμματα και οι επισκέψεις πρέπει να εστιάζουν, ειδικότερα, στις βιώσιμες μεθόδους ή τεχνολογίες της δασοκομίας,

στην ανάπτυξη νέων επιχειρηματικών ευκαιριών και νέων τεχνολογιών, καθώς και στη βελτίωση της ανθεκτικότητας των δασών. Οι ενισχύσεις για δραστηριότητες επίδειξης μπορούν να καλύπτουν σχετικές επενδυτικές δαπάνες.

Ένταση ενίσχυσης

- (564) Η ένταση της ενίσχυσης δεν πρέπει να υπερβαίνει το 100 % των επιλέξιμων δαπανών.

2.5. Ενισχύσεις για συμβουλευτικές υπηρεσίες στον τομέα της δασοκομίας

- (565) Η Επιτροπή θα θεωρεί ότι οι ενισχύσεις για συμβουλευτικές υπηρεσίες στον τομέα της δασοκομίας συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, εάν είναι σύμφωνες με τις διατάξεις του μέρους I κεφάλαιο 3 των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών και πληρούν τις προϋποθέσεις του παρόντος τμήματος.
- (566) Τα κράτη μέλη πρέπει να μεριμνούν ώστε οι δράσεις που υποστηρίζονται βάσει του παρόντος τμήματος να συνάδουν με την περιγραφή του συστήματος AKIS που προβλέπεται στο στρατηγικό σχέδιο της ΚΓΠ.
- (567) Οι συμβουλευτικές υπηρεσίες καλύπτουν οικονομικές, περιβαλλοντικές και κοινωνικές διαστάσεις και παρέχουν επικαιροποιημένες τεχνολογικές και επιστημονικές πληροφορίες που προκύπτουν από την έρευνα και την καινοτομία.
- (568) Η παροχή συμβουλών στους δασοκαλλιεργητές πρέπει να συνδέονται τουλάχιστον με έναν από τους ειδικούς στόχους που καθορίζονται στο άρθρο 6 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115 και να καλύπτουν κατ' ελάχιστον τις σχετικές υποχρεώσεις που απορρέουν από την οδηγία 92/43/ΕΟΚ, την οδηγία 2009/147/ΕΚ και την οδηγία 2000/60/ΕΚ. Μπορούν επίσης να καλύπτουν θέματα που συνδέονται με τις οικονομικές και περιβαλλοντικές επιδόσεις της δασικής εκμετάλλευσης.
- (569) Τα κράτη μέλη πρέπει να μεριμνούν ώστε οι συμβουλές που παρέχονται να είναι αμερόληπτες και να μην υπάρχει σύγκρουση συμφερόντων μεταξύ των συμβούλων.
- (570) Οι ενισχύσεις πρέπει να χορηγούνται υπό τη μορφή επιδοτούμενων υπηρεσιών.

Επιλέξιμες δαπάνες

- (571) Οι ενισχύσεις θα χορηγούνται για να βοηθήσουν τους δασοκαλλιεργητές να επωφεληθούν από τη χρήση συμβουλευτικών υπηρεσιών για τη βελτίωση των οικονομικών και περιβαλλοντικών επιδόσεων της εκμετάλλευσης, της επιχείρησης ή της επένδυσής τους, καθώς και για την ενίσχυση της φιλικότητας και ανθεκτικότητάς της ως προς το κλίμα. Οι ενισχύσεις μπορούν επίσης να χορηγούνται για την κατάρτιση σχεδίων διαχείρισης δασών.

Ένταση ενίσχυσης

- (572) Η ένταση της ενίσχυσης δεν πρέπει να υπερβαίνει το 100 % των επιλέξιμων δαπανών και δεν πρέπει να υπερβαίνει τα 200 000 EUR ανά επιχείρηση εντός περιόδου τριών ετών.

2.6. *Ενισχύσεις για συνεργασία στον τομέα της δασοκομίας*

- (573) Η Επιτροπή θα θεωρεί ότι οι ενισχύσεις για συνεργασία στον τομέα της δασοκομίας συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, εάν είναι σύμφωνες με τις διατάξεις του μέρους I κεφάλαιο 3 των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών και πληρούν τις προϋποθέσεις του παρόντος τμήματος.
- (574) Ενισχύσεις μπορούν να χορηγούνται μόνο για την προώθηση της συνεργασίας που συμβάλλει στην επίτευξη ενός ή περισσότερων από τους στόχους που καθορίζονται στο άρθρο 6 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115.
- (575) Οι ενισχύσεις θα πρέπει να χορηγούνται με σκοπό την προώθηση της συνεργασίας με τη συμμετοχή τουλάχιστον δύο φορέων, ανεξάρτητα από το αν δραστηριοποιούνται στον δασοκομικό τομέα ή στον δασοκομικό και τον γεωργικό τομέα, αλλά υπό την προϋπόθεση ότι από τη συνεργασία επωφελείται μόνο ο δασοκομικός τομέας ή ο δασοκομικός και ο γεωργικός τομέας. Ειδικότερα, η συνεργασία μπορεί να λαμβάνει τις ακόλουθες μορφές:
- α) συνεργασία μεταξύ διαφορετικών επιχειρήσεων του τομέα της δασοκομίας και μεταξύ άλλων φορέων που δραστηριοποιούνται στους τομείς της γεωργίας και της δασοκομίας, οι οποίοι συμβάλλουν στην επίτευξη ενός ή περισσότερων από τους ειδικούς στόχους που καθορίζονται στο άρθρο 6 παράγραφος 1 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115, συμπεριλαμβανομένων των ομάδων παραγωγών και των συνεταιρισμών·
 - β) δημιουργία συνεργατικών σχηματισμών και δικτύων.
- (576) Οι ενισχύσεις δεν επιτρέπεται να χορηγούνται για συνεργασία με την αποκλειστική συμμετοχή ερευνητικών φορέων.
- (577) Οι ενισχύσεις μπορούν να χορηγούνται για συνεργασία όσον αφορά, ειδικότερα, τις ακόλουθες δραστηριότητες:
- α) πιλοτικά έργα·
 - β) την ανάπτυξη νέων προϊόντων, πρακτικών, διεργασιών και τεχνολογιών στον τομέα της δασοκομίας·
 - γ) τη συνεργασία μεταξύ μικρών επιχειρήσεων στον τομέα της δασοκομίας για τη διοργάνωση κοινών μεθόδων εργασίας και την κοινή χρήση εγκαταστάσεων και πόρων·
 - δ) την οριζόντια και την κάθετη συνεργασία μεταξύ φορέων της αλυσίδας εφοδιασμού για τη δημιουργία και την ανάπτυξη μικρών αλυσίδων εφοδιασμού και τοπικών αγορών·
 - ε) τις δραστηριότητες προώθησης, σε τοπικό πλαίσιο, όσον αφορά την ανάπτυξη μικρών αλυσίδων εφοδιασμού και τοπικών αγορών·
 - στ) τη συλλογική δράση που αναλαμβάνεται με σκοπό τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής ή την προσαρμογή σε αυτήν·
 - ζ) την εφαρμογή, ιδίως από ομάδες εταίρων του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, εκτός εκείνων που αναφέρονται στο άρθρο 31 παράγραφος 2 στοιχείο β) του κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060, στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης, εκτός εκείνων που αναφέρονται στο άρθρο 32 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060.

- (578) Οι ενισχύσεις για τη δημιουργία συνεργατικών σχηματισμών και δικτύων πρέπει να χορηγούνται μόνο σε νεοσυσταθέντες συνεργατικούς σχηματισμούς και δίκτυα και σε εκείνους που ξεκινούν μια νέα γι' αυτούς δραστηριότητα.
- (579) Οι ενισχύσεις για τη δημιουργία και την ανάπτυξη μικρών αλυσίδων εφοδιασμού, όπως αναφέρεται στο σημείο (579) στοιχεία (d) και (e), πρέπει να καλύπτουν μόνο αλυσίδες εφοδιασμού στις οποίες δεν εμπλέκονται περισσότεροι του ενός ενδιαμέσοι μεταξύ του δασοκαλλιεργητή/διαχειριστή δασών και του καταναλωτή.

Επιλέξιμες δαπάνες και ένταση της ενίσχυσης

- (580) Οι ενισχύσεις καλύπτουν τις ακόλουθες επιλέξιμες δαπάνες, στον βαθμό που αφορούν δασοκομικές δραστηριότητες:
- α) τις δαπάνες για μελέτες της συγκεκριμένης περιοχής, για μελέτες σκοπιμότητας και για την κατάρτιση επιχειρηματικού σχεδίου ή τη χάραξη στρατηγικής τοπικής ανάπτυξης, εκτός από εκείνη που αναφέρεται στο άρθρο 32 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060·
 - β) τις λειτουργικές δαπάνες της συνεργασίας, όπως ο μισθός του «συντονιστή»·
 - γ) τις δαπάνες των ενεργειών προς υλοποίηση·
 - δ) τις δαπάνες για δραστηριότητες προώθησης·
 - ε) τις δαπάνες για την κατάρτιση προγραμμάτων διαχείρισης δασών ή ισοδύναμων μέσων.
- (581) Οι ενισχύσεις πρέπει να περιορίζονται σε μέγιστη περίοδο επτά ετών, εκτός εάν πρόκειται για δραστηριότητες που αναφέρονται στο σημείο (579) στοιχείο ζ) και για συλλογικές δράσεις στους τομείς του περιβάλλοντος και του κλίματος σε δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις, προκειμένου να επιτευχθούν οι συγκεκριμένοι περιβαλλοντικοί και κλιματικοί στόχοι που καθορίζονται στο άρθρο 6 παράγραφος 1 στοιχεία δ), ε) και στ) του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115.
- (582) Οι δαπάνες για τις ενέργειες που αναφέρονται στο σημείο (582) στοιχείο γ), οι οποίες συνίστανται σε επενδύσεις, ιδίως οι άμεσες δαπάνες συγκεκριμένων έργων που συνδέονται με την υλοποίηση σχεδίου διαχείρισης δασών ή ισοδύναμου μέσου, πρέπει να περιορίζονται στις επιλέξιμες δαπάνες και τις μέγιστες εντάσεις ενίσχυσης για τις επενδυτικές ενισχύσεις στον τομέα της δασοκομίας, όπως προσδιορίζεται στο τμήμα 2.1 του παρόντος μέρους σχετικά με τις επενδυτικές ενισχύσεις.
- (583) Η ένταση της ενίσχυσης δεν πρέπει να υπερβαίνει το 100 % των επιλέξιμων δαπανών.

2.7. Ενισχύσεις εκκίνησης για ομάδες και οργανώσεις παραγωγών στον τομέα της δασοκομίας

- (584) Η Επιτροπή θα θεωρεί ότι οι ενισχύσεις εκκίνησης για ομάδες και οργανώσεις παραγωγών στον τομέα της δασοκομίας συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, εάν είναι σύμφωνες με τις διατάξεις του μέρους I κεφάλαιο 3 των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών και πληρούν τις προϋποθέσεις του παρόντος τμήματος.
- (585) Επιλέξιμες για ενίσχυση είναι μόνο ομάδες ή οργανώσεις παραγωγών που έχουν αναγνωριστεί επίσημα από την αρμόδια αρχή του οικείου κράτους μέλους με βάση την υποβολή επιχειρηματικού σχεδίου. Οι ενισχύσεις πρέπει να χορηγούνται με την υποχρέωση του κράτους μέλους να επαληθεύει ότι οι στόχοι του επιχειρηματικού

σχεδίου έχουν επιτευχθεί εντός πέντε ετών από την ημερομηνία αναγνώρισης της ομάδας ή της οργάνωσης παραγωγών.

- (586) Οι συμφωνίες, αποφάσεις και άλλες συμπεριφορές στο πλαίσιο της ομάδας ή της οργάνωσης παραγωγών πρέπει να συμμορφώνονται με τους κανόνες ανταγωνισμού όπως εφαρμόζονται δυνάμει των άρθρων 206 έως 210α του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1308/2013.
- (587) Δεν πρέπει να χορηγούνται ενισχύσεις σε:
- α) οργανώσεις παραγωγών, οντότητες ή φορείς, όπως εταιρείες ή συνεταιρισμοί, που έχουν ως στόχο τη διαχείριση μίας ή περισσότερων δασοκομικών εκμεταλλεύσεων και, ως εκ τούτου, πρέπει να θεωρούνται στην πραγματικότητα μεμονωμένοι παραγωγοί·
 - β) άλλες δασοκομικές ενώσεις που αναλαμβάνουν καθήκοντα, όπως αμοιβαία υποστήριξη και υπηρεσίες δασοκομικής διαχείρισης, στις εκμεταλλεύσεις των μελών, χωρίς να εμπλέκονται στην από κοινού προσαρμογή της προσφοράς στις ανάγκες της αγοράς.

Δικαιούχοι της ενίσχυσης

- (588) Είναι δυνατό να χορηγούνται ενισχύσεις στις ομάδες ή τις οργανώσεις παραγωγών ή, μέχρι το ίδιο συνολικό ποσό, απευθείας στους παραγωγούς για την αντιστάθμιση των συνεισφορών τους με σκοπό την κάλυψη του κόστους λειτουργίας των ομάδων ή των οργανώσεων κατά τη διάρκεια των πρώτων πέντε ετών από τη συγκρότηση της ομάδας.

Επιλέξιμες δαπάνες

- (589) Οι επιλέξιμες δαπάνες μπορούν να περιλαμβάνουν το κόστος μίσθωσης κατάλληλων εγκαταστάσεων, τις δαπάνες για την προμήθεια εξοπλισμού γραφείου, τις δαπάνες διοικητικού προσωπικού, τα γενικά έξοδα και τις νομικές και διοικητικές αμοιβές, καθώς και τις δαπάνες για την αγορά υλισμικού ηλεκτρονικών υπολογιστών και τα τέλη προμήθειας ή χρήσης λογισμικού ηλεκτρονικών υπολογιστών, υπολογιστικού νέφους και παρόμοιων λύσεων. Σε περίπτωση αγοράς των κτιριακών εγκαταστάσεων, οι επιλέξιμες δαπάνες για τις εγκαταστάσεις πρέπει να περιορίζονται στο κόστος μίσθωσης στις τιμές της αγοράς. Δεν πρέπει να καταβάλλεται ενίσχυση για δαπάνες που πραγματοποιούνται μετά το πέμπτο έτος από την αναγνώριση της ομάδας ή της οργάνωσης παραγωγών από την αρμόδια αρχή του κράτους μέλους με βάση το επιχειρηματικό της σχέδιο.
- (590) Σε περίπτωση που η ενίσχυση καταβάλλεται σε ετήσιες δόσεις, τα κράτη μέλη πρέπει να καταβάλλουν την τελευταία δόση μόνο αφού ελέγξουν την ορθή υλοποίηση του επιχειρηματικού σχεδίου.

Ένταση ενίσχυσης

- (591) Η ένταση της ενίσχυσης δεν πρέπει να υπερβαίνει το 100 % των επιλέξιμων δαπανών.
- (592) Το συνολικό ποσό της ενίσχυσης πρέπει να περιορίζεται στα 500 000 EUR.

2.8. *Άλλες ενισχύσεις στον τομέα της δασοκομίας με οικολογικό, προστατευτικό και ψυχαγωγικό σκοπό*

- (593) Η Επιτροπή θα θεωρεί ότι τα μέτρα κρατικών ενισχύσεων με πρωταρχικό σκοπό τη διατήρηση, τη βελτίωση ή την αποκατάσταση της οικολογικής, προστατευτικής και ψυχαγωγικής λειτουργίας των δασών, της βιοποικιλότητας και ενός υγιούς δασικού οικοσυστήματος συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, εάν πληρούν τις προϋποθέσεις του παρόντος τμήματος.
- (594) Τα κράτη μέλη πρέπει να αποδεικνύουν ότι τα ενισχυόμενα μέτρα συμβάλλουν άμεσα στη διατήρηση ή την αποκατάσταση της οικολογικής, προστατευτικής και ψυχαγωγικής λειτουργίας των δασών, της βιοποικιλότητας και ενός υγιούς δασικού οικοσυστήματος.
- (595) Βάσει του παρόντος τμήματος δεν επιτρέπεται η χορήγηση ενισχύσεων προς τις δασικές βιομηχανίες ή για την εμπορικά βιώσιμη εξαγωγή ξυλείας, για τη μεταφορά ξυλείας ή για τη μεταποίηση ξύλου ή άλλων δασικών πόρων σε διάφορα προϊόντα ή για την παραγωγή ενέργειας. Δεν επιτρέπεται η χορήγηση ενισχύσεων για υλοτόμηση, της οποίας πρωταρχικός σκοπός είναι η εμπορικά βιώσιμη εξαγωγή ξυλείας, ή για λόγους απλής ανασύστασης.

Ένταση ενίσχυσης

- (596) Οι ενισχύσεις για όλα τα μέτρα που περιγράφονται στο παρόν τμήμα δεν πρέπει να υπερβαίνουν το 100 % των επιλέξιμων δαπανών.

2.8.1. *Ενισχύσεις για συγκεκριμένες δασικές δράσεις και παρεμβάσεις, με πρωταρχικό στόχο τη συμβολή στη διατήρηση ή την αποκατάσταση του δασικού οικοσυστήματος και της βιοποικιλότητας ή του παραδοσιακού τοπίου*

- (597) Η Επιτροπή θα θεωρεί ότι οι ενισχύσεις για φύτευση, κλάδευση, αραίωση και υλοτόμηση δέντρων και λοιπής βλάστησης σε υφιστάμενα δάση, απομάκρυνση των πεσμένων δέντρων και για τα έξοδα σχεδιασμού των εν λόγω μέτρων, καθώς και οι ενισχύσεις για τις δαπάνες πρόληψης και αντιμετώπισης της διασποράς επιβλαβών οργανισμών και ασθενειών των δέντρων, καθώς και χωροκατακτητικών ξένων ειδών, και οι ενισχύσεις για την αποκατάσταση ζημιών που προκαλούνται από επιβλαβείς οργανισμούς, ασθένειες των δέντρων και χωροκατακτητικά ξένα είδη συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, εάν είναι σύμφωνες με τις διατάξεις του μέρους I κεφάλαιο 3 των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών, καθώς και με τους κοινούς κανόνες που προβλέπονται στα σημεία (595), (596) και (597), και υπό τον όρο ότι ο πρωταρχικός στόχος των μέτρων αυτών είναι η συμβολή στη διατήρηση ή την αποκατάσταση του δασικού οικοσυστήματος και της βιοποικιλότητας ή του παραδοσιακού τοπίου.
- (598) Οι ενισχύσεις για τις δαπάνες πρόληψης και αντιμετώπισης της διασποράς επιβλαβών οργανισμών, ασθενειών των δέντρων και χωροκατακτητικών ξένων ειδών, καθώς και οι ενισχύσεις για την αποκατάσταση ζημιών που προκαλούνται από επιβλαβείς οργανισμούς, ασθένειες των δέντρων και χωροκατακτητικά ξένα είδη, μπορούν να χορηγούνται για τις ακόλουθες επιλέξιμες δαπάνες:

- α) προληπτικά και θεραπευτικά μέτρα, συμπεριλαμβανομένης της προετοιμασίας του εδάφους για αναφύτευση, καθώς και τα προϊόντα, τις συσκευές και τα υλικά που είναι αναγκαία για τα μέτρα αυτά· πρέπει να τηρούνται οι αρχές της ολοκληρωμένης διαχείρισης επιβλαβών οργανισμών, οι οποίες ορίζονται στο άρθρο 14 και στο παράρτημα ΙΙΙ της οδηγίας 2009/128/EK, ιδίως όσον αφορά τη χρήση φυτοπροστατευτικών προϊόντων, όπως απαιτείται βάσει του άρθρου 55 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1107/2009·
- β) για την απώλεια φυτικού κεφαλαίου και για την κάλυψη του κόστους ανασύστασής του με ανώτατο όριο την αγοραία αξία του φυτικού κεφαλαίου που καταστράφηκε με διαταγή των αρχών για την καταπολέμηση της συγκεκριμένης ασθένειας ή του επιβλαβούς οργανισμού· κατά τον υπολογισμό του απολεσθέντος φυτικού κεφαλαίου, μπορεί να ληφθεί υπόψη η δυνητική προσαύξή του μέχρι τη συνήθη ηλικία υλοτόμησης.

2.8.2. *Ενισχύσεις για τη διατήρηση και βελτίωση της ποιότητας του εδάφους και την εξασφάλιση της ισορροπημένης και υγιούς ανάπτυξης των δέντρων στον τομέα της δασοκομίας*

- (599) Η Επιτροπή θα θεωρεί ότι οι ενισχύσεις για τη διατήρηση και βελτίωση της ποιότητας του εδάφους και την εξασφάλιση της ισορροπημένης και υγιούς ανάπτυξης των δέντρων στον τομέα της δασοκομίας συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, εάν είναι σύμφωνες με τις διατάξεις του μέρους Ι κεφάλαιο 3 των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών, καθώς και με τους κοινούς κανόνες που προβλέπονται στα σημεία (595), (596) και (597), και πληρούν τις προϋποθέσεις του παρόντος τμήματος.
- (600) Μπορούν να χορηγούνται ενισχύσεις για τη διατήρηση και βελτίωση της ποιότητας του εδάφους σε δάση και για την εξασφάλιση της ισορροπημένης και υγιούς ανάπτυξης των δέντρων.
- (601) Τα μέτρα μπορούν να περιλαμβάνουν τη βελτίωση του εδάφους με λίπανση και άλλες αγωγές για τη διατήρηση της φυσικής ισορροπίας του, τη μείωση της υπέρμετρης πυκνότητας βλάστησης και την εξασφάλιση επαρκούς συγκράτησης των υδάτων και ορθής αποστράγγισης. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να αποδεικνύουν ότι τα μέτρα δεν περιορίζουν τη βιοποικιλότητα, δεν προκαλούν απόπλυση θρεπτικών συστατικών ούτε επηρεάζουν αρνητικά τα φυσικά υδατικά οικοσυστήματα ή τις ζώνες προστασίας υδάτων.
- (602) Η ενίσχυση μπορεί να καλύπτει τα έξοδα σχεδιασμού των μέτρων αυτών.

2.8.3. *Αποκατάσταση και συντήρηση φυσικών μονοπατιών, στοιχείων και χαρακτηριστικών του τοπίου και του φυσικού οικοτόπου ζώων στον τομέα της δασοκομίας*

- (603) Η Επιτροπή θα θεωρεί ότι οι ενισχύσεις για την αποκατάσταση και συντήρηση φυσικών μονοπατιών, στοιχείων και χαρακτηριστικών του τοπίου και του φυσικού οικοτόπου ζώων στον τομέα της δασοκομίας συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, εάν είναι σύμφωνες με τις διατάξεις του μέρους Ι κεφάλαιο 3 των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών, καθώς και με τους κοινούς κανόνες που προβλέπονται στα σημεία (595), (596) και (597), και πληρούν τις προϋποθέσεις του παρόντος τμήματος.

- (604) Μπορούν να χορηγούνται ενισχύσεις για την αποκατάσταση και συντήρηση φυσικών μονοπατιών, στοιχείων και χαρακτηριστικών του τοπίου και του φυσικού οικοτόπου ζώων, συμπεριλαμβανομένων των εξόδων σχεδιασμού.
- (605) Τα μέτρα που αποσκοπούν στην εφαρμογή της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ και της οδηγίας 2009/147/ΕΚ αποκλείονται από το συγκεκριμένο είδος ενίσχυσης, δεδομένου ότι θα πρέπει να υλοποιούνται σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που καθορίζονται στο τμήμα 2.2. του παρόντος μέρους.
- 2.8.4. *Ενισχύσεις για τη συντήρηση των δρόμων με σκοπό την πρόληψη των δασικών πυρκαγιών*
- (606) Η Επιτροπή θα θεωρεί ότι οι ενισχύσεις για τη συντήρηση των δρόμων με σκοπό την πρόληψη των δασικών πυρκαγιών συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, εάν είναι σύμφωνες με τις διατάξεις του μέρους I κεφάλαιο 3 των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών, καθώς και με τους κοινούς κανόνες που προβλέπονται στα σημεία (595), (596) και (597), και πληρούν τις προϋποθέσεις του παρόντος τμήματος.
- (607) Οι ενισχύσεις για τη συντήρηση των δρόμων θα πρέπει να αποσκοπούν στην πρόληψη των δασικών πυρκαγιών. Η σχέση μεταξύ του στόχου της ενίσχυσης και της συντήρησης των δρόμων θα πρέπει να τεκμηριώνεται στην κοινοποίηση της κρατικής ενίσχυσης προς την Επιτροπή.
- 2.8.5. *Ενισχύσεις για την αποκατάσταση ζημιών στα δάση οι οποίες προκαλούνται από προστατευόμενα ζώα*
- (608) Η Επιτροπή θα θεωρεί ότι οι ενισχύσεις για την αποκατάσταση ζημιών οι οποίες προκαλούνται από προστατευόμενα ζώα στα δάση συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, εάν είναι σύμφωνες με τις διατάξεις του μέρους I κεφάλαιο 3 των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών, καθώς και με τους κοινούς κανόνες που προβλέπονται στα σημεία (595), (596) και (597), και πληρούν τις προϋποθέσεις του παρόντος τμήματος.
- (609) Προκειμένου να αμβλύνεται ο κίνδυνος στρέβλωσης του ανταγωνισμού και να υπάρχει κίνητρο για την ελαχιστοποίηση των κινδύνων, απαιτείται από τους δικαιούχους ελάχιστη συνεισφορά. Η εν λόγω συνεισφορά πρέπει να λαμβάνει τη μορφή προληπτικών μέτρων, όπως περίφραξη ασφαλείας όπου είναι δυνατόν, ανάλογων του κινδύνου πρόκλησης ζημιών από τα προστατευόμενα ζώα στη συγκεκριμένη δασική περιοχή. Εάν δεν είναι δυνατόν να ληφθούν εύλογα προληπτικά μέτρα, το οικείο κράτος μέλος πρέπει να τεκμηριώνει στην κοινοποίηση κρατικής ενίσχυσης που απευθύνει στην Επιτροπή την αδυναμία του να λάβει προληπτικά μέτρα προκειμένου να θεωρηθεί η ενίσχυση συμβιβάσιμη.
- (610) Πρέπει να στοιχειοθετείται άμεση αιτιώδης συνάφεια μεταξύ των ζημιών που προκλήθηκαν και της συμπεριφοράς των ζώων.
- (611) Τα καθεστώτα ενισχύσεων που αφορούν συγκεκριμένο ζημιογόνο γεγονός πρέπει να θεσπίζονται εντός τριών ετών από την επέλευση του ζημιογόνου γεγονότος. Οι ενισχύσεις πρέπει να καταβάλλονται εντός τεσσάρων ετών από την εν λόγω ημερομηνία.
- (612) Οι ζημίες πρέπει να υπολογίζονται στο επίπεδο του μεμονωμένου δικαιούχου.

Επιλέξιμες δαπάνες

- (613) Επιλέξιμες είναι οι δαπάνες για τις ζημιές που προκλήθηκαν ως άμεσο επακόλουθο του ζημιογόνου γεγονότος, όπως εκτιμώνται από δημόσια αρχή, από ανεξάρτητο εμπειρογνώμονα αναγνωρισμένο από τη χορηγούσα αρχή ή από ασφαλιστική επιχείρηση.
- (614) Οι ζημιές μπορεί να περιλαμβάνουν τα εξής:
- α) ζημία σε ζώντα δέντρα· μπορεί να χορηγείται ενίσχυση ως αντιστάθμιση της απώλειας φυτικού κεφαλαίου και για την κάλυψη του κόστους ανασύστασής του με ανώτατο όριο την αγοραία αξία του φυτικού κεφαλαίου που καταστράφηκε από τα προστατευόμενα ζώα· κατά τον υπολογισμό της αγοραίας αξίας του απολεσθέντος φυτικού κεφαλαίου, μπορεί να ληφθεί υπόψη η δυνητική προσαύξησή του μέχρι τη συνήθη ηλικία υλοτόμησης·
 - β) τα λοιπά έξοδα που πραγματοποιεί ο δικαιούχος λόγω της ζημιογόνου γεγονότος, όπως θεραπευτικά μέτρα, συμπεριλαμβανομένης της προετοιμασίας του εδάφους για αναφύτευση, καθώς και τα προϊόντα, τις συσκευές και τα υλικά που είναι αναγκαία για τις εργασίες αυτές·
 - γ) τις υλικές ζημιές στα ακόλουθα στοιχεία ενεργητικού: στον εξοπλισμό, τα μηχανήματα και τα κτίρια της δασοκομικής εκμετάλλευσης· ο υπολογισμός των υλικών ζημιών πρέπει να βασίζεται στο κόστος της αποκατάστασης ή την οικονομική αξία του ή την οικονομική αξία του πληγέντος στοιχείου ενεργητικού πριν από το ζημιογόνο γεγονός· δεν πρέπει να υπερβαίνει το κόστος αποκατάστασης ή τη μείωση της αγοραίας αξίας λόγω του ζημιογόνου γεγονότος, δηλαδή τη διαφορά μεταξύ της αξίας του περιουσιακού στοιχείου αμέσως πριν και αμέσως μετά το ζημιογόνο γεγονός.
- (615) Από το ποσό αυτό πρέπει να αφαιρούνται οι δαπάνες που δεν προκλήθηκαν από το ζημιογόνο γεγονός, τις οποίες θα πραγματοποιούσε ούτως ή άλλως ο δικαιούχος.
- (616) Βάσει του τμήματος 2.1.4 μπορεί να παρέχεται στήριξη για προληπτικά μέτρα κατά της πρόκλησης ζημιών από προστατευόμενα ζώα στα δάση στο πλαίσιο της προστασίας των οικοτόπων και δράσεων που αφορούν τη βιοποικιλότητα.
- (617) Ενισχύσεις για την αποκατάσταση ζημιών που προκαλούνται στα δάση από προστατευόμενα ζώα μπορούν να χορηγούνται εάν πληρούνται οι προϋποθέσεις του τμήματος 2.1.3.
- (618) Οι ενισχύσεις και οποιεσδήποτε άλλες πληρωμές που λαμβάνονται για την αντιστάθμιση των ζημιών, συμπεριλαμβανομένων των πληρωμών στο πλαίσιο άλλων εθνικών ή ενωσιακών μέτρων ή ασφαλιστικών συμβάσεων, δεν πρέπει να υπερβαίνουν το 100 % των επιλέξιμων δαπανών.

2.9. Ενισχύσεις στον τομέα της δασοκομίας οι οποίες έχουν εναρμονιστεί με τα μέτρα ενίσχυσης στον γεωργικό τομέα

- (619) Κατά το παρελθόν, η Επιτροπή ακολούθησε μια πολιτική σύμφωνα με την οποία, για συγκεκριμένα μέτρα ενίσχυσης, των οποίων ο χαρακτήρας είναι λιγότερο στρεβλωτικός, οι κανόνες είναι κοινοί για τον γεωργικό και τον δασοκομικό τομέα.
- (620) Ως εκ τούτου, η Επιτροπή θα θεωρεί ότι οι ενισχύσεις για έρευνα και ανάπτυξη στον τομέα της δασοκομίας, καθώς και οι ενισχύσεις για αναδάσμο δασικών εκτάσεων,

συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά, εάν πληρούνται οι προϋποθέσεις που προβλέπονται στα τμήματα 2.9.1 και 2.9.2.

- (621) Η ένταση της ενίσχυσης δεν πρέπει να υπερβαίνει το 100 % των επιλέξιμων δαπανών.

2.9.1. Ενισχύσεις για έρευνα και ανάπτυξη στον τομέα της δασοκομίας

- (622) Η Επιτροπή θα θεωρεί ότι οι ενισχύσεις για έρευνα και ανάπτυξη στον τομέα της δασοκομίας συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, εάν είναι σύμφωνες με τις διατάξεις του μέρους I κεφάλαιο 3 των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών και πληρούν την προϋπόθεση του σημείου (623), καθώς και τις προϋποθέσεις του παρόντος τμήματος.
- (623) Οι ενισχύσεις για έρευνα και ανάπτυξη στον δασοκομικό τομέα οι οποίες δεν πληρούν τις προϋποθέσεις που καθορίζονται στο παρόν τμήμα θα αξιολογούνται σύμφωνα με το πλαίσιο σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις για την έρευνα και ανάπτυξη και την καινοτομία.
- (624) Το ενισχυόμενο έργο θα πρέπει να παρουσιάζει ενδιαφέρον για όλες τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον συγκεκριμένο δασοκομικό τομέα ή στους σχετικούς υποτομείς.
- (625) Πριν από την ημερομηνία έναρξης του ενισχυόμενου έργου πρέπει να δημοσιεύονται στο διαδίκτυο τα ακόλουθα:
- α) η ημερομηνία έναρξης του ενισχυόμενου έργου·
 - β) οι στόχοι του ενισχυόμενου έργου·
 - γ) η κατά προσέγγιση ημερομηνία δημοσίευσης των αναμενόμενων αποτελεσμάτων του ενισχυόμενου έργου·
 - δ) ο τόπος δημοσίευσης των αναμενόμενων αποτελεσμάτων του ενισχυόμενου έργου στο διαδίκτυο·
 - ε) η δήλωση ότι τα αποτελέσματα του ενισχυόμενου έργου είναι διαθέσιμα δωρεάν σε όλες τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον συγκεκριμένο δασοκομικό τομέα ή υποτομέα.
- (626) Τα αποτελέσματα του ενισχυόμενου έργου πρέπει να είναι διαθέσιμα στο διαδίκτυο από την ημερομηνία λήξης του ενισχυόμενου έργου ή από την ημερομηνία κατά την οποία παρέχονται οποιεσδήποτε πληροφορίες σχετικά με τα εν λόγω αποτελέσματα στα μέλη οποιουδήποτε οργανισμού, ανάλογα με το ποια προηγείται χρονικά. Τα αποτελέσματα πρέπει να παραμένουν διαθέσιμα στο διαδίκτυο για περίοδο τουλάχιστον πέντε ετών, η οποία αρχίζει από την ημερομηνία λήξης του ενισχυόμενου έργου.
- (627) Οι ενισχύσεις θα πρέπει να χορηγούνται απευθείας στον οργανισμό έρευνας και διάδοσης γνώσεων και δεν θα πρέπει να περιλαμβάνουν τη χορήγηση ενίσχυσης βάσει της τιμής των δασοκομικών προϊόντων σε επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον δασοκομικό τομέα.

Επιλέξιμες δαπάνες

- (628) Η ενίσχυση πρέπει να περιορίζεται στις ακόλουθες επιλέξιμες δαπάνες:
- α) δαπάνες προσωπικού για ερευνητικό, τεχνικό και λοιπό υποστηρικτικό προσωπικό, στον βαθμό που απασχολούνται στο έργο·

- β) δαπάνες οργάνων και εξοπλισμού, στον βαθμό και για όσο χρόνο χρησιμοποιούνται για το έργο. Όταν τα όργανα και ο εξοπλισμός δεν χρησιμοποιούνται καθ' όλη τη διάρκεια ζωής τους για το έργο, επιλέξιμες θεωρούνται μόνο οι δαπάνες απόσβεσης που αντιστοιχούν στη διάρκεια του έργου, οι οποίες υπολογίζονται με βάση τις γενικά αποδεκτές λογιστικές αρχές·
- γ) τις δαπάνες για κτίρια και γη, στον βαθμό και για όσο χρόνο χρησιμοποιούνται για το έργο. Όσον αφορά τα κτίρια, επιλέξιμες θεωρούνται μόνο οι δαπάνες απόσβεσης που αντιστοιχούν στη διάρκεια του έργου, οι οποίες υπολογίζονται με βάση τις γενικά αποδεκτές λογιστικές αρχές. Όσον αφορά τη γη, επιλέξιμες είναι οι δαπάνες μεταβίβασης υπό όρους ελεύθερης αγοράς ή οι όντως καταβληθείσες κεφαλαιουχικές δαπάνες·
- δ) τις δαπάνες για έρευνα επί συμβάσει, γνώσεις και διπλώματα ευρεσιτεχνίας που αγοράστηκαν ή ελήφθησαν με άδεια εκμετάλλευσης από εξωτερικές πηγές υπό συνθήκες ανταγωνισμού, καθώς και τις δαπάνες για συμβουλευτικές και ισοδύναμες υπηρεσίες που χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για το έργο·
- ε) πρόσθετα γενικά έξοδα και άλλες λειτουργικές δαπάνες, συμπεριλαμβανομένου του κόστους υλικών, εφοδίων και συναφών προϊόντων, που πραγματοποιούνται άμεσα ως αποτέλεσμα του έργου.

Ένταση ενίσχυσης

- (629) Η ένταση της ενίσχυσης δεν πρέπει να υπερβαίνει το 100 % των επιλέξιμων δαπανών.

2.9.2. Ενισχύσεις για αναδασμό δασικών εκτάσεων

- (630) Η Επιτροπή θα θεωρεί ότι οι ενισχύσεις για αναδασμό δασικών εκτάσεων συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, εάν είναι σύμφωνες με τις διατάξεις του μέρους I κεφάλαιο 3 των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών και πληρούν την προϋπόθεση του σημείου (623), καθώς και τις προϋποθέσεις του παρόντος τμήματος.

Επιλέξιμες δαπάνες

- (631) Οι επιλέξιμες δαπάνες πρέπει να περιορίζονται στις πραγματοποιηθείσες νομικές και διοικητικές δαπάνες και στις δαπάνες έρευνας για τον αναδασμό.

Κεφάλαιο 3. Ενισχύσεις σε αγροτικές περιοχές που συγχρηματοδοτούνται από το ΕΓΤΑΑ ή χορηγούνται ως πρόσθετη εθνική χρηματοδότηση για τέτοιου είδους συγχρηματοδοτούμενες παρεμβάσεις

- (632) Το παρόν κεφάλαιο εφαρμόζεται σε:
- α) ενισχύσεις για βασικές υπηρεσίες σε αγροτικές περιοχές⁷².

⁷² Τα άρθρα 107, 108 και 109 της Συνθήκης εφαρμόζονται στις ενισχύσεις για βασικές υπηρεσίες σε αγροτικές περιοχές, στο μέτρο που συνιστούν κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107 παράγραφος 1 της Συνθήκης, λαμβανομένης επίσης υπόψη της ερμηνείας των κρατικών ενισχύσεων που παρέχεται στην ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την έννοια της κρατικής ενίσχυσης (ΕΕ C 262 της 19.7.2016, σ. 1).

- β) ενισχύσεις εκκίνησης επιχειρήσεων για την άσκηση μη γεωργικών δραστηριοτήτων σε αγροτικές περιοχές·
 - γ) ενισχύσεις για την ανάληψη γεωργο-περιβαλλοντικο-κλιματικών δεσμεύσεων σε αγροτικές περιοχές σε δικαιούχους εκτός των γεωργών·
 - δ) ενισχύσεις για μειονεκτήματα ειδικά ανά περιοχή που προκύπτουν από συγκεκριμένες υποχρεωτικές απαιτήσεις σε άλλους δικαιούχους πλην των γεωργών·
 - ε) ενισχύσεις για την προώθηση και τη στήριξη συστημάτων ποιότητας για το βαμβάκι ή τα τρόφιμα και τη χρήση τους από τους γεωργούς·
 - στ) ενισχύσεις για συνεργασία στις αγροτικές περιοχές, συμπεριλαμβανομένων των ενισχύσεων για συμμετοχή σε έργα τοπικής ανάπτυξης με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων (ΤΑΠΤΚ) ή σε έργα των επιχειρησιακών ομάδων της Ευρωπαϊκής Σύμπραξης Καινοτομίας (ΕΣΚ) για την παραγωγικότητα και τη βιωσιμότητα της γεωργίας·
 - ζ) ενισχύσεις για τη σύσταση ταμείων αλληλοβοήθειας.
- (633) Η Επιτροπή θα θεωρεί ότι οι ενισχύσεις που αναφέρονται στο σημείο (634) συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο γ) της Συνθήκης, εάν πληρούν τις ακόλουθες προϋποθέσεις:
- α) οι ενισχύσεις περιλαμβάνονται σε στρατηγικό σχέδιο για την ΚΓΠ δυνάμει του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115 και σύμφωνα με αυτόν, είτε ως συγχρηματοδοτούμενη ενίσχυση από το ΕΓΤΑΑ είτε ως πρόσθετη εθνική χρηματοδότηση για τέτοιου είδους ενισχύσεις·
 - β) οι ενισχύσεις δεν χορηγούνται για κεφάλαιο κίνησης, εκτός εάν οι ενισχύσεις χορηγούνται υπό τη μορφή χρηματοδοτικών μέσων·
 - γ) οι ενισχύσεις δεν χορηγούνται ως ενισχύσεις λειτουργίες, πλην εξαιρέσεων που προβλέπονται ρητά από τη σχετική νομοθεσία της Ένωσης·
 - δ) οι ενισχύσεις δεν χορηγούνται σε προβληματικές επιχειρήσεις, όπως ορίζονται στο σημείο (33) 63·
 - ε) οι ενισχύσεις δεν χορηγούνται σε επιχειρήσεις για τις οποίες εκκρεμεί εντολή ανάκτησης, κατόπιν προηγούμενης απόφασης της Επιτροπής με την οποία οι ενισχύσεις θεωρούνται παράνομες και ασυμβίβαστες με την εσωτερική αγορά.
- (634) Οι διατάξεις του παρόντος κεφαλαίου δεν θίγουν τη δυνατότητα χορήγησης κρατικών ενισχύσεων για αγροτικές περιοχές βάσει της ενωσιακής νομοθεσίας που είναι κοινή είτε για όλους τους τομείς είτε για το εμπόριο και τη βιομηχανία.
- (635) Το παρόν κεφάλαιο δεν εφαρμόζεται στις επενδύσεις για την εξοικονόμηση ενέργειας και την παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές. Οι εν λόγω ενισχύσεις πρέπει να είναι σύμφωνες με τις κατευθυντήριες γραμμές του 2022 για τις κρατικές ενισχύσεις στους τομείς του κλίματος, της προστασίας του περιβάλλοντος και της ενέργειας, εκτός εάν απαλλάσσονται από την υποχρέωση κοινοποίησης.

ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ. ΔΙΑΔΙΚΑΣΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

1. Διάρκεια των καθεστώτων ενισχύσεων και αξιολόγηση

- (636) Η Επιτροπή, ακολουθώντας την καθιερωμένη πρακτική των προηγούμενων κατευθυντήριων γραμμών της, και προκειμένου να συμβάλει στη διαφάνεια και την τακτική επανεξέταση όλων των υφιστάμενων καθεστώτων ενίσχυσης, θα εγκρίνει αποκλειστικά καθεστώτα ενίσχυσης περιορισμένης διάρκειας. Τα καθεστώτα που

αφορούν κρατικές ενισχύσεις για τις παρεμβάσεις οι οποίες τυγχάνουν συγχρηματοδότησης από το ΕΓΤΑΑ, σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΕ) 2021/2115, θα πρέπει να περιορίζονται στη διάρκεια της περιόδου προγραμματισμού 2023-2027. Εφόσον το επιτρέπει η ενωσιακή νομοθεσία, και σύμφωνα με τους όρους που καθορίζονται σε αυτή, τα κράτη μέλη μπορούν να συνεχίσουν να αναλαμβάνουν νέες δεσμεύσεις για την αγροτική ανάπτυξη βάσει του κανονισμού (ΕΕ) 2021/2115 και των κατ' εξουσιοδότηση και εκτελεστικών πράξεών του. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή θα εφαρμόζει τις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές και στο πλαίσιο των εν λόγω νέων δεσμεύσεων. Τα λοιπά καθεστώτα ενισχύσεων δεν θα πρέπει να εφαρμόζονται για διάστημα μεγαλύτερο της επταετίας.

- (639) Για να διασφαλιστεί ο περιορισμός της στρέβλωσης του ανταγωνισμού και των εμπορικών συναλλαγών, η Επιτροπή δύναται να απαιτήσει τα καθεστώτα ενισχύσεων που αναφέρονται στο σημείο (640) να υπόκεινται σε εκ των υστέρων αξιολόγηση. Οι αξιολογήσεις θα διενεργούνται για καθεστώτα στα οποία οι δυνητικές στρεβλώσεις του ανταγωνισμού και των εμπορικών συναλλαγών είναι εξαιρετικά έντονες, δηλαδή για εκείνα που ενδέχεται να οδηγήσουν σε σημαντικό περιορισμό ή στρέβλωση του ανταγωνισμού, εάν η εφαρμογή τους δεν επανεξεταστεί σε εύθετο χρόνο.
- (640) Εκ των υστέρων αξιολόγηση μπορεί να απαιτείται για καθεστώτα ενισχύσεων με μεγάλους προϋπολογισμούς ενισχύσεων ή για καθεστώτα ενισχύσεων που περιλαμβάνουν καινοτόμα χαρακτηριστικά ή όταν προβλέπονται σημαντικές αγοραίες, τεχνολογικές ή κανονιστικές αλλαγές. Σε κάθε περίπτωση, η αξιολόγηση θα απαιτείται για καθεστώτα των οποίων ο προϋπολογισμός κρατικών ενισχύσεων ή οι λογιστικοποιημένες δαπάνες υπερβαίνουν τα 150 εκατ. EUR σε δεδομένο έτος ή τα 750 εκατ. EUR για τη συνολική τους διάρκεια, δηλαδή για τη συνδυασμένη διάρκεια του καθεστώτος και κάθε προγενέστερου καθεστώτος που καλύπτει παρόμοιο στόχο και γεωγραφική περιοχή, αρχής γενομένης από την 1η Ιανουαρίου 2023. Λαμβανομένων υπόψη των στόχων της αξιολόγησης, και προκειμένου να αποφευχθεί δυσανάλογη επιβάρυνση για τα κράτη μέλη, εκ των υστέρων αξιολογήσεις απαιτούνται μόνο για καθεστώτα ενισχύσεων των οποίων η συνολική διάρκεια υπερβαίνει τα τρία έτη, αρχής γενομένης από την 1η Ιανουαρίου 2023.
- (641) Υπάρχει δυνατότητα απαλλαγής από την απαίτηση διενέργειας εκ των υστέρων αξιολόγησης για καθεστώτα ενισχύσεων τα οποία αποτελούν άμεσο διάδοχο καθεστώτος που καλύπτει παρόμοιο στόχο και γεωγραφική περιοχή, έχει υποβληθεί σε αξιολόγηση, και για το οποίο έχει εκδοθεί τελική έκθεση αξιολόγησης σύμφωνα με το σχέδιο αξιολόγησης που έχει εγκριθεί από την Επιτροπή και δεν έχουν συναχθεί αρνητικά πορίσματα. Εάν η τελική έκθεση αξιολόγησης ενός καθεστώτος δεν συμμορφώνεται με το εγκεκριμένο σχέδιο αξιολόγησης, το εν λόγω καθεστώς πρέπει να αναστέλλεται με άμεση ισχύ.
- (642) Ο στόχος της αξιολόγησης θα πρέπει να συνίσταται στην επαλήθευση του αν έχουν εκπληρωθεί οι παραδοχές και οι όροι βάσει των οποίων κηρύχθηκε συμβιβάσιμο το καθεστώς, και ειδικότερα η αναγκαιότητα και η αποτελεσματικότητα του μέτρου ενίσχυσης με βάση τους γενικούς και ειδικούς στόχους του. Θα πρέπει επίσης να διενεργείται εκτίμηση των επιπτώσεων του καθεστώτος στον ανταγωνισμό και τις εμπορικές συναλλαγές.
- (643) Για τα καθεστώτα ενισχύσεων που υπόκεινται στην απαίτηση αξιολόγησης σύμφωνα με το σημείο (640), τα κράτη μέλη πρέπει να κοινοποιούν προσχέδιο αξιολόγησης,

το οποίο θα αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της αξιολόγησης του καθεστώτος από την Επιτροπή, ως εξής:

- α) μαζί με το καθεστώς ενισχύσεων, εάν ο σχετικός προϋπολογισμός κρατικών ενισχύσεων του καθεστώτος υπερβαίνει τα 150 εκατ. EUR σε δεδομένο έτος ή τα 750 εκατ. EUR για τη συνολική του διάρκεια·
 - β) εντός 30 εργάσιμων ημερών μετά από σημαντική αλλαγή που συνεπάγεται αύξηση του προϋπολογισμού του καθεστώτος σε ποσό άνω των 150 εκατ. EUR σε δεδομένο έτος ή άνω των 750 εκατ. EUR για τη συνολική διάρκεια του καθεστώτος·
 - γ) εντός 30 εργάσιμων ημερών μετά την εγγραφή σε επίσημους λογαριασμούς δαπανών του καθεστώτος που υπερβαίνουν τα 150 εκατ. EUR σε οποιοδήποτε έτος.
- (644) Το προσχέδιο αξιολόγησης πρέπει να είναι σύμφωνο με τις κοινές μεθοδολογικές αρχές που παρέχονται από την Επιτροπή⁷³. Τα κράτη μέλη πρέπει να δημοσιεύουν το σχέδιο αξιολόγησης που έχει εγκριθεί από την Επιτροπή.
- (645) Η εκ των υστέρων αξιολόγηση πρέπει να διενεργείται από ανεξάρτητο εμπειρογνώμονα από την αρχή χορήγησης της ενίσχυσης βάσει του σχεδίου αξιολόγησης. Κάθε αξιολόγηση πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον μία ενδιάμεση και μία τελική έκθεση αξιολόγησης. Τα κράτη μέλη πρέπει να δημοσιεύουν και τις δύο εκθέσεις.
- (637) Η τελική έκθεση αξιολόγησης πρέπει να υποβάλλεται στην Επιτροπή εγκαίρως ώστε να είναι δυνατή η αξιολόγηση της πιθανής παράτασης του καθεστώτος ενισχύσεων και το αργότερο εννέα μήνες πριν από τη λήξη του. Η περίοδος αυτή μπορεί να μειωθεί για τα καθεστώτα που ενεργοποιούν την απαίτηση αξιολόγησης κατά τα τελευταία δύο έτη εφαρμογής τους. Το ακριβές πεδίο εφαρμογής και η μεθοδολογία κάθε αξιολόγησης που πρόκειται να διενεργηθεί θα καθορίζονται στην απόφαση έγκρισης του καθεστώτος ενίσχυσης. Στην κοινοποίηση κάθε επακόλουθου μέτρου ενίσχυσης με παρόμοιο στόχο πρέπει να περιγράφεται ο τρόπος με τον οποίο έχουν ληφθεί υπόψη τα αποτελέσματα της αξιολόγησης.

2. *Ρήτρα αναθεώρησης*

- (638) Για ενέργειες που αναλαμβάνονται βάσει του μέρους II τμήματα 1.1.4 και 1.1.5, τμήμα 1.1.8 και τμήμα 2.3, τα κράτη μέλη πρέπει να προβλέπουν ρήτρα αναθεώρησης προκειμένου να διασφαλιστεί η προσαρμογή τους στα νέα δεδομένα σε περίπτωση τροποποιήσεων των σχετικών υποχρεωτικών προτύπων, απαιτήσεων ή υποχρεώσεων που αναφέρονται στα εν λόγω τμήματα, όταν οι δεσμεύσεις πρέπει να υπερβούν τις προβλεπόμενες στα εν λόγω τμήματα.
- (639) Οι ενέργειες που έχουν αναληφθεί σύμφωνα με το μέρος II τμήματα 1.1.4 και 1.1.5, τμήμα 1.1.8 και τμήμα 2.3, οι οποίες εκτείνονται πέραν της περιόδου προγραμματισμού 2023-2027 της αγροτικής ανάπτυξης πρέπει να περιλαμβάνουν ρήτρα αναθεώρησης, προκειμένου να καθίσταται δυνατή η προσαρμογή τους στο νομικό πλαίσιο της επόμενης περιόδου προγραμματισμού.

⁷³ Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής με τίτλο «Common methodology for State aid evaluation» (Κοινή μεθοδολογία για την αξιολόγηση των κρατικών ενισχύσεων), Βρυξέλλες, 28.5.2014 [SWD(2014) 179 final].

- (640) Εάν οι προσαρμογές που αναφέρονται στα σημεία (647) και (648) δεν γίνουν δεκτές ή δεν εφαρμοστούν από τον δικαιούχο, η δέσμευση παύει να ισχύει και το ποσό της ενίσχυσης θα πρέπει να μειωθεί στο ποσό της ενίσχυσης που αντιστοιχεί στην περίοδο μέχρι τη λήξη ισχύος της δέσμευσης.

3. Υποβολή εκθέσεων και παρακολούθηση

- (641) Σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΕ) 2015/1589 του Συμβουλίου⁷⁴ και τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 794/2004 της Επιτροπής⁷⁵, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να υποβάλλουν στην Επιτροπή ετήσιες εκθέσεις.
- (642) Η ετήσια έκθεση πρέπει επίσης να περιλαμβάνει πληροφορίες σχετικά με τα ακόλουθα:
- α) τις ασθένειες των ζώων ή τους επιβλαβείς για τα φυτά οργανισμούς που αναφέρονται στο μέρος II τμήμα 1.2.1.3·
 - β) μετεωρολογικές πληροφορίες σχετικά με το είδος, το χρονοδιάγραμμα, το σχετικό μέγεθος και την τοποθεσία του κλιματικού συμβάντος που μπορεί να εξομοιωθεί με θεομηνία ή των θεομηνιών που αναφέρονται στο μέρος II τμήματα 1.2.1.1 και 1.2.1.2, αντιστοίχως.
- (643) Η Επιτροπή διατηρεί το δικαίωμα να ζητεί συμπληρωματικά στοιχεία για τα υφιστάμενα καθεστώτα ενισχύσεων κατά περίπτωση, όταν αυτό είναι αναγκαίο για την άσκηση των αρμοδιοτήτων της δυνάμει του άρθρου 108 παράγραφος 1 της Συνθήκης.
- (644) Τα κράτη μέλη πρέπει να διασφαλίζουν ότι τηρούνται λεπτομερή αρχεία σχετικά με όλα τα μέτρα που αφορούν τη χορήγηση ενισχύσεων. Τα αρχεία αυτά πρέπει να περιέχουν όλες τις πληροφορίες που είναι αναγκαίες για να αποδειχθεί ότι έχουν τηρηθεί όλες οι προϋποθέσεις των παρουσών κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με τις επιλέξιμες δαπάνες και τη μέγιστη επιτρεπόμενη ένταση ενίσχυσης, κατά περίπτωση. Τα αρχεία αυτά πρέπει να φυλάσσονται επί 10 έτη από την ημερομηνία χορήγησης της ενίσχυσης και να τίθενται στη διάθεση της Επιτροπής κατόπιν σχετικού αιτήματος.

4. Εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών

- (645) Η Επιτροπή θα εφαρμόζει τις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές από την 1η Ιανουαρίου 2023.
- (646) Η Επιτροπή θα εφαρμόζει τις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές για όλα τα κοινοποιούμενα μέτρα ενισχύσεων για τα οποία καλείται να λάβει απόφαση μετά την 1η Ιανουαρίου 2023, ακόμη και στην περίπτωση κοινοποίησης της ενίσχυσης πριν από την εν λόγω ημερομηνία. Ωστόσο, οι μεμονωμένες ενισχύσεις που χορηγούνται βάσει εγκεκριμένων καθεστώτων ενισχύσεων και κοινοποιούνται στην Επιτροπή στο πλαίσιο υποχρέωσης μεμονωμένης κοινοποίησης των ενισχύσεων αυτού του είδους

⁷⁴ Κανονισμός (ΕΕ) 2015/1589 του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2015, περί λεπτομερών κανόνων για την εφαρμογή του άρθρου 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ L 248 της 24.9.2015, σ. 9).

⁷⁵ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 794/2004 της Επιτροπής, της 21ης Απριλίου 2004, σχετικά με την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΕ) 2015/1589 του Συμβουλίου περί λεπτομερών κανόνων για την εφαρμογή του άρθρου 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ L 140 της 30.4.2004, σ. 1).

θα αξιολογούνται βάσει των κατευθυντήριων γραμμών που εφαρμόζονται για το εγκεκριμένο καθεστώς ενισχύσεων στο οποίο βασίζονται οι μεμονωμένες ενισχύσεις.

- (647) Οι παράνομες ενισχύσεις θα αξιολογούνται σύμφωνα με τους κανόνες που ίσχυαν κατά την ημερομηνία χορήγησης της ενίσχυσης. Οι μεμονωμένες ενισχύσεις που χορηγούνται στο πλαίσιο παράνομου καθεστώτος ενισχύσεων θα αξιολογούνται βάσει των κατευθυντήριων γραμμών που εφαρμόζονται στο παράνομο καθεστώς ενισχύσεων κατά τη χρονική στιγμή που χορηγήθηκε η μεμονωμένη ενίσχυση.
- (648) Το σημείο 737 των κατευθυντήριων γραμμών του 2014 σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις στον γεωργικό και τον δασοκομικό τομέα και στις αγροτικές περιοχές⁷⁶ ορίζει ότι οι εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές εφαρμόζονται μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2022. Οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές θα αντικαταστήσουν τις κατευθυντήριες γραμμές του 2014 σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις στον γεωργικό και τον δασοκομικό τομέα και στις αγροτικές περιοχές μετά τη λήξη ισχύος τους. Εντούτοις, όσον αφορά τις συγχρηματοδοτούμενες από το ΕΓΤΑΑ παρεμβάσεις αγροτικής ανάπτυξης, εφόσον το επιτρέπει η ενωσιακή νομοθεσία, και σύμφωνα με τους όρους που καθορίζονται στους εφαρμοστέους κανόνες αγροτικής ανάπτυξης, τα κράτη μέλη μπορούν να συνεχίσουν να αναλαμβάνουν νέες δεσμεύσεις στο πλαίσιο των κατευθυντήριων γραμμών του 2014 σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις στον γεωργικό και τον δασοκομικό τομέα και στις αγροτικές περιοχές σύμφωνα με το σημείο 719 των εν λόγω κατευθυντήριων γραμμών.
- (649) Η Επιτροπή μπορεί να αποφασίσει να επανεξετάσει ή να τροποποιήσει τις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές ανά πάσα στιγμή, εάν αυτό κριθεί αναγκαίο για λόγους που συνδέονται με την πολιτική ανταγωνισμού ή για να ληφθούν υπόψη άλλες ενωσιακές πολιτικές, όπως ζητήματα που άπτονται της πολιτικής για τη γεωργία και την αγροτική ανάπτυξη ή την υγεία των ανθρώπων και των ζώων, την προστασία των φυτών και την πολιτική για το περιβάλλον και το κλίμα, καθώς και οι διεθνείς δεσμεύσεις, ή για οποιονδήποτε άλλον βάσιμο λόγο.

5. Προτάσεις για κατάλληλα μέτρα

- (650) Σύμφωνα με το άρθρο 108 παράγραφος 1 της Συνθήκης, η Επιτροπή προτείνει στα κράτη μέλη να τροποποιήσουν, έως τις 30 Ιουνίου 2023 το αργότερο, τα υφιστάμενα καθεστώτα τους ενισχύσεων, ώστε να συμμορφωθούν με τις παρούσες κατευθυντήριες γραμμές.
- (651) Τα κράτη μέλη καλούνται να διαβιβάσουν τη ρητή και άνευ όρων συγκατάθεσή τους ως προς τα προτεινόμενα κατάλληλα μέτρα εντός δύο μηνών από την ημερομηνία δημοσίευσης των παρούσων κατευθυντήριων γραμμών στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Εάν η Επιτροπή δεν λάβει απάντηση, θα θεωρήσει ότι το εν λόγω κράτος μέλος δεν συμφωνεί με τα προταθέντα μέτρα.

⁷⁶ ΕΕ C 204 της 1.7.2014, σ. 1.